

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI
ORTAÇAĞ TARİHİ BİLİM DALI**

**HÜSNÜ PAŞA KOLEKSİYONU RİSÂLE-İ BAHTİYARZÂDE
ADLI ESERİN TRANSKRİP VE DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Abdullah ERGİN**

**Tez Danışmanı
Doç. Dr. Altan ÇETİN**

Ankara - 2011

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI
ORTAÇAĞ TARİHİ BİLİM DALI**

**HÜSNÜ PAŞA KOLEKSİYONU RİSÂLE-İ BAHTİYARZÂDE
ADLI ESERİN TRANSKRİP VE DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Abdullah ERGİN**

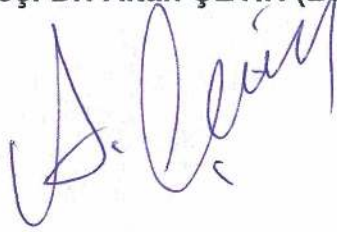
**Tez Danışmanı
Doç. Dr. Altan ÇETİN**

Ankara - 2011

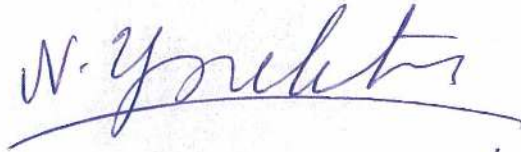
ONAY

Abdullah ERGİN tarafından hazırlanan “**Hüsnü Paşa Koleksiyonu Risâle-i Bahtiyarzâde Adlı Eserin Transkrip ve Değerlendirilmesi**” başlıklı bu çalışma, **27.10.2011** tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda (oybirliği/oyçokluğu) ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından **Tarih Ana Bilim/Ortaçağ Tarihi Bilim Dalında Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Altan ÇETİN (Başkan)

Yrd. Doç. Dr. Nihat YAZILITAŞ (Üye)

Yrd. Doç. Dr. Hatice ORUÇ (Üye)

ÖNSÖZ

Okçuluk insanoğlunun günümüze kadar gelen çok önemli savaş ve eğlence olgusudur. Tarihin değişik devirlerinden beri ok ve yay avlanma, savaş teçhizatı, spor gibi çeşitli alanlarda kullanılmıştır. İlk zamanlarda daha basit imal edilen ok ve yay tarihsel süreç içerisinde ilerlemiş ve gelişmiştir. Ok ve yay hemen hemen her milletin tarihinde temel harb teçhizatı olarak görülebilir.

Türklerin uzun asırlar süren hakimiyetlerinin şüphesiz en önemli destekçilerinden birisi harb sanatına olan kabiliyet ve buna dair kültürleridir. Bu cümleden olarak ok ve yay bu kültür içinde çok mühim bir yer işgal eder. Göktürk alfabesindeki harflerden biri “ko” şeklinde okunan “ok” işaretidir. Türk edebiyatında da ok ve yay çok kullanılan iki terim olarak karşımıza çıkar. Ok sevgilinin kirpikleri ve bakışları yay ise kaşı olarak edebiyat literatürümüzde yerini almıştır. Selçuklularda okun başka manalarında vardır. Hukuki bir işaret olarak kullanılan ok ve yay Tuğrul Bey’in mektuplarında yer alır. Bağdat seferine çıkıldığında halifeye gönderilen mektupta bu ok ve yay motiflerine yer verilmiştir.

Osmanlı Devleti’nde de ok ve yay kullanımı çok yaygındı. Hatta sadece savaş zamanlarında değil barış zamanlarında da gaza niyetine ok atılırdı. Bu cümleden ok atıcıları yani kemankeşler her zaman idmanlı olup harbe hazırdılar. Bunun için Osmanlı Devleti’nin hemen her şehrinde ok meydanlarını görmek mümkündür. Bunlardan en önemlileri İstanbul’da Ok Meydanı ve Edirne’de Musalla Meydanıdır. Ankara’da, Bursa’da Mısır’da, Üsküp’de, Sofya’da ok meydanlarının mevcudiyeti bilinmektedir. Osmanlı Devleti’nde padişahlar da okçulukla ilgilenmiş ok meydanlarında menzil açmışlardır ve bu mesleğe değer vermekten geri kalmamışlardır. Özellikle II. Mahmud bizzat kemankeş olup devrinde önde gelen kemankeşlerindendir. II. Mahmud aynı zamanda kaybolan eski menzil yerlerini ortaya çıkarmış, ayak taşlarını tespit ettirmiş, geçmiş kemankeşlerin isimlerinin kaybolmamasını sağladığı gibi okçuluk mektebide açmıştır. Selçuklu ve bazı

Türk devletlerinde ok'un yay'a uyan bir yönünün bulunması itibariyle, kullanımına göre tâbi ve metbû şeklinde bir simge halindedeki kullanılmıştır.

Osmanlı Devleti'ne dünya hakimiyeti sağlayan ok ve yay ateşli silahların ortaya çıkmasıyla kullanımı azalmışsada bir spor aleti olarak günümüzde de mevcudiyetini korumaktadır.

Bu tez çalışmam boyunca desteğini esirgemeyen ve bu çalışmayı tamamlamamı sağlayan çok kıymetli hocam Doç. Dr. Altan ÇETİN'e teşekkürü bir borç bilirim. Aynı zamanda bu eseri yazan Merhum Bahtiyarzadenin de ruhu şad mekanı cennet-i ali olsun.

Abdullah ERGİN

Ankara-2011

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	i
İÇİNDEKİLER	iii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

RİSÂLE-İ BAHTİYARZÂDE ADLI ESER METNİNİN TRANSKRİPSİYONU

Bu kitab İstanbulda vâki' Ok Meydanı beyanındadır ki zikr olunur	5
İstanbulda ibtidâ-yı bünyâd olan Lodos menzili kelimâtı beyânındadır	14
Bâb bu dahi poyraz menzilin beyânındadır ki zikr olunur	22
Bâb İstanbul'da yıldız menzilin beyânındadır ki zikr olunur	26
Bâb bu dahi bir gayrı menzildir. Çizmeci Menzili dirler onun beyânındadır.....	35
Ahi Yeri menzilin beyânındadır	37
Bu dahi 'Arabacı Mahmud Bölükbaşının yeridir	39
Heki yeri demekle meşhûrdur	41
Bu dahi onun beyânındadır zikr olunur	45
Zihgirci yeri bu dahi ağaç okla atılmışdır	48
Bu yer dahi Top Yeri demekle ma'rûfdur	49
Bu yere dahi Şüca yeri dirler.....	50
Bu dahi meydânda poyraz havâsıyla atılub taş dikilmişdir	51
Bu yere dahi Helva Yeri dirler karayel havâsıyla atılır.....	53
Edirne'de Musalla'da olan menzillerin beyânındadır ki zikr olunur.....	54

İKİNCİ BÖLÜM

BAHTİYARZÂDE DE METİN DEĞERLENDİRİLMESİ

2.1. ESERDE ADI GEÇEN MENZİL SAHİBİ KEMANKEŞLER	68
2.1.1. AHİ (15.Yüzyıl İkinci yarısı).....	68
2.1.2. AHMED, Gazzaz (15.Yüzyıl ikinci yarısı).....	69
2.1.3. AHMED, Kemanger (16.Yüzyıl ilk yarısı).....	69
2.1.4. AHMED AĞA, Mîralem Kaptan (16.Yüzyıl-Kanunî devri).....	69
2.1.5. ALİ BÂLİ, Kapdan (16.Yüzyıl ikinci yarısı).....	71

2.1.6. ALİ BEY, Cerrah (16.Yüzyıl son çeyreği-17.Yüzyıl başı)	72
2.1.7. ARAB, Kemangûreci (15.Yüzyıl ikinci yarısı)	72
2.1.8. BAHTİYAR, Usta (15.Yüzyıl ikinci yarısı).....	73
2.1.9. BALI, Havandelen Solak (15.Yüzyıl sonu 16.Yüzyıl başı).....	73
2.1.10. BÂLİ ÇELEBİ (16.Yüzyıl)	74
2.1.11. CAFER, Lenduha (15.Yüzyıl sonu-16.Yüzyıl ilk yarısı)	74
2.1.12. DAVUD, Çizmeci (16.Yüzyıl ilk yarısı)	74
2.1.13. FERRUH, Çullu (16.Yüzyıl).....	75
2.1.14. GEZERİSTAN	75
2.1.15.HAMDULLAH EFENDİ, Şeyh (15.Yüzyıl ikinci yarısı-16.Yüzyıl başı)	76
2.1.16. HASAN ÇELEBİ, Bahtiyârzâde Hacı (16.Yüzyıl)	76
2.1.17. HAYDAR BEY, Acemi Tosun (16.Yüzyıl ilk yarısı).....	77
2.1.18. HÜSEYİN, Yayı Kosta (16.Yüzyıl).....	78
2.1.19. HÜSEYİN EFENDİ, Parpol (16.Yüzyıl ikinci yarısı).....	78
2.1.20. HÜSREV BEY (16.Yüzyıl).....	78
2.1.21. HÜSREV, Kuburcu (16.Yüzyıl)	79
2.1.22. BRAHİM, Arabzâde Yayı (16.Yüzyıl ilk yarısı)	79
2.1.23. İSHAK BEY, Silahdâr (16.Yüzyıl ilk yarısı).....	79
2.1.24. İSKENDER, Top (15.Yüzyıl ikinci yarısı-16.Yüzyıl başı)	80
2.1.25. İSKENDER, Tozkoparan (15.Yüzyıl sonu-16.Yüzyıl ilk çeyreği) ...	80
2.1.26. KARAGÖZ, Benli (15. Yüzyıl ikinci yarısı 16. Yüzyıl başı)	85
2.1.27. KASIM, Kemhâcı Divane (16.Yüzyıl ilk yarısı)	85
2.1.28. KASIM, Zağarcı (16.Yüzyıl ilk yarısı)	86
2.1.29. KEMÂL, Deve (15.Yüzyıl ikinci yarısı)	86
2.1.30. MAHMUD, Seyis (15.Yüzyıl ikinci yarısı-16.Yüzyıl başı)	87
2.1.31. MAHMUD AĞA, Arabacı (15.Yüzyıl sonu-16.Yüzyıl ilk çeyreği) ...	87
2.1.32. MEHMED, Börekçi (16.Yüzyıl).....	88
2.1.33. MEHMED ÇELEBİ, Cerrahzâde (16. Yüzyıl)	88
2.1.34. MEHMED ÇELEBİ, Nakkaş (16. Yüzyıl)	88
2.1.35. MEMİ ÇELEBİ, Defterdarzâde (16.Yüzyıl ilk yarısı)	89
2.1.36. MUSTAFA, Karga (16. Yüzyıl)	89

2.1.37. MUSTAFA ÇELEBİ, Bozdoğanlı (16.Yüzyıl)	89
2.1.38. SİNAN SUBAŞI, Solak (15.Yüzyıl ikinci yarısı)	90
2.1.39. SİNAN, Okçu (15.Yüzyıl ikinci yarısı)	91
2.1.40. ŞÎR MERD (15.Yüzyıl ikinci yarısı-16.Yüzyıl ilk çeyreği)	91
2.1.41. ŞÜCA, Bursalı (15.Yüzyıl ikinci yarısı-16.Yüzyıl başı)	92
2.1.42. YUSUF, Rum (16.Yüzyıl ilk yarısı)	94
2.1.43. Eserde Adı Geçen, Hakkında Mâlumat Bulunamayan Kemankeşler	94
2.2. ESERDE ADI GEÇEN YAY USTALARI	95
2.2.1. AHMED, Ağa-kulu (16. Yüzyıl ilk yarısı)	95
2.2.2. AHMED, İçkoz (15. Yüzyıl sonu-16.Yüzyıl ilk yarısı)	96
2.2.3. ALİ, Usta (16. Yüzyıl)	96
2.2.4. BAYEZİD USTA (SULTAN II. BAYEZİD)	97
2.2.5. DAVUD (15. Yüzyıl son çeyreği-16. Yüzyıl ilk yarısı)	98
2.2.6. HÜSEYİN, Kosta (16.Yüzyıl)	99
2.2.7. İBRAHİM; Arabzâde (16. Yüzyıl ilk yarısı)	99
2.2.8. İBRAHİM; Cebecibaşı (15. Yüzyıl ikinci yarısı-16. Yüzyıl başı)	99
2.2.9. KARACA (15. Yüzyıl ikinci yarısı-16. Yüzyıl başı)	99
2.2.10. MUSTAFA; Sinoplu Hacı (16. Yüzyıl)	100
2.2.11. PİYÂLE (16 Yüzyıl)	100
2.2.12. SİNAN, Köse Hacı (15. Yüzyıl ikinci yarısı-16. Yüzyıl başı)	101
2.2.13. SİNAN, Usta (15. Yüzyıl ikinci yarısı)	101
2.2.14. SOFİ, Bozdoğanlı (16. Yüzyıl)	101
2.2.15. Eserde Adı Geçen, Hakkında Mâlumat Bulunamayan Yay Ustaları	101
2.3. ESERDE ADI GEÇEN OK USTALARI	102
2.3.1. BAHTİYAR, Usta (15.Yüzyıl ikinci yarısı)	102
2.3.2. HAMDULLAH EFENDİ, Şeyh (Ölm. 1562)	103
2.3.3. HASAN ÇELEBİ, Bahtiyârzâde Hacı (16.Yüzyıl ilk yarısı)	103
2.3.4. KARACA (15.Yüzyıl ikinci yarısı-16.Yüzyıl başı)	104
2.3.5. SİNAN, Edirneli Bekâr (15.Yüzyıl sonu-16.Yüzyıl ilk yarısı)	104
2.3.6. SİNAN, Köse Hacı (15.Yüzyıl ikinci yarısı-16.Yüzyıl başı)	105

2.3.7. SİNAN, Müezzinzâde Zihgirci (15.Yüyl sonu 16.Yüzyıl ilk yarısı)	105
3.2.8. ŞEMS (EDDİN), Kalıbcı (16.Yüzyıl ilk yarısı)	106
2.3.9. Eserde Adı Geçen, Hakkında Mâlumat Bulunamayan Ok Ustaları.....	106
SONUÇ	107
KAYNAKLAR	110
EKLER.....	111
EK 1:OKÇULUK TERİMLERİ VE DEYİMLERİ	112
EK 2: RİSÂLE-İ BAHTİYARZÂDE'NİN ASIL METNİ.....	121
ÖZET	156
ABSTRACT	157

GİRİŞ

Ok ve yay, Türklerde hâkimiyet sembolü idi. Çetirlerinde ve sikkelerinde bu sembolü kullanmaları, okçuluğa tanıdıkları öneme işaret eder. Göktürklerde ok “tâbî’lik” ve esareti, yay ise “metbû’luk” ve üstünlüğü gösterirdi. Kağanın idaresindeki boylara ok göndermesi, kuvvetlerini toplayıp kendisine yardıma gelmeleri anlamını taşıyordu.¹ Bu töre ve semboller daha sonra Seçuklularda da devam eder. Büyük Selçuklular 1040’da Dandanakan zaferini kazanınca, komşu ülkelere gönderdikleri fetih-nâmelerin başında eski Türk hâkimiyet sembolü olan ok ve yay işaretleri bulunuyordu.² Selçuklu sultan ve atabeglerinin ve hatta Osmanlı sultanlarının tasvirlerinde ellerinde ok ve yay tutar vaziyette gösterilmeleri bu geleneğin uzun süre devam ettiğini açıklar.

İstanbul’un Türkler tarafından fethi gibi çok mühim bir tarihi olayın hatırasını yâd etmek ve gelecek nesillere aktarmak maksadıyla İstanbul Fatih Sultan Mehmed Han tarafınca tesis edilen Ok Meydanı bir idman sahası olarak tanzim edilmiştir.

Meydanın bulunduğu arazi, sahiplerinden değerinin iki misli ödenmek suretiyle satın alınmış ve geniş sahanın etrafı hudut taşlarıyla işaretlenmiştir. II. Bayezid Ok Meydanı sahasını genişletmiş ve Veziriazam İskender Paşa tarafından da atıcılar için bir dergâh inşa olunmuştur. Meydan üzerinde spor müsabakaları ve talimleri yapıldığı gibi halkın gezip hava almasına ayrılan mesirelik yerler de vardır.³

İslâm Devletleri’nde ok ve okla ilgili çalışmalar ve talimler tarih boyunca devam etmiş, Osmanlı padişahlarında bu mesleğe gereken değeri vermekten geri kalmamışlardır. Sultan Orhan ve torunu Yıldırım Bayezid’den başlayarak, Fatih Sultan Mehmed ve II. Bayezid’e kadar pek çok padişah

¹ Osman Turan, “Türklerde Hukukî Sembol Olarak Ok”, **Belleten**, Ankara, Cilt: IX, S. 35, 1945, s. 306.

² Turan, **Selçuklular Tarihi ve Türk İslâm Medeniyeti**, Ötüken Yayınevi, Ankara, 1965, s. 62.

³ Mehmet Zeki Kuşoğlu, **Türk Okçuluğu ve Sultan Mahmud’un Ok Günlüğü**, Ötüken Yayınları, İstanbul, 2006, s. 41.

okçuluk mesleğinin ilerlemesi için çalışmışlardır. Orhan Bey Bursa'da Yıldırım Bayezid da Gelibolu'da ok meydanları yaptırmışlardır. Fatih de İstanbul'da ünlü ok meydanı'nı kurmuştur. Ancak ateşli silahların ve başka harb vasıtalarının ortaya çıkması ile değerini kaybetmeye başlayan okçuluk sönük bir devirde geçirmiştir. Böyle olmakla birlikte okçuluk bir spor dalı, avcılık ve yerine göre bir harb sınıfı olarak varlığını sürdürmeye devam etmiştir.⁴

Okçuluğun çok yönlü kullanımı bu silah ve spor aletine dair pek çok eserin kaleme alınmasına sebep olmuştur.

Osmanlı Devleti'nde tespit edebildiğimiz en eski ve en önemli Türkçe telif eser, Bahtiyârzâde Hacı Hasan Çelebi'nin, *Bahtiyârzâde Risâlesi* diye tanınan kitabıdır. Yazar Hacı Hasan Çelebi, Fatih devrinin ünlü okçu ustası ve İstanbul Okmeydanı'ndaki ilk menzil sahibi olan Usta Bahtiyar'ın oğludur. Edirne'de doğmuş, baba mesleğini seçmiş ve 1505-1558 yıllarında, Saray'a bağlı "Tîrgerân Cemaati"nde çalışmıştır. II. Bayezid ve Kanunî devirlerinin iki en ünlü kemankeşi Tozkoparan İskender ile Mîralem Ahmed Ağa'nın özel okçuluğunu yapmıştır. Ordunun ok ihtiyacını karşılamak için "orducu esnafı" olarak, Yavuz Selim'in Tebriz (1514) ve Kemah (1515) seferlerine, Ridâniye meydan muharebesinde (1517), 1532 yılında Kanunî'nin Avrupa seferine katılmıştır. Kendisi aynı zamanda İstanbul, Edirne, Sofya ve Üsküp okmeydanlarında rekorlar kırıp taş diktirmiş bir kemankeşti. İhtiyarlığında İstanbul Ok Meydanı'nın sözü geçen kişilerindendi. Hacı Hasan Çelebi, 1550'lerde kaleme aldığı kitabında, fetihten o tarihe kadar geçen yüz yıl boyunca, imparatorluk sınırı içindeki ve özellikle İstanbul Ok Meydanı'daki okçuluk olaylarını anlatır. Fatih devrine ait bilgileri babasından ve yaşlı kemankeşlerden dinlemiş, II. Bayezid ve Kanunî devri olaylarını ise bizzat yaşamıştır. Bu bakımdan verdiği bilgilerin doğruluğuna güvenilebiliriz. Nitekim, arşiv belgeleri ile öteki tarihsel kaynaklar yazarın verdiği bilgilere uymaktadır. Yazar eserinde yer yer okçuluk ve yaycılıkla ilgili açıklamalar da yapmaktadır. Risâlenin, tesbit edebildiğimiz üç ayrı nüshası da orijinal

⁴ Mustafa Kâni Bey, *Okçuluk Kitabı Telhîs-i Resâilât-ı Rumât*, Haz. Kemal Yavuz-Mehmed Canatar, İstanbul Fetih Cemiyeti, İstanbul, 2010, s. XX.

değildir ve aralarında bir hayli fark bulunmaktadır. Her üçünde de önemli atlamalar ve imlâ yanlışları vardır. Nisbeten itinalı 1551 tarihli erken nüshada son kısım eksiktir.⁵

Bizim latin alfabesine aktardığımız aslına en yakın istinsah edilmiş nüshadır. Süleymaniye Kütüphanesi Yazma Eserler Bölümü'nde 846-1 numarada bulunmaktadır ve "OK RİSÂLESİ" olarak kayıtlıdır. Kitab 36 varak 23 satır, dış ölçüleri 223*135 cm, iç ölçüleri (yazı alanı) 175*87 cm, nesih yazı ile Türkçe yazılmıştır.

Okçuluğun temel kaynaklarından olan bu çok kıymetli eserin müellifi Bahtiyarzade Hacı Hasan Çelebi hakkında elde edebildiğimiz bilgiler şunlardır.

BAHTİYARZADE HACI HASAN ÇELEBİ'NİN HAYATI

Usta Bahtiyârın oğlu ve çırağı olan Hacı Hasan Çelebi devrinin en ünlü okçu ustalarından biridir. Hayatının sonuna kadar sürdürdüğü sanatını önce babasından, sonra Amasyalı Derviş Bâli, Edirneli Bekâr Sinan ve Gelibolulu Ramazan ustalardan öğrenmiş ve her birinden icazet almıştır. Arşiv kayıtlarına göre, 1505 yılından önce usta olarak, Saray hesabına iş yapan okçular cemaatine girmiş, burada Sertirger Niğbolulu Hayreddin ve ağabeyi Serbölük Alaüddîn b. Bahtiyâr'ın emrinde çalışmış ve 1558'e kadar bu görevde kalmıştır. 1505-1511 yılları arasında, çeşitli vesilelerle Saray'a sunduğu oklara karşılık 300-1500 akçe arasında ihsanlar almıştır. Kanunî devrinde bir bayramda Pâdişâha sunulan hediyeler arasında, okçular cemaati adına Hasan Çelebi işi 20 tane kesme ok da bulunuyordu. Bu kayıt devrin okçuları arasındaki yerini göstermek bakımından önemlidir. 1511 yılında Hacca gitmiştir. Hasan Çelebi, orducu esnafı olarak, Yavuz Selim'in 1514 Tebriz, 1515 Kemah seferlerine, 1517 Ridaniye Muharebesine ve Kanunî'nin 1532 Alman Seferine katılarak ordunun ok ihtiyacını karşılamağa çalışmıştır.

⁵ Ünsal Yücel, **Türk Okçuluğu**, A.K.M. Yayınları, Ankara, 1999, s. 31.

Okçuluk tarihimizin en önemli iki rekoru, Tozkoparan İskender'in Edirne'de Deve Kemal'den aşırı menzili ve Mîralem Ahmed Ağa'nın İstanbul'da Bursalı Şüca'dan aşırı yeri Hasan Çelebi'nin okları ile atılmıştır. Okları 200 yıl sonra bile rağbet görüyordu. Hasodalı Ali Ağa ile Kâtib Ahmed Efendi İstanbul Okmeydanı'ndaki rekorlarını onun okları ile kırmışlardır. Hasan Çelebi'nin bir başka önemli hizmeti de, sonradan okçuluk literatürümüzün ana kaynağı sayılan *Bahtiyârzâde Risâlesini* kaleme almış olmasıdır. Okçuluk tarihimizin en parlak devirleri hakkında ancak bu tek kaynaktan bilgi edinebiliyoruz. Hasan Çelebi, aynı zamanda 8 ayrı menzilde rekor kırmış ve taş diktirmiş ünlü bir kemankeşti.⁶

Bu çalışmayla eser, gerek tarihçilerin ve gerekse merak eden herkesin arayışına cevap verecek şekilde latin alfabesine kazandırılmaya çalışılmıştır.

⁶ Yücel, **a.g.e.**, s. 370.

BİRİNCİ BÖLÜM

RİSÂLE-İ BAHTİYARZÂDE ADLI ESER METNİNİN TRANSKRİPSİYONU

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1 b Bu kitâb İstanbul'da vâki' Ok Meydânı beyânındadır ki zikr olunur.

Mahrûse-i İstanbul feth olub Ok Meydânı ta'yîn oldukda ibtidâ meydâna gelüb ok atub taş diküb bâdehu ondan ziyâde atub taş dikenler kimlerdir. Bu mahalde beyân olunmağa şürû' olundu. İnşâallâhu'r-Rahman ve 'amme bir menzili Merhûm Sultan Mehmed Hân zamânından ta bu zamâna gelince zikr etmeyince birine dahi şürû' etmeziz. Zîrâ öyle olmayınca ma'lûm olmaz. Biz söze ondan başlayalım kim İstanbul'da hangi menzilden ibtidâ olunub bünyâd oldular evvelinden âhirine denlû ve ne havâ ile atılmışdır. Onu diyelim ve ondan aşırı kim gelib atmışdır ve her birinin evsâfından (evsâfından) haber verelim vesâ'ir şehirlerin dahi menzillerin haber verelim alâ-kadru't-tâka bu fakîre haber yetişdiğine göre rivâyet olunduğu üzere inşâallâhu te'âlâ ve gelen üstâdlardan ve kabza âşıklarından haberi olanların şevki hevâ ve heveslerini Allâhu Te'âlâ ziyâde ede ve olmayanlara dahi müyesser eyleye âmin yâ Mu'în. Bâb-ı evvel bünyâd olunan menzillerden İstanbul'da lodos menzilidir. Evvel ol yere nişân eylemeye ve menzil atub taş dikmeği isteyen

kişinin adına Bahtiyâr dirler ve ol şol adam idi kim Merhûm Sultan Bayezid Çelebi

2 a

iken Amasya'da olurdu. Sultan Bayezid'in defterdârının kuludur ve ol defterdâra Piri Bey dirler idi. Piri Bey'in atası Sultan Murad'ın mîr-i ahuru idi. Mezkûr Bahtiyâr dahi hem atıcı ve hem okcu idi ve onun berhem kirişi var idi. Kadı Molla Hüsrev'in kulu idi ve ol Molla Hüsrev dahi İstanbul'un hem müftî ve hem kâdısı idi ve mevâlî-i 'izâmdan idi. Bu ululuk ona verilmiş idi. Âl-i Osman 'ulemâlarından hiç birine verilmemiş idi ve hem Ayasofya müderrisi idi ve onun şimdi ki hâlde bir kitâbı vardır. Adına Durer Gurer (Durerü'l-hükkâm fî şerh-i gureri'l-ahkâm) dirler. 'İlm-i fûrû'da kendüleri te'lîf etmiştir. Mezkûr Bahtiyârın hem kirişine Kadıkulu Hüsâm dirler idi. Ol dahi pehlivân atıcı idi. 'Âkıbet pîrlüğünde tekâ'üd eyleyüb Mihalic'de oturub fevt olmuşdur. Rahmetu'llâhi-'aleyh ve Merhûm Tozkoparan onun şâkirdidir. Kabzayı ondan görmüşdür. Bu iki üstâd her zaman birbiriyle ok atıştırlardı. Hiç bir menzile bünyâd urulmadı idi. Öyle olsa üstüne Bahtiyâr üste Hüsâm'dan artucak atub bir yere nişân dikmek üzere iken ol attığı yere şimdiki hâlde Bahtiyâr Deresi dirler. Şimdi ol yer ma'lûmdur. Evvel İstanbul'da Ok Meydânı'nda ok atub menzil diken Ustâ Bahtiyar'dır. Ve ondan sonra bir şahıs dahi gelüb mezkûr Bahtiyârdan aşurı atub taş dikmiştir. Ol şahsın adına Arab dirler. Şimdi onun yerine Yassı Kaya dirler. Ol Arab'ındır. Şimdiki hâlde ona dülbend atarlar. Ve biri dahi gelüb ondan aşurı atub taş dikmiştir. Onun adına Şirmerd dirler. Sultan Mehmed Hân ile Arnavud Seferi'ne bile gidüb onda şehîd olmuşdur. Merhûm yeniçeri zümresindendir. Şimdi ol taşta Kara Kaya dirler ve Deliklü Kaya dahi dirler. Gerü öteden berüye ol taş yıldız menziline ayak taşı olmuşdur. Ve mezkûr öte yıldızdan berüye dahi atmıştır. Onun vasfı

2 b

yerinde gele ondan gelüb taş dikene Gezeristan dirler. Yayabaşılığından çıkub Silifke dizdârı olub sonra Karamanoğlu Silifkeyi alub ol zamânda hisâr verenleri Merhum Sultân Mehmed Hân diri komaz öldürürler imiş. Mezkûr

Merhûm Gezeristan gelüb ol menzili atacak bu haberi pâdişâh-ı âlem-penâha 'arz eylemişler. Azâd eylemiş ve ol menzili atmışdır ve bundan sonra dahi gelüb aşurı atub taş dikene dahi Benli Karagöz dirler. Ol dahi yeniçeri zümresindendir. Hayli pehlivân ve tîrendâz kimse idi. Atıcılığı sebebinden ötürü sipâhi olmuşdur ve mezkûrun üç menzili vardır. Lodosta ve poyrazda ve yıldızda bile taşları vardır. Merhûm Sultân Selim Hân ile Tebriz seferinden geldikde fevt olmuşdur. Âhir pîrliği zamânında uç yerleri bile sürmüşdür. Üstâdlar kavlinde mâtâmki atıcı sıhhat üzere ola ve atmaklığı terk etmeğe ol kişi yayı çekmekden kalmaz dirler ve bu şimdiye denlû zikr olunanlar Merhûm Sultân Mehmed Hân zamânında vâki' olanlardır. Bu araya gelince zikr itdik ve şimden gerü Merhûm Sultân Bâyezid Hân zamânında vâki' olub atılanları dahi zikr idelim bunlar dahi bu menzil üzere olanlardır. Hemân murâd budur kim bu mezkûrların her birisi hangi pâdişâh zamânında atılmışdır onu beyân idelim. Gerü biz sözümüze gelelim. Çünkü Benli Karagöz Merhûm Sultân Mehmet Hân zamânında ol yerleri atmışdır sonra yerlerini Sultan Bayezid'in âhinde gerü sürüb artırmışdır. Ondan sonra bir pehlivân dahi zâhir oldu. Ona Düve Kemal dirler idi. Onun dahi vasfın beyân idelim. Merhûm Sultan Mehmed Hân zamânında üstadların ve âhen-hünerlerin i'tibârları ziyâde imiş Merhûm Sultan Mehmed Hân her yerde kim bir âhen-hüner ve bir sâhib-i kemâl istese her ne tarikle mümkün olur ise onu kendü hizmet-i şerîflerine getirüb ona 'âlî

3 a

dirlikler idüb ihsânlar iderler imiş. Cümleden birisine Kemân Küreci Arab dirler imiş. Pâdişâh ile müsâhabet etmiş ve nice dürlü fenler gösterir biri bu kim Kemân Küre bir taş havâyâ atarmış ol taş iner iken bir taş dahi atub urur imiş. Mezkûr Düve Kemal ol Keman Küreci Arab'ın kulu imiş. Merhûm Sultân Mehmed Hân'a virmiş ona 'ulûfe eyleyüb kendü hizmet-i şerîflerinde olub sonra taşra çıkub sipâhi oğlanları zümresinden olmuş idi. Sonra Sultân Bayezid zamânı gelince mezkûr Düve Kemal Benli Karagöz'den aşurı atub taş dikmişdir. Bu mezkûr Iodos menzilinde dördüncü taş onundur ondan sonra Merhûm Sultân Bayezid Düve Kemal'e bir sebebden gazab eyleyüb bir

cânibe sefere gider iken ipe sulb etmiştir rivâyet olunur. Onda olan kadd u kâmet ve nice dürlü hünerler Hakk Te'âlâ ona virmişti degme kişiydi bulunmazdı ve ondan sonra bir pehlivân dahi zâhir oldu onun adına Takıcıkulu Bursalı Şüca dirler idi ol dahi uzun boylu saruşın göslü er idi ve çok zamân Küştegirlik idüb pehlivân güreşcilere peşhirlik yerine oturmuşdu. Takıcıkulu demekle mülekkab idi. Merhûm Sultan Bayezid Hân zamânında gelüb Düve Kemal'i aşırı atub taş dikmişti ve bu mezkûr menzil lodos menzildir 'âlî ve uzak menzildir. Mezkûr Bursalı Şüca İstanbul'un menzillerden üç 'âlî menzil vardır. Üçünü bile ol atmıştır ve onun atdığı menzilleri pehlivân-ı cihan Tozkoparan gelüb iki menzili aşırı atmıştır. Şimdi zikr itduğümüz menzili atmamıştır. Çok zamânlar cedd u cehd idüb zafer bulmadı her ne kadar ekdâm itdiyse müyesser olmadı. Âh lodos yeri didüğünce âhi göklere çıkardı. Âhir Sultân Bayezid Hân zamânı geçüb Sultan Süleyman Hân zamânı gelince mezkûru menzil şöyle battal olub kimse dâ'iresine uğrayamazlardı. Âhir ânun has kullarından bir pehlivân

3 b

zâhir olub içerü pâdişâhın hasekilerinden ve kendü kafadârlarından idi. Onu kendü hizmet-i şerîflerinden âdet-i pâdişâhî üzere çakırcıbaşılık üzere ağa idüb çıkardılar. Onun adına Ahmed Ağa dirler sonra iştiârı Emir-i 'âlem demekle meşhûr olub sonra kapudân oldu. Tâ evvel Manisa da iken dahi ok atardı. Ve saraydan taşra çıkub ok atmağa başladıkda az zamân içinde Ahi Yeri demekle ma'rûf bir menzil atdı. Mezkûr Ahmed Ağa bir nice zamân pehlivân Tozkoparan ile mu'âsırlar olub meydânda ok atarlar idi. Mezkûr Ahmed Ağa ol Âhi yeri menzili Merhûm Tozkoparan zamânında idi ammâ onun zamânında Ahmed Ağa ulakdır denildi. Ammâ onun heybeti ve şecâ'atinden Tozkoparan hayli korkar ve hüner ideceğin anlar idi. Ol ecilden hayli perîşân-hâtır olur idi. Benim yerlerimi atarsa bu atar bundan gayrı kuvvet-i karîbde ayruk kimse görünmez bu atacaktır dir idi. Âhir Merhûm Tozkoparan âhirete intikâl idicek ol cihân-ı pehlivân olub öyle şerâ'it-i âdâb cihân pehlivânlıktır yerine getürüb onun yerine oturub ondan sonra az zamân içinde bu üç 'âlî büyük menzilleri az kodu kim ona cümlesi yakın atdı.

Hatta böyle oldu kim cümle menâzilin baş taşları ki en ilerüdedir. Hemân onlar kaldı. Tîr-endâzlık bâbında bir cünbüş gösterdi kim tâ devr-i zamândan berü bu zamâna gelince meydân ehline bu vechle hüner göstermiş adam bulunmadı ve onun ok atmasından ğayrı bir nice evsâfı zikr idelim. Pâdişâh hazretleri Manisa'da iken Ahmed Ağa dahi ol zamânda sabâvet âleminde imişler. Merkebi odun yüküyle alub omzunda götürürler imiş ve bir rivâyetde dahi budur kim üç beş deve köçeğini dahi omzunda götürürler imiş bu mezkûr kıssaları pâdişâh-ı âlem-penâh istimâ' idicek yasak etmişler ki artuk bunun gibi sekîde nesneleri kaldırmaya ve dahi pâdişâh ile Rodos fethine vardıkda mezkûr kal'anın attığı taşlar cümle demirden olub her taşın ağırlığı

4 a

bir kantar idi ol bir kantar demir taşı eline alub ve elini bir yere dayamayub kaldurur idi ve dahi ata biner olsa ne kadar büyük yüksek at olursa hiç üzengiye ayak komayub sıçrar binerdi ve dahi iki koyunu çengel pâyesiyle serçe parmağına takub derisini tamam olunca yüzerlerdi. Merhûm Düve Kemâl dahi böyle itdi deyu nakl iderler ve dahi nice bunun emsâli nesneler vardır beyân olucak söz uzar bu kadar yeter gerü biz sözümüze gelelim kim yukarıda demiş idik kim cümle menzilleri yakın atub hemân birer taş kalurdu mâ'adâsını ekser zamânda dâ'imâ atardı ve sâbıkan atanlardan delmekde vâki' olmaz ol atduğu yere bir kerre dahi tekrâr ata bile bu gâyet az vâki' olurdu ve atdığı vakit dahi bugün fülân kişi yerini sürmüş dirler. Bu ok atmak ve menzil aşurı atub taş dikmek hallice büyük maslahatdır. Beyt bu bir belâdır ki bunu şâhim çeken bilür. Onun içindür kim bu yolda ne cânlar eritmişler nice menzil sâhibleri vardır. Şimdi taşları dikilüb durur onlar bu yolda ne zahmetler çeküb kanlar ağlamışlardır. Ve bir niceleri rüzgâr kuşesş nâ-murâd kalmışdır. Velâkin nahnu kasemnâda böyle kısmet olunmuşdur. Ve bu ok atmaklık taş dikmeklik vesâ'ir hüner ve her nesne dâd-ı hakdır. Ezeli âzâlde nasib olduysa bunda dahi zuhûra gelüb vücûd bulan oldu. 'Âkıbet olur basîret ehli olana bu yeter ve eğer nice dersen böyle değil midir. Mübtedâyı götürürsün hezâr ta'lîm ve cehd eylersin tâ tertîb-pezîr ola ya olmaya ve bir dahi vardır ki bin cehd eylesin aslâ nesne öğrenmez gine oldur gine ol ammâ

bir dahi vardır kim ona hiç bir kimse ta'lîm etmeden durmakda ve tutmakda nesne görmemiştir ve illâ eline bir kepâze virsek herreki uzvu hâzır durulmuş atıcıdır ol biz didiğimiz üzere dâd-ı hak değil midir? Bu biz didiğimiz tutuş ve kayış hakkındadır ve illâ atış altına ta'lîme muhtâçdır. Biz gerü sözümüze gelelim Ahmed Ağa'nın zamânında ilerüki atışlarından bir nicesin beyân idelim. Bu mezkûr üç

4 b

'âlî menzil üzere nice atışlar eylemişlerdir onu zikr idelim ve ondan sonra menzili ne vech üzere attığını takrîr eyleyelim evvel onun puta oku attığını deyulim zîrâ kim puta atmaklık ok atmanın atışının atasıdır. Nitekim sülûs hattı cümle hudûdun atası olduğu gibi puta-i berk yaydan atmazdı atmakta hüner gösterüb murâda vâsıl olanların oldur kim pişrev atmakta dahi çekdiği yayın üç bahşinde birin terk eyleyüb ikisinden atmak gerek mezkûr Ahmed Ağa öyle iderdi. Zîrâ şol kimse kim güçle yay çeke ol şahıs ok atmadan herkes nesne eylememiştir ve mezkûr Ahmed Ağa puta atar olsa şol vechle oku alçakdan atardı kim görenler onu atdığı nişana varmaz yol yarısında kalur sanurlardı sonra görürlerdi kim ne kadar aşub giderdi ve tozardı ve dahi bir kimsenin âleti bir hoşça mülâyim kemân küresine hoşça gez atacak yaycuğız dirdi. Şimdiki zamânın pehlivânlarının gez yayları atış yaylarından berkdir. Onun için atışları dahi Türkdür. Bu kadar kifâyet ider. Geldin imdi pişrev atmaklığına ve kamışın ardınca dâ'imâ pişrev atmak âdeti idi. Vesâ'ir geçen pehlivânlar gibi kim onlar kamış ardınca pişrev atarlardı ve yukarıda zikr olunan Benli Karagöz onun üç menzilde bile yeri vardır. Ve bu üç menzilde Merhûm Karagöz'ün menzili cümle menzil taşların ortasında vâki' olmuşdur. Faraza ol yerdeki dokuz taş vâki' olmuşdur. Onun menziline dördü önüne ve dördü ardına vâki' olmuşdur. Meselâ şunun gibi kim eyleye bunu bu vechle takrîr eylemekden maksûdumuz budur ki dikilenler tefhîm idüb anlamaya âsân olsun deyu bu kadar tatvîl-i kelâmdan mahsûdumuz budur ki şimdiye denlû gelüb geçen ehl-i kabza olan pehlivânlar bu Benli Karagöz'e ağaç ok çıkarmayub dururlardı. Edirne'de Musalla Meydânı'nda bir menzil

vardır onu bunda mezkûra bedel tutarlar. Merhûm Tozkoparan Pehlivân Edirne'de

5 a

ol Kassâb Menzili'ne bir ağaç ok atub menzil ortasında bir taş dikmiştir. Ona Kassâb Hamza dirler ol Kassâb'ın Edirne'deki yeri İstanbul'da Benli Karagöz kadardır dirler. Karagöz Merhûm Tozkoparan ve gayrı kimse ağaç ok atmışlar öyle olsa Merhûm Ahmed Ağa mezkûr Benli Karagöz'den aşurı ağacı her dâ'im atarlardı. Ammâ hakkan budur ki ol mâlik olduğu oka ol sa'y itdiği bir kimse dahi sa'y etmemiştir. Ve Benli Karagöz'e kimse ağaç ok atmamıştır. Bu her dâ'im Benli'den aşurıya dâ'im atardı ve bir nice kerre vâki' olub karşı atdikça süre süre Benli'den aşurı Düve Kemal'dir. İkisinin mâbeynine garîb vardı ol mertebeye vardıkda bu ağaç oka şimdengerü ve bir nişân dikmek câ'iz oldu zîrâ ol ecilden kim şimdiye denlû zikr olunan güzeşte pehlivânlardan Benli Karagöz'e kimse ağaç ok atmamıştır. Eğer Merhûm Tozkoparan Benli'ye atsa taş dikse gerekdi. Ma'a-hazâ ki atamayub durur idi. Öyle olsa ehl-i kabzadan yanında bir kimse var idi kim ona tabîb Şemseddin dirlerdi. Pâdişâh hazretlerinin vâlidelerinin dâr-ı şifâlarına sonra re'is-i etibbâ oldu ve ol Şemseddin Halife oku bir mertebe içerü çeküb atardı kim bir kimse dahi ol mertebe de içerü çeküb atmağa kâdir olmak ma'lûm değildi. Ahmed Ağa'nın havâdârından idi. Fakîre bu sırrı mezkûr Ağa'ya böyle dîcek Ağa dahi mezkûr Şemseddin Halife itmiş. Şemseddin Halife benim gönlümde bir niyetim vardır. Söylemeğe korkarım dimiş mezkûr Şemseddin itmiş şol nesne sultânım söylemeğe üşenirsen ben kulki söyle ben senin hâlis kulunum ve hem du'â-gûylarından değilim ben kulundan ketm idüb niçün söylemezsin dimiş. Ahmed Ağa dahi onun cevâbından itmiş Allâhu Te'âlâ dan ben de sana 'inâyet ve erenlerden himmet olıcak olursa ben fakîr bu ağaç pişrevi tâ Düve Kemal'e atmak isterin demiş ol dahi Allâh'ın 'inâyeti irse inşâallâh daha ziyâde dimişler öyle değül daha niy'etinden ziyâde vâki' olub

5 b

ol ‘âlî menzile Hakk subhânehu ve Te‘âlâ ona aşurı atmaklığı müyesser eyledi. Bir pişrevi Düve Kemal’den aşurı otuz beş adım idi. Allâhu Te‘âlâ nın ‘avn u ‘inâyeti birle ve bir ok dahi ondan aşurı idi. Ol bundan bir mikdâr salkuya şast cânibine idi. Bu doğru olduğu eelden bunu ihtiyâr eyleyüb nişânı buna dikdiler. Az kaldı kim mezkûr Bursalı Şüca’ı ağaç okla atamadı. Bugün yeryüzünde bizim aklımız yetişdüğü yer memâlik-i ekâlim-i seb’ada ve dahi her yerde ne mertebe ok menzili var idiği tevâtürle ve bu san’atın ehli olanlara ma’lûm olmuştur. Rû-yı zemînde Sultân Süleyman Hân devletinde kalan nesneye dil uzatmayalım. Velâkin bu ok atmak ve işlemek fennimizdir. Ve bu ok menzilleri ki üç pâre tahtadır bunun gibi menzil dahi gök altında yoktur. Husûsan kim Merhûm Ahmed Ağa’nın zikr olunan ağaç ok menzolidir. Allâhu Te‘âlâ ol Merhûma garîk-i rahmet eylesün. Hakk subhânehu ve Te‘âlâ ona Firdevs-i a’lâda mekânlar rûzi kılson ve üstâdlardan ve ehl-i kabza tâ devr-i Adem’den Nuh Peygamber ‘aleyhisselâm hazretlerine ve ondan İbrahim Peygamber ‘aleyhisselâm hazretlerine ve ondan sürûr-ı kâ’inât ve mefhar-i mevcûdât şefî’a’l-müznibîn yevme’l-arasat Muhammed Rasûlullâh sallallâhu ‘aleyhi vesellem salât u selâm onun âl ve ashâbı üzerine olsun âmin yâ Rabbe’l-âlemîn. Ve gerü Merhûm Ahmed Bey bu meydânda diğer olan menziller üzere ne kadar izhâr-ı kudret etmiştir. Her birinde nice kerre defâ’atle yakîn atmıştır. Şimdiye denlû gelüb geçen mütekaddemîn ol vech üzere iktidâr edememişlerdir. Fi’l-cümle takrîr idelim ve ondan sonra ol ‘âlî menzili ne vech üzere atmıştır onu tafsîli üzere beyân idim şimdiye denlû söylediğimiz menzili onun ile temâm idelim ve dahi ondan sonra Merhûm Pehlivan atdığı menzil tafsîl üzere beyân idelim. İstanbul fethinden beru ki yüzyıl olmuştur ol zamândan tâ bu zamâna gelince ehl-i kabza âşıklarından kimler gelüb bu yolda niy’et-i gazâ diyu çalışub eserler koyub gitmişlerdir. Allâhu Te‘âlâ cümlesinin rûh-ı revânların şâz eylesün haber virelim onlardan İnşâallâhu Te‘âlâ ve ba’dehu bir gün Arkurı poyraz menzili üzere durub ok

6 a

atub Merhûm Havândelen solak yayı Balîden aşurı yedi ok atdı ve bir gün dahi Bursalı Şüca'dan aşurı iki ok atdı. Ol gün önünde hemân Merhûm Pehlivan Tozkoparan kaldı kim Merhûm Şüca'dan aşurı dokuz adımdır ve birgün dahi şast cânibine aşağı pâdişâh-ı âlempenâh karluğundan cânibe bir ok attı kim çok aşağı inüb gidüb Tozkoparandan ziyâde idi. Velâkin salkuya beyân itdi ve bir gün gerü ol menzil üzere bir ok atdı kabza cânibine Sinan Subaşı üzerine velâkin asıl menzil kim maksûd bi'z-zâtıdır. Onun onun üstüne değil ol oku görenler kim bu tarîkin ehlinden bu meydânın tâ medârlarından Pehlivân Çizmeci Usta Davud itdi eğer bu ok Merhûm Tozkoparan üzerine olsa bu oka taş dikilirdi ve aşurı hüküm olunurdu didi. Zîrâ Merhûm Tozkoparan ol mahal içün kendüsi dimişdir kim; Her kim ki bu hendek bozana atarsa beni bozar dimişdir. Ol kabza cânibine atılan ok ol mezkûr Merhûm pehlivânın tîrzer diyüb zikr itdiği yer ol yerdir Allâhu a'lem bi's-sevâb Poyraz menzili üzere eylediği atış Merhûm Ahmet Bey'in bu olmuşdur ki zikr olundu ehil olanlara bu kadar takrîr eylediğimiz yeter ve's-selâm. Ba'dehu imdi Yıldız Menzili kim asıl Pehlivân Tozkoparan'ın a'lâ menzilidir. Daha onun üzerine eylediği atışdan biraz beyân idelim. Onun üzerine dahi Merhûm Düve Kemal'den aşurı defâ'atle ağaç pişrev atmışdır. Ve bugün onda Merhûm Solak Bâli kim Bursalı Şüca'dan üç adım eksikdir. Ondan aşurı kılavuz atdı. Okunun önünde hemân Pehlivân Tozkoparan kaldı ve bir gün Merhûm Bursalı Şüca'dan aşurı kuyu cânibine atdı. Ol gün Merhûm Düve Kemal'den aşurıydı. Ok atdı mezkûr menzilin üzerinde eylediği atışlar bu vech üzere oldu ve şol nesneler kim biz vasf eyledik ol yerlerde meydân ehli olan pehlivânlardan hiç bir kimse ok atmamışdır. Şol kimseler atmışdır kim onlar şimdiki hâlde nişânı dikmişdir durur ol

6 b

Tozkoparan'dan gayrı önünde kimse kalmamışdır. Ne didüğümüz ehli olan bilür. Şol yere kim şimdiye denlü gelen pehlivânlar ki geldiler her biri bir yer atub nişân dikdiler. Orada kalub ondan ilerüye geçmediler hem öyle değil midir? Onlardan aşurı gelüb Bursalı Şüca atub nişân dikdi. Evvel gelenler

gerüde kaldı ve ondan aşurı gelüb Ahmed Ağa atdı bu kerre Şüca dahi gerüde kaldı ol ilerü geçdi öyle olsa sözümüz gerçek değil midir? Onun hakkında didüğümüz şimdiye denlü gelen pehlivân mezkûr Ahmed Bey atdığı yere hiç bir ahd ok çıkaramamışdır ve bundan evvel gelenler ki tîrler atub menzil bozub taş dikmişdir. Müddet-i medîd ve zamân-ı ba'îd ile çalışub az ömründe fırsant ile bir ok kaçurub aşurı atmışdır. Heyhât ve heyhât ki ol araya bir dahi ok çıkarub atabile. Ammâ mezkûr Ahmed Ağa her gün ol geçmiş pehlivânların menzillerin atardı her zamânki dursa atdığı vakitte önünde bir taş kalırdı. Bu üç 'âlf menziller ki vasf olunsa gerekdir onların içinde nişânlardan Benli Karagöz taşı üç yerde bile orta taşlardandır. Nitekim yukarıda geçdi. Merhûm Ahmed Ağa'nın durub pişrev atdıkdâ evvel kılavuz kim Benli'ye çıkmasa bunun ok yürümez dirdi. Ma'a-hazâ ki vâki' olmuşdur ki sâ'ir pehlivânlar bir yıl tamâm evvelinden âhirine denlü hemân atdukları Benli olurdu. Ondan ilerüye hiç bir kimse tâkât getirüb Benli'den ilerüye atamazdı. Ahmed Bey ol gün kim kılavuz atdığı oku Pehlivân Benli'ye çıkmasa bunun ok yürümedi dirdi ve dahi şöyle rivâyet eylerdi ki Merhûm Pehlivân Tozkoparan ider benim evveliden âhire bana hâsımâne olan Bursalı Şüca'dır. Benim atduğım iki menzil onun menzildir dirdi. İstanbul'da bir pehlivân Şüca'nın menzilini bir yay uzununu kadar eksik attım ya'ni yakın attım der. Ondan sonra on yıl tamâm çalışdım. Her yıl idmân eyleyüb yazdan güze denlü sa'y-ı belîğ idüb güçle atabildim ve onun dahi taşını dikmekde nice dürlü kavgalar olmuşdur ol dahi yerinde gele Yıldız Menzili zikr olduğu yerde sözümüz şimdi İstanbul'da

7 a

ibtidâ-yı bünyâd olan Lodos menzili kelimâtı beyânındadır.

Merhûm Ahmed Ağa Bursalı Şüca'nın ol nişânı ne vech üzere bozmuşdur. Zikr idelim ondan sonra yerine dahi şurûh eyleyelim ve Merhûm Tozkoparan sözün nakl itdüğümüzden maksûd bu idi kim Şüca'nın menzilini bir yay uzununu eksik atdım tâ on yıldan sonra güçle aşurı atabildim dimiş idi. Öyle olsa Merhûm Ahmed Ağa cümle ok atdığı zamân yedi yıl tamâm olmuşdur bu kadar zamânın içinde şol kadar âsâr zuhûra geldi yüzyıldan beru geçenlerin

üzerine bu kadar âsâr kodu çünkim Ahmed Bey'in Tozkoparan'ın okunu ve yayını düzen üstâdlardan dahi bir mikdâr haber virmek câ'izdir. Zîrâ ok atan anladığı yerde atduranların âleti zikr olunmak câ'izdir. Merhûm Sultân Bayezid Hân kullarından bir kimse var idi ehl-i kabzadan ona Murad Halife dirler idi. İçerü sarayda iken okuyub danışmend olmuşdu. Onlar taşra çıkmalı olduklarında bize sipâhilik gerekmez biz ilme şürû' itmek isteriz didiler Merhûm pâdişâh-ı âlem-penâh hazretlerine arz itdiler. Bunlar üç nefer kimse idiler. Üçüne dahi 'ulûfe idüb yılda birer sof ve birer donluk çuka ve biner akçe salyâne buyurub bu mezkûr adamları Molla Maşi'ye ısmarladılar. Ol zamânda mezkûr Maşi kulundur hâne müderrisi idi. Sonra Amasya'ya müftî olub fevt oldu. Mezkûr Murad Halife ile yoldaşları ona varub yanında nice zamân şoğl eyledikde her birisi yolundan mülâzım oldular. Ve mezkûr Murad Halife mülâzemetden ferâgat eyleyüb ok atmağa meşgûl oldu. Hayli yay çeküb atarlardı. Eğer kim alçak menzillere tenezzül idüb taş dikmek murâdları olsa idi onlar dahi zikr olanlardan olurdu. Onlar dahi Ahmed Ağa ile müsâhiblerdi. Ruz u şeb bir yerde idmân iderlerdi. Ve her ne kadar ağazlu yay olsa çeküb atarlardı ve sonlu yayı sevmezlerdi. Eğerçekim İstanbul'da pehlivân üstâdlar vardı. Cümle onların yaylarıyla atmışlardır. Ammâ iki usta var idi. Birine Usta İbrahim ve birine Hacı Sinan dirlerdi. Bu şimdi olan üstâdlar onların şâkirdlerindendir ve Edirne'de dahi bir üstâd var idi.

7 b

ol dahi bunların gibi Merhûm Sultan Mehmed Hân zamânında anılır ustâ idi. Adına Usta Sinan dirlerdi. Mezkûrun ocağı bigâyet gürbüz ocaktır onun şâkirdlerinden çok üstâdlar koymuşdur. Mezkûr ustâ ol kimdir kim 'Arab ve Acem'de Edirne yayı anılır onun yayıdır ve onun şakirdleri onun öyle iştihâr bulmuşlardır. Ve onun yaylarının sınırı nice kimin eskidüb sınırı bir yerden sökölmezdi. Bu kadar müdâhele iktifâ olunur ve mezkûr üstâd Sinan'ın şâkirdlerinden bir kimse kalmışdır onun adına Usta Ali dirler Merhûm Sultan Bayezid'in vezîrlerinden vezîr-i a'zâmı var idi adına Davud Paşa dirler idi. Onun Cebecibaşısı idi ona Usta Ali dirlerdi. Bir mübârek kişiydi nice pehlivanlara hizmet eylemişdi ve çok kişiler onun yayıyla murâd bulmuşlardı.

Düve Kemal ve Temizağaçoğlu nice onun emsâli kimseler onun yayından menzil atmışlardı. Edirne şehrinde ve ne memleketden bir kabza aşığı gelse onun nazarına varsa bir murâd olurdu. Kendü nefsinin Hakk rızâsıçün sebep etmişdi ve kendü dahi atıcıydı çünkim gerü meydân vakti geldi. Merhûm Murad Halife ve Ahmed Ağa bu fakîre adam gönderüb bizi çağırddı ben dahi hizmetlerine vardım sizinle müşâveremiz vardır siz dahi ne buyurursunuz. Edirne'den mezkûr Usta Ali'yi götürmek isteriz emir sizin ne ola didim. Ben dahi birkaç söz söyleyim ma'kûl görürseniz n'ola didiler. Şimdi siz henüz idmândan çıkmış âdemlersiniz nice dürlü atışlarla atarsız eğer eyu eğer yatlıüne üslûba idmân iderse lâbûdde onun netîcesi zuhûr ider öyledir didiler ve hem siz ol kişiye ne mertebe ri'âyet ide siz ki onun bir yıllık işine mukâbil ivad ola didim. Şimdiki hâlde bunda da'vet eyleyesiz ol onda iş işlemeye işten kala ve siz dahi kendü atışınız yoklayub görmedüğüz nâgâh gele dahi bir iş başarılmaya dahi sizlere ve onlara bir hicâlet vâki' ola meğer ki haber gönderüb şöyle deyu siz ki hâzır olasız bizim için ba'zı

3 a

yaylar hâzır idi. Siz kendü bildiniz üzere ve bir kaç günden sonra bunlar dahi bunda atışların düzüb gerü tekrâr adamlarına haber gönderüb götürdüler üç pâre yay bile götürdüler ve bu fakîrin dahi mevlüdü Edirne olub dâ'imâ Edirne ustâlarıyla İstanbul ustâlarının mâbeynlerinde kavlen ve fi'ilen birbirlerine san'at ile nisbet iderler cümle menziller İstanbul yayıyla atılmışdır. Edirne yayıyla hangi menzil atılmışdır didiler ve fakîr onlara böyle cevâb virüb didim ki siz Edirne yayını bunda götürüb kendü hâinden çıkarub bir üslûba dahi koyarsız ya gezi andurursız veyahud boğazına sınır urursuz. Latîfe yüzünden bu nev' üzere böyle cevâb virdim eğer böyle etmeyecek olursak bu yerde onun başı durmaz. Hele sözü çok uzatmayalım mezkûr Usta Ali'yi götürdüler üç pâre yaydan birisini kurub meydâna çıkub ol gün lodos havası eserdi her zamân bize dirlerdi Edirne yayı geldiği vakti onu dahi görelim mezkûr yayın dahi tımârı yokdu nâgâh kırış bıraktı görek imdi kendü hâli üzere olan Edirne yayını görek didiler. Bize dahi hicâlet geldi. Mezkûrun üç yayının biri gâyetle bol idi. Ustaların nazarı ol bol yaya idi. Ol ziyâde bol olduğu ecilden mezkûr

Ahmed Ağa onu beğenmedi itdi. Bir gez aşağı indirelim didiler bir kerre ondan ok atdı ayruk atmadı ol bir yay kendüye hoş gelüb onu sazlatdı ve her cânibe yakın ol yayla itdi. Velâkin asıl maksûda başlayım yaz eyyâmı geçüb güz faslı geldikde Usta Ali itdi. İki yayınız vardır ikisi de kolunuza sazdır. Bize ol denlü ihtiyâç kalmadı deyu Edirne'ye gitmeğe icâzet istedi. Merhûm İbrahim Paşa kullarından bir şakirdi vardı hâzır olmuş yaylar ve gezi kurmağa kifâyet eyler deyu Edirne'ye müteveccih olub gitdi. Öyle olsa ol yayla bu menzilleri her gün yakîn atub ururdu. Bir gün poyraz menzili üzere atarken ol yay dahi elinde üç pâre olub kaldı ol ecilden ziyâde mahzûn oldu nice dürlü kasâvet çekdi. Bugün yarın deyub menzil atmak umarken

8 b

nâmurâd kaldı hâl nice olur didiklerinde fakîr itdim El-hükmü li'llâh innâ li'llâh ve innâ ileyhi râciûn deyu buna teselli virdim itdim bihamdi'llâh onunla ol kadar yerler ve ol kadar menziller ki yakîn etmişsiz sizden gayrı nice pehlivânlar müyesser olmamışdır ve Bursalı Şüca gibi cihân pehlivânlarının yerlerin atdunuz hemân ancak Pehlivân Tozkoparan kaldı onun dahi poyraz menzilin bedel atdunuz ve ol yaydan nâsibiniz ol kadar imiş aldın didim. Ve şol yay kim üstâdların i'tikâdı bir gayrı yaya idi ol yay sıhhabedir didim. Belki ol yayın hâtimesi bununla menzil atmağa sebebdir bir nice gün atışa aralık virdi. Hergün sabâhda ve akşâmda gez atub idmân idüb gezerdi. Âhar güz ayı âhirine karîb oldu. Nâçâr ol bir yaya giriş bağlayub meydânda bir yerin üzerine durub bir kaç ok atdı yayın okunu denemek için ol yerin adını Tob İskender Yeri dirler. Ma'a-hazâ ki ol yerden tob ok atmamışdır ve ol yeri bu hakîr bünyâd idüb atub dururdum ol yere Tob İskender dimeğe sebab ol idi. Mezkûrun bir âhar yerde menzil taşı var idi. Ol ecilden ol yeri Tob'a nisbet eylediler ve ol yere durub birkaç ok atub menzilden aşurı yüz adıma karîb ağaç oklar atdılar. Bir mikdâr yayın hünerine esnedi ve bir gün dahi lodos denlü kılavuz durub Arabacı Menzili dirler onun üzerine durub kamış ile atmış Arabacı yerini ağaç okla iki mübâlağa aşurı atub bu kerre yayın hüneri kalbinde daha ziyâde olmuş tâ zamân-ı erba'îne on sekiz kaldı berâ-yı havâ oldu kim tıbbı gibi bu menzile kible gerekdir. Onun gibi muhâlif ve eğri

havâyla Bursalı Şüca'ın ol Merhûm Sultân Bayezid zamânında atılmayub kalan menzili Hakk Te'âlâ 'inâyetinden yardım idüb iki okla bozdu. Üstâdlar kavlince her bir taş başına bir tûlbend atub iki cânibinden belki beş yüzden ziyâde adam vardı. Cümle adamlar şehâdetiyle ve üstâdlar kavli üzere kabza ehlinden geçmiş tîr-endâzların ruhların yâd eyleyüb du'â itdiler. Ve sürûr-ı kâ'inât aleyhi's-salâtü ve's-selâm hazretlerinin rûh-ı şerîflerine ve âl-u ashâbı üzerine du'âlar idüb okun yerine nişân eylediler velâkin bir mikdâr şast cânibine idi. Zîrâ kim havâ eğriydi. Ba'zı

9 a

ehl-i hasedden kimseler bunun gibi eğri ve salkı yere taş mı dikerler deyu nizâ'a başladılar. Ol gün Ok Meydânı'na cem' oldular ve Ahmed Bey dahi o yıldan sonra meydân vakti gelüb öğle namazın kılub atına binüb okcular çarşusuna gelüb selâm verüb didi kim ustâlar bugün meydâna gelin eğer ben za'îfe himmet-i şerîfiniz olup dahi Allâhu Te'âlâ 'inâyet idecek olursa bugün şöyle ümîd iderim ki gerü ol yere doğruldum onlar dahi sem'an ve ta'âten n'ola varalım hizmet idelim deyu meydâna hâzır olup geldiler. Ba'de'l-'asr oldu edâ-yı salât olundukdan sonra yaylar kuruldu halkın yarısı havâ yerine gidüb ve bir nicesi üstâdlar ile ayak taşı yanında cem' olup oturdular. Mezkûr pehlivân dahi kalkub birkaç kez atub kolun kızdırdı. Sonra yayın eline alub cemi' ehl-i kabzanın hayâtına ve memâtına hayr du'â ve senâlar idüb ve orada hâzır duranlardan icâzet istimdâd taleb idüb onlar dahi hayr du'âlar idüb ol dahi Rûh-ı Resûle *salla'llâhu 'aleyhi vesellem* salât getirüb okun gezleyüb başın gizleyüb bir ok atdı. Düve Kemal'den aşurı çıkıdı havâ itdiler ve bir daha atdı. Benli Karagöz'den ziyâde on iki adım eksik ve ondan gerü kalkub gönlüncekle olup durub atardı. Bu dahi bana hicâbdır diyub yakasın çak idüb sağ elin yakasından taşra çıkarub yâ Allâh diyub evvel atdığı günki menzil okunu çıkarub Bismillâh ile gezleyüb koyub bir lahza tevekkül-i Hakk eyleyüb durdu ve sonra hilmle çıkub tamam ok iç kabzadan ayrılıb tâ gerisine bindi şasta küşâd virüb atdı ve havâda olan atdı deyu kulak tutub dinlediler hemân ol lahza içinde gördüler kim menzilden aşurı ta otuz beş adım ileri dururdu. Onlar kim havâcılardır taşlar 'adedince havâ idüb tûlbend

atarlardı velâkin tûlbend bozmadılar ok menzilinden ziyâde olduğu beru cânibden rûşen görünürdü ve üstâdlardan ba'zı ehil adamlar var idi onun için tamâm havâ idüb tûlbend bozmadılar. Daha atacak oku vardır ola deyu eğer tûlbend bozulacak olursa ayruk ok atmağa kâbiliyet olmaz ve gerü kalkub niy'et-i gazâ deyub bir ok

9 b

daha atdı. Ol ok dahi menzilden çok aşurı çıkdı velâkin evvelinden eksicek idi ve bundan sonra gerü bir kaç ok dahi atdı onlar ağaç pişrev idi. Düve Kemal'den ziyâde aşurı biri birinden ziyâde idi. Bu iki ok kim biri birinden ziyâde buraya atılmışdır. Şimdengerü gelecek pehlivânlar bu araya ağaç ok atmak ma'lûm değildir. Atış tamâm olub alay bozulduktan sonra bu kadar halk bir araya cem' olub seyr u temâşâ itdiler. Bunun gibi 'azîm menzil kim Merhûm Sultân Bayezid Hân zamânından beru nice pehlivânlar gelüb ömürlerin harc idüb mezkûr menzilin fethine zafer bulmayub mezkûr kimse iki gün birbiri ardınca aşurı atub 'inâyet-i Hakk olub envâ' dürlü zevkler ve şâdumânlıklar ile Hüdâ-yı Te'âlâ ya hamdler idüb du'âlar itdi ve ondan sonra bu kadar cemâ'at-ı kesîre oku çekmekde birbirine teklîf eylediler ol meclisde bizden kadîm bizim üstâdımız ve halîfemiz var idi. Ona Derviş Bâlî dirlerdi. Sultân Mehmed Hân zamânından beru nice üstâdlara ve pehlivânlara yetişmemiş er idi. Ve iskelede zindân dibinde vâki' olan tekkeyi bünyâd iden Merhûm Mir Divâne kim mezâr-ı şerîfleri ondadır. Mezkûr Bâlî Halife ki bizim halîfemizdir onun kulu idi. Ol meclisde hâzır idi ve Edirne'li Usta Yunus dahi onda hâzır idi. Merhûm Usta Kemal oğlu Mustafa Çelebi onun Çizmeci Deresi'nde menzili vardır. San'atta Davud-ı sâni'dir ol dahi ol meclisde hâzır idi. Usta Yunus ki Edirne Meydânı'nın beş kademi bu mezkûrlar birbirine teklîf idüb Merhûm Ahmed Bey bu fakîre teveccüh eyledi. Bu bende-i za'îfû'l-hâl dahi gördüm didiler. Usta ok sizin işinizdir ilerü gelin kendü okunuzu gerü siz çekiniz didi. Bunca adamın içinde bu fakîri ihtiyâr eylediler. Bu fakîr dahi üstâdlardan gördüğümüz üzere erkân-ı üslûb-ı şerâ'iti yerine getürüb Resûlullâh sallallâhu 'aleyhi vesellemîn pâk münevver ve mutahhar ruh-ı

şerîflerine salavât getirüb oku yerinden çeküb salub sâhibine teslîm eyledikde onlar dahi ol meclisde hâzır olanlar ile merhaba idüb selâmlaşub

10 a

mu'terif oldular ve bu kelîmât dahi onun beyânında dır kim Merhûm Ahmed Ağa ol vak'ayı ki Iodos menzili atdıkdâ bir pâre şast cânibine salkudır denildikde yarendesi bu halkı da'vet eyleyüb geliniz bugün sâbıkan atılan yeri bugün doğruldurum dedikde ben fakîr Ahmed Ağa hazretlerine itdim eğer sözüm dinlerseniz bir söz söyleyim itdiler söyleyiniz dün bu menzili atdınız Allâh'ın verdiğine şükr eylin tekrâr bu menzilin üzerine ok gezlemek ve her ne kadar ziyâde dahi atarsanız hemân gerü ol menzildir didim ya nice idelim fakîr itdim bunun şol kadar adam cem' olmuşdur iki cânibinde geliniz Tozkoparan menzili üzere durun eğer ki Hakk Te'âlâ firsant virüb berâber yine olursa geruye devr dahi on beş adım gerüden atarsın. 'Înâyetu'llâh mu'în ve zahîr olub aşurıya atacak olursun kim dir ki sana taş dikmeğe mâni' ola meğer kim şunu deyuler kim havâsını bulmamış ikisi bir günde bir havâ ile atmışlar dirler. Bu nâm bir nâmdır kim tâ kıyâmete denlû söylenir didim. Güyâ şol yeri doğruldu belim didi hoş didim ve şol vehmi dahi itdi kim emiz olan nesne müyesser olmaya bu dahi bize hicâletdir didi. Ben dahi itdim Allâh işini kolay getüre deyu sükût itdim. Evvelki günden doğru peyâpey birbiri ardınca atdı. Nitekim zikr olundu ise bu fakîr dahi itdim bi-hamdi'llâh bu maksûd tamâm olub müyesser oldu. Geliniz yayı yasmanız ok dahi yerinde dursun yıldız menzili üzere durunuz Allâhu Te'âlâ mu'în olub ok menzile yetişürse çekiliniz on beş adım gerüsinden atınız. Eğer müyesser olub atılursa bir nâmdır ki devr-i kıyâmete değin ehli arasında anıla. Bir günde şunun gibi iki 'âlf menzili bir havâ ile atmışdır dirler biri Iodos ve biri yıldızdır didim gele sözümü tuta didim. Sonra gâyetle pişmân olacaksın didim itdi mecâlim kalmadı bugün dahi ta'âm yimedim didi vâkı'an hayli çok işdir. Bir kimse bir menzilin üzerine ömürler harc eyleyüb bir gün aşurı bir ok ata onun eli ve ayağı şişer bir ok dahi atabilmek muhâldir. Mezkûr Ahmed Ağa bunun gibi müntehâ

10 b

yeri iki gün birbiri ardınca ikişer üçer okla ata bu kıssa ne görülmüşdür ve ne işidilmiştir. Bunu Merhûm Tozkoparan anlamışdı. Hemân yıldız menzilini atduğı gibi bir gün daha durmayub çıkub Bursa'ya gitdi. Bursa'ya varub menzilini dahi ziyâde atdı. Bilürdi kim bu atış elde medâm-ı pâydâr olur değildir. İmdi siz dahi sanmanız kim bu atışlar dahi sizin elinizde pâydâr ola bu san'ata çalışub duruşanlar bu atış elinde bâkidir deyu buyurmuşlardır. *"men lem yezuk lem ye'rif beyt"* *"kâşın kemân sahtını eller kaçan"* bilür. Kâtî buğurlu olduğun onun çeken bilür. Ve nice bunun gibi efsâneler zikr eyledim fâ'ide etmedi ve *me'l-hayâtü'd-dünyâ illâ meta'ül-gurûr* tekrâr gerü zamân müsâ'ade etmeyüb dâ'imâ kendüyü melâmet idüb dirdi ki nolaydı evvelki fırsantı fevt itmeye idim dirdi. Tozkoparan Merhûm Bursalı Şüca'ın lodos menzili deyu âlemden geçdi ve Emir-i 'âlem dahi nitekim Tozkoparan menzili deyu âlemden geçdi. Sa'âdet şol kişiye kim bu zamâna gelüb dahi âhirete rihlet eyledikde bu hikâyetler dahi tamâm oldu tâ Merhûm Sultân Mehmed Hân zamânından berü bu araya gelince ve ibtidâ ok meydânı vaz' olundu ol lodos menziline taş dikildi ve ol kim bünyâd oldu bu Sultân Süleymân Hân zamânından tâ bu zamâna gelince kimler gelüb ol menzil kimin elinde münte'hâ oldu tâ bu araya denlü zikr olundu. Ba'dehu poyraz menzilin vafına şürû' idelim onda dahi kim gelüb evvel menzil bünyâd idüb taş dikdi ve 'akabince kimler gelüb geçdi onları dahi beyân eyleyelim tâ evvelinden nihâyetine varub yetişe onlar vesâ'ir geçenler ki ehl-i kabza olub bu cümle geçenlerin ruhlarını hayr du'â ile analar ve bu fakîri dahi du'âdan unutmayalar. Fâtiha okuyan kişilere Hakk Te'âlâ son nefesde îmân ile göçmeklik müyesser eyleye. Bâb ve mezkûr menzillerde ok atanların isimleridir ki zikr olunur. Evvel ol Bahtiyâr'dır ikinci Arab'dır Yassıkaya üçüncü Şir Merd dördüncü Benli Karagöz beşinci Düve Kemal altıncı Ahmed Ağa'nın ağaç pîşrev yeri yedinci Bursalı Şüca sekizinci Ahmed Ağa'nın kemiş yeri ammâ

11 a

ol Bahtiyâr'ın yeri nâ-mâ'lûmdur.

Bâb bu dahi poyraz menzilin beyânındadır ki zikr olunur. Esâmîleriyle bu menzil dahi 'âlî uzak menzildir poyraz havâsıyla atılır. Belki uzaklukda ölçüde cümleden ziyâde gelür ol bu menzilde ok atub taş dikene Gazzâz Ahmed dirler. Sultân Mehmed Hân Meydânı bünyâd eylediği vakit gelüb ok atan kişinin adı Gazzâz Ahmed idi. Gâyetle pehlivân kimse idi ve hem bigayet hub puta atarmış. Merhûm Gazzâz Ahmed dünyâdan âhirete intikâl eylediği vakitlerde sulehâdan bir kimse onu vâkı'asında görmüşler. Hâlin nedir deyu sormuşlar. İtmiş hâlim hoş dünyâda fî-sebîlillâh bir ok atmışım ol bir okun sebebiyle Allâh Te'âlâ bana rahmet eyledi demiş. Ol onundur ve ondan sonra Usta Sinan dirler okcudur Sultân Mehmed Hân üstâdlarındandır. Pâdişâh ile musâhabet itdiler ikinci menzil taşı onundur ve ondan aşurı Benli Karagöz dirler yeniçeri zümresindendir. Sonra sipâhi olmuştur. Bigâyet hûb tîr-endâzdır üç menzilden dahi yeri vardır tâ pîrliği zamânında uç yerlerin bile sürmüştür. Âhar Merhûm Sultân Selim Hân Tebriz'den dönüb gelürken Amasya'da fevt olmuştur. Zikr olunan üç menzil Sultân Mehmed Hân zamânında atılmışdır ve ondan aşurı gelüb Merhûm Düve Kemal atmışdır velâkin taş dikmemiş. Şöyle fikir idüb dururmuş kim ol yeri ağaç okla ata daha nişân dike ömür vefâ itmeyüb âhirete intikâl etmişdir. Ondan sonra gelüb Solak Sinan Subaşı aşurı atub taş dikmek üzere iken Seyis Mahmud gelüb aşurı atdı ol dahi yeniçeri zümresinden idi. Düve Kemal yerini aşurı atdı velâkin Sinan Subaşı'dan gerü idi. Sinan Subaşı taş dikmemişdi ve bu Seyis Mahmud bu tâ'ifenin içinde yol erkân sürmüş atıcıların nakîbleri gibi idi. Öyle olsa bu cümle pehlivânlardan iltimâs idüb dayılık eyledi çok zamandan berü bu fakîr dahi bu tarîkde sürünüb nâ-murâdlardan olam sizlerden dilerim ki Pehlivân

11 b

Düve Kemal atdığı yere taş dikmedi. Ben fakîr ondan aşurı atabilüb dikim. Eğer çünkim bir pehlivân dahi bizden aşurı atdı velâkin dahi taş dikmedi. Ol

atduğım yerçeğizden bana icâzet veriniz taş dikim didi. Ol vech üzere ona icâzet virdiler. Benli Karagöz'den aşurı Düve Kemal atub taş dikmediği yerden aşurıca atub taş dikmiştir. Küçük kara taş ki dördüncüdür. Bu Seyis Mahmud'dandır. Sultân Bayezid zamânından birisidir ki zikr olunur ve ondan sonra Solak Sinan Subaşı'nındır. Mezkûr Sinan Subaşı bigâyet çekicidir deyu rivâyet olunur. Yayın kabzası onun eline gire elbette ol yayı ol çekerdi. Zamânında onun gibi kimse yokdu onu basmaya kâdir ola beşinci taş onundur ve hem solağına atardı ve ondan ilerü Havandelen'dir ki ona Solak Bâlî dirler. Merhûm Sultan Bayezid'in solağıydı ve illâ bu âdet üzere doğru yürek gitmezdi ve cümle pâdişâhın önünce yürüyen solaklardan mümtâz idi ve piyâde-revendeliğinde şol mertebede idi kim Edirne'den İstanbul'a bir günde gelmiş idi. Bu mezkûr olan menzilde altıncı taşı ol atmışdır ve mezkûr Solak Bâlî yerlerini birkaç kerre sürmüştür ve şimdi taşı dikilüb durduğu yerde atması şol vech üzere olmuştur kim zikr idelim. Bursa şehrinde bir üstâd 'âlim vardı. Adına Usta Kalıbcı Şems dirlerdi. Bu fusûs ilminde bigâyet mâhir idi. Fusus içinde hatlar bağlardı. Şimdi onun Merhûm Sultan Selim Hân Türbesi içinde bir eczâ sanduğı vardır. Kendü işidir ve hem okcudur. Bursa'da menzili vardır ve hem zühd ve takvâda hayli sâlihlerdendir Bu mezkûr Şems kâh kâh İstanbul pehlivânlarına bir dâne kemiş ok yunub gönderirlerdi. Bir Cuma günü pehlivânlara tenbîh olundu ki bir araya geleler birbirine akrân olalar ol gün havâ hangi cânibin ise onun üzerine durub atalar ve ol gün havâ kimin üzerinde kalursa ol mezkûr oku ol kimse alurdi. Bir gün Usta Şems Bursa'dan bir ok gönderdi. Ol gün ne kadar pehlivân nâmına kimse var ise meydânda mevcûd idi. Tozkoparan ve Bursalı Şücâ

12 a

ve Sinan Subaşı ve Solak Bâlî Havandelen ve Haydar Bey ve İshak Bey ve ol gün 'azîm temâşa olub zikr olunan pehlivânlara ol gün Solak Bâlî galebe eyleyüb ve hem ol gün cümle menzilde olan taşları basub kendü yerini sürüb aşurı atdı. Mezkûr oku ol aldı. Şimdi Bursalı Şücâ'nın gerüsindeki taş Merhûm Solak Bâlî'nindir ve ondan ilerü gelüb Bursalı Şücâ atmışdır ve mezkûr Şücâ'nın taşı devirdüğü yere varınca ne kavgalar olmuşlardır ondan dahi beyân

idelim. Ve ol zamânın atıcılarının her birinin bir nice yüz havâdârlarından neşîn eylerdi ve bu mezkûr Bursalı Şüca gelüb İstanbul atıcılarına galebe atmış idi ve ol zamânda her bir paşa bir pehlivâna mu'âvenet iderdi. Bursalı Şüca'ın mu'âvenet edicisi vüzerâdan Ali Paşa idi kim Deliklü Taş yanında 'imâreti vardır. Ol zamânda Pehlivân Tozkoparan dahi yeniçeri tâ'ifesinden idi. Külliyyen mezkûrlar ona mu'âvenet iderlerdi. Ve'l-hâsıl cins kendü cinsine yardım iderlerdi ve ol zamânda bu üstâdlardan iki 'âlî ustâ var idi kim birine Usta İbrahim ve birine Köse Hacı Sinan dirlerdi. Usta kişiler ve hem sülehâdan idiler ve mezkûr ustaların nice şâkirdleri vardır. Bursalı Şüca bunların cânibine varub onun yayıyla atardı. Bu iki cânibin tevâbi'leri şöyle oldu kim birbirine el sunalar ol ecilden tarafına 'adâvet düşmedi ve birbirinden Bursalı Şüca kapışıklardı ve kâh olurdu kim Şüca'ın olduğu yerde nifâk idüb attan kalkub Bursa'ya gider gibi olurdu ve bu cânibin adamları ger okcudan ve yaycıdan ve atıcıdan her birinin ehıbbâları tarafeyn olmuşlardı. Öyle olsa pehlivân Şüca bir gün poyraz menzili üzere şasta yüz ok cânibinedir. Ya bir ok kaçırdı cümleden aşurı buna havâ eylediler. Allâhu a'lem dülbend dahi bozdular on pay ta'yib edemeziz ammâ ki oku gelüb çekilmiş buldular geldiler gördüler kim bir okdur atılmış nazarda ziyâde aşurı gözükür bunun gibi çekilmiş oka niçün aşurıya havâ eylediniz deyu söyleşürken söz artuğa vardı. Tarafeynden

12 b

döğüşe başladılar ol gün Müezzinoğlu gibi pehlivan okcu dövüldü ve dahi nice onun emsâli kimseler ve bundan evvel Tozkoparan dahi kabza cânibine yukarıya bir ok atmışdı onun dahi havâdârları itdiler bu salkuya eğer siz aşağıya atduğınız oka taş dikmek isterseniz biz dahi yukarı kabza cânibine atılan oka taş dikeriz deyu bunun üzerine nizâ' bir nice gün soruldu. 'Âkıbet Bursalı cânibini gördüler kim kavga tükenmez ve hem Tozkoparan'ın atdığı ziyâde çok yer idi. Velâkin bir vechle dikmeğe münâsib değildi. Öyle olsa Bursalı Şüca gelüb meskent cânibini tutub itdi. Pehlivân biz şast cânibinden vazgeçelim siz kabza canibinden vazgeçin kavga dahi kesilsün gerü atmağa başlayalım görelim. Allâhu Te'âlâ hangimize virir deyu söylerler cümle makul

görüþ bu sözü savâb gördüler birbiriyle merhaba itdiler ol kış dahi bunun üzerine geçdi ol birinin dahi gelecek Bursalı Şüca ol eğri yeri doğruldum Solak Bâlî üzerine atub taş dikdi şimdi onun nişânı Solak Bâlî'den aşurı olan pehlivân Şüca'dır ve ol geçüb ondan sonra ne kadar zaman geçdüğü ma'lûmumuz olmadığı ecilden ta'yîn zikr olunmadı âhar ondan aşurı pehlivân cihân Tozkoparan İskender gelüb aşurı atub taş dikdi velâkin ziyâde çok atmadı altı ve yedi adım ancak atabilmek müyesser oldu. Şimdi Bursalı Şüca'dan bu menzilin atılması İnebahtı ve Hutun seferinden evveldir. Tozkoparan bu poyraz yerini atub taş diküb ol sefere gitmiştir. Merhûm Sultan Bayezid Han ol sefere müteveccih olduğu vakit Merhûm Küçük Davud Paşa Gelibolu beyi kapudan idi. Şimdi Üsküdar'da 'imâreti ve câmi'si vardır. Vezîr olub fevt oldukda Eyüb'de türbesi vardır. Rahmetu'llâhi 'aleyh kadirşinâs idi. Ehl-i hüneri severdi. Ol vakit gemiyle sefere gitdüğü vakit yeniçeri içinde nâmdâr tîrendâzlıkla meşhûr olan atıcılardan kendü bindüğü gemiye on nefer adam bile alub kendü sofrasında bile yemek yerlerdi ve ol on neferin biri Tozkoparan idi. Ol vakit kim deryâyı zinde

13 a

gemilerle Donanma 'âlf cenk idüb üç pâre kâfir gemileri Kapudan Davud Paşa'yı ortaya alub küffâr ile şöyle cenk itdiler ki hemân murâdları bu idi ki cümle helâk ideler ve bu cenk arasında bir kâfir kapudanın gemisi kaçandan? durmayub pâdişâhın altun başlu sancağını almağa çalışırken sancağı denize düşdü. Merhûm Tozkoparan ol kâfiri bir okla urub kâfiri dahi denize düşürüb ve Tozkoparan dahi ardınca denize atılab sancağı kurtardı ve kâfirin dahi başın kesüb gerü gemiye çıkmıştır. Ol gemide olan pehlivânların birine Matrakçı İshak dirlerdi. Ol onda şehîd olmuştur ve ol on nefer pehlivânların o gazâda bir nicesi şehîd olub ve bâki kalanlar nice hünerler göstermişlerdir ve Merhûm Tozkoparan ol seferde sipâhiliğe çıkmıştır. Biz gerü sözümüze gelelim poyraz menziline dahi evvelinden tâ âhirine denlû sâhib menzilleri bu arada zikr olundu. Cümle ehl-i kabzadan geçenler ile Allâh rahmet eyleye ve bundan sonra yıldız menziline evsâfına şürû' eyleyelim onun dahi evvelinden âhirine varınca zikr idelim. Bu fakîre haber yetişdüğü üzere inşaallâhu te'âlâ

cümle ehl-i kabza olanlara bile âhir nefeste îmân müyesser ide. Bu zikr olanların sâhibleri bunlardır. Evvel Gazzâz Ahmed ikinci Okcu Sinan üçüncü Benli Karagöz dördüncü Seyis Mahmud beşinci Sinan Subaşı altıncı Solak Bâlî yedinci Bursalı Şüca sekizinci Tozkoparan

Bâb İstanbul'da yıldız menziline beyânındadır ki zikr olunur bir küçük mermer ki lodos menziline ayak taşıdır. Yıldız menziline ol taşıdır ki ol kimin idüğünü kimse bilmez ol taşı oldur ol küçük mermere atına dülbend atarlar ve ondan sonra Şir Merd'dir ki yukarıda zikr olmuştur ve onun berâber yine yakın bir taşıdır ol yer ağaç okla atılmışdır onun sâhibinin adına Hamdullah ibn-i Şeyh dirler azîzlerdendir. Amasyalıdır ve hem ol şehzâdedir kim haddinde yâkût-ı sânidir ve hem cümle ehl-i kabzanın şeyhidir ve hem hub okcudur ve onun her bir dâne okuna nice akceler virürler teyemmünen saklarlardı

13 b

üçüncü taşı onundur ve onun bir vâlideleri vardır gâyetle sâlihâlerden idi. Şöyle rivâyet eyledi kim bu şeyh efendeyu abdestsiz ağzına meme vermek ona vâki olmamıştır. Merhûm şeyhzâde efendi Sultân Mehmed Hân'la Amasya'da çelebi iken musâhabet iderler imiş. Pâdişâhlığı zamânında dahi kâh kâh birbirinin musâhabetleriyle müşerref olurlardı ve Merhûm Sultân Bayezid Hân onların vâlidelerinden du'â taleb edüb ısmarlarlardı ve Merhûm Sultan Selim Hân Mısır seferine gittikleri vakit Haleb muhârebesi gününde Merhûm şeyhzâde ol gün fevt olmuşlar. Rahmetu'llâhi 'aleyh mezâr-ı şerîfleri Üsküdar'dadır. Ba'dehu ondan aşurı Şirmerd'dir ondan aşurı Gezeristandır. Sultan Mehmed Hân zamânında atmışlardır. ol zamânda Karaman'da Silifke Kal'ası'nın dizdârı imiş yayabaşılıktan dizdâr olmuş ve Karamanoğlu o zamânda Silifke Kal'asını alub ehlini azâd etmiş. Ol zamânda düşmâna hasar vireni sağ komazlar imiş. Mezkûr Sinan Subaşı gelüb ol menzili aşurı atdiğını 'arz etmişler ol sebeb ile onun günâhını afv eylemiş. Mezkûr yıldız menziline dördüncü taşı onundur. Ondan gelüb Merhûm Benli Karagöz atdı ve ammâ ol yerde değil idi. Âhir pîrliği zamânında uc yerini bile sürdü. Beşinci taşı onundur ondan sonra gelüb Solak Sinan atmıştır ve ondan ilerü Düve Kemal

atmışdır. Kâh ol Düve'den aşuriya atmış bir nice kerre her biri birlerden sürmüşlerdir. Âhar şimdi Düve Kemal gine ondan aşurıdır. Altıncı taş Sinan Subaşı'nındır ve yedinci taş pehlivân Düve Kemal'indir sonra Merhûm Düve Kemal dünyâdan göçdükdən sonra gelüb Havandelen Solak Bâlî Düve'den aşurı atub taş dikmişdir. Ve Solak Bâlî ol yıldızdaki yerini ol kılavuz okla atmışdır ve bu Solak Bâlî'nin ve hem Kemal Beyin menziline okları Merhûm Usta Bahtiyar'ın okudur. Mezkûr Usta Bahtiyar bir mübârek kimse idi ve onun çok yerlerde okuyla çok kimseler murâda irmişlerdir. Ve Düve Kemal dahi Edirne menzili mezkûrun okuyla atmışdır. Ve Temizağacoğlu dahi Edirne ve Üsküb menzilin Usta Bahtiyar okuyla atmışdır ve niceler dahi vardır

14 a

yerinde gele Havandelen menziline ne vech üzere atmışdır onu dahi beyân idelim. Usta Bahtiyar ona bir tâne kamış ve pişrev idi üzerinde yunulmamış kablâ dahi üzerinde dururdu. Şol bir tâne okcu gaza kandiline kılavuz eyleyüb atasın dimiş gâyetle berk oktur dimiş. Mezkûr Havandelen alub oku kandiline komuş. İttifâk bir gün hava yıldız olur cümle pehlivân bir yere cem' olub atmağa mübâşeret iderler. Bir ok kılavuz atub nereye çıkdıysa çıkub nöbet Havandelen'e gelicek bu dahi erkân üzere kâ'ideyi yerine getirüb bu mezkûr oku kılavuz atacaktır ol gün ziyâde berk havâ esüb havacıların başından aşurı gidüb geçüb ol oku konduramazlar etrâfı tecessüs eyleyüb bir kimse dahi atmağa şürû' idicek bu havâcılar dahi fâri' olub sonra atub gelecek oka meşgûl olub kulak virdiler hattâ şuna denlû tâ növbet geru Havandelen Solak Bâlî'ye gelince ol dahi ikinci oku atdıkdâ havâcılar kulak urub dinlerler. Gördüler kim ok gelüb Düve Kemal'e bedel düşdü. Bu okun üzerine gelüb havâ idelim dedikde bakub gördüler ol ok şol kılavuz atılan okdur ki hüsnüm olmayub kondurmayub bulmadılardı. Menzilden aşuriya koyub dururdu. Bundan sonra gelen oku menzile bedel idüb havâ eylediler ve ol ok ki menzilden aşurı idi onu çeküb gerüye gönderdiler bu oku tekrâr atsun bu ok menzili bozdu velâkin kondurmadılar dirler ve ol oku çıkardıkların gâyetle hatâ itdiler. Bu oku çıkaran meydânın bigâyet ulularından idi ona Bîkar Sinan dirlerdi ve bizim dahi üstâdımız idi ve mü'ellif idi. Ben dahi küçük

oğlan idim. Düvenin taşı ardına sönüb okdan gizlenüb dururdum. Şöyle berk havâ idi oku ben dahi duymadım ol bir ok menzile bedel ve bir ok dahi ondan öncek düşdü. Bu tekrâr gerüye gönderilen ok onda varıcak atış bozulub berü cânibe teveccüh olundu. Ol gün dahi gayrı kimsenin oku menzile koyub gelmedi. Bu Solak Bâlî ol gün cümlesini basdı nice basmak menzili bozdu beruye geldikde kavga oldu. Her kişi bir dürlü söz söylediler. Eğer ol aşurıya gelen ok çekilmese bir bedel ve bir ok ondan eksüğün ol

14 b

okların şehâdetiyle ol menzil dikilürdü. Hem 'âkıbet öyle oldu ve bu âlim tarafeyn oldular. Bu atıcıların evvelki yol erkân ehlidir dikilmek gerek dirler bunun üzerine tamâm altı ay geçdi öyle olsa yukarıda hikâyet olundu kim ok meydânının tekyesi bünyâdına sebep ne oldu. Ol 'Acemden Pehlivân Bayezid gelmiş idi. Onu meydânda ziyâfet eylemeğe haymeler kurulmuş idi. Onun hikâyeti yukarıda geçdi tekrâr zikr etmek lâzımdır ki ittifâk ol Pehlivân Bâyezid ki Sultân Bayezid'in üstâdı idi. 'Acemden onun oğlu geldi kim Pehlivân Bayezidoğlu dirlerdi. Öyle olsa bu meydân ehli pehlivânlar ki ona istikbâl eyleyü vardılar ve ol dahi pâdişâhlara lâıyk peşkeşler çekülüb pâdişâhın elin öpdü. Bu mezkûr Havandelen Solak Bâlî meydân ehlinin bigâyet güzîde erlerinden idi ve bir misâfir gelse onun nazarına gelirdi. Kerem ehli kimse idi ve ömrün mücerredlik birle geçerdı ve kuşağına dolu merd idi ve hem çok çekerdi. 'Âkıbet Sultân Selim Hân Mısır'a gider iken Şam'da fevt olub Salihıyye'de Şeyh Abd ibn-i 'Arabî olduğı mezârlarda defn olundu. Biz geru sözümüze gelelim. Çün Pehlivân Bayezidoğlunu ziyâfete maslahat görüb onu cumhûr ile ehl-i kabza-ı meydâna çıkardılar. Bu menzilden aşurı çıkub konulmayan okun ahvâlini ve bir ok dahi menzile bedel olub ve bir ok dahi ondan eksücek ol gün atıldığı onı bildirdiler ve onlar dahi bu iki ok aşurı evvelinden gayrı şâhidler birle sâbitdir dirler ve şâhidlerini dinlerler ve ol menzili yerine dikmeğe 'icâzet virüb hüküm eylediler ve onlar geru memleketlerine süvâr oldukdan sonra Pehlivân dahi bir 'âlî ziyâfet eyleyüb üstâdlar tûlünce du'â ve senâ ile menzilini diküb bir ziyâfet itdi kim ma'lûm değildir. Meydânda onun emsâli cem'ıyyet olmuş değildir. Meğer Merhûm

Ahmed Ağa'nın ola ve bunun üzerine nice yıllar geçti. Bu menzili atmağa kimse zafer bulmadı bunun üzerine çok zamanlar güft u gû oldu geldik imdi Bursalı Şüca'ın bu menziller ne vech üzere attığını dahi zikr idelim. Ol vakit Pehlivân Sücâ idmân yetiştirüb Cebecibaşı Ustâ İbrahim'in onda bile olurdu. Bu Ustâ İbrâhim'in nice şâkirdleri vardı. Kendü

15 a

vefât itdikden sonra Sultân Selim Hân tahta cülûs itdüğü zamânda evvelde Bursa'da iken Merhûm Ustâ İbrâhim âhirete gidüb kendinin bir şâkirdi yerine yaycıbaşı olub ol yaycıbaşı olandan mukaddem merhûmun kulları ve şâkirdleri vardı. Devletlüler ona himmet eylediler. Vâkı'ada eyu üstâd idi. Ol sonra âhirete gitdikde merhûmun kullarından üstâd kulu kalmış idi. Ol yaycıbaşı olanın halîfesi idi. Ol bu hikâyeti nakl ider. Bir gün ustâ meydâna gittiler bir nice şâkirdler birle Bursalı Şüca ki ol gün menzil atsa gerekdi ve ol nakl eyleyen yaycıbaşdır. Bigâyet sâlih kişidir ider; Efendimiz meydâna gitdiler biz halîfemiz ve pehlivân Şüca ve biz kaldık gideriz Unkapanın'dan berâberce gitdik üçümüz de Galata'ya gecdik meydân iskelesi olduğu yere karîb yerde bir meyhâne vardılar ol zamânda tershâneler yok idi. Pehlivân ider gelin şunda bir mikdâr keyfiyetlenelim sonra meydâna gidelim didi. Bizim halîfemizin adına İskender Piragut dirlerdi. Ol itdi gel pehlivân lutf eyle vazgel şimdiki hâlde meydâna gidiyoruz münâsib değildir. Bu meydân ehli pâk olmak gerekdir deyu cevâb itdiler. Ol gün men' idüb meydâna müteveccih olduk. Pehlivân Şüca bize itdi. Bugün yıldız menzilini atarın didi. Pehlivân büyük söyleme didikde geru itdi eğer ben bugün yıldız menzilini aşırı atmayacak olursam ayruk elime ok yay almam didi. Bunun gibi neden hükm idüb söylersin didik itdi. Bu gice ben düş gördüm onun için söylerim didi. Öyle olsa meydâna vardık ok atacak zamân olub yaylar kuruldu ol gün yıldız eserdi eyü havâ idi. İttifâk ol gün kalan pehlivânlardan kimse atmayub hemân Tozkoporan ve Şüca ile ikisi atdılar kalkub birkaç gez atub kolların kızdırdıkda taş dibine gelüb üstâdlar kavlince du'â ve senâ idüb ve geçen pehlivânları yâd idüb Hazreti Resûlullâh sallallâhu 'aleyhi vesellem pâk

rûhlarına du'â ve senâ idüb ol Pehlivân Tozkoparan kalkub bir ok atub çağırdı burada havâcılar kulak urub dinlediler tâ kim ok gelüb Benli'den

15 b

aşurı konu. Üzerine varub beş dülbend atub havâ itdiler. Ondan kalkub Pehlivân Şüca dahi durub bir ok atub mezkûrun havâsını alub ona havâ itdiler. Ondan geru kalkub Tozkoparan dahi bir ok atub geru havâsın alub növbet geru Şüca gelüb var kuvveti pazuya götürüb Hakk'a nice dürlü nâz u niyâz idüb itdi; Bu zâ'if bendeki bugün murâda ir gör deyu niyâz idüb oku gezleyüb başın gizleyüb kabzadan içerü tamâm kürsiye getirüb şasta küşâd virüb oku atdı ve yayı yasdı ve öpüb başına kodu. Ol zamânda Cebecibaşı Usta İbrahim yaycı idi yanında bile otururdu ve dahi nice ustalardan çok kimse var idi. Niçün yayını yasdın didiler. Bunlar cevâb virüb itdiki himmetinizle maksûd hâsıl oldu didi. Öte cânibden havâcılar kulak urub dinlediler. Hemândem ok menzilden aşurı gidüb konu. Cümle seyredüb üzerine vardılar. Havâsın alub ve havâ eyleyüb dülbend bozdular. Mezkûr menzil atıldığı ma'lûm olduktan sonra mezkûr Tozkoparan dahi gazâbından tekrâr kalkub ok atmak istedikde cümle onda olan üstâdlar itdiler ki Pehlivân menzil bozulduktan sonra artuk ol menzilin üzerine ok atmak üstâdlar kavlinde yokdur didiklerinde hiç sözlerini kulağına komayub bir ok atub ol dahi menzilden aşurı gelüb konu. Gördüler eğerçikim Tozkoparan'ın oku dahi menzili bozdu ve illâ ki Şüca'ın oku ondan aşurı menzil geru Şüca'ın oldu. Eğer ki Şüca atmamış olsa menzil Tozkoparan'ın olurdu. Ammâ Şüca'ın oku Tozkoparan 'dan bir yay uzununu ziyâde idi ve Merhûm Tozkoparan didi ki ol dur kim nice yerlerde Şüca'a bir yay uzununu kadar yakın atdım on yıl çalışdım aşurı atınca ol gün eylediği atış idi. Biz geru sözümüze gelelim. Çünkim ol demde atış bozuldu. Cümle halk ok üzerine ol iki pehlivânların menzilden aşurı olan oklarını du'â ve senâ idüb çıkarub kendülerine virdiler ve ol meclisde bir adam var idi kim pîr ve eski kabza 'âşlarından idi ve Merhûm

16 a

Gedik Ahmed Paşa ile bile puta atmış adam idi ve nice pehlivânlara dahi hizmet itmiş ve hem Pehlivân İskender'e Tozkoparan deyu lakâbı ol komuşdur. Ol pîrin adına Yıldırımî Hasan Baba dirlerdi. Ol meclisde Pehlivân Şüca'ın 'akabince Pehlivân Tozkoparan'ın ona yakın olan okun gördükde dimiş ki şu senin ardınca duran oku görür müsün 'âkıbet senin ocağına su koyan bu okdur. Çünkim Merhûm Pehlivân Havandelen Solak Bâlî'nin yerini bir üç adım mikdârı atmışdır. Bursalı Şüca onun üzerine taş dikdikden sonra bunun üzerine zamân geçüb ve Pehlivân Tozkoparan gelüb ol menzili ne vech üzere atmışdır ve onun menzil oku şast cânibine salku atılub eğri düştüğü ecilden ol oku dikmeğe ne kavgalar olmuşdur. Şimdengeru onun hikâyeti vafına şürû' idelim. Bu mezkûr Tozkoparan Pehlivân dahi sâ'ir menzillerinden bir kaç nesne beyân idelim ve onun cümle hünerlerden birisi budur ki pâdişâhın ekmek fırını kendü boyu mikdâr alub şöyle durduğu yerde yukarıya bir kerevet vardı onun üzerine bir kerre sıçrayub çıkmışdır. Ol zamândan berü artuk bir kimse onu dahi idememiştir. Ve ol fırın haylice mecmû' yeridir. Yeniçeri tâ'ifesinden gelüb durur ol yerden kapuya çıkar. Bu kıssa yeniçeri tâ'ifesine mehruc olur dir. Ve bir dahi budur kim Ok Meydânı'nda Atıcılar Tekyesi'nde koşmağa kalkmışdır. Onda ak mermerle nişân konmuşdur ve bir dahi oldur kim kendü çekmediği yayı sol eliyle kabzasından yapuşub sağ eliyle tuncundan sıyrub kurardı ve Merhûm İbrahim Paşa At Meydânı'nda evlerin tamâm eyleyüb yapıldığında pâdişâhı evine ziyâfete da'vet idüb her tâ'ifeden pâdişâh önünde her kişi hüner gösterüb mezkûr Tozkoparan'ın cümle fenlerden biri budur kim beş tâne demür siperi bir yere berk idüb gönder ile at üstünden urub ol bir cânibine geçermiş hâlâ ol kalkanlar şimdiki hâlde yeniçeri ta'lîmhânesinde asılmış durur ve pâdişâh dahi önüne getürüb ol zikrettiğimiz üzere yayı kurdurmuş

16 b

ve kendüleri yayı iki ayağına bırakub iki eliyle yapışub aslâ kimıldamayub pâdişâh itmiş ki sağırdan ziyâde kuvvetin varmış deyu otuz akce ulûfesi var iken yirmi akce terakki eyleyüb vazîfesi elli akce olmuş ve mezkûr Bursalı

dahi bir gün meydânda cem'iyet ile otururken esnâ-yı kelâmdan Bursalı Tozkoparan'a ider gel güreşelim dir ol dahi nola deyu kalkub birbirine el sunmuşlar. Bu Şüca güreşcilik ilminden bir mikdâr bilürmüş bir san'atla işlemek sadedinde iken Tozkoparan Şüca'ı sürüb hiç mecâl virmeyüb basub arkasını yere getürdü. Şüca biz gâfil idüb bir daha tutuşalım didikde ben güreşçi değilim dimişler. Çünkü Bursalı Pehlivân Şüca yıldız menziline atub Tozkoparan ona bir yay uzunlu yakın atdim ondan sonra on yıl çalışdım. Aşurı atınca denlû didi ki zamân ol vakitden bir ve cümle pehlivânlar birle her kış idmân eyleyüb ve her yaz atış eyleyüb Bursalı Şüca gelüb bu meydânın pehlivânlarına galebe eyleyüb üç 'âlî menziline atmışdı ve pehlivân Tozkoparan bu üç menzilin biri ki poyraz menzilidir atub lodosla yıldızı atamayub dururdu. Şimdi sözümüz yıldız menzilindedir. Allâh Te'âlâ onu ona müyesser idecek zamân geldi. Bu İstanbul meydânında yıldız havâsı az vâki' olur " *izâ erâda'llâhu şey'en* " hey'et-i esbâba Hakk Te'âlâ bir kuluna istediğın vermek dilese ona ol maslahatın esbâbını müheyyen idi. Virir hikmet Allâh'ın ol vakit kırk gün peyâpey yıldız esdi. Vaktâ ki nasîb olacak zaman oldu ol gün yayların hazırlayub menzilin ayak taşına cem' olub onun üzerine gelüb oturdular ve herkesin yaycısı yayın kurub kendü ahvâline meşgul olub oturdular ve havâcılar ilerü gönderüb ve mu'temed şehâdete yarar adamlara ısmarlarlar ve hâricden kimseleri ok altında çıkarub okları gözedün deyu tenbîh itdiler ve her cânibden meydâna nazar idüb herkes yerlû yerinde edeb ile sükût üzere olub oturlardı. Meydânın sâhiblerinden Yüzdoğancı Ustâ Kemal ve bir dahi Bîkâr Sinan ve nice tîr-endâzlardan

17 a

cem' olub ok altında oturlardı. İbtidâ Tozkoparan ayak üzere taş dibine gelüb du'â ve senâ idüb cümle ehl-i kabzadan geçmişleri ve dahi Resûlullâh'ı anub du'â ve senâ idüb bir ok gezleyüb atub Düve Kemâl'in üzerine varub havâcılar seğirdüb oku gördüklerinde havâ idüb üç dülbend atdılar. Sâ'ir pehlivânlar dahi atub geru nöbet Tozkoparan'a geldi. Kalkub taş dibine gelüb bir ok dahi atmağa şürû' eyledikde yaycısı İçgöz Ahmed idi. Yayını Pehlivân'ın eline sunub and virdi kim şast cânibine at didi. Ol dahi bigâyet

şasta mâil idüb bir ok atub ardınca bir şevkle haykırub cümlesine bile şevk geldi. Çünkü Pehlivân oku atdı onda olan pehlivanlar itdiler şu oku gâyetle eyu attınız gâfil olman didiklerinde havâcılar ok üzerine varub gördüler menzilden ziyâde dülbend bozub ol gün cümle pehlivânlar ok üzerine gelüb du'â ve senâ ile oku çeküb çıkarub sâhibine teslîm itdiler ve yerine nişân eyleyüb ol gün bu yıldız menzilin atılması dahi bu vech üzere olmuştur. Ve şimdengeru menzilin ok taşı ne vech üzere dikilmiştir onu beyân idelim ve bunun üzerine ne kavgalar olmuştur bir mikdâr salkuya atıldığı ecilden onu dahi beyân idelim ve ondan sonra bir gayri menzilden dahi haber virelim inşâallâhu te'âlâ merâtib evvel Küçük Mermer, Şir Merd, Şeyh Efendi, Gezeristan, Benli Karagöz, Sinan Subaşı, Düve Kemal, Solak Bâlî, Bursalı Şüca, Merhûm Pehlivân Tozkoparan İskender.

Mezkûrlar zikr olan yerde ok atan pehlivânlardır. Ol vakit kim mezkûr Tozkoparan, Bursalı'dan aşurı atub tamâm şâhidler şehâdet eyleyüb sâbit oldu lâkin bir mikdâr şast cânibine atılıb salku olub taş dikmekde hayli münâzaa olundu ol menzil atıldığını pâdişâh-ı 'âlem-penâh hazretlerine 'arz eylediler şast atılıb nizâ' olduğun bile 'arz eylediler. Merhûm Bayezid Hazretleri kendüler

17 b

dahi atıcı idi. Üslûbları hub olub kemânkeşlikleri dahi olub bir müntehâ yayı çeküb diyâr-ı 'Arab ki Mısır'dır onda gönderüb hiç kimse onu çekemeyüb seb'a-i mu'allaka gibi kalmışdı ve kendüler dahi ok attıkları yayı değme kişi ol kabzayı isti'mâl idemezlerdi. Ve bir yay ki ellerinde şikest olsa onu meremmet itdirirlerdi. Ve şikâra atdıkları oku bulub götürenin bir altını var idi ve ok atmak 'amelinde tamâm kemâliyle rüsûhları var idi. Bir gün bir yaylarının kabzaları kopmuş onu yaycıya yapışdırmaya göndermişler ve onu elden kapucu buna bir kemik virsünler deyu emir eylediler demiş. Yayın meremmeti tamam oldukda pâdişâha alub gidüb pâdişâh dahi görüb ben bunun kabzasını

yapışdırırsunlar bunun kemiğini niye çıkardılar deyu su'âl eyledikde bunu bize getiren hizmetkâr böyle buyurdular deyu cevâb virdikde yayı götüren kapucuya niçün sözü doğru söylemezün deyu yüz değnek urdular. Çünkü Pehlivân'ın menzilini dikmekde atıcılar şastdır deyu münâza'a ibtidâ pâdişâh hazretlerinin hod ma'lûm-ı şerîfleri olmuşdu. Şöyle emir eylediler ki Şeyh Efendi buyurduki ustâlar bilür misiz kim bunda pâdişâhın emri ile geldim ki Pehlivân'ın taşını dikim ustâlar itdiler kim menzili atdığına şekkimiz yokdur velâkin şast olduğudur. Pehlivân Şüca'nın üzerine doğru atub dikün didiler. Şeyh bu vechle bir cevâb virüb itdi kim pâdişâhın emrini nice idelim didiler. Bunlar cevâb virüb itdiler ki pâdişâha kimin sözü vardır emre mutî'leriz velâkin nice emir vardır ki ehl-i hibresi vardır. Havâle olunur ve bu tarîkin dahi üstâdısınız ki olduğunuz ecilden bu maslahat sizin emr-i şerîfinize müfevvezdir. Siz ne buyurursunuz biz dahi sizin emrinize ve pâdişâh hazretlerinin emrine mutî' oluruz didiler. Şeyh dahi bunlara cevâb virüb itdiler hey yârân sizler kanda iseniz ben dahi ondayım ben size bir nesne deyuyim siz dahi görünüz. Ustâlar itdiler ki buyurun Şeyh itdi ki ben bir nesne söyleyeyim

18 a

hem size ve hem pâdişâh hazretleri cânibine infâ' ola itdi. Tozkoparan dahi sizin hem yoldaşınız ve hem karındaşınızdır. Hem onun gönlü hoş olub ve hem pâdişâh-ı 'âlem-penâh hazretlerinin emr-i şerîfleri yerine varsun didikde cümle sükût idüb durdular. Menzil taşını dikelim velâkin Bursalı Şüca'nın menzili üzerine deyu dikmeyelim. Tozkoparan'ın atdığı yer dahi başka bir menzil olsun deyu dikelim ve sonra her kim gelüb kâdir olub Bursalı'dan bir adım aşırı atarsa ol dahi taş diksın didiler dönüb ustâlar vesâ'ir ol meclisde olanlar Tozkoparan'a itdiler. Pehlivân sen ne dirsın bu kavle râzı olur musun didiler. Tozkoparan dahi onların bu kavline râzı olub Şüca'dan aşırı atan taş diksün ben dahi râzıyım didi. Ondan sonra Pehlivân'ın taşını du'â ve senâ idüb tekbîr ile getirüb dikdiler. Kavga kesilüb sükûta vardılar. Ol dahi bilirdi ki artuk ol yeri kendünden gayrı yokdur kendü dahi atınca ne denlû zahmet ve meşakkat çekmişdi. Me'alkıssa benim menzillerimde vâki' olan yıldız menzili

Bursalı Şüca menzildir velâkin poyraz menzili atılmak câ'izdir dirdi. Zîrâ poyraz havâsı her zamân eser ammâ yıldız havâsı az bulunur. Bir menzilin kim havâsı az vâki' ola ol yeri atmak haylice güçdür. Ve Merhûm Tozkoparan iderdi kim ben bulsam menzili bir yerde atardım ki her atılan ok onda helâk ola ve hem dahi ol yerin havâsı yılda bir kerre ise vâki'an atıcıya gâyetle müşküldür ki bir yürük oku ata kâta dahi onu meremmet ider olmaya ve meremmet itirdiği takdîrce evvelkinden eyu olmaya ekser atılan menziller meremmet olunmaş okla atılmışdır. Üstâd oldur ki meremmeti yenisinden eyu ede ol meremmet itdiği evvelkinden artuk yürük ola ve okcunun iyisi oldur ki kendü dahi atıcı ola ve yaycı dahi atıcı gerekdir. Yayın tecrübesinde okla imtihân artukdur. Zîrâ oku aşağı yukarı atmakta tefâvût vardır ve kirişin dahi uzun ve kısa olmasıyla uzun olmakda tefâvût vardır. Bir yayı ustası kurmakda veyâ âhar kişi kurmakda tefâvût vardır. Bu aralıkta

18 b

ok yay ve kiriş ilminde çok bahis vardır. Kitâba yazub dil söyleyecek nesne değildir ve ok atmak ve ok yürütmek nidüğünü değme kişi bilmez ammâ ehil ortasında gizlidir. Okuyub yazmakla dahi olmaz. Dâd-ı Hakdır nice kişiler vardır ki çok çekerler velâkin niceler dahi vardır ki onu ez yaydan döne döne basarlar çekmek fâ'ide etmez. Eğer nasîb olursa bundan dahi birkaç kelîmât beyân idelim. Eğer tâkâtımız olursa inşâallâhu Te'âlâ.

Bâb bu dahi bir gayrı menzildir. Çizmeci menzili dirler onun beyânındadır. Şimden sonra bu yazılan menzil ol çizmecî menzildir. Adına Çizmeci Davud dirler. Evvel menzile Terzi Hasan yeri dirlerdi ve ondan evvel bu koruda düz yerde bir nice menzil dahi varmış gerüde kaldığı ecilden sâhibleri hayâtda iken kendüleri dönüb ihyâ eylemeğe mukayyed olmadılar. Sonra belürsüz olub gitdi ve ba'dehu Sultân Mehmed Hân zamânından kalmış bir üstâd yaycı vardı adına Ustâ Ömer dirlerdi ol taş onundur ve dahi Terzi Hasan'ın taşı vardı. Bu mezkûrlardan Müezzinoğlu'nun dahi onda şimdiki hâlde birinin yokdur rûhları şâz olsun. Bu menzile dahi Çizmeci Menzili dirler bu dahi meydânda bir 'âlî menzildir. Bu üç menzilden sonra olan menzil dahi budur. Bunu dahi bir mikdâr hikâyet idelim. Yüzyıldan berü buna

dahi kimler gelüb geçtiğini ve ol menzilde olan taşlar sâhibi kimlerdir. Evvel Yayı Davud ondan sonra Çizmecî Davud ve ondan sonra Yayı Arabzâde ve ondan sonra Karga Mustafa'dır ve ondan sonra Talim Hancıbaşı'dır ve ondan sonra dahi Bozdoğanlı Mustafa Çelebi'dir ki Bozdoğanlı Kemaloğlu'dur ve ondan sonra dahi bunun gibi kamışla atılan menzilleri gelüb Vezir Ali Paşa kullarından Pehlivân Cafer ki Lenduha demekle mulekkabdır. Zikr olan yerleri ol gelüb ağaç okla aşurı atmışdır. Onun dahi vasfı yerinde gelüb söylense gerekir ve bundan sonra maktûl Ahmed Paşa kullarından Pehlivân Ferruh gelüb aşurı atmışdır. Ol dahi Pehlivân Çullu demekle mulekkabdır. Ondan aşurı ağaç okla atmışdır. Gâyetle tîr-endâz idi. İnşâallâh

19 a

yerinde zikr olunur. Mezkûr cevâblar Çizmecî Menzili beyânındadır. Poyraz ile atmışdır. Bu dahi 'âlî menzildir. Mukaddemen zikr olunan üç menzilden aşağı menzil budur. Tahmînen Düve Kemal kadar yerdir ve bu menzilde ol vâki' olan pehlivân adına Yayı Davud dirler ve bundan evvel bu menzilin tafsîli geçti. Onda bazıları yakın oldukları cihetdendir ki nâbediddir. Ba'dehu Çizmecî Davud gelüb mezkûr Yayı'dan aşurı atub taş dikmişdir. Mezkûr Davud kul aslındandır. Küncükulu demekle ma'rûfdur. Bigâyet irtileyüb çeker atardı. Oku boyunladığından elinin kanları şir şir akardı. Geru korkusuz çeküb okunu içerüden irtileyüb atardı ve ondan sonra 'Araboğlu dirlerdi. Ol dahi yaycıdır sanatı Tosya'da öğrenmişdir ve Frenkce dahi bilirdi eyu hasîmânesi Nuri vardı ve bundan gayrı iki yerde dahi menzili vardır. Adına İbrahim dirler üçüncü taş onundur ve ol menzil atdığı oku ol gün atub ol ok yayında kalub okunmuşdur. Ol oku yârendesi gün bulub hem gez ve hem vasla itdikden sonra atub üçüncü ok taşı onundur. Ba'dehu Karga Mustafa dirler ehl-i şevk idi. Ok atmağa başladığında onun koluna ve elceğizlerine bakan görürdü ki koyun paçası gibi ince elceğizlerle bu dahi ok atub neyler dirdi. Ammâ şöyle 'âşık idi kim okunu çıkarub salmağa başladıkda Atıcılar Tekyesi'ni yedi kerre tavaf idüb gezerdi. Ol dahi ol oku salardı oklarını bu üslûb üzere tımar iderdi. Ammâ halkın gözüne hor idi. Halk ona horlukla bakdığından ötürü Hakk

Te'âlâ ona bir haftada iki menzil atmak müyesser eyledi. Bir gün iki menzile taş dikdi. Dördüncü menzil onundur ve ba'dehu ondan sonra Börekci Mehmed'dir. Ta'limhâ necibaşı'dır. Hayli berk yay çekerdi. Eline ok yayı alub menzil yayına varub kolun kaldırub durduğu vakit hemân bir burca benzerdi. Güyâ onu ol heybetle gören hemân arslan sanırdı ve bu kadar kuvvet ve kudret ile atmağa geldikde eksük atardı. Karga Mustafa'dan ol aşırı atub taş dikdi. Beşinci taş onundur ve ondan

19 b

sonra Ustâ Kemaloğlu Bozdoğan Mustafa Çelebi'dir. Hem ol dahi pehlivân-ı 'âlemdir ve tîr-endâzlıkda nazîri yokdur. Zamânında ve Tozkoparan Edirne menziline atdığı yılda ona ondan yakın atar kimse yokdu. Bu şimdi zikr eylediğimiz menzili ol atmışdır ve bu yere bu cümle zikr olunanlardan aşırı gelüb ol atmışdır ki onundur. Hayli çok yerdir dirler eğer ölçülür olsa Düve Kemal'e bedel yerdir ve ondan sonra gelüb Emir-i 'âlem Ahmed Ağa bunu mübâlağa aşırı atub taş dikmemişdir. Mezkûr Mustafa Çelebi'nin kabza cânibinde bir kadîm zamânda hendek vardır onu tamâm atmağa sehlice kalmışdır ve bu menzilin dahi vasfını beyân bu vech üzeredir. Bu dahi burada tamâm oldu ve mezkûr Mustafa Çelebi'den Lenduha gelüb aşırı atub durur ol dahi kemâl mertebede tevânâ yeket imiş ve hem gâyetle çok çekerdi. Ondan aşırı Pehlivân Lenduha gelüb mezkûr kamış yerlerini ağaç okla aşırı atmışdır ve ondan sonra dahi maktûl Ahmed Paşa kullarından Pehlivân Ferruh ki Çullu demekle mülekkabdır. Ol dahi gelüb mezkûrlardan aşırı ağaç okla atub taş dikmişdir. Mezkûr yerde ok atanlardır. Yaycı Davud, Çizmeci Davud, 'Arabzâde, Karga Mustafa, Börekci Mehmed, Bozdoğan Mustafa Çelebi ve dahi Ali Paşakulu Lenduha Cafer ve ba'dehu Çullu Ferruh'dur.

Bâb

Ahi Yeri menzilin beyânındadır. Yıldız havâsıyla atılır eyu ok yürür yerdir ve dahi gâyetle ok kırılır belâ yerdir ve bunun ayak yeri meydânın sınırı nihâyet bulduğu yerdir ve ol yerin adına Çakıllık Tepe dirler bu dahi kamış menzildir ve bu menzilin ol atub taş diken kimsenin adı Ahi'dir.

Meydânda ol kalub Ahi vâki' olmuşdur ve hem maktûldür rahmetu'llâhi 'aleyh ve hem meydân ehlinin kudemâsındandır ve ol menzilde Ahi'nin nişân ve menzili var imiş üstâdlarımızdan öyle işidiriz ve Merhûm Sultan Bayezid Hân zamânında bu atıcı ta'ifesinin revnâkı ziyâde idi öyle olsa mezkûr

20 a

Ahi Yeri geru ihyâ olunsun ve nice talebeler dahi ber-murâd olsun deyu mezkûr Ahi'nin yeri üzerine yeniçeri zümresinden Tob İskender adlu bir kişi atub taş dikdi ve ba'dehu Kara Mustafa nâm bir kimse ol dahi yeniçeri zümresinden gelüb Tob'dan aşurıya yüz adım atub taş dikdi. Merhûm Sultân Mehmed Hânın avcıbaşısıydı ve Merhûm Sultân Selim Hân Kemah Kal'ası'nı feth eylediği vakit ol kal'aya mezkûr Kara Mustafa ol zamânda yayabaşı olmuşdu. Ol kal'aya çıktığından ötürü kırkbeşbin akce ile subaşılığa çıktı ve mezkûr Kara Mustafa'nın bir hüneri dahi bu idi kim bir yay kim ne kadar berk olursa 'âdetce iki başını eline alub ve iki diziyle kırub sağ elinin başparmağıyla kirişini takub kurardı. Ol vech üzere yayı kurmağı bir kişiden dahi görmedik. Ve ba'dehu 'Acemî Şir Merdoğlu Bâlî Çelebi Sancakbeyioğlu ondan aşurı atub taş dikdi ve ondan Karga Mustafa aşurı atub taş dikdi ve ondan sonra Kemângez Sinoblu Hacı Mustafa aşurı atub taş dikdi. Ondandır İshak Bey aşurı atub taş dikdi. Ve ondan aşurı Kemanger 'Araboğlu atub taş dikdi ve ondan Haydar Bey cümleden aşurı atub taş dikdi ve ondan aşurı Kapudân Emir-i 'âlem Ahmed Bey ibtidâ ok atmağa yeni heves eylediği zamânda mezkûr Haydar Bey'den hayli aşurı atub ve hayli 'âli ziyâfet idüb taş dikmiş ve ol menzil atılmasının sebebi ile okcu ile yaycıya pâdişâh hazretleri 'ulûfe etmişler idi ve sonra tekrâr ol menzili Merhûm Emir-i 'âlem Ahmed Bey kendi atdığı yerini tamâm otuz beş adım aşurı atub taş dikmeyüb kendinin evvelki taşını dahi çıkardı ve Pehlivân Bursalı Şüca'ın İodosla atdığı menzil yeter didi. Vâki'an bir menzildir ki gök altında bir dahi onun emsâli menzil ola. Husûsan kim ol ağaç pîşrev okla atılan ağaç ok menzili Bursalı Şüca'a karîb varmışdır ve ol menzilin kıyâmete denlû atılacağı ma'lûm değildir. Allâhu Te'âlâ rûhlarını şâd eylesün cennet-i a'lâ onun rûhuna makâm ola

20 b

ve cemî' ehl-i kabza olanlardan gitmişlerine dahi Allâhu Te'âlâ rahmet ide ve bâkîlerine dahî kuvvet ve sıhhatler vire âmin yâ rabbel'âlemîn. Ve mezkûr menzilde ok atanlar bunlardır. Tob İskender, Kara Mustafa, Bâlî Çelebi, Karga Mustafa, Sinoblu Mustafa, İshak Bey Silahdar, Yaycı 'Arabzâde, Haydar Bey, Ahmed Ağa taş dikmişken çıkarub atmışdır ve bunlardan sonra bu menzile gelüb ok atub taş diken Pehlivân Hüseyin'dir ve lakâbına Porpol dirler. Ehl-i 'ilm zümresinden olub hayli dakîk dânişmend idi.

Bâb

Bu dahi 'Arabacı Mahmud Bölükbaşının yeridir. Batı havâsıyla atılır. İstanbul'da Sultan Bayezid Hânın 'arabacılarının bölükbaşısıdır. Gâyetle kasîrû'l-kâme idi velâkin hayli yay çekerti. Şöyle kim kendeyu hem giriş olur bir kişi bulsa her ne kadar gün ok atarsa usanmayub yorulmazdı. Nihâyet mertebe kabza 'âşıklarından idi ve gâyetle şîrmerd kişiydi ve mezkûr Ahi yere çıkmışdı silâhdâr olmuşdu. Sultân Selim Hân Tebriz seferinden gelürken ittifâk pâdişâhın 'arabaları bir balçıklı yerde bir 'araba batub bunu çıkarmağa çalışırken ittifâk mezkûr 'Arabacı Mahmud dahi üzerlerine rast gelüb görür kim pâdişâh durur bir 'araba balçığa yatmış 'arabacılar çalışır velâkin çıkarmağa kâdir değiller. Hemân bunun dahi ihtiyârı kalmayub atından inüb varub onlara koma cânım deyu yolundan tedârik idüb çıkarmağa sebep oldu. Sonra pâdişâh dahi görür bir adam ki kasîrû'l-kâme ammâ kavgası ve şîrmerdliği on adam denlü var. Pâdişâh bunu tamâm görüb seyr ider ammâ bu adam 'arabacılar vaz'ında değil su'âl ider ki bu kişi nedir cevâb virüb iderler ki pâdişâhım bu evvel 'arabacılar bölükbaşısıydı şimdi silâhdâr kullarınızdandır deyu cevâb virdiklerinde pâdişâh emredüb ider ki her maslahat ehline gerekdir deyu onun 'ulûfesine terakki idüb geru 'arabacılar bölükbaşısı ider. Tâ ölünce ol yerden çıkmayub durur sonra Sultân Süleyman Hân Rodos

21 a

gazasına vardıkda kâfire niyet gazâ ok atarken kal'adan kâfir tüfenkle urub şehîd ider. Rahmetu'llâhi 'aleyh ve bu mezkûr menzili bünyâd idüb ol taş diken oldur ve ondan sonra yeniçeri zümresinden Zağarcı Kâsım'dır. Ba'dehu yaycılardan Kosta Hüseyin'dir. Şimdiki hâlde ol yer dahi onun üstündedir. Kimse atmamışdır. Ol ecilden kim onun kudreti vardır ol ezerğanmışdır ve onun kim kudreti vardır atamamışdır. Merhûm Emir-i 'âlem menzil atmazdan evvel yayı denemek için üzerine durub ağaç okla mübâlağa aşurı atub taş dikmemişdir ve sâbıkan ol menzili bozmak kast eyleyen zâlimler yerine bağlar dikmişler bunun üzerine nice zamânlar geçdikden sonra bu atıcı tâ'ifesi bir araya gelüb Sultân Mehmed Hân'ın bu meydânı niy'et-i gazâ ok atmak için atıcı tâ'ifesinin ellerine verdiği ve ta'yîn eylediği hudûdnâmeler birle hükm-i şerîfini bu zamâna gelince pâdişâhların mukarrernâme hükm-i şerîflerin götürüb Dîvân-ı 'Âlî'ye eyledi ki mezkûr meydâna olan zulm-i 'azîm pâdişâh hazretlerinin azze huzûrlarına 'arz olundukda onlar dahi bir mu'temed kâdı virüb hükm-i şerîfle mâvâki' hâli teftiş eyleyüb 'arz eyledikde pâdişâh dahi sonradan hâdis olan fesâdâtı külliyyen yeriyle bozdurub gidermek emr eyledi ve ol sınır içinde bulunan bağları bozub tekrâr mezkûr menzili vücûda getirdiler. İslambol'da yüzyıldan berü atilub taş dikilen kamış menzilleri bunlardır ki zikr olunur ve şimdiden sonra ağaç okla atılan menâzil zikr olunur ve ondan dahi bir mikdâr kelimât beyân idelim. Tevâtür üzere haber işitdiğimiz üzere tâ kim sonunda hayr du'â ile yâd ideler. Ammâ mezkûr menzilde sonradan Merhûm Kuburcu Hüsrev gelüb hayli tîr-endâz ve tevânâ kimse idi. Ol gelüb ağaç okla aşurı atub ammâ taş dikmedi ve ondan sonra sipâhi zümresinden Nakkâş Mehmed Çelebi gelüb ağaç okla aşurı atub taş dikmişdir ve ondan sonra dahi Galata'da Vardiyânbaşıoğlu Ali Bâlî peydâ olub bu tîr-endâzlık fennine hayli zaman çalışub nice sa'y idüb fenninde mâhir olduğuna binâ'en Merhûm Vezîr Ferhad Paşa yanına alub mezkûr

21 b

dahi onların akdâmıyla zikr olunan yeri ağaç okla aşurı atmışdır ve ondan gayrı nice bir yerlerde dahi hayli eyu oklar atmışdır. Mahallinde zikr olunur. Şimdiki hâlde ol yerde ilerüde olan onundur. Mezkûr menzilde olan pehlivânlardır ki zikr olunur. 'Arabacı Mahmud, Zağarcı Kâsım, Yaycı Kosta Hüseyin, Nakkâş Mehmed Çelebi, Ali Bâlî

Bâb

Heki yeri demekle meşhûrdur. Poyraz havâsıyla atılır. Cümle ağaç menzillerden kadîmdir. Eğerçi kim ve sallu ve kemüklü okdur lâkin bu yerceğizi evvel bünyâd iden iki parmak bükülü okla atmışdır. Ammâ heki menzili komak 'ayıbdır. Onu sonra atanlar Heki kökünden çıkarub pîşrev itdiler. Onda dahi komayub mücevvef okla atdılar. Ol yeri bünyâd eyleyene Kapu Ağasıkulu Kemânger Ahmed dirler ve kendü dahi yaycı idi ve hem atıcıydı. Usta İbrahim şâkirdlerinden idi ve nice pehlivânların eline yayı sunub ok atdırmışdı ve onun efendisi Sultân Bayezid'in kapu ağası idi. Amasya'dan bile gelmiş idi. Ona Hüseyin Ağa dirlerdi ve At Meydânı'nın altında vâki' olan Küçük Ayasofya'yı Merhûm Hüseyin Ağa Câmi' itmişdir ve kendi dahi sülehâdan ehl-i hayrkesdi. Sonra Tırhala Sancağı'na çıkub onda fevt olmuşdur. Bu menzil sâhibi onun kuludur ve ol Tırhala'daki menzil dahi onundur. Bu fennin 'âşıkları çokdur. Bunu teftîş idüb sorar ol ki iki evli bir köyün mikdârınca nişân idüb ol sebeble ol dahi ol yerde anılır. Mezkûr Yaycı Ahmed dahi burada bu Heki yerini atmakla anılır. Rûhu şâd ola ol taş onundur ve onun ardınca İshak Bey'indir. Ol dahi ol ok mânendi ok atub taş dikmişdir. Belki daha uzun boylu ba'dehu onun ardınca 'Arabzâde İbrahim kemânger atmışdır. Yüz adıma karîbdır velâkin okunu bir gayrı üslûb üzere atmışdır. Üçüncü ok onundur. Ammâ hîle idüb pîşreve bir iki tel yük aşılایub heki resmine koyub atmışdır. Atdığından sonra Kosta

22 a

Hüseyin demekle ma'rûf bir kemânger atmışdır. Atdığından sonra kerem olub şimdengeru atanlara icâzetdir pîşrev atsunlar dimişdir ve ol vakit kim 'Araboğlu bu Kosta Hüseyin gelüb aşurıya atdıkdâ konaklığın eyleyüb taşını dikdiği vakit icâzetdir atana didiği demde bu 'Arabzâde ol lahzâda üzerine durub kendü yerini hayli çok sürüb az kaldı ki Kosta Hüseyin'i aşurı ata yetişe. Kabza cânibine atmışdır ve hem kadîm menzil dahi ol cânibedir. Şimdiki hâlde onun artuğunu ve eksüğünü geru ehli bilür. Mezkûr Kosta Hüseyin'in yeri çok zamân durub otuz yıla karîb battâl kalub kimse atmadı. Sonra Defterdâr İskender Çelebi kullarından bir yiğit zâhir oldu. Gürz salmada yayı çekmekde bir hayli tevânâ idi velâkin tîr-endâzlıkda kudreti ve kuvveti yokdu. Çekdiğine göre atmadı. Zirâ çekiş atışa uymaz çekmek ile atılmaz atış gerek onun ol kadar çekişine göre atmadı. 'Âkıbet ona cünûn 'âırız olub bir kâfiri katl itdi. Onu dahi yerine katl itmek istediler ve erenlerine kan behâsı virüb onu tımarhâneye bıraktılar ve Kâsım'ın bu hâli ki başına geldi. Ol zamân Süleyman Paşa vezîr-i a'zam idi. Onun bir kulu var idi. Kendü dahi sağlığında çavuşbaşı olmuşdu. Onun adına Süleyman Kethüdâ dirlerdi. Onun kullarından bir kulu var idi. Çerkes oğlanıydı. Adına Haydar dirlerdi ve lakâbına 'Acemi Tosun dirlerdi eyu atıcı idi. Kâsım Dîvâne'nin hasîmânesiydi. Kâsım Dîvâne'yi mezkûr paşa olan kâfirden ötürü asmak istedi. Ol zaman Ali Paşa yeniçeri ağasıydı. Ehl-i kabza idi. Dîvâne Kâsım'ı paşa hazretlerinden dilek idüb kurtarub âzâd itdi. Mezkûr Kosta Hüseyin bu yerceğizi Merhûm Sultân Selim Hân Mısır seferinde iken atmışdı. Ondâ Dîvâne Kâsım gelüb aşurı atub taş dikmişdi. Dîvâne Kâsım bir nice kerre aşurı atub defâ'atle yerini sürmüşdü ve ondan sonra Haydar gelüb zuhûr itdi. Bu mezkûr çok çekerdî velâkin azdan atardı. Atıcının kemâli oldur ki çok çeküb azdan ata ve bu tarîkde murâda erenler dahi onlardır. Zamân idmân idüb ömürler harc idenler

22 b

bu ma'nâyı idrâk idenlerdir ve mezkûr Bursevî dahi berk yayla atmadığı yerleri kişi yumuşakdan atar dirdi ve mezkûr Haydar Bey dahi bu fenleri fi'l-cümle iz'ân idüb anlamışdı. Onunla 'amel iderdi ve şöyle rivâyet olunur kim

Bursalı Şüca İstanbul'da yıldız menzili yüz yedi dirhemden atmıştır. Eğerçi kim ma'nâda yay dirheme sığmaz dirler sahîhdir. Yay bir gez dar ola on dirhem fark ider. Mezkûrun yayı on tutam iki parmakdır deyu zikr iderler sahîh budur ve rivâyet olunur kim Tozkoparan Edirne menzili yüz otuz dirhem yayla atmıştır ve İstanbul'da yıldız menzili yüz yirmi sekiz dirhemle atmıştır ve Bursa menzili yüz yirmi beş dirhem ile atdı. Bu mahalde söz çokdur. Biz geru sözümüze ibtidâ idelim. Çünkü Haydar gelüb Kâsım Dîvâne'nin menzili aşurı atdı 'acib düşdü. Bu vech üzere bu vilâyetlerde menzil gördüğümüz yokdur. Mezkûr Kosta Hüseyin'in oku yeri Meydân Tekyesi'nin dizmesi köşesinde. Kâsım gelüb iki def'a onu dizme içinde atub taşıyı havlu içinde atmışdı ve Haydar gelüb onun üzerine atdığı vakit onun oku tekye damına düşüb o indi ve yukarı dam üstüne adam çıkarub okun pâresini buldular ve götürüb nişânı damın sacağı altına dikdiler. Bu tarîkin ehli olanlar böyle taş dikildiğine râzı olmadılar ve ol zamân Kâsım'ın söylemeğe mecâli yokdu. Bu yerin dahi atılması bu vech üzere olmuştur. Sonra taşra yol üzere bir eyu ok atmıştır. Kâsım'dan hayli aşurıydı. Ammâ kendinin evvel atdığı yerden eksikdir onu dikmek çok râcihtir. Bu vech üzere üslûbdan hâric dikilmekdir. Şimdiki hâlde menzillerde bundan artuk azdır ve Kuburcu Hüsrev dahi Haydar'dan aşurıdır. Ol dahi tîr-endâzdır. Merhûm Emir-i 'âlematdığı yer ol bahisden hâricdir. Onun gibi gök altında bulunur değildir. Ol Düve'den otuz beş adım aşurı atmıştır. Mezkûr menzil ki zikr eyledik evveli hekiyledir. Ve nihâyeti şuna yetişdi ki vasf olundu ve pîşrevlikde

23 a

dahi komayub tâ mücevvefe denlû vardı. Ammâ bu eller yanında pîşrevden mücevvefi tecrübe iderler. Bizim yanımızda fark yokdur. Hemân yukarı geldikde hîndedir ve endâm tıraşındadır ve yükle sâz eylemekdedir. Ammâ her kişinin bir sâzı vardır üstâdlar onu kendü tecrübesinde bulmak gerekdir ve bu fende dahi söz ve sanat çokdur. Bu dahi başka bir kitâb olur. Bu dahi ma'lûmdur ki tâ devr-i Adem'den bu zamâna gelince nice san'atları ve nice tertîbler ziyâde olmuştur ve Hazret-i Resûl-ı Ekrem ve Nebiyy-i Muhterem

salla'llâhu te'âlâ 'aleyhi vesellem efendimiz hazretlerinin zamân-ı nübüvvetlerinde uzak atdıkları Ka'be-i Şerîf arşınıyla üç yüz arşın atarlardı artuk atmadılar illâ 'âkıbet İbn-i Amir radiyallâhu 'anh geldi üç yüz yirmi arşın atdı. Sahabi üç yüzden artuğa geçmediler tâ kim bu haberi Peygamberimiz 'aleyhisselâtu vesselâm hazretlerine söylediler. Resûlu'llâh salla'llâhu te'âlâ'aleyhi vesellem hazretleri cevâb-ı şerîf buyurdular ki her ne kadar gücünüz yeterse oku uzak atınız kim “mâ beyne'l-aradeyn ravzatun min riyâzi'l-cenneti” (**Not: Nûshada “mâ beyne'l-karzeyn” yazar ama derûnunda şerh olunduğuna nazaran “mâ beyne'l-arazeyn” yazıldı. Tashîh olunmak lâzım gelir**) dedi. Yani ol mahlûkâtın muhtarı Hazret-i Muhammedini'l-Mustafa salla'llâhu te'âlâ 'aleyhi vesellem buyururlar ki ok atıldığı yerden düştüğü yere değin ne kadar ise Hakk Te'âlâ uçmakda ol kadar çayırılı çimenli bağçeler ve köşkler vere mâ tekaddemden ki ulular ki bu 'ilmin üzerine ömürler harc itdiler. Tâ bu zamâna gelince üç yüz yirmi arşından ziyâde atmadılar. Şimdiki ok yerleri ne kadar arşındır ve ne denlû artmışdır. Bu mertebe ne kadar imtihân ve tecrübe ve san'at değil midir ve bundan dahi ziyâde olmak kâbildir ve nice kitâblar gördük ki kavs-nâmelerde yaylarının uzunluğunu on bir tutamdan ta on ikiye varınca ve oklarının boyu dahi dokuzdan sekiz tutama varınca ve şimdiki zamânın pertâv yayı kısalığı on tutamdan on bir tutama varınca denlüdür. Rivâyet eyler Merhûm Ustâ yaycılıkda pehlivândır ve kamış okunda dahi ve her dâ'im aşıldığı ok hemân muttasıl kendüye imtihân içün iderdi ve yayı dahi dokuz tutama varınca denlû atmışdı dirler velâkin cümle

23 b

üstâdlar ondan on bire varınca denlû karâr idüb ihtiyâr itdiler ve bu kadar sanâyi' tecrübe içündür ve bu hadîs-i şerîfi Resûlu'llâh salla'llâhu 'aleyhi vesellem bu araya onun içündür. Sahabenin rıdvânul'llâhi te'âlâ 'aleyhim ecma'în uzağa atdıkları ma'lûm olub ol zamândan tâ bu zamâna gelince ok yay 'ilmi ne mertebede artub terakki eylemişdir. Ma'lûm ola bu menzilin dahi evvelinden âhirine varınca bunun dahi sahibleri zikr olundu. Şimdengeru ağaç okla vaz' olan yerleri zikredelim ve onlar dahi ne vech üzere bünyâd

olunmuştur onu dahi hikâye idelim ve dahi şast ve kabzadan geçenlere dahi bu san'atı taleb idüb öğretenlere Allâh'ın rahmeti üzerlerine ola âmin yâ Rabbe'l-âlemîn mezkûr menzillerde zikr olanların isimleridir. Kemânger Ahmed, İshâk Bey, 'Araboğlu, Kemânger Hüseyin, Kemhâcı Kâsım, Haydar 'Acemi Tosun, Kuburcu Hüsrev ve Lenduha Cafer

Bâb

Bu dahi onun beyânındadır zikr olunur. Bu şimdeyu denlü vasf olunan menziller cümle kamış yerleridir. Heki yerinden gayrı ol ağaç yeri ol idi. Mezkûr yer pîşrev yeri oldu ve ba'dehu bu hakîr şöyle fikr eyledim ki İstanbul gibi şehrin meydânında olan ok menzili cümle ağaçla değildir kamışlardır. Ağaçla dahi bir menzil koyub taş dikile bu bendenin tâ evvelde bize mîrâsıdır. Ok atmak ve aşılmaq nitekim bu risâlenin evvelinde zikr eylemiş idik ol menzil bünyâd iden Ustâ Bahtiyar'dır ve hem bizim atamızdır ve hem üstâdımızdır ve bir üstâdımız dahi Gelibolu'da Ustâ Ramazan dirler ve bu üstâdımız dahi Bîkâr Sinan dirlerdi ve bundan gayrı nice üstâdlara ve nice pehlivânlara yetişdik ve niceleri dahi bizim okumuz atmışlardır ve Pehlivân Düve Kemal bizim babamız okuyla Edirne'deki menzili atmıştır ve İstanbuldaki yeri dahi mezkûrun okuyla atmıştır ve Havandelen dahi ve Yanmaz Ağacoğlu Hoca Ali'nin menzili dahi onun okuydur ve mezkûrun Üsküb'deki menzili dahi onun okuydur. Bu zamâna gelince dahi

24 a

atılmış değildir. Kişiyi ta'rif bi-nefsihi câ'iz değildir. Bu küstâhlığımız ma'zûr tutalar ve bizim okumuz ile atılan oklar yerinden iki yeri zikredelim. Kalanı dursun birisi Pehlivân Tozkoparan Edirne'de Düve Kemal'i aşırı atmıştır ve bir dahi Merhûm Emirü'l-ilm, Bursalı Şüca'nın menzilini atub nişân dikmiştir ve ol pîşrevki Düve Kemâl'den otuz beş adım aşırı çıkmıştır. Ol dahi bu hakîrindir. Elhamdülillâh hizmetlerinde olduğumuz pehlivânların du'âsı berekâtıyla bu zamâna gelinceye denlü fahr mezkûru hizmet eylemektir. Zamân-ı sabâvetden tâ pîrlik zamânına gelince san'atımız pîşrev işlemek atmaktır. Bu minvâl üzere Edirne'de ve İslambol'da yer ağaç ok menzili olub

onda taş dikmiş ola bu hakîr dahi şöylece fikrettim ki İslambol'da ve Edirne'de Musallâ Meydânı'nda bir ağaç ok yerceğizi peydâ idüb pîşrev atıla o bahâne ile nice kabza 'âşıklarından olan kimseler ol şevkle gelüb onda ok atalar ve nicelere dahi ol sebebdan ok atmak hevesi kopa ve birbirlerine çekmekde ve atmakda muhabbetleri ve müddetleri ziyâde ola murâdlarına vâsıl olalar ve bu hakîr dahi cümle üstâdlardan ve pehlivânlardan isti'zân idüb ricâ taleb eyledim onlar dahi icâzet virdiler ve ma'kûl gördüler ve bu hakîr dahi bir cum'a günü ol zamânda hayatda olan pehlivânlar dahi bir nice kabza 'âşıklarından cem' olub bu cümle himmet-i 'âlîleriyle kible havâsıydı ol demde durub ol yerceğizi atdım ve ol gün bu hakîr ile bile atanlardan bendeniz ziyâde atub havâ bizde kaldı. Sonra kalkub ok üzerine varub ol ilerüde olan oku çeküb du'â ve senâ birle çıkarub elimize virdiler mübârek ola deyu cümle yârân ile merhaba idüb yerine nişân eylediler ve sonra ziyâfet idüb ba'de't-ta'âm cümle yârân varub taşı yerine dikdiler ve şimdengeru icâzetdir her kim gelüb atarsa didiler birkaç gün geçdikden sonra pâdişâh-ı âlem-penâhın defterdârı Mahmud Çelebi'nin iki mahdûmzadeleri vardı. Bunlar dahi kabza 'âşıklarından idi. Mikdârlar nice ol 'asırda

24 b

hayli nâmdârlar ve çekicilerdi. Birinin adı Muslu Çelebi idi küçük ol idi ve birine dahi Mehmed Çelebi dirlerdi ikisi dahi ziyâde berk yay çekerlerdi ve tîr-endâz yiğitlerdi. Mezkûr Muslu Çelebi mezkûr yeri gelüb aşırı atub durub velâkin atdığı yay iki bizim yayımız kadar vardı. Erkân üzere ziyâfet idüb taş dikdiler. Büyük birâderine itâle-i lisân idüb siz benden büyük ve benden ziyâde çekesiz ben sizin üzerinize galebe idem ol hod hayli pehlivân ve ziyâde yay çekerdi. Bir gün ta'limhâ necibaşı büyük cem'iyet idüb cemî pehlivânları cem' eyleyüb bir ziyâde berk yay getirdi ve bu kadar cem'iyet içinde ol yaya bir pehlivân gelüb ilerü el uramadılar ol yerde Emir-i âlem bile değildi ve dahi Tozkoparan Merhûm Ceşte? Bâlî dahi onda hâzır idi ve kendü dahi hûb ok atardı. Gâyetle kabza 'âşıklarından idi. Merhûm Ahmed Ağa bu Memi Çelebi hakkında her zaman iderdi ki bana yakın çeker adam hemân Memi Çelebi gördüm dirdi. Ve hem tâze civân idi ol cem'iyetde ol kimse

cür'et idemedi ki yayı Merhûm Memi Çelebi ortaya gelüb çekdi. Hûb tîr-endâz yiğit idi. Pâdişâh hazretleri ile Manisa'dan bile gelmişlerdi onda dahi ve Edirne'de Musallâ Meydânı'nda yeri vardır. Bu zamâna denlû dahi kimse atmamışdır. Ol dahi yerinde zikr oluna çünkim küçük birâderi büyüğüne böyle itâle idüb söz söyledi. Ona dahi ar gelüb bir gün birâderinin yerine durub hayli aşurı atdı lâkin taş dikmedi. Merhûm Ferhad Paşa Şehsüvâroğlu üzerine gitdikden sonra babaları 'âlî ziyâfet idüb cümle pehlivânlar bile onun taşını dikmişlerdir. Ve Merhûm kendüler dahi Ankaravî'de vefât itmişlerdir ve küçükleri dahi vefât itmiştir. Rûhları şâd ola ve ondan sonra Kemhâcı Dîvâne Kâsım gelüb Memi Çelebi'den aşurı atub taş dikmiştir ve Bozdoğanlı Hamza Pehlivân kimse idi gelüb Kâsım'a yakın atdı velâkin artuk eksik denildiği ecilden dikmeğe ihtiyâr etmedi. Sonra Süleyman Paşa kullarından Haydar Bey 'Acemi Tosun demekle mülekkabdır.

25 a

Gelüb ondan aşurı atub taş dikdi ve bundan sonra sâbıkan vezîr olan Merhûm Ferhad Paşa adamlarından Ali Bâlî demekle meşhûr kimse gelüb aşurı atub taş dikmiştir. Ol dahi hayli tevânâ ve gürbüz zeberdest pehlivân yiğitdir. Elân hayâtda olub Kapudân Paşa Kılıç Ali Bey'in çavuşlarındandır ve bundan sonra dahi sâbıkan Maktûl Ahmed Paşa kullarından Pehlivân Ferruh Çullu demekle mülekkabdır. Ol dahi hayli tevânâ ve tîr-endâz kimsedir. Hamele ahvâlınden birisi budur. Bir gün meydânda mezkûr Ali Bâlî'nin gez yayını ve dahi Vezîr Ali Paşa kullarından Sağır Pervane demekle ma'rûf bir pehlivânın dahi gez yayını ve kendinin gez yayını ba'zı güft u gû ve musâhabet olub çeker çekmez dinerken mezkûr Pehlivân Ferruh eğer ben üç gez yayını çekersem bana verir misiz didiklerinde ve bunlar dahi virelüm deyu va'ad itmişler ol dahi mezkûr üç gez yayını bir uğurdan eline alub çeküb geru ellerüne virüb yaylarınızı geru size bağışladım didikde bunlar dahi pes pehlivân koluna kuvvet dimişler ondan aşurı gelüb mezkûr Ferruh atub taş dikmiştir ve bunlardan sonra mefhari'l'ulemâ ve'd-dîn Sarugerzzâde Efendi hazretlerinin Edirne'de dânişmendleri olub Edirne'den İslambol'a bile gelüb mezkûr efendi hazretleri hâlâ Şehzâde Câmi'i'n de müderris olub tefsîr-i şerîf

derslerinde hayli güçleşde olub ‘ilm-i ma’rifetde kemâl-i mertebe istidâd üzere dakîk danişmendlerinden olub ve tîr-endâzlık ‘ilmine dahi nice yıllar mûmâreset idüb Edirne’de ve İslambol’da her menzilde eyu atış idüb cümleden birisi bu mezkûr yerde dahi nice def’a durub nice oklar atub hâlâ bir ok mezkûr Pehlivân Çullu taşına bedel eylemeğe dahi ziyâde olub ol yere taş dikmemiştir. Ol dahi bunlardan sonra bu mezkûr yerlerde ok atub durur hayli tevânâ ve gürbüz yiğitdir. Adına Hüsam Halife dirler ve lakâbına Parpol dirler. Bu dahi mezkûr pehlivânlar akrânı kimse ve sâbıkan Lenduha Cafer dahi bu üç zikr olunan pehlivânlardan ol aşurı gelüb Haydar’ın üzerine kırk elli adım ziyâde atub taş

25 b

dikmedi. Bu menzilin ahvâli bu menâzil üzere olub durur ve bundan sonra dahi bir gayrı menzilin hâline şürû’ idelim. Mezkûr yerde oklar atub taş dikenlerdir. Hacı Hasan Tîrger, Musallâ Çelebi, Memi Çelebi, Kâsım Divâne, Haydar Bey, Ali Bâlî, Çullu Ferruh

Bâb

Zihgirci yeri bu dahi ağaç okla atılmışdır lodos havasıyladır ve bundan bu menzili bünyâd idene Zihgirci Kâsım dirler. Kul tâ’ifesindendir. Ta’lîmhânevidir evvel bu yere ol ok atmışdır ve ondan aşurı Okcu Hasan Hacı gelüb atmışdır. Ba’dehu bir gün üç okla yerini yukarı kabza cânibine haylice aşurı atub taş dikmişdir ve ondan aşurı yeniçeri zümresinden Okcu Hüseyin atmışdır. Ol Merhûm Hüseyin Bec Kal’ası’nda tûfeng ile urub şehîd etmişlerdir ve ondan sonra Filibeli Zağarcı dirler ol gelüb atmışdır ve ol şehîd olan Hüseyin’in yerini kendü dikmeyüb ehl-i kabza olanlar sonradan dikmişlerdir ve bunun dahi aslı ve fer’i bunun üzerinedir ve ondan sonra gelüb solak tâ’ifesinden Lokmacı Ali dimekle ma’rûf kimse dahi aşurı atub taş dikmişdir ve ondan sonra gelüb sâbıkan zikrolunan Pehlivân Lenduha aşurı atub taş dikmemiştir ve sonra geru sâbıkan yukaruda zikrolunan Pehlivân Hüseyin ki dânişmend zümresinden hem ehl-i ‘ilm ve ehl-i kabza ve tîr-endâz kimse idi ol dahi gelüb aşurı atub taş dikmedi ve bu yerin dahi hâli bu minvâl

üzeredir ki zikrolunur ve bu yerde ok atan pehlivânlardır ol Zihgîrci Kâsım, Tîrger Hacı Hasan ve Tîrger Hüseyin ve Zağarcı Filibeli ondan Lokmacı Ali Bey ondan Uncu Mustafa

----- Bâb

Bu yer dahi Top Yeri demekle ma'rûfdur velâkin onda onun yeri yoktur. Onun âhirine dikilen taş bu menzile ayak taşı olmuştur. Ol sebebdan bu menzile ayak taşı onun ok taşı vâki' olduğu ecilden bu yerin adını topa nisbet idüb Top İskender dirler ve bu yer dahi ağaç okla atılmışdır. Bigâyet latîf ve hûb yerdir. Havâcî olanlar

26 a

dahi herkesi fark idüb ayak yerine varanı bilür ve görürler ve bu yerceğizi Merhûm Zihgîrci Kâsım ile şehîd olan Okcu Hüseyin bu yerin üzerine durub dâ'imâ atarlardı. Burada bu menzil yerini peydâ itmek murâd edinirlerdi ve ikisinin dahi yerleri vardı ammâ daha taşı dikmedilerdi ve bu hakîr dahi bir gün mezkûrlar ki bile durub atdım Allâhu Te'âlâ bana fırsant virüb onlardan ziyâdece atub onların yerlerini bozdum. Bana didiler ki yeri bozdunuz ben dahi itdim siz bilirsiz ben yeri nerededir daha bilmezim didim. Geldik beri ok üzerine gördük evvelki yerden hayli aşurı gitmiştir. Bu Kâsım'la Hüseyin geruye nişân itmek istemediler ve bu hakîr dahi Allâhu Te'âlâ nın verdiğiine şükredib hamdetdim ve ol gün yanımızda olan pehlivânlar dahi elbetde bu yere taş dikin didiler. Biz dahi taş diküb nişân itdim. Ondan sonra Rum Yusuf demekle ma'rûf bir kimse gelüb bizden aşurı atmıştır. Şam'da ve Haleb'de Tokad'da ve Engürü'de yerleri vardır. Pâdişâhımız Belgrad seferine giderken Sofya menziline aşurı atub sipâhi olmuştur ve onun bir 'âdeti vardı. Çok yerleri atub taş dikmezdi. Büyük menziller umardı. Bir gün sâbikan zikrolunan Zihgîrci Yeri'ni durub onunla bile atdık tekrâr oklarımız getirdiler iki def'a otuzar oldu belki daha ziyâde âhir ol yeri atub bozdu ona dahi taş dikmedi ol fevt oldukdan sonra ehl-i kabza ittifâk ile dikdiler. Şimdi Hacı Hasan'dan aşurı ikinci taş onundur ve ondan sonra okcular çarşusundan bir tâze civân peydâ olub meydâna gelür gider oldu. Ok atub ve idmân etmeğe çalışub hayli yay

çeküb kâbil-i vücûd idi ve neccâr şâkird idi. Ol gelüb bu Rum Yusuf'u aşurı atdı taş dikdi. Ammâ ayruk ol dâirelere uğramadılar adına Kuyucu Hüsrev dirlerdi. Ondan daha ziyâde umulurdu. Lâkin bir üstâd yanına düşüb ondan san'at öğrenir olsa gâyetle eyu olurdu ve mezkûrdan sonra gelüb

26 b

Pehlivân Lenduha Cafer ol yerin üzerine durub aşurı atub taş dikmedi velâkin sonra ehl-i kabza olanlar mezkûrun yeri zâyî' olmasun deyu ondan aşurı taş dikdiler. Bu menzilin hâli dahi bu vech üzere olub durur. Mezkûr yerde ok atanların esmâlarıdır ki zikr olunur. Evvel Hacı Hasan ikinci Rum Yusuf üçüncü Kuburcu Hüsrev dördüncü Lenduha Cafer

Bâb

Bu yere dahi Şüca yeri dirler. Evvel bu yeri dikmeğe sebep olanın adı Şüca'dır ve bu dahi bir hoş yerdir. Meydânda lodos havâsıyla atılır. Bu Şüca dahi bir yeri peydâ etmekle hayli zamân çalışub nice yıllar idmânlar idüb bu yere ok atub sonra üstâdlardan icâzet taleb idüb ustâlar dahi ona her yerde menzil taşı olmaz ve her yerde ok atılub menzil deyu taş dikilmez deyu cevâb virdiler ol dahi ustâlara yalvarub itdi. Ustalar ben dahi bu meydânda bir nice zamândır ki çalışırım bize bir yerde nişân için ok atub taş dikmek çok mudur didikde onlar dahi var imdi bir yere dur at görelim ne kadar yer atarsın ki sana menzil taşı dikmeğe icâzet virelim didiklerinden sonra ol dahi bir nice zamân var kuvveti pazuya getirüb Baraklar? tedârik idüb ol yerde ok atmağa ihtiyâr idüb nişân için bir yer idüb her zamân oradan durub atub bir nice kerre sürüb tamâm şol dereceye vardı ki ondan artuk atmağa kâdir olmadı. Bir gün üstâdlara varub haber idüb ustâlar dahi kalkub ol yerin üzerine varub gördüler ki bir mikdâr yer olmuş velâkin kâtî çok dahi değil kendü mikdârınca ol denlü olur. Ondan artuk olmaz. Ondan sonra gördüler ki bu dahi meydânın bu kadar zamândan berü bir emekdârıdır şimdiki hâlde nâ-murâd olmağa vech-i ma'kûl görmediler dahi cümle ustâların ittifâklarıyla ol yere taş diküb du'â ve senâ itdiler bu dahi meydânda

27 a

ol zamândan berü ol yer Şüca Yeri demekle ma'rûf yerdir ve bu Sücâ dahi yeniçeri tâ'ifesinden sipâhiliğe çıkub durur uzun boylu sarışın adam idi ve hem hayli sâlihlerden idi ve bu zikr olan yerin ayak yeri meydânda Haydar taşının orta yerindedir. Kağıthâne semtine doğru atılır yerdir. Baş taşı sarı yollar vardır ondadır ve bundan sonra bir nice zamân şöyle durub sonra yeniçeri zümresinden bir kuloğlu peydâ olub hayli tevânâ ve çok çeker adam idi. Ammâ ki sonradan solak olub kendüler dahi solağına atardı ammâ ki hayli nâzik ve hoşca atardı. O da gelüb mezkûr yerde ok atub bir nice kerre durub zikr olan Şüca'dan aşurı atub taş dikmiştir. Şimdiki hâlde ikinci taş ol Cerrâhzâde Mehmed Çelebi'nindir ve bundan dahi Uncu Mustafa dirler bir adam dahi gelüb durub bir nice kerre ok atmıştır. Mezkûr Mustafa dahi hayli çok çekerdi ve hem müntehâ yerlerde dahi durub ok atub çok yerleri atmak o murâdı ammâ hikmetu'llâh burada nasîb oldu. Ol dahi gelüb mezkûrlardan aşurı atub taş dikmiştir ve bundan sonra dahi yeniçeri zümresinden Kara Hasan demekle mülekkab bir kimse dahi meydâna gelüb nice zamân idmân idüb ol yere durub ol dahi mezkûrlardan aşurı atub taş dikmiştir. Mezkûr Kara Hasan dahi hayli tevânâ ve gûrbüz yiğitdir ve bunlardan sonra pâdişâh-ı 'âlem-penâh hazretlerinin cerrâhlarından Ustâ Ali demekle meşhûr bir kimse dahi zuhûr idüb ol dahi meydânda nice rûzgâr idmân idüb 'ömrün ok yayıyla geçirüb meydânın pîr-i peş kıdemi mesâbesinde cümlelerin ihtiyârı olub mezkûrlardan ol dahi gelüb aşurı atub taş dikmiştir. Ve bu yerlerde ok atub taş dikenlerin esmâlarıdır ki zikr olunur. Evvel Şüca Bey ikinci Cerrâhzâde Mehmed Çelebi üçüncü Uncu Mustafa Bey dördüncü Kara Hasan beşinci Cerrâh Ali Bey

Bâb

7

⁷ Cerrâh Menzili, 1135.

Bu dahi meydânda poyraz havâsıyla atılıb taş dikilmişdir ve bunun ayak

27 b

yeri lokmacı taşıyla Merhûm Tozkoparan'ın Arkurı Menzili'nin ayak yerinin mâbeyninde bir taştır. Oradan poyraz ile atılıb Tekye Yeri'nin kabza cânibine evlerden yana atılıb taş dikilmişdir ve bu yerde ol ok atub taş diken kimseye Solak Mehmed Bey dirler ve ondan sonra gelüb Vezîr Ferhad Paşa reisi Pelenk Reis dimekle ma'rûf kimse atub taş dikmişdir ve ondan sonra dahi yeniçeri zümresinden Solak Hamza dimekle ma'rûfdur kimse atub taş dikmişdir ve ondan sonra dahi geru Solak Mehmed Bey aşurı atub taş dikmişdir ve bu zikr olanlardan sonra sâbikan pâdişâh-ı 'âlem-penâhın defterdârının küçük oğlu Ali Çelebi dimekle ma'rûf kimse peydâ olub onlar dahi iki birâderler olub birbirlerinden tevânâ ve gürbüz yiğitler idi. Ol küçük oğlu atub taş dikmişdir ve bundan sonra yeniçeri tâ'ifesinden Solak İsa Bey dimekle ma'rûf kimse gelüb onlardan aşurı atub taş dikmişdir lâkin yerini bir nice kerre sürmüşdür ve bundan sonra geru zikr olunan defterdârın büyük oğlu Mehmed Çelebi gelüb hem birâderinden ve hem İsa Bey'den ziyâde atmışdır ve onlardan sonra yeniçeri tâ'ifesinden Solak Kara Hasan gelüb bir yerde dahi atmışdır. Mezkûrlardan ziyâde ve geru sâbikan ol bir menzilde değer olan Cerrâh Ali Mir gelüb aşurı atub taş dikmişdir. Şimdiki hâlde ve bunlardan sonra dânişmendler zümresinden Edirneli Parpol dimekle mülekkab bir kimse peydâ olub adına Pehlivân Hüseyin dirlerdi. Bir pehlivân dahi vardı adına Piyale Bey dirlerdi. Kemânkeşlikde nazîri az var idi. Ol dahi gelüb mezkûr yerde ok atarken bu pehlivân Parpol dahi bunların yanına varub ok attıkların seyr iderken bunlar dahi pehlivân Parpol'a gelin bir kaç ok siz de atın deyu ibrâm itdiklerinde bu dahi kalkub evvel bir ok atub havâsın alub sonra bir ok dahi atub menzilden ziyâde otuz kırk adım aşurı atub mezkûr menzili bozmuşdur. Ol Piyale Bey

28 a

hod yayımı çekemez deyu tecrübe için virmişti. Hikmet böyle oldukda hayli bî-huzûr olub tamâm mertebe buna ölünce hasım olmuştur. Ammâ ne fâ'ide “ Ba'de harâbi'l-Basra” mânen kendü kılıcıyla boynun urmak gibidir. Hâlâ ol yerde taş dikmemiştir. Ondan sonra Biga Beyi Osman Bey aşurı atub Parpol'dan geruye dikmiştir. Şimdi baş taş Osman Bey'indir. Yayıc Mehmed'in yayıyla ve Sûfîzâde'nin okuyla atılmışdır ve mezkûr yerde ok atub taş dikenlerin esmâlarıdır ki zikr olunur. Evvel Solak Mehmed Bey ikinci Pelenk Reis üçüncü Solak Hamza dördüncü yer dahi Solak Mehmed Bey beşinci Defterdâroğlu Ali Çelebi altıncı İsa Bey Solak yedinci Mehmed Çelebi sekizinci Kara Hasan dokuzuncu Cerrah Ali Bey onuncu Biga Beyi Oman Bey

----- Bâb

Bu yere dahi Helva Yeri dirler karayel havâsıyla atılır. Güç yerdir. Yılda bir kerre eser ya iki ol dahi az eser bir lahzâda tizcek döner atması müşkil yerdir. Ondan ötürü nice yıldır ki atılmamıştır ve Pehlivân Tozkoparan Merhûm ider kim nolaydı bir pehlivân bir yerde menzil atdı kim ol yerin havâsı yılda bir esmeye idi. Her zamân esecek atılması âsân olur. Bu fakîr bu iki yeri bir haftada atdım. İkisinde bile Merhûm Ahmed Ağa yanımda idiler ve bu Helva Yeri'ni birbiri ardınca iki def'a aşurı atdım. Karayel havâsıyla atılır. Memi Çelebi ile Musalla Çelebi taşları mâbeyninde siyâhca ayak taşıdır. Heki Yeri'ne karşı Galata'nın ok kulesine doğru atılır. Ok atan ve ok altında duran havâcî hûb görünür. Kalan yerlerimizden bu yerimiz ırakdır buna Helva Yeri dimeğe vech budur ki bu yerin atılması ikisi bir haftada vâki' oldu ve atılması dahi bir cüz'î bahâneyle ol ma'nâ ol ecilden ziyâfeti dahi az oldu ve ol zamânda Rum'a bir üstâd 'Arab helvacı gelmiş idi. Adına Akpak Tatlı dirlerdi. Ol zamânda onun helvası meşhûr idi. Fî vâki' gâyetle 'âlâ idi ve ondan gayri

28 b

bir 'Arab dahi var idi. Zîbâ ve latîf çakıl etmeği işlerdi. İkisi dahi tamâm 'âlemin makbûl olmuş idi. Onun helvası ve onun nânı var iken gayrisına iltifât itmezlerdi ve bu mezkûr helvacı bir karnı büyük 'Arab idi. Elehceh hammâm kurbunda olurdu. Ayak üzerine durmağa kâdir olmayub dâ'im bir gerisi

üzerine oturub işlerdi. Hiç helva keseği olmayan ona durub bakarlardı. Biz dahi yerini onun helvası hâtırı içün tedârik idüb Helva Yeri deyu ad virdik ve bu mezkûr yeri andıktan sonra ziyâfeti dahi mezkûrun helvâsı ile ve onun çakıl etmeğiyle her bir pehlivân ki ziyâfetimize geldiler birer sofrâ helva o tâze etmek nazîrlerinde kodu ki ta'âm yendikden sonra du'â ve senâ idüb ol oklara nişân itdiler ve ol gün cümle pehlivânlar ve üstâdlar vesâ'ir onda hâzır olanlar bilirler ve bu menzîl dahi ol zamândan berü atılmadı. Tâ bu zamâna gelince biz dahi dileriz kim mezkûr yere bizden sonra gelen pehlivânlar rağbet idüb üzerine durub atalar bizim dahi bî-nişân olub unutulmaya nice kişiler dahi üzerinde ber-murâd ve behremend olalar ve hem biz du'âya sebep oluruz ve bizden sonra atanlar dahi du'âda anıla bu mezkûr menzîlin dahi tarîki bu vech üzeredir ki zikr olundu velâkin ol zamândan tâ bu zamâna gelince ol yeri kimse atmağa mukayyed olmadı ve hem havâsı dahi az düşer Allâhu a'lemu ve ahkemu

----- Bâb

Edirne'de Musalla'da olan menzîllerin beyânındadır ki zikr olunur. Bu dahi yıldız havâsıyla atılmışdır. Bu menzile ol bünyâd urub ok atub taş diken pehlivânın adına Kôr Kemal dirler. Bursa'da dahi yerleri vardır. İkinci menzîl onundur ve ondan aşuriya Usta Karaca dır ki pehlivân 'âlimdir. Yayıcılığında ve kamış ok yonmada ve Edirne'de olan kadîm ustâlardan Ustâ Sinan'ın şâkirdlerindendir. Bu'âlemde yayıcılıktan bunlar nâmdâr kimse odur. 'Arab 'Acem san'atında böyle sît u sadâ salmış kimse gelmemişdir. Biri Usta Sinan'dır. Bu Usta Sinan cümlesinin ser

29 a

çeşmesidir. Kendüler dahi onun şâkirdlerindendir. Ol Usta Karaca onun şâkirdlerindendir. Üçüncü menzîl onundur. Fenninde müsellemler kuldur ve dahi onun san'atda evsâfı çokdur. Yay 'Arab kâ'idelerinden bu üslûba ol koymuşdur. Yay on iki tutamdan dokuz tutama gelinceye denlû tecrübe eyleyüb 'âkıbet on tutam iki parmak pertev yayını karâr etmişdir ve onun 'akabince gelenler dahi 'ameli cümle ol yerde bulmuşlardır ve gelüb giden

atıcılar onla on bir mâbeyninde atmışlardır ve tartıda yüz ondan tâ yüz kırka varınca atmışlardır velâkin yay bir ma'nâda tartıya sığmaz bir yay terâzüde yüz yirmi dirhem olsa bir atıcının koluna tamâm olsa ondan artuk çekmese ol yayı bir gez aşağı indirsek ol yay hiç çekilmez olur. Ma'a-hazâ ki ol yay evvelden yüz yirmi dirhem idi. Kendü dahi yüz yirmi dirhemdir. Hemân yayın kuvveti ve berk olduğu nice olur sanmaktır. Okla yayın berkliği ondan ma'lûmdur. Ok atmakda iki kişinin ok atdığı hangisi artuk çektiği ondan ma'lûm olur. Bu söylediğimiz bahis atıcınındır. Kemânkeş bahsi değildir. Biz dahi sözü müze gelelim. Pehlivân Tozkoparan Edirne'de Düve Kemal menzili ni yüz kırk dirhem yayla atdı ve islambol da Pehlivân Şüca yüz otuz beş dirhem yayla atdı ve Bursa'da olan yeri otuz dirhemle atdı ve pehlivân-ı cihân Emir-i 'âlem Ustâ Ali yayıyla Pehlivân Şüca yüz on sekiz dirhem yayla atdı. Öyle olsa yay hiç terâzüye sığmaz bunun böyle olmasına vucûhatla sebeb vardır. Daha çok söz söylemek bu mahalde kâbildir. Bu kadar iktifâ ider. Yeri gelicek düşdükce söylene ve ondan aşurı Yanmaz Ağacoğlu Hoca Ali dirlerdi ol atmışdır. Pehlivân-ı cihândır. Rivâyet olunur kim berk yaydan Yayı Sinan'dır. Yeniçeriden sipâhi olmuştur ol atmışdır ondan aşurı onca ok atar onun gibi atıcı cihâna gelmiş değildir ve Üsküb menzili dahi onundur. Tâ bu zamâna gelince onu kimse atmamışdır ve ol Hoca Ali'nin dahi bir nice dürlü evsâfı vardır. Cümleden biri budur kim at üzerinde ok atardı ol at üzerinden ok atdığı yayı değme kişi çeküb atmağa kâdir değildir.

29 b

onun gibi ifrit berk yayı geru at üzerinden bir san'at ile kurârdı kim belinde bir kemend eylemişti. Kolundaki üzeniği ayağına geçirirdi dahi kemend belinden yayın iki başına geçirirdi. At üzerinde yasıb kurardı. Ve atın eğer kaşına tabilbâz yerine kubûr eyleyüb oklarını yanına asardı şol 'âlî menzilleri puta gibi atardı. Bir gün İslambol'a geldi bu menzilleri denize indirmeğe az kodu. Zîrâ pehlivânlar yaylarının kuvvetde ikisi kadar yay takub atardı ve kendü dâ'imâ uc beyleriyle mu'âmele eylerdi. Bazirgân idi. 'Ömrünü tecerrüd ile geçirdi. İttifâk bu zamânda İskender Paşa Bosna Sancağı beyi idi. Kâfir cânibine akın eylemeğe gitdiler. Bu Yanmaz Ağacoğlu İskender Paşa ile

akına bile aşmışlar. Ol zamânda Aksu'ya denlû atmışlar. Rivâyet olunurki ol yere müminler varmamışdırlar. Öteden berü geldikleri vakitte yolu üzerinde bir dere varmış kâfir bunları ol dereye yakalayub dururmuş geru dönmeğe çâreleri olmamış öyle olsa Hoca Ali'nin ol gazâ niyetine götürdüğü yarakları kullanmak lâzım gelmiş kâfirler dahi derbendin ağzını alub dahi durmuşlar. Müslümânlar bir mikdâr ırak imişler bir tob yeri denlû öyle olsa Pehlivân Ali dahi ilerü gelüb yayını eline alub at üzerinden Bismi'llâh niy'et-i gazâ deyü kâfirin alayına bir ok atmış oku kâfirin cem'iyetine yetişmiş üç kâfir birbirleri yanına durub üçünden bir uğurda geçüb üçünü bir uğurdan delmiş kâfirler bu işi görüb bigâyet korkub bu tîr-i nâgihânîdir nereden geldiğini bilmeyüb serâseme olmuşlar ol yerden bu araya ok gelmek muhâldir belki tob atacak gelür. Böyle dirken bir dahi gelüb her dokunanı ok atda? ve adam da durmayub bir nicesini helâk eyledi. Bu hâli kâfir görüb artuk durmağa mecâli olmayub gerüye yüz tutub Müslümânları Hakk Te'âlâ kâfir elinden ol oklar sebebiyle hâlâs eyledi ve ol okların uzunluğu bir buçuk karış idi ve üçer köşelü temrenleri var idi. Yükleri üçer parmak uzun idi ve temren oka geçmiş değildi ok temrene geçmiş idi. Bu ahvâli Merhûm

30 a

kendü hikâyet iderdi. Edirne'de fevt olduğundan sonra ol ok ve yay cümle bizim birâderimiz olmuşdu. Bizde yâdigâr yerine dururdu. Allâhu te'âla rûhunu şâd eylesin ve cümleden biri Merhûm Ustâ Ali ider bu Yanmaz Ağacoğlu Hoca Ali'nin Musallâ'daki yeri şimdiki hâlde kim taşı dikilmiştir onun vasfı beyânındadır. Ol zamânda Musallâ Meydânı'ndan Saray Önü'ne ve Saray Önü'nden Musallâ'ya Tunca Suyu üzerinden yol varır gelirdi. Köprü üzerinden kapu eylediler hele yol iki cânibine aşıluyub varub gelme idi. Ustâ Ali ider ol vakit kim Hoca Ali Namazgâh Yeri'ni atub taş dikdikden sonra dahi artuk kendü yerine yakın atamamışdır ve Düve Kemal bu Hoca Ali'nin yerine dâhil idüb iderdi ki yaruğu bir dahi isbât eyle veyâhûd senin taşını çıkarırım dirdi. Hoca Ali bu sözden renk-pezîr olub şikeste-hâtır olurdu. İttifâk Usta Ali ider bir gün bir yeni yay kurdu ve kiriş bağladı ve Saray Önü Meydanı'na vardım lodos eserdi. Gördüm meydâna ol gün kimse gelmedi ben dahi

köprüden geçüb Musallâ Meydânı'na vardım gördüm cümle meydân ehli onda bugün lodos havâsıyla ne olur ol gün pehlivânlar yerime yaraklanmışlar durub gez atarlar öyle olsa nâgihân bir yıldız havâsı peydâ olub hayf nolaydı yarak bunda olaydı. Bugün şu havâ ile ok atılırdı didiler. Bu Hoca Ali ider pehlivân ustâ benim hamı alınmış yeni yayım var senin içün getürdüm bir kaç ok atub dene ve ger ve her nice istersen kul ki rast ideriz deyü yayı eline sundum alub baktı itdi gâyetle boldur nolaydı dar olaydı. Zîrâ cümle atıcılar ol zamâna denlû dar yaydan atarlardı. Ben itdim bu nice gündür dar yayla atarız bugün bir bol yayla dahi atub kendinizi sinayub görün hoş nola deyüb kalkub kolaylanır hâzır olub durdu ve bir kaç ok atdı kendüyle bile atan pehlivânların karışub havâsın aldı. Mezkûr Hoca Ali'ye şevk gelüb durub bir ok dahi atdı ona dahi tekrâr havâ eylediler. Bu Hoca Ali'nin sinanmış bir oku vardı. Yerinden yâ Allâh deyüb taş dibine gelüb

30 b

tekbîr ve salât getirüb cümlelerin 'aşkına safâ himmetle bunlar dahi niyet-i gazâ kuvvet ola deyü cevâb virdiler ol oku atdı bu cânibden havâcılar çeküb kulak tutub ok dinlediler ol lahzâda gördüler kim ok başlarından aşurı geçüb menzili bozub kondu. Havâcılar seğirdüb okun üzerine havâ idüb dülbend bozdular ol gün Hoca Ali yerini sürüb hem menzili bozdu. Cümle pehlivânlar ok üzerine gelüb 'âdet-i erkân üzere Düve Kemal Hoca Ali'nin okunu tekbîr salavâtla çeküb sâhibine virüb mübârek ola didiler ve Merhûm Hoca Ali'nin elinden yayını alub ölçdüler gördüler kim Hoca Ali bu nice zamândan berü çalışub dar yayla atmadiğı yerini bir günde bol yayla atdı. Ondan sonra Ustâ Ali ider Pehlivân Düve dahi yayını bol itdi ondan sonra ol dahi gelüb Hoca Ali'ye aşurı atub taş dikdi ve nice zamân bir pehlivân dahi vardı. Merhûm Sultân Bayezid Hân ile Amasya'dan bile gelmiş idi. Sipâhi oğlanı idi. Sultan Bayezid'in dayısı kuluydu. Cümle pehlivânlar ile bile ok atardı ol dahi bunlara hasım idi. Ol pehlivâna Dâye Kulu Bâlî Bey dirlerdi. Bir zamândan sonra Bâlî Bey gelüb Düve'yi aşurı atdı. Birbirinden fark olunmazdı. Ammâ ehli olan anlar bunun üzerine nice günler kavgalar oldu. Bâlî Bey ben taşımı dikerim didi. Düve râzı olmadı. Halk tarafeyn oldular kimi diksün didiler ve kimi dahi

dikmesün didiler öyle olsa bu husûmet birle olan ahvâli pâdişâha ‘arz itdiler. Nevân kendü dâyesi kulu cânibine meyl itdiler. Pâdişâh dahi bu tarîkin ehli idi. Kadı askerlerine emr idüb meydâna geldiler ve okun üzerine varub hasmânı berâber idüb kasd ideler ve dahi cümle tîr-endâz ve üstâdlar ve pehlivânlar bir araya cem’ olub ve pâdişâh bunların cümlesi üzerine vezîr-i a‘zam Davud Paşa’yı gönderüb bâki vezîrler bile gelüb erkân-ı devlet ve âyân-ı hazret cümle bu ok atılan yerin üzerine varub şâhitlerin şehâdetlerini ve tezkiyelerini dinleyüb kabûl idüb velâkin bir cânibe hükmedemediler dönüb geru ehl-i hibre üzerine havâle idüb gördüler kim pâdişâhın

31 a

meyli Bâlî Bey cânibine ve Düve Kemal’e itdiler münâsib budur kim icâzet viresin Bâlî Bey taş dikesin ki dahi Hakk Te‘âlâ daha ziyâde vire dirler ve hem pâdişâhın dahi maksûdudur didiler. İbrâm ve ikdâm itdiler. Âhir kâr nola emr pâdişâhın deyüb rızâ virdi. Taş dikilüb sonra ‘âlî ziyâfetler olub cümle erkân-ı devlet gelüb Bâlî Bey’i hil‘atlediler ve pâdişâh dahi nice en‘âmlar eyledi. Âhir nice zamândan sonra Pehlivân Düve Kemal gelüb Bâlî Bey’den on beş adım aşurı atub taş dikmişdir. Şimdiki hâlde ol yerler dahi atılmak üzeredir ve bu Edirne’de Musallâ’da olan menzil zikr olunduğu üzeredir ve Merhûm Tozkoparan gelüb Düve Kemal’i ne vech üzere atmışdır onu dahi zikr idelim ve bu Düve’yi atınca ne denlü hâdiseler olmuşdur. Düve Kemal taş dikdikden sonra Pâdişâh Murad adındaki bir kimse gelüb Düve’yi aşurı atub taş dike İslambol’da şunun gibi ‘âlî menziller atilub pâdişâha ‘arz oldukca iderlerdi ki eğer hünerleri var ise Edirne’de Namazgâh’da olan Düve Kemal menzilini atsunlar dirdi. Çünkim Tozkoparan İstanbul ve Bursa’yı atdı inşâallâh Bursalı Şüca gelüb atdı ve Pehlivân Tozkoparan ol üç ‘âlî menzilin ikisini atub lodos menzilini atamamışdır ve onu sonra Emir-i ‘âlem Ahmed Ağa atmışdır. Nitekim yukaruda geçdi çünkim Tozkoparan İstanbul’u ve Bursa’yı atdı ve ol zamânda olan pehlivânların murâdları bu idi kim Düve Kemal menzilini atalardı. Nice kerre gelüb çalışub atamayub geru gelüb giderlerdi. Bu cümle atıcılar Bursalı dahi bile gelüb gitmek defâ’atle olmuşdur ve Merhûm Sultan Bayezid zamânında belli başlı olan pehlivânların yıldan

yıla salyâneleri vardı. Her kış idmân eyleyüb ve yazın kâh Edirne'de ve kâh İstanbul'da ok atarlardı ve nice def'a Edirne'ye gelüb nice atışlar idüb nesne başarmayub geru mahrûm giderlerdi. Bu Düve Kemal'in yeri bunların belini bükmüşdü. Hattâ biz onda varınca bizim idmânımız bozulur deyu gelüb Edirne'de kışlayub idmân eyleyüb ve yazın atış idüb geru nesne başaramayub bu

31 b

minvâl üzere nice müddet-i medîd geçmiş idi. Tâ şu zaman ki târîh dokuz yüz on dördüne vardı. Ol yılda büyük zelzele vâki' oldu. İstanbul'un çok yerleri harâb oldu ve bir minâre kalmadı ki onun mili yıkılmamış ola. Ol zamânda Sultân Bayezid göçüb Edirne'ye gitti. Cümle pehlivânlar dahi bile gittiler onda iki yıl tamâm durub çalışdılar. Çünkim üçüncü yıl basdı ve bunu dahi diyelim kim her gelüb gitdikce bu pehlivânlar ile bile okcular ve yaycılar bile gelüb giderlerdi. Bunlara okların ve yayların dürmeğe her vechle bunlara mu'âvenet eylemeğe ve her birine müstakillen üstâdlar kamuşurlardı. İn'âmlar ve ihsânlar idüb hüsn-i vâdeler birle vâde-i kerîmler eylerdilerdi. Şundan ötürü ki Düve Kemal menzilin yolu ki atalardı ammâ ki kimse müyesser olmadı ve Sultân Bayezid zamânında olan ok atan pehlivânlara ri'âyet ve hem dahi ol pehlivânların revnâkı ve şevketi ve şöhreti ol zamânda olan hiçbir zamânda olmuş değildir ve Merhûm Sultân Bayezid kendüler dahi atıcıydı ve her hüner ki bir zamânda zuhûr bulub ilerü gelür ol hüner pâdişâh himmetidir. Ol zamânda her tâ'ifeden bir bölük cemâ'at bulunurdu kim onlar ehl-i kabzadan dâ'imâ meydâna mülâzemet ve müdâvemet eylerlerdi ve cümleden biri pâdişâhın etmekci başıları vardı. İki bile kabza 'âşıklarından idi ve ol zümrenin cümlesi dahi ehl-i kabza olub sülehâdan idiler. Tâlibler var atmayalar idiler. Merhûm Tozkoparan pehlivân dahi onlara karâbetleri var idi. Ol ecilden onların zümresinden idi ve ol zamânda her bir pehlivânın ahabları birbirine nisbet eyleyüb pehlivânlar ne havâdâr olurlardı. Pâdişâh hubbâzları Tozkoparan havâdârı idiler ve pâdişâhın içerüde olan ağaları dahi her biri bir cânibe meyletmişlerdi ve paşâların her biri bir cânibe meyl idüb dürlü dürlü yükler ve oklar ihsân iderlerdi. Ol zamanda Haydar Bey canibine

Hazînedârbaşı Ali Ağa'nın edemesiydi içërüden çıkmayan ve Bozdoğancı Kemalzâde Mustafa Çelebi'ye kapu ağası mu'âvenet iderdi ve Tozkoparan dahi Kilercibaşı Mustafa Ağa'ya tâbi' idi ve her birine birer okcuya birer yaycı hizmet

32 a

iderlerdi. Her zamân Edirne'ye gelüb gittiklerince her pehlivânın okcusu ve yaycısı bile gelüb giderlerdi. Bir kerre Edirne'ye geldiler bir üstâd var idi. Kamış işleyüb ok ve yük saz etmekde nazîri yokdu. Ona Zihgîrci Sinan dirlerdi. Onun bir şâkirdi var idi. Bir yayabaşının oğlu idi. Hayli ustâ idi mâldâr kimse idi. Ol zamânda Tozkoparanla Edirne'ye bile gelmişdi ve Haydar Bey'le bizim üstâdımız Bîkârlu Sinan bile idi. Ol zamânda Mustafa Çelebi Edirne'de bile değildi ve ol zamânda bir pehlivân dahi var idi. Bunlara minnet idi. Ol dahi Sultân Mehmed zamânından kalmış bir ustâ var idi. Düve Kemal'e hizmet eyleyenlerden olup adına Ustâ Kâsım dirlerdi. Lakabına Âhiyân Kâsım dirlerdi. Ol Pehlivân İshâk Bey ile gelmişdi ve Tozkoparan'ın bir yaycısı vardı her nereye kim atmışdır onun yayıyla atmışdır ol dahi Tozkoparanla bile idi. Bu veh üzere defâ'atle Edirne'ye gelüb gitdiler ve Düve Kemal'in yerini atmağa atamadılar. Sultân Bayezid Edirne'de üç yıl oldu. Üçüncü yılda Bozdoğancızâde dahi Edirne'ye geldi. Mü'ezzinzâde (burada iki defa 'zâde' yazılmıştır) Ustâ Sinan'la bile olurdu ammâ meyli Tozkoparan'a idi ondan ötürü kim Tozkoparan Bursa'yı ve İslambol'u bir okla atmışdır. Mü'ezzinoğlunun okuydu. Mustafa Çelebi dahi sürdürdü her kişiyle bir yüzden zindegâne idi. Ustâ Bîkâr Sinan'ın bir şâkirdi var idi adına Satılmış dirlerdi. Türk edemesi? idi sonra ustâsına 'âk olup Mü'ezzinzâde yanına varmışdı. Haydar Bey'e ok iderdi. Bu aralıkda Mü'ezzinzâde her pehlivânla bu yüzden mu'âmele iderdi. Hangi cânibi gâlib olursa oku ona virüb atdırırdı. Bu aralıkda zahmet çekmeği istemezdi. Hemân ona bir yanından hoş olayım dirdi ve bu 'ilmin hezâr-ı ahvâline vâkıf olmuş ve çok yerlerin atıldığı zamânda hâzır olmuş ve bu atıcılık içinde ömrü doksan yıla varmış dîndâr bir kimse var idi adına Sûfi Ahmed dirlerdi onlara varub bu menzillerin ahvâlini sordum onlar

dahi tafsîl üzere cevâb virdiler. Ben dahi ona göre yezîdim çünkim ok atacak zamân geldi

32 b

mezkûr Koparan ve Mustafa Çelebi Mü'ezzinzâde yanında idiler. Mü'ezzinzâde didiğimiz Zihgîrci Sinan'dır ama iki adamın okunu etmeğe kâdir değildi. Şu vech üzere kim atıcıya ok işlemek yekden virmek değildir. Meremmet idebilmek dahi gerekdir. Meremmet itdiği oku evvelden eyu idüb gökcek yürümek gerekdir. Okculuğun ahvâli çokdur. Burada tafsîl sığmaz ammâ cümlesini bilirdi işlemeği istemezdi. Mustafa Çelebi'nin okların yeniden eskiden iderdim onunla bile büyümüşdük. Ammâ pehlivânın okların Mü'ezzinzâde uğurleyin bize getürdü. Minnetler idüb onu dahi biz iderdik bize dahi kendü yanından ücret verirdi. Birgün ben dahi itdim ağamın icâzeti olmayacak onun okunu atmazım didim. Zîrâ Haydar Bey ona müte'allikdir. Ol cihetden ki bana bir mazarratı erişe didim bir nice def'a böyle olacak ağadan dahi icâzet alıvirdi. Meremmet ile ammâ yeniden ok virme birkaç gün dahi bunun üzerine geçdi. Bir gün hâtırıma geldi ki birkaç tâne yeni ok attım ve dahi onda Ada Köprüsü yanında Düve Kemal'in menzili vardır. Kimse atamamışdır. Bir gün cümle onun üzerine durub atdıkları gün Merhûm Tozkoparan bizim ol yeniden atdığımız okla ol menzili bedel atdı. Geru gizli olan işler âşikâre oldu. Bu ikisinin dahi okların biz ider olduk. Ol yılda Edirne'de öyle hasmâne atış olmuşdu. Meğerki Düve zamânında ola şehir halkı her gün temâşaya gelirlerdi. Ol zamânda Mustafa Bey dirler sipâhi tâ'ifesinden bir beyzâde vardı. Ol beyzâde Tozkoparan'a bir tâne ok virmişdi ortasında bakla gibi alacaları vardı. Merhûmun elinde çok zamân yükrüklük iderdi bizim babamız Usta Bahtiyâr'ın işlerinden idi. Çok zamânlar yükrüklük itdi gayrı oklarını basardı şehirli öğrenmişdi sorarlardı havâda olanlara ki alaca ok geldi mi? Eğer ki geldi dirlerse kalkub dağlarda mezkûr okun gelmesine muntazır olub oturlardı. Herkes ol oku işleyene du'â iderlerdi. Ol vakitde vâki' olan tecrübeden bir söz söyleyelim ne kadar cüz'îce işten ne kadar küllî 'amel hâsıl olur bu sözler 'avâm

33 a

yanında bir yola değmez hele ehli yanında mezkûr oku ben yükledim ‘âdet budur kim bir okun yükü heb münâsib ola hem berâber ola birbirinden büyük küçük olmaya mâ-hâsıl ucu bir ola ammâ bir tânesi muhâlif olacak olursa ol vaktin muhâlif olan tânesi erken ideriz. Sonra varub ol yükü evvelki yerine götürdük ok yine yükrük oldu. Geru ok atmağa başladılar. Haydar Bey ol yılda Bâlî Bey’e yakın atdı ammâ ol yerde atdığı vakit okcusuna terakki idüb in’âmlar itdiler ve Mustafa Çelebi zuhûr idüb Tozkoparan’la hayli atışlar düşürüb birbirine galebeler idüb babası Merhûm Ustâ Kemal Havandelen Bâlî’den üç tâne oku bin akçeye alub Edirne’ye gönderdi. İçinde bir tâne siyâh kamış var idi. Fakîr onun birâz üzerinden ve biraz dahi terâzisinden üç denk mikdârı yondum. Bir gün bunlar yanayan durub atarken ol gün Mustafa Çelebi cümlesini basub ol siyâh okla Bâlî Bey’den aşurı atdı. Düve yakın az kaldı kim menzili boza ammâ ol gün kendüye bir acib iş oldu kim çünkim ol oraya atdı bozmaya yakın atdı nöbet geru ona gelecek eline ok yayı alub taş dibine geldikde halk didiler ki menzili bozar bu kez bunun taş dibinde eli ayağı lertzeye varub bir hâlet oldu kim “*Keennehu meyyitun mütehayyirun*” mesâbesinde elinden ok yay düşdü hemân bir acîb hengâme oldu cem’iyyet bozuldu. Hele geru kendüye geldi ondan sonra artuk atış atmadı ve şast parmağı yaraladı. Bunun üzerine kaldı. Şimdengeru Tozkoparan ahvâlini beyân idelim menzili ne vech üzere atdı atış vakti geçmeğe karîb oldu ve Haydar Bey dahi artuk sûret vermediler ve bu arada çok kavgalar oldu. Etmekciler onun havâcıları idi. İ’tikâdları bu idi kim mezkûrun okunu ilerüye dikdiler dedilerdi. Ol ecilden cân-bâzlara yasak oldu kim onlardan kimse havâyâ varmayalar. Bu halk dahi şöyle zan ider oldular bu minvâl üzere kala ve ateşin dahi beylerden ağalardan şol mertebede muhabbetleri var idi. Bohçalar ile kaftanlar getirdilerdi tâ kim herkes kendüye müte’allik olan pehlivânlar ki menzil ata ona

33 b

giydüre ve ol zamânda maktûl Mustafa Paşa güveğisi Bosna Bey’i olan Hüsrev Bey Sultan Bayezid’in kapucubaşısıydı. Her gün meydânâ temâşâyâ gelüb kaftanlar getirirdi. Ola kim menzil atalardı. Bu dahi kaftan giydire biz

geru sözümüze gelelim. Bir gün meydân muhabbetleri ona birden biz essetinde Yanmaz Ağacoğlu dükkânında cem' olmuş bu meydânda atış ahvâlini söylemişler. Hoca Ali itmiş gâliba bu yıl menzil atmaktan kaldı. Hemân bir nesne kaldı görelim ondan dahi dermân olmazsa bu yıl gitdi demiş nedir demişler Usta Hasan'dan yeni oklar vardır ol dahi çıksa onu görsün ve eğer ondan dahi çâre olmazsa hemân kaldı demiş. Etmekciler de bir pehlivân kimse var idi ona Gül Baba dirlerdi. Tozkoparan'ın havâcılarından idi. Zikr eylediğimiz Sûfî Ahmed Bey'e Tozkoparan sorub üç kişi bizim bendehâneye gelüb selâm virüb oturdular. Esnâ-yı kelâmda atış ortaya getirüb bizim ahvâlimiz nice olur deyü nice güft u gû va'dler idüb efsâneler söyledi. Sonra nehâr olub atış vakti geldi. Edirne'de Usta Ali'nin hâzır olmuş iki pâre yayı bulunmuşdu. Birin pehlivâna ve birin dahi Mustafa Çelebi'ye virecek zamânda ikisin dahi pehlivânın nazarında kodu. Her hangisini ihtiyâr eylersin al birin Mustafa Çelebi'ye vireyim Usta Kemal bizim Mustafa'ya himmet eyleyüb yaycu gez virüb yoldaşlık idesin demiş. İki yayın her hangisini ihtiyâr idersin ile pehlivân dahi içinden birini alub ve birini Mustafa Çelebi'ye verdi. İkisini bile kurub saz idüb atıldığı zamânda yayın bükrüğü sana düşdü dirdi. Mustafa Çelebi dahi yayla hayli eyu atışlar idüb menzili boza yazdı velâkin Tozkoparan feth-i bâb İçgöz Ahmed yanından olur idi. Ammâ ol vakit elinde Usta Ali yayı vardı. İçgöz Haydar Bey'e hizmet eylerdi. Hazînedârbaşı Haydar Bey cânibine himmet iderdi. Tozkoparan yanına gelmeğe yay virmeğe korkardı. Ol zamânda Nişancı Cafer Çelebi dahi atıcıları sordu Pehlivân Tozkoparan Cafer Çelebi'ye tazarru' eyleyüb itdi ki bana Usta

34 a

Ahmed'den delk eylin bir yay aluvirin didi. Ol dahi mezkûr Ustâ çağıdub pehlivân için bir yay ricâ itdi. Bana virüb pârasını benden al didi. Bu kerre ona yay virmeğe ağamdan korkarım ammâ sizin hâtırınız için nola didi. Ammâ virmeğe bir bahâne isterdi ve onun yayıyla atılmışdı. Onun koluna nice yay idüb meydâna bir yay getirüb cümle atıcılara öndül koyub bu yaydan her kim çeküb atub havâ onda kalursa yay onun olsun. Bir cum'a günü cümle pehlivânlar hâzır olub mezkûr ustâ dahi yayı ortaya bıraktı. Birbirine teklîf

idüb Haydar Bey eline sunuvirüb ol dahi kalkub ok gezleyüb tamâm çekemeyüb eksik atdı. Ondan nöbet Tozkoparan'a gelüb eline yayı alub ve ok gezleyüb murâd üzere çeküb atdı. Ona havâ itdiler. Ol zamânda kim varsa orada nöbetce atdılar hava Tozkoparan üzere kalub yayı aldı. Ondan sonra ol yayla atub ve koluna sâz idüb mezkûr yaydan atmağa başladı. Çünkim okcuyla atıcı mâbeyninde bu vech üzere güft u gû oldu. Bu fakîr itdim pehlivân senin bunca zamândan idegeldüğün üslûb ve tertîbin üzere olursun bizim dahi bir üslûbumuz vardır. Biz dahi onu ideriz siz dahi bize tâbî' olun didim. Aslâ muhalefet yokdur tek dermân ile didi. Bu fakîr dahi tevekkül-i Hüdâ idüb pehlivânın kandili içinde düzülmüş altı tâne kamış oku alub cümlesine yani ayak eyleyüb ve gezlerin değıştirüb kendinin kadîmden atageldiği terâzüye muhâlefet işler eyledim ve yeniden yünler idüb 'âlâ 'Acem yünlerin itdim sen evvelki mûtâdından şaşma geru oklar getir at ammâ aralarında bunları bellice atasın didim. Bir nice gün bunun üzere geçdi bir gün meydâna vardık ben itdim ki her gün bir vakitte atarsız bugün bu vakitte atınız vakit vakitden mübârektir didim. Nola didi yıldız eserdi yay kurdular atıcılardan kimse gelmemişdi Pehlivân Tozkoparan durub birkaç ok atdı. Benim oklarımdan iki tâne ok atdı cümle okların basdı Bâlî Bey'e yakın atdı. Gördük Haydar Bey dahi meydâna çıkageldi. İder niçün bize katılmadınız vakt-i hod

34 b

şimdengerudur bir daha atın didim. Hoş didiler öte cânibden okları götürdüler ol altı okdan ikisi basmış ve ammâ birinin vaslası kopmuş oku bir pâre ıslatub yanımda sıra kodum bunlar tekrâr yayların kurub atmağa mübâşeret idinceye denlü ol ok kurudu. Âhir ol oku pehlivânın eline sundum fakîre itdi bölüğü bir mahiye ididin bu söze hilâfım yokdur. Ol oku Düve'den eksücek Bâlî Bey'den aşurı atdı. Mustafa Çelebi ve Haydar Bey atdığından aşurı idi. Edirne'ye gelüb gidenlerden bu kadar ok atılmamışdı ve Bursalı dahi atmadı öyle ol ok bir günde cümle okları iki kerre basdı. Pehlivân bigâyet şâz oldu zîrâ daha ol yere ok atmamışdı. Bu okcağızı saklan benim ihtiyârım yokdur ben de evvelcek atarım didi. Ben dahi alub ol iki oku kendüm sakladım. Bu haberler

geru ekvâhda söylenirdi ki pehlivân az kalmış ki yeri boza. Bu aralıkda çok güft u gû oldu. Geru günlerde bir gün meydâna geldik hiçbir cânibden havâ yok cümle pehlivânlar onda cem' olmuşlar fakîr durub Mustafa Çelebiyle Heki atub azmâyış iderdik. Atış vakti karîb olıcak yıldız cânibinden esmeye başladı. Âheste âheste kalkub gez atmağa ve ayak taşından yana gitmeğe başladılar. İttifâk ol gün mevâliden dahi hayli kimse dahi cem' olub seyre geldiler. Bu mezkûrun aralarında 'Âşık Kâsım demekle ma'rûf bir sahn-ı âferîn adam bile idi. Dönüb Pehlivân'a hitâb idüb didi kim bugün bu kadar 'ulemâ seni seyr ve temâşâ etmeğe geldi sen dahi bugün var kuvveti pazuya getirüb sana du'â idelim okun yükrük ola pehlivân bunlara itdi. Ammâ eyu oklarım yanımda değildir deyü cevâb itdikde bu fakîre haber gönderdi. Okları kendü götürmezse bir adamla göndersin deyü ben dahi Mustafa Çelebi'ye azmâyış iderdik. Adam gelüb Pehlivân okların ister dendiklerinde ben dahi mezkûr yanımda olmağın onun hatırın sakınub Allah virecek ol oklarla virir deyü cevâb virüb okların götürmedik ol dahi yanında olan oklarla

35 a

atmağa şürû' itdi ol kalkub pehlivân atdı havâ eylediler ve yanında bile olanlar dahi atdılar üç oka denlü irak kimse ok atmadı. Çünkim dördüncü ok da nöbet geru Pehlivân'a geldi. Yerinden durub ayak yerine varınca Allah'a nice tazarru'lar ve Resûl'e nice dürlü tekrîm ve ta'zîmle salât u selâm idüb ⁸ oku gezleyüb tamâm çeküb atub haykırdı onda seyredenler dahi gördüler didiler ki bu oku eyu atdın didiler beride havâcılar dahi kulak urub dinlediler gördüler kim ok kondu okun üstüne varub dülbend bozdular nice yıllardan zahmetler çekilen murâd hâsıl oldu. Cümle seyrde olanlar ok üzerine varub oku çekmeğe bu fakîre işâret itdiler ben dahi du'â ve senâ ile oku çeküb sâhibinin eline virüb mübârek ola deyü ta'zîmler itdik ol dahi onda hâzır olanlarla merhaba idüb ve okun yerine bir nesne kakub çakıl taşları yığdılar. Ba'dehu Mustafa Çelebi dahi bu yerin üzerine şol kadar durub çalışdı nasîb olmadı. Ol zamânda Mü'ezzinzâde ile Mustafa Çelebi bir yerde olurdu. İkisini dahi hayli

⁸ Haşye sâkıb okun gezleyüb başın gizleyüb menzil özleyüb hava gözleyüb kalbin düzleyüb murâd üzere atub murâda irdi.

muzdarib ul-ahvâl olub nice gün kasâvetden helâk ola yazmışlar. Zîrâ İslambol'da yıldız menzilin Pehlivân onun okuyla atmış ondan ol ay içinde Bursa'yı dahi ol okla atmış bir ayda iki yer atmış ol vakit onun 'ulûfesi ziyâde olmuş her menzil ki atılır pâdişâha 'arz oldukca Edirne'de olan Düve'yi atsinlar hünerleri varsa deyu buyururlarmış gâyetle maksûdları Düve'nin atılması imiş sonra bir husûs için pâdişâh gazab idüb sefere giderken İpsalada sulb itmişler. Pâdişâhın bu menzil atılmasına sebep kendüye nasîb olmadığına gâyetle bî-huzûr oldu ve bu Mü'ezzinzâde haylice fitne-engîz adam idi. Nice adama mazarratı sirâyet etmişdi ve bu menzilin fethi kendü okuyla olmadığına mezkûr menzili kâh solakdır ve kâh açıkdır aşurı değildir deyü okcuyla yaycı ağalarına gambâz idüb ustâlarına ri'âyet olunmasın deyü sonra Pehlivân'a hil'at birle ihsân eyledi ve ziyâfet yarağın tedârik

35 b

idüb ol zamânda seyr yeri Mamak Pınarıydı. Ba'dehu Saray Ova'sı oldu. Cümle ağalar beyler onda olub altı hil'at giydirdiler ziyâfet tamâm oldukdan sonra menzil üzere gelüb 'âdet üzere du'â ve senâ

36 a

Hacı İsmail Menzili Kerd 1175	Ali Ağa'nın Taşı	Cerrah Menzili Kerd 1168	Osman Bey Taşı
Bu Menzilin Ana Taşı Kamil Kerd 1013	Lodos ile Lenduha Menzili Kerd 1607	Lenduha'nın Taşı	
Lodos ile Ahmed Ağa Menzili Kerd 1368	Ahmed Ağa'nın Taşı	Yıldız ile Tozkoparan Menzili Kerd 1377	
Tozkoparan'ın Taşı	Oklarının Ana Taşı Kerd 1046	Küçük Lenduha'nın Karataş Kerd 1092	
Mü'ezzinler Safâsı Yüzbinden Kerd Hünkâr Ayağına	Lenduha'dan Tozkoparan'ın İkinci Taş Bin Kerd ve Küçük		

868 Bedel 1000	Karataş 1092		
Tob Taşından Kuyu Bin Altmış Sekiz Kerddir. Güdük Servi Bin Yüzden Yedi Kerd Eksikdir. Nice Köşesi Tamâm Bin Yüzdür			

İKİNCİ BÖLÜM

BAHTİYARZÂDE DE METİN DEĞERLENDİRİLMESİ

2.1. ESERDE ADI GEÇEN MENZİL SAHİBİ KEMANKEŞLER⁹

Bu bölümde eserde anlatılan menzillerde ok atıp taş diken kemânkeşlerin biyoğrafleri hakkında bilgi vereceğiz. Kemankeşler meydan'a gelip birbirleri ile ok atışirlar ve meydandaki menzili aşırı atmaya çalışirlardı. Menzil bozulursa havacılar dülbend atıp hava ederlerdi. Daha sonra meydan ihtiyarlarından biri gelir dua ve sena ile oku çıkarır, sahibine verir ve tebrik ederdi. Okun çıkarıldığı yer belirlenir ve buraya kemankeşin menzil taşı dikilirdi. Eğer menzil bozulamazsa idman edip tekrar menzili atmaya çalışirlardı.

2.1.1. AHİ (15.Yüzyıl İkinci yarısı)¹⁰

Kayıtlarda sadece "Ahî" diye anılan, adını tesbit edemediğimiz bu pehlivan Okmeydanı'nın en eski kemankeşlerindendir. Bir sebeple katlolunmuştur. Meydanda kabri vardı.

Yıldız-Poyrazı ile atılan ve kendi adıyla anılan AHİ (PARPOL) MENZİLİ'ni açmış, fakat taşı daha 16.Yüzyılda kaybolmuştu. Bu yüzden ikinci olarak atan Top İskender'in taşı esas alınmıştır.

⁹ Menzil Sahibi Kemankeşler başlıklı bu bölümde pehlivanların biyoğrafleri açıklanmıştır.

¹⁰ Yücel, a.g.e., s. 162.

2.1.2. AHMED, Gazzaz (15.Yüzyıl ikinci yarısı)¹¹

Dıramalı Gazzaz Ahmed, Fâtih devrinin ünlü kemankeşlerindendir. Gündoğrusu havasıyla atılan ARKURI MENZİLİ'ni 1037 gezle açarak anataşı diktirmiştir. Ayrıca, Belgrad'da Lodos ile atılan bir menzilde rekoru vardı. Kendisi aynı zamanda usta bir puta okçusu idi.

2.1.3. AHMED, Kemanger (16.Yüzyıl ilk yarısı)¹²

Kemanger Ahmed, Kapı Ağası-kulu ünlü yaycı Arabzâde İbrahim'in, şakirdi idi. Top İskender ayak taşı diktirip Yıldız havasıyla bir menzil açmağa çalışırken, AHİ (PARPOL) MENZİLİ'ndeki yerini atınca bundan vazgeçmiş, Kemanger Ahmed aynı ayak taşında durup 1009 geze atarak TEKYE MENZİLİ'ni açmıştır, ölçü bazı kayıtlarda 985 olarak geçmektedir. Kendisinin Tırhala'da da bir menzili vardı.

1536 yılında, Kanunî'nin İran Seferinden dönüşte Kara Hisar'da ölmüş ve orada gömülmüştür.

2.1.4. AHMED AĞA, Mîralem Kaptan (16.Yüzyıl-Kanunî devri)¹³

Mîralem Ahmed Ağa, en büyük üç Türk kemankeşinden birisi idi.

Kanunî Manisa'da şehzade iken onunla birlikte olan Ahmed Ağa, okçuluğa meraklı, güçlü kuvvetli bir gençti. Kuvveti hakkında bir çok rivayet vardır: Çocuk denecek yaşta, odun yüklü bir-eşeği sırtına alır veya iki koyunu iki serçe parmağına geçirip yüzülünceye kadar havada tutardı. Rodos fethinde (1522) birer kantarlık gülleleri kaleden içeri fırlatmıştı. İhtiyar iken, Okçular Çarşısı'na atı ile uğradığı bir gün "Pehlivan kocadınız!" diye

¹¹ Yücel, a.g.e., s. 162.

¹² Yücel, a.g.e., s. 162.

¹³ Yücel, a.g.e., s. 163.

takılmaları üzerine, bir kemer demirine yapışmış, ayakları ile atın karnını sıkıp yukarı kaldırmıştı. Ata binerken hayvan ne kadar yüksek olursa olsun üzengiye basmadan üstüne sıçrayabilirdi. Tozkoparan İskender yaşlılığında Ahmed Ağa'yı görünce kuvvet ve kabiliyetini hemen anlamış, "Benim menzillerimi atarsa bu atar!" demişti.

İstanbul'a gelince Hasoda'ya alınmış, sonra Çaşniğirbaşı'lığa atanmıştı. Daha sonra Mîralemlikle Saraydan çıkmış, Tozkoparan'ın Lodos rekorunu aşınca, Gelibolu Kapdanlığı ihsan olunmuştur.

Ahmed Ağa, daha Enderun'da iken, ilk defa Edirne'de Lodos ile atılan SARAY ÖNÜ AĞAÇ OK MENZİLİ'nde rekor kırıp taş diktirmiştir. İstanbul'daki ünlü rekorlarını kırınca bu taşı söktürmüştü. Bir gün Kanunî, yerde yatan taşı görüp soruşturmuş ve yeniden diktirmiştir. Ahmed Ağa, tekrar söktürülsün diye Bahtiyârzâde Hacı Hasan Çelebi'ye haber yollamış, fakat Çelebi onu dinlememiştir. Yine Edirne'de, Poyraz havasıyla atılan MUSALLA MEYDANI KUYU YERİ MENZİLİ'nde 100 gez aşırı bir rekor kırmış, fakat aşırı salkı bularak taş diktirmemiştir. Edirne'li kemankeşler, adı unutulmasın diye, başka menzil sayılmak üzere bu taşı diktirmişlerdir.

Ahmed Ağa, İstanbul Okmeydanı'ndaki ilk rekorunu, Saraydan çıktığı sırada, Yıldız Poyrazı ile atılan AHİ (PARPOL) MENZİLİ'nde Arabzâde Yayı İbrahim'den aşırıya atıp kırmıştır. Daha sonra, Bursalı Şüca'nın ünlü Lodos menzilinini atınca, "Bu bana yeter!" deyip taşı söktürmüştür.

Okmeydanı'nı ziyaret ettiği bir gün Kanunî'ye, sohbet sırasında, Bursalı Şüca'nın Lodosdaki menzilin 10 yıldan beri atılamadığı söylendikde, Padişah Ahmed Ağayı Saraydan çağırılmış, bu menzil için çalışmasını, bozarsa kendisine Gelibolu Kapdanlığı ihsan edeceğini bildirmiş ve o gün Ahmed Ağa'yı Mîralem atamıştı. Masrafları Saraydan karşılanan Ahmed Ağa, bu menzilde 7 yıl uğraşmıştır.

Kendi yaptığı bir okla kırılan bu rekoru Bahtiyârzâde şöyle anlatır: Ahmed Ağa bu menzilde defalarca Benli Karagöz'den aşırı ok atmıştı, önünde yalnız Deve Kemal ile Bursalı Şüca'nın yerleri kalmıştı. Vaktiyle

Tozkoparan İskendere bu menzilde çok uğraşmış ama Benli Karagöz'den öteye gidememişti. Bir gün Ahmed Ağa, iki kere üstüste Deve Kemal'i aşırı attı. İlerde olanı şasta salkı idi; berikine bir küçük nişan koydu. Bu arada havaya göre diğer menzillerde de çalışıyor, idmanını kaybetmiyordu. Bir ara Tozkoparan'ın ünlü Yıldız menzilini bozmasına ramak kalmıştı.

Nihayet son iki gün geldi. Elinde, Edirne'den davet edilen Usta Ali'nin yayları vardı. Bunlardan 110 dirhem bolca bir timarlı yayla atışa başladı. O gün Batı rüzgârı esiyordu, yâni eğrice idi. Rekoru kırdı ama şast yönüne biraz salkı düştü. Rakipleri itiraz ettiler. Ahmed Ağa ertesi gün bütün kemankeşleri, okçu ve yaycılarını Okmeydanı'na davet etti. Büyük bir kalabalık toplanmıştı; yarısı ayak, yarısı hava yerinde idi. Birkaç hazırlık atışından sonra, söz konusu yay ve Bahtiyârzâde işi ağaç pişrev okla, Bursalı Şüca'dan 27.5 gez aşın 1271 gezlik rekorunu kırdı. Büyük ziyafetle taş dikildi. Okçusuna, yaycısına ödülleri, kendisine vaad edilen Gelibolu Kapdanlığı ihsan olundu.

Ahmed Ağa daha sonra, Lodos ile atılan ARABACI (ALİ BÂLİ) MENZİLİ'nde Yayı Kosta Hüseyin'in 1040 gezlik yerini aşmış ise de, bu rekoru azımsayıp taş diktirmemiştir. Rodos fethine giderken, Kütahya'daki SİNAN MENZİLİ'nde bir rekor kırmıştır. Ayrıca Ankara'da SİNAN BEY MENZİLİ'nde de bir yeri vardı. Kapdanlığa atandıktan sonra, Gelibolu'da Poyraz havasıyla atılan menzilde Tozkoparan'ın rekorunu kırmışsa da, salkı diye taş diktirmedi; ölümünden sonra kemankeşler hâtırası için dikmişlerdir.

Aynı zamanda iyi bir puta okçusu olan Ahmed Ağa, Boşnak asıllı idi. Gelibolu'da firengiden öldüğü rivayet olunur.

2.1.5. ALİ BÂLİ, Kapdan (16.Yüzyıl ikinci yarısı)¹⁴

Sonradan kapdan olan, Vardiyanbaşı Ali Bâlî, Kapdan-ı Derya Kılıç Ali Paşa'nın çavuşlanndandır. Vezir Ferhâd Paşa'nın himmet ve teşvikiyle, Kible

¹⁴ Yücel, a.g.e., s. 171.

havası ile atılan HAYDAR (MEMİ ÇELEBİ) MENZİLİ'nde 973 (1565-1566) yılında 1141 geze atıp rekor kırmıştır. Menzilin kitabesinde şunlar yazılıdır;

Kemankeşler dilâverler Dediler
pehlivan erler
Bu Kible Menzilin atdı
Ali Beğ pehlivan tarih Sene 973 (1565-1566)

Ali Bâli'nin ayrıca, Lodos ile atılan ve kendi adıyla da anılan ARABACI (ALİ BÂLÎ) MENZİLİ'nde 1130 gezlik bir rekoru vardır.

2.1.6. ALİ BEY, Cerrah (16.Yüzyıl son çeyreği-17.Yüzyıl başı)¹⁵

Harem-i Hümayûn cerrahlarından Ali Bey, Lodos ile atılan UNCU ŞÜCA MENZİLİ'nde 1086 gezden aşırı atıp taş diktirmişse de, bu taş daha 17.Yüzyıl ortalarında kaybolduğundan ölçüsü kesin olarak bilinmiyor. Ali Bey'in ayrıca Yıldız-Poyrazı ile atılan ve kendi adı ile anılan CERRAH MENZİLİ'nde 1125.5 gezlik bir rekoru vardır.

2.1.7. ARAB, Kemangûreci (15.Yüzyıl ikinci yarısı)¹⁶

Adını tesbit edemediğimiz Kemâgûreci Arab, Fatih'in musahibi ve hüner sahibi bir kişiydi. Kemâgûresi ile havaya bir taş atar, başka bir taşla havada vurur, bunu on taş kadar sürdürebilirmiş.

Lodos ile atılan MÎRALEM AHMED AĞA MENZİLİ'nde 1024 geze ok atıp taş diktirmiş, bu menzili açan Usta Bahtiyar'ın taşı kaybolduğundan, onun "Yassı Kaya" diye anılan taşı ana taşı sayılmıştır.

¹⁵ Yücel, a.g.e., s. 172.

¹⁶ Yücel, a.g.e., s. 173.

2.1.8. BAHTİYAR, Usta (15.Yüzyıl ikinci yarısı)¹⁷

Edirneli Usta Bahtiyar, Sultan II. Bayezid Amasya'da vali iken defterdarı olan Pîrî Bey'in gulâmıdır. Kamış ok yapmakta zamanının en ünlü ustasıydı. Oğlu, Bahtiyârzâde Hacı Hasan Çelebi'nin yazdığına göre, Okmeydanı'ndaki ilk menzili o açmıştır. Lodos havası ile Tekye yanından kendi adı ile anılan Bahtiyar Deresi'ne ok atıp ana taşı diktirmişse de, taşı daha 16.Yüzyılda dereye sürüklenip kaybolduğundan, kendinden sonra atan Kemangûreci Arab'ın taşı ana taşı sayılmıştır.

2.1.9. BALI, Havandelen Solak (15.Yüzyıl sonu 16.Yüzyıl başı)¹⁸

Havandelen Solak Bâlî, Sultan II. Bayezid devrinin en ünlü kemankeşlerindendir. Solak zümresinden olduğu halde börk giymezdi, kendisine ayrıcalık tanınmıştı. Yaya olarak Edirne'den İstanbul'a bir günde geldiği rivayet olunur. Ömrünü seferlerde geçirmiş, Yavuz Sultan Selim ile Mısır Seferine giderken 922 (1516) yılı Receb ayında Şam'da vefat etmiş ve Muhiddîn Arabi türbesi yanına gömülmüştür.

Okmeydanı'ndaki iki önemli rekorun sahibidir: 1)Gündoğrusu ile atılan ARKURI MENZİLİ'nde 1239 geze ok atarak taş diktirdi. 2)Yıldız havası ile atılan TOZKOPARAN (DELİKLİ KAYA) MENZİLİ'nde 1239.5 gezlik büyük bir rekor kırmış, fakat hava yerinde bulunan meydan pirlerinden Bekâr Sinan hatâ edip oku vaktinden evvel yerinden çıkarttığı için taş dikmesine izin verilmemişti. Tartışma uzadı, altı ay kadar öyle kaldı. Sonunda, İran'dan konuk gelen Usta Bayezidoğlu'nun ricası ve hakemliği ile taşı diktirildi. Havandelen Solak Bali, bu rekorunu Usta Bahtiyar'ın kendisine kılavuz etmesi için verdiği yontulmamış kamış okla kırmış, ödül olarak ortaya konulan Bursalı Kalıbcı Şemseddin'in okunu kazanmıştı.

¹⁷ Yücel, a.g.e., s. 173.

¹⁸ Yücel, a.g.e., s. 174.

2.1.10. BÂLÎ ÇELEBÎ (16.Yüzyıl)¹⁹

Sancak Beyliğinde bulunmuş olan Bâlî Çelebi, ünlü okçulardan Şîr Merd'in oğludur. Yıldız-Poyrazı havasıyla atılan AHÎ (PARPOL) MENZİLÎ'nde 1143.5 gezlik bir rekoru vardır.

2.1.11. CAFER, Lenduha (15.Yüzyıl sonu-16.Yüzyıl ilk yansı)²⁰

Vezîr Semiz Ali Paşa'nın kullarından Lenduha Cafer, zamanının en ünlü kemankeşlerinden biriydi. Okmeydanı'nda, üçü 1200 gezden aşırı dört menzili vardı: 1) Lodos ile atılan ve kendi adıyla da anılan LODOS LENDUHASI MENZİLÎ'nde 1209.5 gezlik bir rekor kırmıştır, baş taşıdır. 2) Yıldız ile atılan TEKYE MENZİLÎ 'nde 1204 gez kamış pişrev atarak taş diktirmiştir; baş taşıdır. 3) Poyraz ile atılan ÇİZMECİ (ÇULLU) MENZİLÎ'nde 1201 gez ağaç pişrev atıp taş diktirmiştir. 4) Yıldız ile atılan TOP YERİ (HASAN TAŞI) MENZİLÎ'nde 1195.5 geze ok atmış, taşını dikmeye kalmadan öldüğü için daha sonra arkadaşları dikmişlerdir. Lenduha Cafer ayrıca, Kible ile HAYDAR (MEMÎ ÇELEBÎ) MENZİLÎ'nde ve Kible-Lodosu ile ZİHGİRCİ YERİ (BEŞ TAŞLAR) MENZİLÎ'nde 1100 gezin üstünde rekorlar kırmışsa da küçümsediği için taş diktirmemişti.

2.1.12. DAVUD, Çizmeci (16.Yüzyıl ilk yarısı)²¹

Usta Davud, zamanının ünlü çizmecilerindendi. Arşiv belgelerinden, 1530-1540 yıllarında Saraya sık sık çizme, pabuç, edik, başmak ve mest sunduğunu, bir keresinde bunlara karşılık bir kaftan ve 3000 akçe in'am aldığını görüyoruz.

¹⁹ Yücel, **a.g.e.**, s. 174.

²⁰ Yücel, **a.g.e.**, s. 177.

²¹ Yücel, **a.g.e.**, s. 178.

Kendisi aynı zamanda usta bir kemankeş ve Meydanın itibarlı kişilerindendi. Poyraz havası ile atılan ve kendi adı ile de anılan ÇİZMECİ (ÇULLU) MENZİLİ'nde 1162 gezlik bir rekor kırmıştır.

2.1.13. FERRUH, Çullu (16.Yüzyıl)²²

Kanunî devrinin ünlü kemankeşlerinden Çullu Ferruh, Rüstem Paşa'nın 962 (1554-1555) yılında katledilen kardeşi Serdâr-ı Ekrem Ahmed Paşa'nın kuludur. Okmeydanı'nda iki menzil taşı vardır:

1) Poyraz havasıyla atılan ve kendi adı ile de anılan ÇİZMECİ (ÇULLU) MENZİLİ'nde ağaç pişrev ile Lenduha Cafer'den 22.5 gez aşırı atıp, 1223.5 gezlik önemli bir rekor kırmıştır. Kendisini geçen olmadığı için menzilde baş taşı olarak kalmış ve menzile onun da adı verilmiştir. 2) Kible havasıyla atılan HAYDAR (MEMİ ÇELEBİ) MENZİLİ'nde 1150.5 gezlik bir rekor kırmıştır. Bu da menzilin baş taşıdır.

Bu menzillerden ilkini 1554'den önce, ikincisini 1566-1570 tarihleri arasında atmıştır.

2.1.14. GEZERİSTAN

Yayacıbaşılıktan çıkıp Silifke dizdarı olmuştur. Karamanoğlu Silifkeyi aldığı zaman Fatih Sultan Mehmed Han hisar verenleri öldürürlermiş. Merhûm gezeristan gelip o menzili atınca bu haberi padişah alempenaha arz eylemişler oda Gezeristan'ı azad eylemiştir.

²² Yücel, a.g.e., s. 180.

2.1.15. HAMDULLAH EFENDİ, Şeyh (15.Yüzyıl ikinci yarısı-16.Yüzyıl başı)²³

Ünlü hattatlarımızdan Şeyh Hamdullah Efendi, aynı zamanda usta bir okçu, menzil sahibi bir kemankeşti. Sultan II. Bayezid devrinde Şeyhü'l-Meydanlık hizmetinde bulunmuş ve Tozkoparan İskender'e atıcılık öğretmiştir. 25 Receb 922 (1516) tarihinde vefatına kadar bu görevi sürdürmüştür.

Hamdullah Efendi, 911 (1505-1506) yılında, Yıldız havasıyla atılan TOZKOPARAN (DELİKLİ KAYA) MENZİLİ'nde 1105.5 gezlik bir rekor kırmış ve taş diktirmiştir. Bu başarısını andıklarında, "Yazı yazmak ile ok atmak birer ferace giymek gibidir, yazı yazmakda feraceyi tamam giydim, ok atmakda ise ancak feracenin eteğine yapışabildim" dermiş. Bugüne kadar ayakta kalan en eski menzil taşı ona aittir. Kısa silindirik mermer taşın kitabesi şöyledir:

Sâhibü'l-Menzil Hamdullah ibnü's-Şeyh
Reisü'l-Hattatîn Şeyhü'r-Ramiyân
Sene 911 (1505-6)

2.1.16. HASAN ÇELEBİ, Bahtiyârzâde Hacı (16.Yüzyıl)²⁴

Devrinin ünlü okçu ustası olan ve okçuluk üzerine bir risale kaleme alan Hacı Hasan Çelebi, yine ünlü okçu ustalarından Bahtiyâr'ın oğludur. Kendisi aynı zamanda birçok menzil sahibi bir kemankeşti: 1) Kible-Lodosu ile atılan ZİHGİRCİ YERİ (BEŞ TAŞLAR) MENZİLİ'nde 993.5 gezlik bir rekor kırmıştır. 2) 1525-1530 yıllarında Kible havasıyla 956 geze atarak, sonradan HAYDAR (MEMİ ÇELEBİ) MENZİLİ diye anılan menzili açmış ve ana taşı diktirmiştir. 3) Yıldız havası ile 1004 geze ok atıp, kendi adıyla da anılan TOP YERİ (HASAN TAŞI) MENZİLİ'ni açmış, ana taşı diktirmiştir. 4) Karayel ile ok atıp bir menzil açmış, menzil ziyafetinde helva ikram ettiği için menzile HELVA

²³ Yücel, a.g.e., s. 182.

²⁴ Yücel, a.g.e., s. 186.

YERİ denmişse de kendisinden sonra bu menzilde atan olmamış ve battal kalmıştır. HACI İSMAİL (CAFER) MENZİLİ taşlarıyla karışıyor diye Hasan Çelebi taşının söküldüğü rivayet olunur. 5) Vardar-Yenicesi'nde Lodos ve Poyraz havaları ile karşılıklı atılan bir menzilde rekor kırmıştır. 6) Sofya'da Günbatısı havasıyla atıp HASAN ÇELEBİ YERİ diye anılan bir menzil açmış, ana taşı diktirmiştir. 7) Üsküb'de Poyraz havasıyla menzil açıp ana taşı diktirmiştir. 8) Edirne'de, Namazgâh'da Poyraz havasıyla atılan ağaç pişrev menzilini açmış ve ana taşı diktirmiştir.

2.1.17. HAYDAR BEY, Acemi Tosun (16.Yüzyıl ilk yarısı)²⁵

Kemankeşler arasında “Acemi Tosun” diye anılan Haydar Bey, sipahilikle Saraydan çıkmış ve Hadım Süleyman Paşa'nın hizmetinde bulunmuştur. Devrinin tanınmış kemankeşlerindendir. 1506-1509 yılları arasında Edirne'de Deve Kemal'in menzilini bozmak üzere yapılan çalışmalara Haydar Bey de katılmıştı. Kendisini o sırada Hazînedârbaşı Ali Ağa koruyordu. Yayıcı İçkoz Ahmed ve Okçu Satılmış onun hizmetindeydiler. Haydar Bey bu arada Saraydan 13 Muharrem 913(1507) tarihinde 3000 akçe, 29 Cemaziyülâhır 915 (1509)'da 3000 akçe, 14 Muharrem 916 (1510)'da 3000 akçe gibi önemli ihsanlar almıştır.

Haydar Bey'in İstanbul Okmeydanı'nda iki rekoru vardı: 1) Yıldız havası ile atılan TEKYE MENZİLİ'nde ağaç pişrev oku ile 1128 (veya 1078) geze atıp taş diktirmiştir. Aslında ok Tekye'nin damına düşmüştü; hatırını saydıkları için taşını Tekye'nin içine diktiler. 2) Kible havasıyla atılan ve kendi adı ile de anılan HAYDAR (MEMİ ÇELEBİ) MENZİLİ'nde 1117.5 gezlik bir rekora sahibdi. Ayrıca, Ankara'daki İSHAK BEY MENZİLİ'nde rekor kırıp taş diktirmiştir.

²⁵ Yücel, a.g.e., s. 186.

2.1.18. HÜSEYİN, Yaycı Kosta (16.Yüzyıl)²⁶

Yaycı Kosta Hüseyin, iki menzilde rekor kırmış bir kemankeştir: 1) Lodos ile atılan ARABACI (ALİ BÂLİ) MENZİLİ'nde 1041 gezlik bir rekoru vardır. 2) Yıldız havasıyla atılan TEKYE MENZİLİ'nde, Yavuz Sultan Selim Mısır Seferinde iken, 1075 geze heki oku atıp taş diktirmiştir. Bu taş 17.Yüzyılda kayıp olduğundan, verilen ölçü kesin değildir.

2.1.19. HÜSEYİN EFENDİ, Parpol (16.Yüzyıl ikinci yarısı)²⁷

Ulemâdan Parpol Hüseyin Efendi, Yıldız-Poyrazı ile atılan AHİ (PARPOL) MENZİLİ'nde kamış okla 1207.5 geze atıp taş dikmiştir. Menzilin baş taşıdır. Ayrıca üç menzilde daha rekor kırdığı halde taş diktirmemiştir: 1) Yıldız-Poyrazı ile atılan CERRAH MENZİLİ'nde, Biga Beyi Osman Bey'in 1128.5 gezlik yerinden hayli aşırı atmış, fakat havacılar bulunduğu halde, ayak yerinde şahitler bulunmadığından, güvenilir kişi olmasına rağmen taş diktirmek istememiştir. 2) Kible havasıyla atılan HAYDAR (MEMİ ÇELEBİ) MENZİLİ'nde bir rekor kırmış, mesafeyi az bularak taş diktirmemiştir. 3) Kible-Lodosu ile atılan ZİHGİRCİ YERİ (BEŞ TAŞLAR) MENZİLİ'nde kırdığı, Uncu Mustafa'nın 1112.5 gezlik rekorunu da küçümsediği için taş dikmeden bırakmıştır.

2.1.20. HÜSREV BEY (16.Yüzyıl)²⁸

Hakkında bilgi edinemediğimiz Hüsrev Bey, Yıldız havası ile atılan TEKYE MENZİLİ'nde ağaç pişrev okuyla 1161 gezlik rekor kırarak taş diktirmiştir. Taş Tekye'nin içinde bulunuyordu.

²⁶ Yücel, a.g.e., s. 188.

²⁷ Yücel, a.g.e., s. 189.

²⁸ Yücel, a.g.e., s. 190.

2.1.21. HÜSREV, Kuburcu (16.Yüzyıl)²⁹

Kuburcu Hüsrev, Lodos ile atılan ARABACI (ALİ BÂLİ) MENZİLİ'ndeYaycı Kosta Hüseyin'in 1041 gezlik taşından aşırı atıp taş dikmişse de, bu taş daha 17.Yüzyılda kayıp olmakla ölçüsü tesbit edilememiştir. KuburcuHüsrev ayrıca, Yıldız havasıyla atılan TOP YERİ (HASAN TAŞI)MENZİLİ'nde 1167 gezlik bir rekor kırmıştır. Bu taşı sürmek için çok çalıştı fakat başaramadı.

2.1.22. BRAHİM, Arabzâde Yaycı (16.Yüzyıl ilk yarısı)³⁰

Arabzâde Yaycı İbrahim, Fâtih devri kemankeşlerinden Kemangûreci Arab'ın oğludur, öç ayn menzilde rekoru vardı: 1) Yıldız-Poyrazı ile atılan AHİ (PARPOL) MENZİLİ'ndeki yeri 1191 gezdır. 2) Poyraz ile atılan ÇİZMECİ (ÇULLU) MENZİLİ'nde 1174 geze atmıştır. 3) Yıldız ile atılan TEKYE MENZİLİ'nde heki oku ile atması gerekirken, hile yapıp pişrev okuna heki yeleği takmış ve 1045 gezlik bir rekor kırmıştır. Bu sebeple ünü lekelenmiş, hileli taşı ise zamanla kaybolmuştur.

2.1.23. İSHAK BEY, Silâhdâr (16.Yüzyıl ilk yarısı)³¹

Devrin ünlü kemankeşlerinden olan Silâhdar İshak Bey, Edirne'de Deve Kemal Menzilini bozmak için yapılan çalışmalara katılmıştı. İki rekoru vardır: 1)Yıldız-Poyrazı ile AHİ (PARPOL) MENZİLİ'nde 1182 geze taş diktirmiştir. 2) Yıldız havasıyla TEKYE MENZİLİ'nde 1025 geze atıp taş diktirmiş, fakat Tekye bina olunurken taşı duvarın altında gömülü kalmıştır.

²⁹ Yücel, a.g.e., s. 190.

³⁰ Yücel, a.g.e., s. 190.

³¹ Yücel, a.g.e., s. 192.

2.1.24. İSKENDER, Top (15.Yüzyıl ikinci yarısı-16.Yüzyıl başı)³²

Sultan II. Bayezid devri kemankeşlerinden Top İskender, Yıldız Poyrazı ile AHÎ (PARPOL) MENZİLİ'nde 986.5 geze ok atıp rekor kırmış, kendisinden önce bu menzili açan AHÎ'nin taşı kaybolmakla İskender'in menzil taşı sayılmıştır.

2.1.25. İSKENDER, Tozkoparan (15.Yüzyıl sonu-16.Yüzyıl ilk çeyreği)³³

Tozkoparan İskender, okçuluk tarihimizdeki en büyük üç kemankeşten biri, hattâ ilkidir. Onun devrinde Türk Okçuluğu altın çağını yaşamıştır. İskender, devşirme oğlanı idi. Ekmekçiler Bölüğünde çalışırken okçuluğa heves etmiş, Fatih devri kemankeşlerinden Molla Hüsrev'in kulu, Kadıkulu Hüsam'dan ders görüp kabza almıştır. Ayrıca, Şeyh Hamdullah Efendi'den bir süre okçuluk meşk etmiştir. Bu alandaki başarıları sebebiyle Yeniçeri Ocağına alınmıştır.

Bir gün Meydan'da, tuttuğu yeni bir yayın kabzasını şevkle sıkmış, kabzayı kaplayan toz parmaklarına yapışıp kopmuştu. Hazır bulunan Meydan pirlerinden Yıldırım Baba, hayranlıkla, "Bu pehlivan tozkoparan!" demiş, lâkabı oradan kalmıştı. Bir başka rivayete göre, Şeyh Hamdullah, İskender'i Sultan II. Bayezid'e götürdüğü gün, pehlivan yayı çektikde tozunu koparmış, bunu gören Padişah "Bu adam tozkoparan ancak!" dediği için böyle anılmıştır. Tozkoparan'ın kuvveti konusunda şöyle bir rivayet nakledilir: Sultan II. Bayezid devrinde, İran'dan ünlü bir kemankeş gelmiş, huzurda kullab çekme gösterileri yapmıştı. Bu kişinin kendisi ile yarışacak birini istemesi üzerine, Padişah, Şeyh Hamdullah'la görüşmüş, o da Tozkoparan çalışırsa galib gelir demişti. Masrafları Saraydan karşılanıp bir süre çalışan Tozkoparan, İranlının kullabına bir de yay ekleyerek ikisini birlikte çekmiş, Padişah bu başarısı üzerine kendisine büyük ikramda bulunmuştu.

³² Yücel, a.g.e., s. 192.

³³ Yücel, a.g.e., s. 193.

Tozkoparan, yalnız erişilmez rekorlar kırmış bir kemankeş değil, aynı zamanda, katıldığı savaşlarda büyük yararlıklar göstermiş bir tirendazdı. Kendisini yakından tanıyan ve bir süre okçuluğunu yapan Bahtiyârzâde bu konuda da şu örneği vermektedir:

Küçük Davud Paşa kumandasındaki donanma ile Modon ve İnebahtı Seferine (1499) katılan Tozkoparan, Paşa'nın baştardasını koruyan 10 seçme tirendazdan biriydi. Çatışma sırasında, bir düşman askerinin baştarda kışına tırmanıp sancağı kaparak suya atlaması üzerine, Tozkoparan önce bir okla adamı vurmuş, sonra ardından yetişip kafasını kesmiş, sancakla birlikte Paşa'ya teslim etmişti. Bu başarıdan ötürü Tozkoparan, yayalıktan sipahiliğe yükseltilmiştir.

Tozkoparan İskender, en uzun rekorların sahibi olması yanında, en çok menzil alan kemankeş olarak da başta gelir. İmparatorluğun çeşitli illerinde 10 rekor kırmış, taş diktirmişti. Bunların hiçbirisi daha sonra aşılamamıştır. Atılış sırasına göre rekorları şöyledir:

1-Modon ve İnebahtı Seferine çıkılırken Gelibolu Okmeydanı'ndaki GÜNDOĞRUSU MENZİLİ'nde bir rekor kırmıştı. Seferden dönüşte, gösterdiği yararlıklardan memnun kalan Küçük Davud Paşa, bütün şehir halkının katıldığı büyük bir ziyafet çekerek Tozkoparan'ın taşını diktirmiş, ödülleri dağıtmıştır.

Mîralem Ahmed Ağa Gelibolu Kapdanlığı sırasında bu menzili geçebilmek için uzun zaman uğraşmış fakat başaramamıştır. Menzilin ölçüsünü bilemiyoruz.

2-İstanbul Okmeydanı'nda, Yıldız havasıyla atılan TOZKOPARAN (DELİKLİ KAYA) MENZİLİ'nde, Bursalı Şüca'da aşırı, 1279.5 geze ok atarak en büyük rekorlardan birini kırmıştı. Bursalı Şüca, Tozkoparan'ın en zorlu rakibi idi. Bu menzili alıp taş diktirmesi uzun tartışmalara yol açmıştır. Şöyle ki: Bursalı Şüca, daha önce bu menzilde 1251.5 gezlik rekorunu kırdığı gün, Tozkoparan, usule aykırı olarak atışa devam etmiş, o da Şüca'nın bozduğu Havandelen Solak Bâli menzilini bozmuştu. Taraftarlarının baskısı

ile, usûle bakılmayıp onun yeri de ölçüldükte Şüca'dan bir yay boyu kısa olduğu anlaşıldı. Bunun üzerine Tozkoparan bu menzilde üç yıl uğraştı, sonunda 40 gün aralıksız esen Yıldız havasından faydalanarak Şüca'dan 28 gez aşırı 1279.5 geze atmayı başardı. Ama okun düştüğü yer, ana taşının 80 gez şastında idi. Aşırı salkıdır diye Şüca taraftarları itiraz ettiler; nitekim öyleydi. Tartışma uzadı, Sultan II. Bayezid'in kulağına kadar vardı. Padişah meselenin çözümünü Şeyhü'l-Meydan Hamdullah Efendi'ye havale etti.

Şeyhin aracılığıyla, Şüca'dan aşırı atan olursa taş dikmesine, Tozkoparan'ın taşının ayrı bir menzil sayılmasına karar verilerek tartışma kapatıldı. Tozkoparan bu rekorunu Müezzinzâde Zihgirci Sinan işi ok ve İçkoz Ahmed işi yay ile kırmıştı.

3-Tozkoparan, DELİKLİ KAYA MENZİLİ'ni bozduğu günün haftasında Bursa'ya hareket etmiş ve Bursa Okmeydanı'nda Poyraz havasıyla atılan YUSUF YERİ'ndeki Bursalı Şüca'ın taşından 70 gez aşırı atarak rekor kırmıştı.

4-İstanbul Okmeydanı'nda, Gündoğrusu havasıyla atılan ARKURI MENZİLİ'nde, yine Bursalı Şüca'dan aşırı, 1281.5 gezlik bir rekor kırmıştır. Bu, yalnız bizde değil, dünya okçuluk tarihinde de bugüne kadar aşılamamış en büyük rekordur (846 m.). Bu menzil üzerinde de Şüca ile aralarında uzun bir çekişme olmuştur: Bursalı Şüca bu menzilde bir rekor kırmıştı, ama şasta aşırı salkıydı. Taş diktirmeğe kalkışınca Tozkoparan itiraz etti; çünkü o da vaktiyle bu menzilde rekor kırmış, kabzaya aşırı salkı olduğundan taş diktirememişti.

Şüca taş dikerse ben de dikerim diye dayattı, diktiremedi. Yine tartışma uzadı; sonunda Şüca 1271.5 gezlik yeni bir rekor kırıp yerini doğrultarak meseleyi kapattı. Daha sonra Tozkoparan bu yeri 10 gez aşarak 1281.5 gezlik ünlü rekorunu kırmıştır.

5-Tozkoparan, Edirne Musalla Meydanı YILDIZ MENZİLİ'nde bulunan Deve Kemal'in rekorunu, İstanbul okçularını yıllarca uğraştıran zorlu bir mücâdele sonunda, 1510 yılında kırmış ve taş diktirmiştir. Ölçüsü

bilinmemekle beraber, Tozkoparan'ın o yıllarda okçusu olan ve atış günü orada bulunan Bahtiyârzâde'nin ifadesine göre, önceki rekorları ayarında, yâni 1280 gez civarında olmalıdır.

6-Bursa Okmeydanı'nda, Yıldız havası ile atılan KEMHÂCI HAYREDDİN YERİ'ndeki Bursalı Şüca menzilinden aşırı atmış ve taş diktirmiştir. Menzilin baş taşıdır.

7-Bir sefer sırasında, Üsküb'de Poyraz havası ile atılan bir menzilde rekor kırıp taş diktirmiştir. Menzilin baş taşıdır.

8-Amasya'da, şehir dışında bulunan KIBLE MENZİLİ'nde Bursalı Şüca'ın taşından aşırı atıp rekor kırmıştır. Tozkoparan, Yavuz'un Tebriz Seferi'ne katılmıştır. Sefer dönüşü ordu Amasya'da kışlamış, kış boyu idmanı terketmeyen Tozkoparan, Kemah Seferi'ne hareketlerinden hemen önce, 1515 baharında bu menzili atmıştı. Taş dikmeğe vakit kalmadığı için, bu işi Amasyalı kemankeşlerden Baba İshak'a ısmarlamıştı. Menzilin atılışı sırasında hava yerinde hazır bulunan Bahtiyârzâde, yıllar sonra, Alaman Seferi'nden (1532) dönüşte Amasya'ya gitmiş, taşın dikilmediğini ve dostu Baba İshak'ın öldüğünü görmüş, ilgililerle konuşarak taşın dikilmesini sağlamıştır.

9-Tozkoparan, katıldığı Mısır Seferi'nde (1517), Kahire'deki bir Memlûk menzilinden rekor kırıp taş diktirmiştir. Bu da, baş taşı olarak atılamadan kalmıştır.

10-Mısır Seferi dönüşü Şam'da kaldıkları dört ay içinde, Rum Yusuf ile Tozkoparan arasında zorlu bir mücâdele geçmiştir. O devrin sayılı kemankeşlerinden biri olan Rum Yusuf, oradaki bir menzilde önemli bir rekor kırmıştı. Tozkoparan Şam'dan ayrılmadan bu menzili bozabilmek için yoğun bir çaba harcayarak Rum Yusuf'un taşını geçmeyi başardı. Yavuz, bu başarısından ötürü ulufesine 5 akçe terakki ihsan etti. 1518 yılında aldığı Şam menzili, Tozkoparan'ın son rekorudur.

Görüldüğü gibi, Tozkoparan, okçuluk tarihimizin altın çağında en az 20 yıl, Bursalı Şüca, Deve Kemâl, Haydar Bey, Havandelen Solak Bâlî, Rum

Yusuf gibi büyük kemankeşlere karşı yenilmezliğini sürdürmüş bir pehlivandır. Belki tek rakibi Bursalı Şüca idi; onu adım adım izlemiş, iki yer dışında, bütün menzillerini bozmuştur. Bunlardan biri, Bursa'da Gündoğusu ile atılan AKTAR ÇELEBİ YERİ, diğeri İstanbul Okmeydanı'nda Lodos ile atılan MÎRALEM AHMED AĞA MENZİLİ'ndeki 1243.5 gezlik rekorudur. İlkine rağbet göstermediği söylenirse de, ikincisini atabilmek için yıllar yılı tüm gücü ile uğraşmış fakat nasîb olmamıştır. Son nefesinde, "Ah Şüca'nın Lodos menzili!" diye inlediği rivayet edilir.

Tozkoparan İskender'in ölüm tarihini kesin olarak bilemiyoruz. *Bahtiyârzâde Risâlesinde* şu satırlara rastlıyoruz: "Sultan Selim Han devrinden sonra Sultan Süleyman devri gelecek, Süleyman Paşa anda (Mısır'da) Paşa iken ve Tozkoparan anda fevt olub gittikde.." Bu sözlerden, Tozkoparan'ın Hadım Süleyman Paşa'nın Mısır valiliği sırasında (1524-1538), Mısır'da öldüğü anlaşılmaktadır.

Tozkoparan'ın menzil taşlarından hiçbirisi günümüze kalmamıştır. Bugün bütün araştırmalarımıza rağmen bulamadığımız bir menzil taşının, 30-40 yıl önce tesbit edilmiş fotoğrafında Tozkoparan adı geçmektedir. Kitabesi şöyledir:

"Sene 957

Sâhibü'l-Menzilfi'l-Meydân

Ellezi ismuhûTozkoparan"

Taşın açıkça okunan tarihinin 957 (1550) oluşu, Tozkoparan'a aidiyetini şüpheli kılmaktadır. Ölüm yılını kesinlikle bilmesek de, Tozkoparan'ın bu tarihe kadar yaşamadığını biliyoruz. Burada çeşitli ihtimaller ileri sürülebilir. Belki, Tozkoparan'ın kayıp olmuş menzil taşlarından birisi yerine sonradan dikilmiş bir taştır. Belki de sâdece hatırası için dikilmiş taştı. Daha kuvvetli bir ihtimâl de bizce şudur:

Tozkoparan kısa zamanda efsaneleşmiş, her devirde ünlü kemankeşler "Tozkoparan-ı zaman" diye övülmüştü. Kanunî devri kemankeşlerinden Mîralem Ahmed Ağa'ya, "Tozkoparan Ahmed Ağa" da

denildiğini biliyoruz. Taş, onun Lodos havası ile Bursalı Şüca'dan 27.5 gez aşırı 1271 gezlik rekoruna ait menzil taşı olabilir. Nitekim bu rekor aşağı yukarı kitabedeki tarihte atılmıştı. Ayrıca yukarıda işaret edildiği gibi, Tozkoparan Bursalı Şüca'nın sâdece bu yerini atamamıştı. Bunu Mîralem Ahmed Ağa gerçekleştirdiği için, menzil taşına böyle yazılmış olabilir.

2.1.26. KARAGÖZ, Benli (15. Yüzyıl ikinci yarısı 16. Yüzyıl başı)³⁴

Yeniçeri ocağından Benli Karagöz, devrinin en ünlü kemankeşlerinden biriydi. Okçuluktaki başarısı sebebiyle Sipahiliğe yükseltilmiştir. Fatih devrinde üç ayrı menzilde *rekor* kırmış ihtiyarlığında 70 yaşında iken her üç rekorundan aşın atarak yerlerini ileri sürmüştür. Kemankeşler onu örnek göstererek: “Sıhhat-i vücûd ile lâıyıklı meşki terk etmeyen evvel attığından pek *geride* kalmayacağına delildir” derlerdi. Yavuz Selim’le Tebriz Seferi’nden dönerken (1514) Amasya’da vefat etmiştir.

1)Lodos havasıyla atılan MÎRALEM AHMED AĞA MENZİLİ’nde 1154.5 geze, 2)Gündoğusu havasıyla atılan ARKURİ MENZİLİ’nde 1161 geze, 3)Yıldız havasıyla atılan TOZKOPARAN/DELİKLİ KAYA MENZİLİ’nde 1177 geze ok atıp taş diktirmiştir.

2.1.27. KASIM, Kemhâcı Divane (16.Yüzyıl ilk yarısı)³⁵

Defterdar İskender Çelebi kullarından Kemhâcı Divâne Kasım devrinin ünlü kemankeşlerindendi, kazara adam öldürdüğü ve kederinden aklî dengesi bozulduğu için bu lâkabla anılırdı. Üç ayrı menzilde rekoru vardır:

1) Yıldız havasıyla atılan TEKYE MENZİLİ’nde BİR KAÇ KERE TAŞINI SÜREREK 1108 (1060.5) gezlik, 2) Kible havasıyla atılan HAYDAR (MEMİ ÇELEBİ) MENZİLİ’nde 1111.5 gezlik, 3) Lodos havasıyla atılan

³⁴ Yücel, a.g.e., s. 199.

³⁵ Yücel, a.g.e., s. 199.

LODOS LENDUHASI MENZİLİ'nde 1142.5 gezlik rekorlar kırmış taş diktinmiştir.

2.1.28. KASIM, Zağarcı (16.Yüzyıl ilk yarısı)³⁶

Yeniçeri Ocağı'nda zağarcılıkla göreve başlayan Filibeli Kasım, sırasıyla Arabacılar Bölükbaşılığına ve sipahiliğe yükselmiş, katıldığı Rodos Fethi" (1522) şehit düşmüştür. Bâzı risalelerde, istinsah *hatâsı yüzünden* "Sofracı" "Sığircı" diye anılır.

Zağarcı Kasım'ın iki menzilde rekoru vardır: 1) Lodos havası ile atılan ARABACI (ALİ BÂLİ) MENZİLİ'nde 972.5 geze atıp menzilde ikinci taş dikmiş, fakat menzili açan Arabacı Mahmud Ağa'nın ana taşı zamanla kaybolduğundan bu taş ana taşı sayılmıştı. 2) Kible-Lodosu ile atılan ZİHGİRCİ YERİ (BEŞ TAŞLAR) MENZİLİ'nde 1074 gezlik bir rekor kırıp taş diktirmiştir.

2.1.29. KEMÂL, Deve (15.Yüzyıl ikinci yarısı)³⁷

Sultan II. Bayezid devrinin en ünlü kemankeşlerinden biri olan Deve Kemâl, Kemangûreci Arab'ın kuluymdu. Arab onu Fatih'e vermiş, böylece Harem-i Hümayûna dâhil olmuştu; daha sonra Sipahilik ile taşraya çıkmıştır. Üç ayrı menzilde, 1200 gezin üstünde rekoru vardır. Bunlardan başka Gündoğrusu ile atılan ARKURI MENZİLİ'nde kamış okla 1161 gezlik bir rekor kırmışsa da, aynı rekoru ağaç okla kırmak isteyerek taş diktirmemiş, bir daha atmak kısmet olmamıştır.

1-Lodos havasıyla atılan MÎRALEM AHMED AĞA MENZİLİ'nde 1205 gezlik bir rekor kırıp taş diktirmiştir. 2-Yıldız ile atılan TOZKOPARAN

³⁶ Yücel, a.g.e., s. 199.

³⁷ Yücel, a.g.e., s. 200.

(DELİKLİ KAYA) MENZİLİ'nde Sinan Subaşı'dan aşırı 1228 geze ok atmış, taş diktirmiştir. Bu rekor Sinan Subaşı ile aralarında birkaç kere el değiştirmiş, sonunda Deve Kemâl'de kalmıştır. 3-Edirne'de Musalla Meydanı YILDIZ MENZİLİ'nde Dâye-kulu Bâli Bey'den aşın atıp, Sultan II. Bayezid'in de katıldığı uzun tartışmalara yol açan bir taş diktirmiştir. Bu menzilin atılması sonradan İstanbul okçularını yıllarca uğraştırmıştır. Sultan II. Bayezid, Deve Kemâl'i bir sefer sırasında İpsala'da astırmıştır. Edirne menzili ile ilgili olaylar yüzünden olmalıdır.

2.1.30. MAHMUD, Seyis (15.Yüzyıl ikinci yarısı-16.Yüzyıl başı)³⁸

Yeniçeri zümresinden olan ve bir süre Okmeydanı'nda nakîblik yapan Seyis Mahmud, Fatih devrinin tanınmış kemankeşlerindendir. Gündoğrusu ile atılan ARKURI MENZİLİ'nde 1201 gezlik bir menzil alıp taşı diktirmiştir. Bu menzili attığı, fakat henüz taş diktirmediği bir sırada, rekorunu kırdığı Benli Karagöz 1232 geze atıp onun taşını diktirmemeğe ve kendi taşını sürmeğe kalkışmış ise de, okçuluk kaidelerine aykırı olduğu için izin verilmemiştir.

Seyis Mahmud'un ayrıca, Konya'da ERTAŞ KAPISI MENZİLİ'nde, Halep'te Günbatısı ile atılan KOCA TAŞI MENZİLİ'nde ve Bursa'da Poyraz ile atılan YUSUF YERİ MENZİLİ'nde birer rekoru vardı.

Seyis Mahmud, 1519 yılındaki Celâli İsyanı'nda şehid olmuştur.

2.1.31. MAHMUD AĞA, Arabacı (15.Yüzyıl sonu-16.Yüzyıl ilk çeyreği)³⁹

Sultan II. Bayezid zamanında Arabacılar Bölükbaşısı olan Mahmud Ağa, daha sonra sipahi zümresine alınmış ve katıldığı Rodos Seferi'nde (1522) düşman kurşunuyla şehit olmuştur.

³⁸ Yücel, a.g.e., s. 201.

³⁹ Yücel, a.g.e., s. 206.

Mahmud Ağa, Lodos havası ile (952.5 gez tahmin olunan mesafeye) ok atarak ARABACI (ALİ BÂLİ) MENZİLİ'ni açmış, ana taşı diktirmişse de, taş kısa zamanda yok olduğu için, kendisinden sonra atan Zağarcı Kasım'ın menzil taşı ana taşı sayılmıştır.

2.1.32. MEHMED, Börekçi (16.Yüzyıl)⁴⁰

Bazı kayıtlarda “Börkçü” diye de geçen Mehmed, ünlü kemankeş Deve Kemâl'in oğludur. Poyraz havası ile atılan ÇİZMECİ (ÇULLU) MENZİLİ'nde 1189.5 gezlik bir rekor kırmış ve taş diktirmiştir.

2.1.33. MEHMED ÇELEBİ, Cerrahzâde (16. Yüzyıl)⁴¹

Yeniçeri ocağı tirendazlarından Cerrahzâde Mehmed Çelebi, Lodos ile atılan UNCU ŞÜCA' MENZİLİ'nde 1008 gezlik rekor kırmış ve taş dikmiştir.

2.1.34. MEHMED ÇELEBİ, Nakkaş (16. Yüzyıl)⁴²

Sırasıyla solak, sipahi ve talimhaneci başı olan Mehmed Çelebi, daha sonra Nakkaşan Cemaati Odabaşılığı görevinde bulunmuştur. Zayıf yapılı bir kimse olmasına rağmen üç ayrı menzilde rekor kırmıştı: 1) Lodos ile atılan ve kendi adı ile anılan NAKKAŞ MENZİLİ'nde 991 gezlik, 2) Lodos ile atılan ARABACI (ALİ BALİ) MENZİLİ'nde 1077.5 gezlik, 3) Eyüb'te İdris Köşkündeki Gündoğrusu-Poyraz havasıyla atılan ve kendi adıyla anılan MEHMED ÇELEBİ MENZİLİ'nde 900 gezlik atışlar yapmış ve menzil taşları diktirmiştir.

⁴⁰ Yücel, a.g.e., s. 206.

⁴¹ Yücel, a.g.e., s. 210.

⁴² Yücel, a.g.e., s. 210.

2.1.35. MEMİ ÇELEBİ, Defterdarzâde (16.Yüzyıl ilk yarısı)⁴³

Defterdarzâde Memi Çelebi, yine menzil sahibi olan Defterdarzâde Muslî Çelebi'nin kardeşidir. Kible havası ile atılan HAYDAR (MEMİ ÇELEBİ) MENZİLİ'nde 1064.5 gezlik bir rekor kırarak taş diktirmiştir. Bu menzil kendisinden sonra uzun zaman atılmadığı için kendi adı ile de anılmıştır.

Memi Çelebi ayrıca, Sultan Süleyman'ın şehzadeligi sırasında (1520'den önce), Edirne'de, daha önce Musalla Meydanı'na naklolan LODOS MENZİLİ'ndeki Zihgirci taşını ayak taşı kabul ederek Yıldız havası ile atıp kendi adı ile anılan MEMİ ÇELEBİ MENZİLİ'ni açmış ve ana taşı diktirmiştir.

2.1.36. MUSTAFA, Karga (16. Yüzyıl)⁴⁴

Karga Mustafa zayıf yapılı bir kişi idi; risalelerde “Kolları soyulmuş koyun paçasını andırırdı” denilmektedir. Buna rağmen iki menzilde rekor kırmış ünlü bir kemankeşti.

- 1- Yıldız-Poyraz ile atılan AHİ (PARPOL) MENZİLİ'nde 1157 geze,
- 2- Poyraz ile atılan ÇİZMECİ (ÇULLU) MENZİLİ'nde 1187 geze ok atmış ve menzil taşları diktirmiştir.

2.1.37. MUSTAFA ÇELEBİ, Bozdoğanlı (16.Yüzyıl)⁴⁵

Bozdoğanlı Kemâl'in oğlu Mustafa Çelebi devrinin ünlü kemankeşlerindendir. Edirne'de Deve Kemal menzili için yapılan mücadeleye üçüncü yıl (1509) o da katılmış, Ali Bâlî taşını geçip Deve Kemal yerini

⁴³ Yücel, a.g.e., s. 217.

⁴⁴ Yücel, a.g.e., s. 220.

⁴⁵ Yücel, a.g.e., s. 222.

bozmağa ramak kalmışken bir kriz geçirmiş, bir süre ok atamamıştır. Bâzı risalelerde Deve Kemâl'in oğlu diye anılmaktadır.

Poyraz havası ile atılan ÇİZMECİ (ÇULLU) MENZİLİ'nde 1198 geze ok atıp, taş diktirmiştir. Ayrıca, Sultan Yavuz Selim zamanında, Sultan Ahmed'in ölüm yılında (1513), Ankara'da İSHAK BEY MENZİLİ'nde de bir rekor kırmıştı.

940 (1553-1554) yılında, bayram dolayısıyla Saraya sunduğu, kendi yapısı bozdoğanlara karşılık 3000 akçe ve bir kaftan in'am almıştır. İn'amın miktarından tanınmış bir sanatkâr olduğu görülür.

2.1.38. SİNAN SUBAŞI, Solak (15.Yüzyıl ikinci yarısı)⁴⁶

Solak Sinan Subaşı, Fatih devrinin en büyük kemankeşlerinden biridir. Okmeydanı'nda 1200 gezin üzerinde iki rekoru vardır:

1-Yıldız havasıyla atılan TOZKOPARAN (DELİKLİ KAYA) MENZİLİ'nde-1119.5 gezlik bir rekor kırıp taş diktirmişti. Sinan Subaşı, Silifke Kalesi dizdarı iken, Karamanoğlu kaleyi zabtedince Fatih katli için ferman etmiş, fakat o ara bu rekoru kırdı diye Padişah kendisini affederek, risalelerde söylendiği üzere "kanını menziline öndül buyurmuştur". Sinan Subaşı, çok geçmeden Usta Bahtiyar işi bir okla, menzilini bozan Benli Karagöz'den aşırı atarak 1210 geze sürmeyi başarmıştır.

2-Daha sonra, Sultan II. Bayezid devrinde, Gündoğrusu havasıyla atılan ARKURI MENZİLİ'nde Benli Karagöz'den aşırı atmış, fakat taş dikmekte gecikmiş, bu sırada yine Benli Karagöz'den aşırı atan Seyis Mahmud'a taş dikme izni verilmiştir. Sinan Subaşı çok geçmeden Seyis Mahmud'un da menzilini bozup 1232 geze taş dikti.

Kendisi ayrıca, Tire'de Lodos havasıyla atarak bir menzil açmış ve taş diktirmiştir.

⁴⁶ Yücel, a.g.e., s. 229.

2.1.39. SİNAN, Okçu (15.Yüzyıl ikinci yarısı)⁴⁷

Fatih'in müsahiblerinden ve zamanının ünlü ustalarından Okçu Sinan Gündoğrusu havasıyla atılan ARKURI MENZİLİ'nde 1109 gezlik bir rekor kırarak taş diktirmiştir.

2.1.40. ŞÎR MERD (15.Yüzyıl ikinci yarısı-16.Yüzyıl ilk çeyreği)⁴⁸

Acemi (İranlı) Şîr Merd, Fatih devrinin en başarılı kemankeşleridendir. Menzil sahibi Bâlî Çelebi 'nin babasıdır.

Şîr Merd, Fatih'in oğlu Karaman Valisi Mustafa Çelebi'nin kulu idi. Kemankeşi bir görevle babasına yolladığında kuvveti herkesin dikkatini çekmişti. Fatih, kendisini denemek üzere, hazînede duran kurulması ve çekilmesi imkânsız bir yayı getirtti; Şîr Merd yayı kurarak atışlar yaptı. Bunun üzerine Pâdişâh kendisini yanında alıkoydu ve müteferrikadan almakta olduğu 40 akçe ulufeye 40 akçe terakki bağlattı. Şîr Merd, daha sonra Subaşıllığa kadar yükselmiştir.

Eldeki kayıtlarda, vefat tarihi konusunda ayrılıklar vardır: Bahtiyârzâde Hasan Çelebi, Kanunî'nin ilk zamanlarında (1520-1525) sağ olduğunu, pîrlik vaktine yetiştiğini söylemektedir. Abdullah Efendi ve daha sonraki müellifler ise, Fatih'in 883 (1478) yılındaki Arnavud Seferi'ne katıldığını ve orada şehit düştüğünü yazıyorlar. Bahtiyârzâde'nin verdiği bilgi, görgü tanığı olması bakımından, bizce daha doğrudur. Nitekim, eserinin bir başka yerinde bu bilgiye ek olarak, yaşlılığında Edirne'nin Hızır Ağa Köyü'ne çekildiğini ve orada vefat ettiğini bildirmektedir.

Şîr Merd'in Okmeydanı'nda iki yerde menzili vardı: 1) Lodos ile atılan ve sonradan MÎRALEM AHMED AĞA MENZİLİ diye tanınan yerde 1033.5 gezlik bir rekor kırmış ve taş diktirmiştir. 2) Yıldız havası ile 1070 geze atarak,

⁴⁷ Yücel, a.g.e., s. 229.

⁴⁸ Yücel, a.g.e., s. 233.

önce kendi adı ile, sonra TOZKOPARAN (DELİKLİ KAYA) MENZİLİ diye bilinen menzili açmış ve ana taşı diktirmiştir. Ayak taşının üzerinde bir oyuk bulunduğu için, menzil DELİKLİ KAYA diye de anılırdı.

Şîr Merd ayrıca, Bursa'da Gündoğrusu havası ile atarak, daha sonra AKTAR ÇELEBİ YERİ diye anılan menzili açmış ve ana taşı diktirmiştir.

2.1.41. ŞÜCA, Bursalı (15.Yüzyıl ikinci yarısı-16.Yüzyıl başı)⁴⁹

Takyecikulu Bursalı Şüca, Türk okçuluğunun altın çağı olan Sultan II. Bayezid zamanının en büyük kemankeşlerinden birisidir. Saray Bosna'da doğan, çocukluk ve ilk gençliği Bursa'da geçen pehlivan sarışın ve uzun boylu bir kimse idi. Okçuluğu, Çuhacı Sinan Çelebi'den öğrenmiş, kabzayı ondan almış ve ilk rekorlarını Bursa Okmeydanı'nda kırmıştı. Sonra ünlü bir kemankeş olarak İstanbul'a gelmiş ve başarıları ile herkesi şaşkına çevirmiştir.

Bahtiyârzâde Hasan Çelebi, Bursalı Şüca hakkında şu bilgiyi vermektedir: Kemankeş, Sultan II. Bayezid'in iki oğlu Mahmud'un (Kastamonu valisi) ve Ahmed'in (Manisa valisi) anaları Valide Sultan'ın Cebecibaşısı idi. Valide Sultan, bazen Mahmud'un, bazen Ahmed'in yanında kalırdı. Bursalı Şüca, Amasya'da oldukları sırada, şehir dışında Kible havasıyla atılan bir menzilde rekor kırıp taş diktirmiş, Şehzade Ahmed bu vesileyle kemankeşe hılat giydirerek ihsanda bulunmuştu. Şehzade Ahmed, Yavuz Selim'e baş kaldırdığı zaman, Şüca onun emrinde idi. Şehzade Ahmed'in takibi sırasında, Yavuz tarafından öldürtülen 40 yiğit arasında Şüca da vardı.

Şu halde Bursalı Şüca' 1513 yılında öldürülmüş olmalıdır. Bu bilgi ayrıca, kemankeşin İstanbul'daki menzillerini kısa bir sürede ardarda attığını, Anadolu'da bulunduğu için, Edirne'deki Deve Kemal menzilini bozmak üzere girişilen mücadelelere katılamadığını açıklamaktadır.

⁴⁹ Yücel, a.g.e., s. 233.

Bursalı Şüca, İstanbul'a gelmeden önce Bursa Okmeydanı'nda üç ayrı menzilde rekor kırmıştı: 1)Gündoğrusu havasıyla atılan AKTAR ÇELEBİ MENZİLİ'nde rekor kırıp taş diktirmiştir. Menzilin baş taşıdır. Tozkoparan İskender bu menzili aşmağa çalışmış, fakat başaramamıştı. 2)Kamış okla ve Yıldız havasıyla atılan KEMHÂCI HAYREDDİN YERİ'nde dördüncü taştan hayli aşın atıp menzil almıştır. Daha sonra, Tozkoparan İskender bu menzili bozmuştu. 3)Poyraz havasıyla atılan YUSUF YERİ'nde altıncı taştan aşırı atarak rekor kırmış ve taş diktirmiştir. Mesafesi bilinmemekle beraber, Şüca'ın Bursa'daki en büyük rekoruydu. 18 kemankeş bu menzili atmak için uğraşmış, başaramamıştır. Daha sonra Tozkoparan İskender bu menzili de bozmuştur.

Bursalı Şüca'ın İstanbul Okmeydanı'nda kırdığı üç önemli rekor ise şunlardır:

1-Yıldız havasıyla atılan TOZKOPARAN (DELİKLİ KAYA) MENZİLİ'nde, Havandelen Solak Bâli'den 12 gez aşırı 1251.5 geze atıp taş diktirmiştir. Tozkoparan İskender bu menzili üç yıl uğraşarak bozmuş, aşırı salkı olduğu için tartışma çıkmış ve ancak başka bir menzil sayılmak şartıyla taş diktirebilmişti. Şüca bu menzilini Cebecibaşı Usta İbrahim işi yay ile atmıştır.

2-Gündoğrusu havasıyla atılan ARKURI MENZİLİ'nde Havandelen Solak Bâli'den 32.5 gez aşırı 1271.5 geze atıp taş diktirmiştir. Daha önce atmış fakat aşırı salkı olduğu için taş dikmesine izin verilmemişti. Tozkoparan da aşırı salkı atıp taş dikmeğe kalkınca tartışma çıktı. Sonunda Şüca bu rekoru kırarak yerini doğrultmuş ve tartışma son bulmuştur. Daha sonra Tozkoparan 1281.5 gezlik bir atışla Şüca'ın bu menzilini de bozmuştur.

3-Lodos havasıyla atılan MÎRALEM AHMED AĞA MENZİLİ'nde Deve Kemâl'den 38.5 gez aşırı 1243.5 geze ok atarak taş diktirmiştir. Tozkoparan İskender, bu menzili bozmak için on yıl uğraşmış fakat başaramamıştır. Son nefesini "Ah Şüca'ın Lodos Menzili" diye verdiği rivayet olunur. Şüca'ın bu

menzilini, her iki kemankeşin ölümünden sonra Mîralem Ahmed Ağa 1271 gezle bozmuştur.

2.1.42. YUSUF, Rum (16.Yüzyıl ilk yarısı)⁵⁰

Neccar Şakirdi Rum Yusuf, devrinin sayılı kemankeşlerindendi. Attığı menzilleri beğenmez, çok kere taş diktirmezdi. Birçok sefere katılmış, bu vesileyle gittiği yerlerde menzil alıp taş diktirmiştir. İstanbul Okmeydanı'nda, Yıldız havası ile atılan TOP YERİ (HASAN TAŞI) MENZİLİ'nde 1087 geze ok atıp rekor kırmıştı. Sefere gidip taşını diktirememiş ve şehit olmuştu. Daha sonra, arkadaşları teberrüken taşını diktirdiler.

1513 tarihinde Ankara'da İSHAK BEY MENZİLİ'nde bir rekor kırmıştır. Yavuz Selim ile Mısır Seferi'ne katılmış, ordu Mısır'dan dönüşte Şam'da kışlarken oradaki bir menzilde, Bahtiyârzâde Hasan Çelebi ve İçkoz Ahmet işi yayla bir rekor kırmıştı. Bu menzil konusunda Tozkoparan İskender ile aralarında anlaşmazlık çıktığı için taş diktirmekten vazgeçmiş, Bahtiyârzâde sonradan bu taşı diktirmiştir.

Kanunî ile 1521 Belgrad Seferi'ne giderken, Sofya'da Günbatısı havasıyla atılan HASAN ÇELEBİ YERİ'nde önemli bir rekor kırmış, bu başarısına mükâfat olarak Sipahiliğe yükseltilmiştir.

Rum Yusuf'un ayrıca, Haleb'de ve Tokat'da menzilleri vardı.

2.1.43. Eserde Adı Geçen, Hakkında Mâlumat Bulunamayan Kemankeşler

Eserde adı geçen kemankeşlerden Kadı Kulu Hüsam, Kassab Hamza, Tabib Şemseddin, Murad Halife, Temizağaçoğlu, Mir Divane, Cebeci Mustafa, Müezzinoğlu, Kemal Bey, İskender Piragut, Yıldırımli Hasan Baba, Yüzdoğancı Usta Kemal, Usta Ömer, Terzi Hasan, Kara Mustafa, Sağır

⁵⁰ Yücel, a.g.e., s. 238.

Pervâne, Bozdogancı Hamza, Hüsam Halife, Muslî Çelebi, Kara Hasan, Pelenk Reis, Solak İsa Bey, Biga Beyi Osman Bey, Kör Kemal, Usta Kasım, Sufi Ahmed hakkında ise malumat bulunamamıştır.

2.2. ESERDE ADI GEÇEN YAY USTALARI⁵¹

Bu bölümde eserde geçen kemankeşlere yay imâl eden yay ustalarının biyografileri anlatılmıştır. Bu yay ustaları pehlivanların kabiliyetlerine ve kendi hünerlerine göre yay imâl etmişlerdir. Bazı pehlivanlar bol yayla daha aşırı atarken bazı pehlivanlar da berk yayla daha aşırı atmışlardır. Bol yay, Berk yay, Çekişli yay, Pişrev yayı, Atış yayı, Pertav yayı, İdman yayı, Heki yayı, Puta yayı bu dönemde imâl edilen yaylardır. Bu imâl edilen yayların uzunlukları da dokuz tutam ile on üç tutam arasında değişmektedir. Yayların uzunlukları pehlivanların boylarına göre de hazırlanmaktaydı.

2.2.1. AHMED, Ağa-kulu (16. Yüzyıl ilk yarısı)⁵²

Kemanger Ahmed, Sultan II. Bayezid ile Amasya'dan gelen kapı Ağası Hüseyin Ağa'nın kulu idi. Devrin ünlü yaycı ustası Cebecibaşı İbrahim'in yanına şâkird girdi, daha sonra saray için çalışan yaycılar cemaatine katılmıştır. Kayıtlara göre 1525'de bu görevde idi. Aynı zamanda rekor kırıp taş diktirmiş bir kemankeşti. Menzil kayıtlarında Kemenger Ahmed diye geçmektedir.

⁵¹ Yay Ustaları başlıklı bu bölümde Yay Ustalarının biyografileri açıklanmıştır.

⁵² Yücel, a.g.e., s. 325.

2.2.2. AHMED, İçkoz (15. Yüzyıl sonu-16.Yüzyıl ilk yarısı)⁵³

İçkoz Ahmed, önce Acemi Tosun Haydar Bey'in, daha sonra Tozkoparan İskender'in yaycılığını yapmış ünlü bir ustadır. 1503-1511 yıllarında Saray'dan en çok bahşiş alan yaycıdır; devrinde hak ettiği ilgiyi gördüğü anlaşıyor. Tozkoparan, İstanbul'daki ünlü Yıldız menzilini İçkoz Ahmed'in 125 dirhem ağırlığındaki yayı ile atmış, bu başarı dolayısıyla usta 11 Cemâziyülevvel 916 (1510)'da Hazine'den 500 akçe in'am almıştır.

Tozkoparan için yaptığı bir yayı Rum Yusuf'a 100 Osmanlı altınına satmış, o da Haleb'deki rekorunu bu yayla kırmıştı. Bu yüzden Tozkoparan'la araları açılmıştır.

2.2.3. ALİ, Usta (16. Yüzyıl)⁵⁴

Edirneli Usta Ali, Kanunî devrinde en ünlü yaycı ustalarından biriydi. Sultan II. Bayezid'in sadrazamı Davud Paşa'nın Cebecibaşısı olmuştur. Fatih zamanında ünlü yaycısı Usta Sinan'ın yanında bu mesleğe bağlanmış, sanatını ondan öğrenmiştir. Bahtiyârzâde, kemenkeş Parmaksız Nasuh'un kendisi için: "Kimde Usta Ali yayı varsa altı yerden muhkem bezle sarılıp saklasın, dünyaya bir daha onun misali yaycı gelmez" dediğini yazmaktadır.

Deve Kemal, Tozkoparan İskender ve Mîrâlem Ahmed Ağa, Edirne ve İstanbul'daki en başarılı menzillerini onun yayı ile atmışlardı.

Usta Ali aynı zamanda menzil almış ve kemenkeşti, Bursa Okmeydanı'ndaki Lodos Menzili'nin ana taşı ona aittir.

⁵³ Yücel, a.g.e., s. 325.

⁵⁴ Yücel, a.g.e., s. 327.

2.2.4. BAYEZİD USTA (SULTAN II. BAYEZİD)⁵⁵

Elimizde, aşağı yukarı aynı biçimde ve kalitede 19 tane Sultan Bayezidimzalı hedef ve menzil yayı bulunmaktadır. Bu yayları kimin yaptığı konusu üzerinde durmamız gerekiyor.

Yayların kitabelerdeki Amel-i Sultan Bayezid ifadesine dayanılarak, bunların Pâdişâh tarafından yapıldığı ileri sürülmüştür. Sultan II. Bayezid'in okçuluğa büyük ilgi duyduğunu, hatta kendisinin de usta bir kemankeş olduğunu biliyoruz. O devre yetişen Bahtiyârzâde Hacı Hasan Çelebi, bu konuda şöyle yazıyor: "Sultan Bayezid Hazretleri kendileri daha atıcı idi. Üslûbları hûb olub, kemankeşlikleri dahi olub, bir münteha yayı çekip, diyar-ı Arab ki Mısırdır anda gönderib, hiç kimse anı çekemeyib kalmışdı. Kendileri dahi ok attıkları yayı değme kişi istimâl edemezlerdi". Gerçekten, elimizdeki örnekler çekilmesi son derece güç, büyük ve katı yaylardır.

Hazine ta'dat kayıtlarından, o zamandanberi Sarayda itina ile saklandığı anlaşılan bu yayların, II. Bayezid'e ait oldukları şüphesizdir; fakat Padişah tarafından yapıldıklarını gösteren bir kayıda rastlayamıyoruz.

Evliya Çelebi, Sultan Bayezid'in yaycı ustası olduğunu bildirirse de, bunun yanlış bir rivayete dayandığını görüyoruz. Nitekim, Abdullah Efendi bu rivayetin doğru olmadığını her iki kitabında da belirtmiştir. M. Kâni de, üzerinde durduğu bu konuyu şöyle özetliyor: "Usta Bayezid yaylarına nâs Sultan Bayezid merhumundur derler, hilaftır. Sultan Bayezid merhum yaylarını Usta Bayezid'e imâl ettirmekle zâtına azv olunmuştur".

Bu rivayet bir isim benzerliğinden doğmuştur. Sultan Bâyezid, şehzadeliği sırasında Manisa'da vali iken Bâyezid adlı bi yaycı ustası ve kemankeşle tanışmış, okçuluğu ondan öğrenmişti. Yaylar bu ustanın yapıımıdır. Elimizdeki örneklerin üstün kalitesinden, gelmiş geçmiş yaycılarının en ünlülerinden biri olduğu anlaşılıyor. Sultanla birlikte İstanbul'a gelmiş olabilir. Hakkında daha fazla bir bilgi edinemiyoruz. Zamanında ünlü bir kişi

⁵⁵ Yücel, a.g.e., s. 328.

olduğunu, yıllar sonra İran'dan konuk gelen oğluna pâdişâh ve kemankeşler tarafından gösterilen büyük saygıdan anlıyoruz.

Sultan Bayezid'in bu kalite yaylar yapabilmesi için, bu meslekte uzun zaman çalışması gerekirdi ve bir çalışmada hiç olmazsa Bahtiyârzâde'nin dikkatinden kaçmazdı. Tersine, yazar Sultan'ın yaylarını yaycı ustasına tamir ettirdiği bildiriliyor.

Burada, açıklanamayan tek nokta kitabelerinde neden Amel-i Sultan Bâyezid yazılı olduğudur. Belki, bir süre yay yapımı ile de ilgilenmiş olan Sultana iltifat içindir. Bu arada şunu da belirtelim ki, bu yayların çoğunun nakışı ve kitabesi sonradan yenilenmiştir. Bazılarında 832 (1428-1429) veya 1002 (1593-1594) gibi, padişahın doğumundan önceye veya ölümünden sonraya aid tarihlere rastlanması, kitabeler üzerinde değişiklik yapıldığını göstermektedir. Yinede, hiç değilse birkaç örnekte (Env. No.1/1039, 1/1040) nakış ve kitabeler olduğu gibi kalmıştır; bu yüzden, açıklayamadığımız noktayı, sadece daha sonraki onarım ve değiştirmelere bağlamak doğru olmaz.

Elimizdeki, tarihi bilinen en eski örnekler olan Bâyezid yayları, biçimi ve ölçü bakımından daha sonraki yaylardan farklıdır. Gerek kollarının uzun ve kalın, gerek başların iri ve arkaya kıvrık oluşu, daha çok Sasanî, Orta Asya ve Moğol yaylarını hatırlatmaktadır. Bu yayların Osmanlı-Türk yayının kaynağı konusunda bazı ip uçları taşıdığı görülmektedir.

2.2.5. DAVUD (15. Yüzyıl son çeğreği-16. Yüzyıl ilk yarısı)⁵⁶

Yaycı Davud, II. Bayezid ve Kanunî devirlerinde yaşamış bir ustadır. Aynı zamanda menzil sahibi bir kemankeşti.

⁵⁶ Yücel, a.g.e., s. 330.

2.2.6. HÜSEYİN, Kosta (16.Yüzyıl)⁵⁷

Yaycı Kosta Hüseyin, devrinde daha çok menzil sahibi başarılı bir kemankeş olarak ün yapmıştır. Yaylarından günümüze örnek kalmamıştır.

2.2.7. İBRAHİM; Arabzâde (16. Yüzyıl ilk yarısı)⁵⁸

Usta İbrahim, Fatih devri okçularından Kemangûreci Arab'ın oğludur, yaycılığı Tosya'da öğrenmiş, 25 Muharrem 927 (1520)'de sanat birle, Saray hesabına çalışan yaycılar cemaatine yazılmış ve 1529 yılına kadar bu görevde kalmıştır. Kendisi aynı zamanda İstanbul Okmeydanı'ndaki üç ayrıca menzilde rekoru olan ünlü bir kemankeştir.

2.2.8. İBRAHİM; Cebecibaşı (15. Yüzyıl ikinci yarısı-16. Yüzyıl başı)⁵⁹

Cebecibaşılığa kadar yükselen Usta İbrahim devrinde en ünlü yaycılarındandır. Sanatını kalfası İskender Piragut'dan öğrenmiş, bir süre Bursalı Şüca'a yaycılık yapmış, pirliğinde yaycı esnafının şeyhi olmuştur. Bursalı Şüca', İstanbul Okmeydanı'ndaki ünlü Yıldız Menzili rekorunu onun yayı ile kırmıştır.

Cebecibaşı İbrahim, başarılarından ötürü 1507 ve 1511 yıllarında 3000'er akçe ve birer hılatle taltif olunmuştur.

2.2.9. KARACA (15. Yüzyıl ikinci yarısı-16. Yüzyıl başı)⁶⁰

Usta Karaca, zamanının büyük yaycı ustalarından biridir. Fatih devrinin ünlü yaycısı Usta Sinan'a şâkird olmuş, sanatını ondan öğrenmiştir.

⁵⁷ Yücel, a.g.e., s. 332.

⁵⁸ Yücel, a.g.e., s. 334.

⁵⁹ Yücel, a.g.e., s. 335.

⁶⁰ Yücel, a.g.e., s. 337.

Bahtiyârzâde Hasan Çelebi, ustanın yaycılık tarihindeki önemini şöyle belirtir: Ustalığı dünya ölçüsündedir, o vakte kadar kullanılan Arap yayını bildiğimiz Türk yayı biçimine ilk defa o sokmuştur. Yayın boyunu 12 tutamdan 9 tutama kadar yapıp denemiş sonunda 10 tutam 2 parmak boyda karar kılmıştır. Daha sonra gelen ustalar da bu ölçüyü benimsemişlerdir. Kendisi kamış ok yapımında da usta idi.

895 (1489/1490) tarihli bir muhasebe tahrir defterinde adı geçmektedir. Edime doğumludur. Bu tarihte orada yaşıyordu. İstanbul'da bulunup bulunmadığını bilemiyoruz.

Usta Karaca aynı zamanda kemankeşti; Bursa'da Yıldız havasıyla atılan menzilde bir, Edirne Musalla Menzili'nde iki rekor kırmış ve taş diktirmiştir.

2.2.10. MUSTAFA; Sinoplu Hacı (16. Yüzyıl)⁶¹

16. Yüzyıla aid bir kayıttan, Sinoplu Hacı Mustafa'nın bir süre Saray hesabına yaycılar cemaatinde çalıştığını öğreniyoruz. Kendisi aynı zamanda, İstanbul Okmeydanı'nda rekor kırıp taş diktirmiş ünlü bir kemankeşti.

2.2.11. PİYÂLE (16 Yüzyıl)⁶²

Lenduha Cafer İstanbul Okmeydanı'ndaki bir rekorunu Usta Piyâle işi yayla kırmıştı. Kendisi de kemankeşti; İstanbul Okmeydanı'ndaki Cerrah Menzili'nde çok uğraşmışsa da rekor kıramamıştır.

⁶¹ Yücel, **a.g.e.**, s. 341.

⁶² Yücel, **a.g.e.**, s. 345.

2.2.12. SİNAN, Köse Hacı (15. Yüzyıl ikinci yarısı-16. Yüzyıl başı)⁶³

İstanbul doğumlu Köse Hacı Sinan, Cebecibaşı İbrahim'le birlikte devirlerinin en ünlü yaycıları idiler. Yaycı esnafı şeyhliğinde bulunmuş, pek çok usta yetiştirmiştir. Mesleğindeki başarısı sebebiyle, 1503-1511 yılları arasında Hazineden kendisine 800-1500 akçe arasında değişen in'amat ödenmiştir.

2.2.13. SİNAN, Usta (15. Yüzyıl ikinci yarısı)⁶⁴

Usta Sinan, Fatih devrinde Edirne'de çalışmış ünlü bir yayadır. O zamanlar İstanbul'da, Mısır'da ve İran'da Edirne Yayı diye bilenen ve aranan yayların yapıcısı idi. Bu yayları, diğer Türk yaylarından ayıran özellikleri bilemiyoruz. Bahtiyârzâde bu konuda sâdece, "Sinirlerinin çok iyi döşenmiş olduğunu, nice boynuz eskittiği halde bozulmadığını" yazmaktadır.

895 (1489-90) tarihli bir Edirne muhasebe tahrîr kaydında ustanın adına rastlıyoruz.

2.2.14. SOFİ, Bozdoğanlı (16. Yüzyıl)⁶⁵

Bozdoğanlı Sofi, zamanında Edirne'nin tanınmış yaycılarının biri idi. Yayılcılığı hakkında bir bilgi edinemedik. Aynı zamanda kemankeş olan usta, Edirne'de Saray Ovası Lodos Menzili'nde bir rekor kırıp taş diktirmiştir.

2.2.15. Eserde Adı Geçen, Hakkında Mâlumat Bulunamayan Yay Ustaları

Eserde adı geçen yay ustalarından Usta Yunus, Usta Kemal, Usta Ömer, Usta Ramazan, Usta Kasım hakkında ise malumat bulunamamıştır.

⁶³ Yücel, a.g.e., s. 347.

⁶⁴ Yücel, a.g.e., s. 347.

⁶⁵ Yücel, a.g.e., s. 348.

2.3. ESERDE ADI GEÇEN OK USTALARI⁶⁶

Bu bölüm eserde geçen kemankeşlere ok imal eden ok ustalarının biyografilerini anlatır. Ok, menzil bozulmasında çok önemli bir yere sahiptir. Okların hangi usta tarafından imal edildiği çok önemlidir. Her ustanın kendine has ok imalatı vardır. Bazı oklar daha uzun bazıları daha kısadır bazıları daha ağır bazıları daha hafiftir. Bu ustanın hünerine göre değişiklik göstermektedir. Tozkoparan İskender ve Bursalı Şüca' Hacı Hasan Çelebinin okları ile ali menziller atmışlar ve bu menziller bozulamamıştır. Mezkûr dönemde Puta oku, Pişrev oku, Tirkeş oku, Menzil oku, Heki oku, Azmayış oku, Kamış Pişrev oku, Kamış Tirkeş oku, İdman oku, Abriş oku imal edilmektedir. Bu oklar ağaçtan ve kamıştan imal edilirdi.

2.3.1. BAHTİYAR, Usta (15.Yüzyıl ikinci yarısı)⁶⁷

Edirneli Usta Bahtiyar, Sultan II. Bâyezid Amasya'da vali iken defterdân olan Pîrî Bey'in gulâmıdır. Kamış ok yapımında zamanının en ünlü ustası idi. Yaptığı oklar yıllar boyu hayranlıkla anılmış, bir kemankeşin ok kuburunda bunlardan bulunması uğur sayılmıştır.

Yine ünlü bir okçu ustası olan Bahtiyârzâde Hacı Hasan Çelebi bu ustanın oğlu ve çırağıdır. Diğer oğulları Ali, Alâüddîn ve Hüseyin'de okçu ustası idiler.

Deve Kemal, ünlü Edirne Menzili'ni, Yanmazağaçoğlu Hoca Ali Edirne ve Üsküp menzillerini, Havandelen Solak Bâli ve Solak Sinan Subaşı İstanbul Okmeydanı'ndaki menzillerini Usta Bahtiyâr'ın okları ile atmışlardır.

Usta Bahtiyar aynı zamanda, İstanbul Okmeydanı'nda ilk menzili açan kemankeş diye de ünlüdür.

⁶⁶ Ok Ustaları başlıklı bu bölüm de Ok Ustalarının biyografileri açıklanmıştır.

⁶⁷ Yücel, **a.g.e.**, s. 368.

2.3.2. HAMDULLAH EFENDİ, Şeyh (Ölm. 1562)⁶⁸

Ünlü hattatlarımızdan Şeyh Hamdullah Efendi, aynı zamanda iyi bir okçu ustası idi. Atıcılar, onun yaptığı kamış oklardan edinmeğe çalışır, atmağa kıyamayarak teberrüken kuburlarında bulundurulardı. Aynı zamanda menzil sahibi bir kemankeş olan Hamdullah Efendi, uzun zaman Meydan şeyhliği de yapmıştır.

2.3.3. HASAN ÇELEBİ, Bahtiyârzâde Hacı (16.Yüzyıl ilk yarısı)⁶⁹

Usta Bahtiyâr'ın oğlu ve çırağı olan Hacı Hasan Çelebi devrinin en ünlü okçu ustalarından biridir. Hayatının sonuna kadar sürdürdüğü sanatını önce babasından, sonra Amasyalı Derviş Bâli, Edirneli Bekâr Sinan ve Gelibolulu Ramazan ustalardan öğrenmiş ve her birinden icazet almıştır.

Arşiv kayıtlarına göre, 1505 yılından önce usta olarak, Saray hesabına iş yapan okçular cemaatine girmiş, burada Sertirger Nigbolulu Hayreddin ve ağabeyi Serbölük Alaüddîn b. Bahtiyâr'ın emrinde çalışmış ve 1558'e kadar bu görevde kalmıştır.

1505-1511 yılları arasında, çeşitli vesilelerle Saray'a sunduğu oklara karşılık 300-1500 akçe arasında ihsanlar almıştır. Kanunî devrinde bir bayramda Pâdişâha sunulan hediyeler arasında, okçular cemaati adına Hasan Çelebi işi 20 tane kesme ok da bulunuyordu. Bu kayıt devrin okçuları arasındaki yerini göstermek bakımından önemlidir. 1511 yılında Hacca gitmiştir.

Hasan Çelebi, orducu esnafı olarak, Yavuz Selim'in 1514 Tebriz, 1515 Kemah seferlerine, 1517 Ridaniye Muharebesine ve Kanunî'nin 1532 Alman Seferine katılarak ordunun ok ihtiyacını karşılamağa çalışmıştır.

⁶⁸ Yücel, a.g.e., s. 369.

⁶⁹ Yücel, a.g.e., s. 370.

Okçuluk tarihimizin en önemli iki rekoru, Tozkoparan İskender'in Edirne'de Deve Kemal'den aşırı menzili ve Mîralem Ahmed Ağa'nın İstanbul'da Bursalı Şüca'dan aşırı yeri Hasan Çelebi'nin okları ile atılmıştır. Okları 200 yıl sonra bile rağbet görüyordu.

Hasodalı Ali Ağa ile Kâtib Ahmed Efendi İstanbul Okmeydanı'ndaki rekorlarını onun okları ile kırmışlardır.

Hasan Çelebi'nin bir başka önemli hizmeti de, sonradan okçuluk literatürümüzün ana kaynağı sayılan *Bahtiyârzâde Risâlesini* kaleme almış olmasıdır. Okçuluk tarihimizin en parlak devirleri hakkında ancak bu tek kaynaktan bilgi edinebiliyoruz.

Hasan Çelebi, aynı zamanda 8 ayrı menzilde rekor kırmış ve taş diktirmiş ünlü bir kemankeşti.

2.3.4. KARACA (15.Yüzyıl ikinci yarısı-16.Yüzyıl başı)⁷⁰

Usta Karaca, devrinin en ünlü yaycılarındandır. Aynı zamanda kemankeş olan usta, kendisi ve dostları için yüksek kalitede kamış ok da yapardı.

2.3.5. SİNAN, Edirneli Bekâr (15.Yüzyıl sonu-16.Yüzyıl ilk yarısı)⁷¹

Usta Bekâr Sinan, Edirne'de yaşamış ünlü bir okçu ustasıdır. Bahtiyârzâde Hacı Çelebi ve Satılmış gibi değerli ustalar yetiştirmiştir. İstanbul'a geldiğinde Okmeydanı'nda büyük saygı görürüdü.

⁷⁰ Yücel, a.g.e., s. 372.

⁷¹ Yücel, a.g.e., s. 376.

2.3.6. SİNAN, Köse Hacı (15.Yüzyıl ikinci yarısı-16.Yüzyıl başı)⁷²

Köse Hacı Sinan, Fatih'in yanında bulunmuş, sohbetine katılmış ünlü bir okçu ustasıdır. Kayıtlardan, Sultan II. Bâyezid devrinde Saray'ın okçular cemaatinde çalıştığı anlaşıyor. 1503-1511 yıllarında Saray'a sunduğu oklara karşılık 700-2000 akçe arasında ihsanlar almıştır. Kendisi aynı zamanda kemankeşi, İstanbul Okmeydanı'nda bir rekor kırmış ve taş diktirmiştir.

2.3.7. SİNAN, Müezzinzâde Zihgirci (15.Yüzyıl sonu 16.Yüzyıl ilk yarısı)⁷³

Müezzinzâde Zihgirci Sinan, devrinin en tanınmış okçu ustalarındandır. Bir yayabaşının oğlu idi. Sanatını Sultan II. Bâyezid devrinin ustalarından Keyvan Bey'den öğrenmiş, zamanının büyük kemankeşleri hizmetinde çalışmıştır. Tozkoparan İskender İstanbul'daki Yıldız Menzili ile Nursa'daki Bursalı Şüca'dan aşırı rekorunu onun oku ile atmıştır. Edirne'de, Deve Kemal Menzili atışlarında hem Tozkoparan İskender'in, hem Bozdoğan Mustafa Çelebi'nin yaycısı idi. Bu menzilde Tozkoparan rekorunu onun oku ile değil, Bahtiyârzâde Hacı Hasan Çelebi'nin oku ile atınca, fitne çıkarıp esnafı birbirine düşürmüştür. Bahtiyârzâde, kendisini, gözü doymaz bir büyük usta diye anar. Bir sebeble, Sultan Yavuz Selim Hazinedârbaşı ile Zihgirci Sinan'ı birlikte asdırmış, sonradan ikisinin de suçsuz oldukları anlaşılmıştır. Zihgirci Sinan aynı zamanda menzil sahibi bir kemankşeti; İstanbul Okmeydanı'nda rekor kırıp taş diktirmiş, fakat taşı daha 16.Yüzyıl ortalarında kayıp olmuştu.

⁷² Yücel, a.g.e., s. 377.

⁷³ Yücel, a.g.e., s. 377.

3.2.8. ŞEMS (EDDİN), Kalıbcı (16.Yüzyıl ilk yarısı)⁷⁴

Kalıbcı Şems (eddîn), Bursa'da yaşamış çok ünlü bir okçu ustasıdır. Bilhassa kemiş ok yapımında çok usta idi. Ara sıra, ok yarışmalarına ödül konmak üzere İstanbul'a ok yollardı. Havandelen Solak Bâli İstanbul Okmeydanı'ndaki Arkuru Menzili rekorunu kırınca, o gün ödül konan Usta Şems'in okunu da kazanmıştır. Elinden her iş gelir, yay ve zihgir (yüzük) de yaparmış. Abdullah Efendi, kendi zamanında Sultan Yavuz Selim Türbesi'nde bulunan musanna ecza sandığının onun eseri olduğunu yazar.

Usta Şems, aynı zamanda kemankeşti; Bursa'da Yusuf Yeri Menzilinde bir rekor kırmış ve taş diktirmişti.

2.3.9. Eserde Adı Geçen, Hakkında Mâlumat Bulunamayan Ok Ustaları

Eserde adı geçen okçu ustası Hacı Hasan Tirger hakkında mâlumat bulunamamıştır.

⁷⁴ Yücel, a.g.e., s. 378.

SONUÇ

Fatih Sultan Mehmed döneminden Kanunî Sultan Süleyman dönemine kadar geçen süreçte, Osmanlı okçuluğu hakkında kıymete haiz bilgiler nakleden bu eserin, transkribe edilmesiyle birlikte Türk oku ve okçuluğuna dair mühim bilgiler elde edilmiştir. Osmanlı Devleti'nin yükseliş dönemi okçuluğu ve buna dair maddi unsurlar, şahıslar, usuller bu yolla ortaya konulmuştur.

Bu cümleden olarak, evvela eserin müellifi Hacı Hasan Çelebi'nin hayatı ve faaliyetleri hakkında mühim bilgilere ulaşılmıştır. Ulaşılmış olan bu bilgiler de, müellifin okçuluğuna dair bilgilerin izini sürmemizi sağlamıştır ki, müellifin, Fatih dönemi Osmanlı okçuluğunu, babası Usta Bahtiyar ve İhtiyar kemankeşlerden öğrendiğini, Kanunî Sultan Süleyman'a kadar olan dönemi ise, bizzat müşahade ettiğini, meydanlarda menzil atıp, taş diktiği sonucunu ortaya çıkarmıştır. Kemankeş Hacı Hasan Çelebi'nin mezkûr eseri vasıtasıyla, İstanbul'daki ok menzillerinin nerelerde bulunduklarını, bu menzillerde hangi kemankeşlerin ok atıp taş diktiğini ve bu menzillerin isimlerini tespit ettik.

Bâhtiyarzâde Hacı Hasan Çelebi özellikle İstanbul ve Edirne menzillerini kaleme almıştır. Hacı Hasan Çelebi İstanbul'daki ve Edirne'deki menzilleri zikrederken başka yerlerde atılan menzilleride zikretmiştir. Pehlivanların kuvvet ve kudretine göre uzun menzil atıp taş diktikleri anlaşılmaktadır. Menzil atılmak üzere birçok ustanın ve pehlivânın cem olup meydan ehlinin oluşturulduğu ve bu meydan ehli pehlivanların ok atmalarını seyredip, menzil atana dua ve sena edip, mezkûr zamandaki meydan adabının nasıl olduğunu müşahade etmemizi sağlamıştır.

Kemankeşlerin ok atışlarında meydan ehlinin hazır bulundukları, mezkûr meydanda adaba uygun olup olmadığını kontrol ettikleri de anlaşılmaktadır. Pehlivanların bazen salkıya atılan oklar sebebiyle taş dikmek için kavga ettikleri ve bu kavgalara da meydanda bulunan İhtiyar Ustaların müdahale ettikleri ta ki bu işin padişaha arza kadar uzandığı anlaşılmıştır. Bu kavgaların pek çok menzilde vâki olduğu da bilinmektedir.

Ok Meydanı'nda Ok altına duran havadarların bulunduğu, ok aşırı atılmış ise dülbend atıp hava ettikleri ve bu havadarların güvenilir kimseler oldukları görülmektedir.

Ok menzil taşından aşırı atılıp menzil bozulmuş ise havacılar dülbend attıktan sonra Meydan Pirlerinden birisinin dua ve sena ile oku çıkardığı ve sahibine verdiği, menzili bozan kemankeşin taşının dikildiği, ali ziyafet edildiği de önemli bir bilgi olarak aktarılmıştır.

Yine bu tez vasıtasıyla İstanbul'da va'ki Lodos Menzili, Poyraz Menzili, Yıldız Menzili, Çizmeci Menzili, Âhi Yeri, Arabacı Mahmud Bölükbaşı'nın Yeri, Heki Yeri, Zihgirci Yeri, Top Yeri, Şüca' Yeri, Lokmacı Yeri, Helva Yeri demekle mülekkab on iki menzilin varlığı ortaya çıkarılmıştır.

Sözkonusu bu meydanlarda altmış sekiz kemankeş, on dokuz yay ustası, dokuz ok ustasının adı verilmiştir. Burada yay ve ok ustalarının sadece ok ve yay imalatıyla değil aynı zamanda kemankeşlik de yaptıkları anlaşılmıştır. Yine kemankeşlerde sadece ok atıp taş dikmemiştir, bu kemankeşlerden bazılarının devrin ünlü ok ve yay ustaları olduğu da tespit edilmiştir.

Yine bu eser vasıtasıyla 16. y.y. Türk ok ve yaylarının civar muhitlere kıyasla hangi özelliklere sahip olduğunu ve bu özelliklerin neler olduğunu öğreniyoruz. Türk Yayları'nın Arap, İran ve Avrupa yaylarına kıyasla, daha hafif, daha berk olduğu anlaşılmaktadır.

Mezkûr eser, pehlivanların, yayları nasıl çektiklerini ve kabzayı nasıl tuttuklarını ortaya koymaktadır ki, bu da mezkûr dönem nazar-ı itibara alındığında mühim bir bilgiyi ortaya koymaktadır.

Tezimizde ulaştığımız en önemli sonuçlardan biri de Osmanlı yükseliş döneminde hangi yayların imâl edildiğinin ve bu yayların uzunluklarının ve ağırlıklarının tespit edilmiş olmasıdır ki, bunların da, Bol yay, Berk yay, Çekişli yay, Pişrev yayı, Atış yayı, Pertav yayı, İdman yayı, Heki yayı, Puta yayı olduğu anlaşılmıştır. Bu imâl edilen yayların uzunlukları da dokuz tutam ile on üç tutam arasında değişmektedir. Ağırlıkları ise yüz yirmi beş dirhem ile

yüz otuz dirhem arasında imal edildiği görülmüştür. Yayların uzunluklarının pehlivanların boylarına göre de hazırlandığı tespit edilmiştir.

Mezkûr dönemde Puta oku, Pişrev oku, Tirkeş oku, Menzil oku, Heki oku, Azmayış oku, Kamış Pişrev oku, Kamış Tirkeş oku, İdman oku, Abrış oku gibi okların imal edildiği tespit edilmiştir. Bu okların ağaçtan ve kamıştan imal edildiği anlaşılmıştır.

Bu yay ve okların meremmet (tamirat) edildikleri hakkında da bilgilere ulaştık. Yapılan meremmet (tamirat) sonucunda ise bu yay ve okların eskisinden daha sağlam olduğu da tespit ettiğimiz bilgiler arasındadır. Ayrıca eserde Usta Bahtiyâr'ın yapmış olduğu okların Kanunî Sultan Süleyman döneminde de kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu mühim bilgi, bu okların uzun süre kullanıldığının bir delilidir.

Mezkûr dönemde kemankeşlerin hünerleri nisbetinde saraydan inâmât aldıkları anlaşılmaktadır ki, bu da ehl-i hünerin sanatını icra etmesi mukabilinde ödüllendirildiğinin ve daha da şevklendirildiğini dönem özelinde ortaya koymaktadır. Ayrıca pehlivanların ok attıkları menziller ne kadar âli olursa, o nispette bulundukları zümrelerden terfi ettikleri de görülmüştür.

Eserde, ismi zikredilen okçu ve yaycı ustalarının hangi zümreye mensup oldukları nakledilmiştir ki, bu da okçuluğun halkın muhtelif tabakalarında kabul bulduğunu ve yaygın olduğunu göstermektedir.

Bu dönemde kemankeşlerin Mısır, Tebriz, Kemah, Ridaniye, Hotin, İnebahtı, Belgrat seferlerine de katıldığı anlaşılmaktadır. Hacı Hasan Çelebi eserinde bizlere bu pehlivanlardan bazılarının bu seferlerde şehit edildiğini aktarmıştır. Bu bilgide kemankeşlerin savaşımlara katılıp düşmana karşı ok attıklarını, savaşlarda önemli roller aldıklarının bir delilidir.

Bahtiyarzâde Hacı Hasan Çelebi'nin mezkûr eserinin en önemli özelliği bu dönemdeki ok meydanlarını, bu meydanlarda ok atan kemankeşleri ve kemankeşlere yay ve ok imâl eden ustaları bizlere aktarmış olmasıdır. Mezkûr eserde ok'un ve yay'ın yapılışına dair herhangi bir bilgi bulunmamaktadır.

KAYNAKLAR

- EL-ERZURUMÎ, Hüseyin Bin Ahmed, Haz. H. İbrahim Delice, **Hülasa Okçuluk Ve Atçılık**, Kitbevi Yayınları, İstanbul, 2003.
- KÂNÎ BEY, Mustafa, Haz. Kemal Yavuz, Mehmed Canatar, **Okçuluk Kitabı Telhîs-i Resâilât-ı Rumât**, İstanbul Fetih Cemiyeti, İstanbul, 2010.
- KUŞOĞLU, Mehmet Zeki, **Türk Okçuluğu Ve Sultan Mahmud'un Ok Günlüğü**, Ötüken Yayınları, İstanbul, 2006.
- TURAN, Osman, "Türklerde Hukukî Sembol Olarak Ok", **Belleten**, Ankara, Cilt: IX, S. 35, 1945.
- TURAN, Osman, **Selçuklular Tarihi ve Türk İslâm Medeniyeti**, Ötüken Yayınevi, Ankara, 1965,
- YÜCEL, Ünsal, **Türk Okçuluğu**, A.K.M. Yayınları, Ankara, 1999.

EKLER

EK 1:OKÇULUK TERİMLERİ VE DEYİMLERİ

A

abırış oku: İbriş oku.

ağaç ok menzili: Ağaç ok kullanılmağa başlanınca, atılan menziller kamış ok menzili, ağaç ok menzili diye ikiye ayrılmıştır.

ağaç tirkeş oku: Ağaç ok kullanılmağa başlandığı dönemde, harp okunun ağaçtan yapılanları böyle anılırdı.

ağızla (ağızlıktı) yay: Sonuna kadar bir kararda, düzgün olarak çekilebilen yay. Yayın bu türüsü makbuldü. Çekişli yay.

atıcılar şeyhi (şeyhü'r-rumât): Okmeydanı şeyhine verilen çeşitli unvanlardan biri. Meydan şeyhi,

atıcılar tekyesi: Okçular Tekyesi.

atış bozulmak: 1) Bir menzilde rekor kırılması üzerine atışa son vermek. 2) Usûl ve âdaba aykırı bir davranış yüzünden müsabakaya son vermek

atış günü: Okmeydanı'nda toplanılıp çeşitli müsabakaların yapıldığı pazartesi ve perşembe günleri. Meydan günü, yevm-i meydan,

atış oku: Menzil, koşu veya meşk oku.

atış yayı: Menzil, koşu veya meşk yayı.

atış yeri: 1) Ok koşularının yapıldığı açıklık alan. 2) Menzil atışlarında okçuların durup atış yaptığı yer. Ayak yeri. 3) Bilek siperinde, siper kuyruğunda, ok ucunun duracağı yer. Bilek siperi, siper kuyruğu.

ayak taşı: Bir menzilde kemankeşlerin atış yapacakları noktaya gösteren taş.

ayak yeri: Menzil atışının yapıldığı, ayak taşının bulunduğu yer.

azdan çekip çok atmak: Yayı sonuna kadar doldurmadığı halde uzağa ok atabilmek.

azmâyiş oku: İki çeşittir. 1) Ok koşularında ve azmâyiş menzillerinde kullanılan, zeytûnî demir temrenli atış oku. 2) Aşağı koşuda kullanılan kısa ve hafif, zeytûnî demir temrenli atış oku. Aşağı koşu azmâyişi, salâ azmâyişi.

B

baş taşı: Bir menzilin en ilerde bulunan taşı. Rekor kırılıp dikilen her taş yeni rekor kırılıncaya kadar o menzilin baş taşı sayılır,

bedel atmak: 1) Ok koşusunda rakibi kadar yere atmak. 2) Menzil atışında bir önceki rekor kadar atmak,

berk yay: Sert ve sağlam yay. Katı yay.

beş tülbend atıp hava eylemek: Hava eylemek, tülbend atmak.

bol yay: Yumuşak çekişli, bol çileli yay.

boynuz: Yay yapımında kullanılan su sığın veya öküz boynuzu. Her boynuzdan “kapak” ve “karın” denilen iki parça alınırdı. kapak, karın. Boynuzun, sathından pul pul veya sivri sivri parçalar kalkan cinsleri makbul değildi. Kayganlı boynuz, kuşdilli boynuz. Yayda kullanılan boynuza “yay kemiği” de denilir. Yay kemiği.

Ç

çavuş oku: Uçarken ıslık çalan kılavuz oku. Ses vermesi için soyasına meyilli bir delik açılmıştır. ıslık çalması ve yavaş uçuşu sebebiyle kolayca izlenir. Atışa başlarken rüzgâr durumunu kontrol için kullanılır. çağırğan ok, ötgün ok.

çekişli yay: Sonuna kadar aynı yumuşaklıkta çekilebilen mülayim yay. Gelişli yay

D

dar yay: Sert çekişli, dar çileli, kısa yay.

duâ birle atmak: Okçuluk töresi gereğince atışa başlarken salâvat getirmek, Fâtihâ okuyup gelmiş geçmiş kabza ehline göndermek,

dülbend atmak (eylemek): Menzil atışlarında okun ana taşını geçtiğini bildirmek için, havacıların havaya tülbent fırlatması. Menzildeki kaç taş aşın atılmışsa o sayıda tülbent atılırdı. Hava etmek (eylemek),

E

eğri atmak: Oku baş taşına göre fazlaca sağa veya sola atmak. Salkı atmak, aykırı atmak

ehl-i kabza: Kabza ehli.

G

gazâ niyyetine: Ok atılırken söylenir. Bütün ok atışları gazâ niyyetine atılırdı,

gazâ oku: Tırkeş oku, harp oku.

gez: 1) Okçulukta kullanılan (66cm. lik) uzunluk ölçüsü. 2) Havaya veya torbaya atılan yeleksiz ok. 3) Okun çileye takılan kertikli yeri. 4) Yayın iki başındaki çile toncu takılan kertikler. tonç kertiği.

gezlemek: Okun gezini çiledeki yerine takarak, baş, işaret ve orta parmakla sıkıca tutmak. Çileye ok bağlamak.

H

hava altı: Hava yeri, ok altı.

hava etmek (eylemek): Menzil atışlarında havacıların okun ana taşından ne kadar ileri düştüğünü bildirmek üzere havaya tülbent atmaları. dülbend atmak (eylemek).

hava kollamak: Menzil veya koşu atışı için elverişli olan rüzgârı beklemek,

hava şahidi: Atış sırasında hava yerinde duran ve rekor kıran okun bulunduğu yere gerçekten konup konmadığı konusunda şâhidliğine başvuru olan güvenilir kişi. Rekorun geçerli sayılması için en az iki hava şahidi bulunması gerekirdi, şâhid.

hava yeri: Bir menzilde okun atılacağı yer. Seyircilerden isteyenler atışları hava yerinde izlerlerdi. Hava altı, ok altı.

havacılar çöküp kulak tutmak: Okun atıldığını gören havacılar yere çöker, kulaklarını toprağa dayar, okun gelişini öyle izlerlerdi

hedef: Nişan atmak için kullanılan nesne. Deriden yapıp bir sırtığa takılanına puta, içi kum dolu sepet biçiminde olanına puta sepeti, elde taşınanına el putası denirdi. Uzun bir direk tepesine yerleştirilip at sırtından atılan madenî kablara kabak, yere konup at üzerinden atılan hedeflere ise kıgaç adı verilirdi. Zarb atışları için ayna denilen küçük çelik levhalar kullanılırdı. Elimizdeki örneklerden, pirinç çana, kütüğe, su bardağına, saban demirine de hedef atışları yapıldığını görüyoruz. Nişan, amaç, puta, ayna, kabak, kıgaç.

heki menzili: Heki okuyla menzil atılmazdı. İstisna olarak İstanbul Okmeydanı'nda bir heki menzili vardı,

heki (hâki) oku: Meşk ve koşuda kullanılan bir ok çeşidi. Pişrev okundan tek farkı yeleşimin ensiz ve uzun olmasıdır,

heki yayı: Heki oku atılan meşk veya koşu yayı. Kayıtlarda rastladığımız bu

çeşit yayın pişrev yayından ne farkı olduğunu bilemiyoruz. Heki okunun pişrev okundan daha kısa bir çeşidi bulunduğu dikkate alınırsa, bunları atmak için birinci boy atış yayı kullanıldığı, bu boy yaylara heki yayı da denildiği söylenebilir.

hemkiriş: Okçuluk arkadaşı

İ

icâzetli kemankeş: 900 gez ok atmış ve üstadından kabza almış kemankeş. Defterli kemankeş, sicilli kemankeş

idman oku: Hava ve puta atışı idmanında kullanılan ok. Hava gezi, torba gezi.

idman yayı: İdman için kullanılan yumuşak yay. Kepâde.

K

kabza: 1. Yayın sol elle kavranan orta kısmı. 2. Ok boyunu ölçmekte kullanılan, yaklaşık 9cm.lik uzunluk ölçüsü. 3. Atıcıya göre sol taraf. Kabza canibi

kabza âşığı: Okçuluğa düşkün kimse; kemankeş.

kabza sahibi: Kabza almış, icazetli kemankeş. sâhib-i kabza,

kamış ok: Kamıştan yapılan ok. Kullanılan kamışın cinsine göre gövdesi boğumlu veya boğumsuz olurdu. Boğumlu kamış ok, boğumsuz kamış ok. İnce kamış şeritler yanyana yapıştırılarak yapılan kamış oka mücevvef ok denilirdi. Okluk kamış Hindistan'dan getirtildiği ve pahalıya malolduğu için daha sonraları her çeşit ok çam ağacından yapılmağa başlanmıştır.

kamış ok menzili: Kamış ok ile atılan menzil.

kamış pişrev oku: Kamıştan yapılan menzil oku.

kamış tırkeş oku: Kamıştan yapılan harp oku.

Kanunnâme-i Rumât: Atıcılar Kanunnâmesi.

katı yay: Sert çekişli, sağlam ve kuvvetli yay. Berk yay.

kavs: yay, keman.

kavsnâme: Okçuluk risâlesi. Risâle-i rumât, oknâme

kemanger: Yaycı ustası.

kemankeş: Okçu, ok atıcı. Tirendaz

kemankeş pehlivan: İyi ok atan, güçlü kuvvetli okçu. Tirendaz pehlivan

kepâde: Okçuluğa yeni başlayanların idmanda kullandıkları bol ve gevşek yay. Bu yaylarla ok atılmaz, sadece kol alıştırmak üzere çekilip bırakılırdı. Kemankeşler fazla gevşek buldukları yaylara, bu kelimededen bozarak “kepaze” derlerdi. Kepaze kiriş: Yay çilesi. Genellikle sırim veya sinirden yapılanına kiriş denirdi.

kiriş atmak: Çilenin herhangi bir sebeple yayın başından kurtulup fırlaması. Yay doldurulmuş iken kiriş atarsa tehlikeli olurdu.

kiriş bırakmak: Kiriş atmak

koluna kuvvet pehlivan: Atışta hazır bulunanların kemankeşlere söyledikleri başarı dileği.

kubur: Ok konulup taşınan, yuvarlak, kapaklı deri çanta. Okluk, tîrdân

kulak tutmak: Atılan oku izlemek üzere havacıların çöküp kulaklarını yere dayamaları. havacılar çöküp kulak tutmak.

kulak urub dikilmek: Atılan oku izlemek için yere kulak tutan havacıların okun düştüğü yeri anlamak üzere doğrulmaları,

küşâd vermek: Ok atmak.

M

menzil: Okmeydanlarında, belli bir rüzgârla 900 gezden aşırı ok atılıp açılan ve rekor kırıldıkça taş dikilen sabit atış yeri.

menzil açmak: Meydan yetkililerinden izin alıp, ana taşı diktirip, buradan en az 900 gez ok atarak baş taşı diktirmek. Bu şartlar tamamlanınca yeni bir menzil açılmış olurdu. Menzil bünyâd etmek.

menzil atmak: Menzilde rekor kırarak taş diktirmek. Menzil almak.

menzil bozmak: Menzil atıp, o menzildeki son rekoru geçersiz kılmak.

menzil dikmek: Menzil taşı diktirmek.

menzil oku: Menzil atışında kullanılan ok; pişrev oku. Bâzı özel menzillerde heki ve azmâyiş oku da atılırdı.

menzil sahibi: Bir menzilde rekor kırıp menzil taşı diktirmiş kemankeş. sâhib-i menzil.

menzil sürmek: Daha önce kendi kırıdığı rekordan daha aşırı atarak, önceki taşını yeni yerine naklettirmek. Taşını sürmek, yerini sürmek

menzil taşı: Bir menzilde kırılan rekoru belirtmek için diktirilen işaret taşı. Çoğunun üzerinde rekor sahibinin adı, mesleği, rekor ölçüsü ve tarihi yazılı bir kitabe bulunurdu. seng-i menzil

meremmetli ok: Ayağı kırılıp onarılmış ok. Ayağı kırılan ok hemen elden çıkarılmaz, birkaç kere onarılıp kullanılırdı. Ok ayaklamak.

meremmetli yay: Boynuzu yenilenmiş yay. Yaylar zamanla boynuz bırakabilir, bu kısım değiştirilebilirdi. Yayda meydana gelen diğer bozulmalar tamir kabul etmezdi.

meşk: Toplu olarak yapılan yarışma dışı ok atışları.

meydan: Okmeydanı.

meydân âmiri: Yeniçeri Ağası aynı zamanda Okmeydanı'nın en yüksek inzibat âmiri idi. Divâna Meydan şeyhi tarafından sunulan, tecâvüzlere ilişkin arzuhaller, "icabınca amel oluna" kayıtlı bir fermanla ona iletilirdi. Gereğinde Galata Kadısı da yolladığı bir nâible duruma el koyabilirdi. Meydan Kadısı, Nâib.

meydan ehli: Meydan toplantılarında ve atışlarda bulunmağa hak kazanmış kişiler; meydan görevlileri, ihtiyarlar, kemankeşler, yaycı ve okçu ustaları, meydan müdavimleri.

meydan günü: Okmeydanı'nda atışların yapıldığı pazartesi ve perşembe günleri, atış günü, yevm-i meydan. Ancak idman ve meşk atışları yapılan, haftanın diğer günlerine "yevm-i maada" denilirdi

N

nişan dikmek: Rekor kırdığı yere bir işaret taşı dikmek,

O

ok: Tîr, sehm, nâvek, pertav.

ok altı: Menzilde okun atılacağı yer. Hava yeri, hava altı.

ok atımı: Bir uzunluk ölçüsü. Mikdarı konusunda çeşitli tahminler ileri sürülmüştür. Okçuluk literatüründe bu ölçü kullanılmaz. Daha çok tarihî metinlerde geçen bu ölçünün, isabetli bir ok atışı 300-400 gez olduğuna göre, 200-250 m geldiği söylenebilir

ok çıkarmak: 1. Rekor kıran oku, şâhidler önünde usulüyle yerden çekip, silip sahibine vermek. Oku geri çekmek. 2. Okunu gittikçe daha ileri atmak, ok sürmek.

ok gezlemek: 1. Oka gez kertiği açmak. 2. Okun gezini çiledeki yerine takmak. Gezlemek, çileye ok bağlamak,

okçu: Ok yapan ve satan kişi, okçu ustası, tîrger. 2. Kemankeş, tirendaz,

okçular tekyesi: Okmeydanı Tekyesi.

okmeydanı: Ok atışlarına özellikle menzil okçuluğuna ayrılmış geniş alan. Üzeri menzil taşlarıyla kaplı olduğundan sadece ok atışları yapılır ve bu bakımdan çevgân meydanı, cirit meydanı, cündî meydanı gibi boş spor alanlarından ayrılırdı. İmparatorluk sınırları içindeki birçok ilde okmeydanı vardı. Bunlardan en büyüğü ve bir vakfa bağlı olanı İstanbul Okmeydanı idi.

P

pertav (pertev, pertâb) oku: Harb oku, tîrkeş oku. Bâzan menzil oku için de bu kavram kullanılırdı.

pişrev menzili: Pişrev okuyla atılan menzil. Aslında menziller pişrev okuyla atılır, sadece kamış pişrev menzili ve ağaç pişrev menzili diye bir ayırım yapılırdı. Sonradan, heki ve azmâyiş okuyla da menziller açılınca aradaki fark böylece belirtilmiştir. heki menzili, azmâyiş menzili, aşağı koşu menzili.

pişrev oku: Menzil atışlarında ve koşularda kullanılan ok. Yapılışlarına göre, kamış pişrev, ağaç pişrev, bakkam ayaklı pişrev gibi çeşitleri vardı.

pişrev yayı: Pişrev oku atılan tımarlı ve tozlu menzil yayı. Menzil yayı, tozlu yay, tımarlı yay.

puta: Deriden yapılmış, içi pamuk çekirdeği ve talaş dolu, armut biçimindeki ok hedefi. Bir direğe yerleştirilir, vuruşlarda ses vermesi için etrafına küçük çanlar asılırdı,

puta atışı: Putaya yapılan ok atışı. Hedef atışı,

puta oku: Ucu zeytûnî demir temrenli nişan oku.

puta yayı Her çeşit hedef atışlarında kullanılan sağırlı yay. Sağırlı yay, hedef yayı.

salkı(ya) atmak: Menzil atışında okunu ana taşından fazlaca sağa veya sola atmak. aykırı atmak,

Ş

şâhid: Menzil atışlarında, rekorun geçerli sayılıp sayılmayacağı konusunda ifâdesine başvurulmuş görgü tanığı. Menzil taşı dikilebilmesi için, ayak ve hava yerinde bulunan ikişer şahidin, atışın usûlüne uygun yapıldığı yolunda ifâde vermesi gerekirdi. Ayak şahidi, hava şahidi.

T

taş dikmek (diktirmek): Menzil taşı diktirmek, menzil dikmek, nişan taşı diktirmek.

taşını sürmek: Rekor kırdığı menzilde, bir süre sonra yeni bir rekor kırarak taşını oraya aldirmek. Yerini sürmek, menzil sürmek,

tîr: Ok, sehm, nâvek, pertav

tîrkeş oku: Tîrkeş yayı ile atılan, demir temrenli harp oku. Harp oku.

tîrkeş yayı: Uzun, katı ve kuvvetli harp yayı. harp yayı, sağrılı yay.

Ü

üstâddan icazet almak: Kabza alıp sicilli kemankeş olmak. Kabza alan kişiye ayrıca icazetname verilmez. Okçular Sicilli'ne kaydolunması icazetli olduğunu göstermeye yeterdi.

Y

yasmak: Atış bittikten sonra yayın kirişini veya çilesini çıkartmak. Yaylar, esneklikleri azalmasın diye kurulu olarak bırakılmazlardı. Yayı yasmak, yayı boşaltmak, kiriş indirmek. Bu söz, atışı bırakmak anlamına da kullanılırdı, yayını yasmak.

yay kurmak: Çilesini veya kirişini takıp, yayı atışa hazır duruma getirmek. yay çilelemek, yay kirişlemek

yaycı: Yay yapıp satan sanatkâr. kemanger.

yayını yasmak: Atıştan çekildiğini veya havacılar işaret vermeğe kalmadan rekor kırdığını göstermek üzere, yayının çilesini çıkartmak. Yasmak

yerini sürmek: Taşını sürmek, menzil sürmek,

yüğük ok: Düzgün uçan, uzağa giden ok. Çok ok, uçkun ok, kayar ok.

yük: Ok yeleği. Yelek, peylek, sakal

Z

zeytûnî demir temren: Puta, azmâyîş ve zarb oklarında kullanılan, mermi çekirdeği biçiminde demir temren. Prinçten olanına da nadiren rastlanmaktadır.

zihgir: Sağ el başparmağına takılan atış yüzüğü. Yayın kirişine takılarak, kirişin kolay çekilmesi ve parmak dibini yaralamaması sağlanırdı. Parmak üzerine binen uzunca yerine damak veya kaş, iç tarafına yapıştırılan deri parçasına kulak, kiriş takılan iç kenarına ise eşik denilirdi. Bazı okçular uğur sayıp hiç çıkarmazlardı. Şast, küştibân, engüştvâne, puta zihgiri.

EK 2: RİSÂLE-İ BAHTİYARZÂDE'NİN ASIL METNİ

بو کتابستانبوله واقع اوق میدان بیانشده در که
ذکر اولنور

محرر و سید استانبول فتح اولوب اوق میدان تعیین اولدوقه ابتدا
میدانه کلوب و قاتوب طاش دکوب بعده آندن زیاده آتوب طاش
دکنر کمر درو محلله بیان اولنغه شروع اولندی انشاء الله الرحمن
و اما برمنزلی مرحوم سلطان محمد خان زمانندن تا بوزمانه کلنج
ذکر اتمینجه برینه دخ شروع اتمرز زیر اویله اولینجه معلوم اولمز
سوزه آندن بشلیلم کم استانبوله قنغی منزلدن ابتدا اولنوب
بنیاد اور دیر اولندن آخرنه دکو ونه هوا اویله اتمشدرافی دیلم
واندن آشوری کم کلوب اتمشدر و هر پرنک و صافنک و صافنک و صافنک
خبر ویره لم و سائر شهر لک دخ منزلترین خبر ویره لم علی قدر انطافه
بو فقیر خبر پیشد و کنه کوره روایت اولند و غی و زره انشاء الله تعالی
و کلن و ستاز لردن و قبضه عاشق لردن خبری اولان لک شوقی هوا
و هوا سیرخی الله تعالی زیاده ایدیه اولمینلره دخ میسر ایلده آمین یا معین
باب اول بنیاد اولنان منزل لردن استانبوله لودوس منزلدر اول
اول مره نشان بلیمکه و منزل آتوب طاش دکنکه اینستین کشتنک
آوند بختیار دیرلر و اولشولما در ایدیکم مرحوم سلطان بابزید پهلوی

ایکین ماسیه ده اولوردی سلطان بابزیدک دفتر دارینک قولید
اول دفتر داره پیری بک دیرلر ایدی پیری یکین انسی سلطان مرادک
سیرلخور ایدی مزکور بختیار دخ هم آنجی وهم اوغجی ایدی و آنک
برهم کرشی وار ایدی قاضی ملاخسر و ک قولی ایدی و اول ملاخسر
دخی استانبولک هم مفتی وهم قاضیسی ایدی و موالی عظامدن ایدی
بو اولوقا و برلش ایدی آل عثمان علما لردن هیچ برینه و برلش اید
و هم ایا صوفیه مدرسی ایدی و آنک شمدیکه حالده برکتانی وارید
آوند در غرر دیرلر علم فروعه کند و لرنایقا اتمشدر مذکور
بختیارک هم کرشینه قاضی قوی حسام دیرلر ایدی اول دخ پهلوان
آنجی ایدی عاقبت پیرلو کنده نقا عبدالبوب بیجا ده او توروب فوت ایلشد
بنحه الله عینک و مرحوم **قون قیران** آنک شاگردیدر قبضه آندن کورمشدر
بو ایکی اوستا دهر زمان بربریلده اوق آشور لردی هیچ برمنزله بنیاد و لید
ایدی اویله اولسه اوستنه بختیار اوسته حسامدن آرتوجی آتوب بریره
نشان دکیمک و زره ایکن اولاند و غی مره شمدیکه حالده بختیار دره سی
دیرلر شمدیکه اول بر معلومدر اول استانبوله اوق میدانده اوق آتوب
منزل دکن اوسته بختیار در و اند نکوره بر شخص دخ کلوب مذکور
بختیار دن آشوری آتوب طاش دکمشدر اول شخصک ایدیه عرب دیرلر
شمدی آنک برینه بضی قیه دیرلر اول **عربکدر** شمدیکه حالده آنک دلیند
آرتولر و بری دخ کلوب آندن آشوری آتوب طاش دکمشدر آنک ایدیه
شیر مرد دیرلر سلطان محمد خان اویله آن نود سفر برینه بیلده کید و باند
شیرید اولمشدر مرحوم یکینجی زمره سندن در شمدی اول طاشه قیه
دیرلر و دکلو قیه دخ دیرلر کرواته دن برویه اول طاش بلدن منزلته
ایاق طاش اولمشدر و مرکزور اوتیه بلدن برویه دخ اتمشدر آنک و غی

برده کلاه اندن کلوب طاش دیکه کز رستان دیرلریا یا باشی لغندن
 چغوب سلفکه دزداری ولوب صکره قرامانا و علی سلفکی آلوب اول
 زمانده حصار ویرنلری مرحوم سلطان محمد خان دری قومز اولدورلر
 ایش منزکور مرحوم کز رستان کلوب اول منزلی نجق بوخبری پادشاه
 عالم پناهه عرض ایشلر آزاد ایش اول منزلی ایشلر و بوند نصر
 دخی کلوب آشوری آتوب طاش دکنه دخی بکلی قره کوز دیرلری
 دخی ییگیچری زمره سندنر جیلی بهلوان و تیرانداز کسینه ایدی آجلی سندنر
 او قوری سپاهی اولمشدر و مزکور کلاوچ منزلی وارد لود و سده
 و پوزانده و یلدرده بیل طاشلری وارد مرحوم سلطان سلیم خان
 ایله تبریز سفرندن کلاکه فوت اولمشدر آخر پیرلکی زمانده اوچ
 برلری بیله سورمشدر اوستاد لر قولنده مادامکه آتبی صحتا وزره
 اوله و آتقوغی ترک یتیمه اول کشتی یایی چمکدن قلمز دیرلر و بوشمده
 دکلو ذکر اولنا نلر مرحوم سلطان محمد خان زمانده واقع اولنلردر
 بواریه کلنجه ذکر ایتدک و شمد نکور مرحوم سلطان بایزید خان زمانه
 واقع اولوب آتلا نلری دخی ذکر ایدلم بونلر دخی بومنزله وزره اوله
 همان مراد بودر کم بومز کورلرک هر بریسی قنغی پادشاه زمانده ایشلر
 آتی بیان ایدلم کور و بوز سوز مزه کله لم چونکه بکلی قره کوز مرحوم سلطان
 محمد خان زمانده اول برلری ایشلر صکره برلری سلطان بایزیدک
 آخر نه کرو سور و بار قورمشدر ااند نصکره بر بهلوان دخی ظاهرا ولدی
 ایشلر دوه حال دلر ایدی انک دخی وصفن بیان ایدلم مرحوم سلطان
 محمد خان زمانده اوستاد لرک و آهن هنر لرک اعتبار لری زیاده ایش
 مرحوم سلطان محمد خان هر برده کم بر آهن هنر و بر صاحب کمال ایشلر
 هر نه طریقاه ممکن اولور ایشه انی کندی خدمت شریف برینه کترو با کاعالی

در ککراید و باحسانلر ایدر لر ایشلر چلدن بریسنه کمان کوره جی عرب
 دیرلر ایشلر پادشاه ایله مصاحبت ایشلر و نجده دور او فلر کور ستر بری بوم
 کمان کوره بر طاش هوایه ایشلر اول طاش ایشلر ایشلر دخی آتوب
 اورا ایشلر مرکور دوه کمان اول کمان کوره جی عرب بکلی ایشلر
 سلطان محمد خان و برمشلر کاعلوفه ایلوب کندی خدمت شریف برینه
 اولوب صکره طشره چغوب سپاهی اوغلا نلری زمره سندنر اولمش ایدی
 نصکره سلطان بایزید زمانی کلنجه مرکور دوه کمال بکلی قره کوزدن
 آشوری آتوب طاش دکنشدر بومز کور لود و س منزند و در دخی طاش
 ایشلر ایدن نصکره مرحوم سلطان بایزید دوه کماله بر سبیدن غضب
 ایلنوب بر جانیه سفره کیدر ایشلر پهلوان سپاه ایشلر و سربازان
 اولان قذو قامت و نجده دور لو هنر لرک ایشلر ایشلر دخی کشتیه
 بونلر دخی و ااند نصکره بر بهلوان دخی ظاهرا ولدی انک دینه طاقی قوی
 بوسلر شیاع دیرلر ایدی اول دخی اوزون و بیلوصار و شین کوسلو ارایش
 و جوق زمان کشته کیرلر ایدوب بهلوان کور شیاعه بشینرک برینه ایشلر
 ایشلر قوی دیکله ملقب ایدی مرحوم سلطان بایزید خان زمانده کلوب
 دوه کمالی آشوری آتوب طاش دکنشدر و بومز کور منزل لود و س منزلیدر
 عالی اوزاق منزلیدر بومز کور بوسلر شیاع استانبولک منزلدن اوچ عالم منزل
 واردن اوچنی بیله اول ایشلر ایشلر دخی منزلری بهلوان جهان قورقور
 کلوب ایشلر منزل آشوری ایشلر دخی ایشلر دکر ایتد و کز منزل ایشلر
 چوق زمانلر جد و جید ایدوب ظفر بولدی هر بقدر اقدار ایتدیه میسر
 اولدی لود و س بری دید و کجه آهی کوکله چقر دی آخر سلطان بایزید خان
 زمانی کلوب سلطان سلیمان خان زمانی کلنجه مرکوری منزل شوبله بطلان
 اولوب کشته دانه سینه اوغرا بومز لودی آخر انک خاص هولر زدن بر بهلوان

غلام او لوباجر و پادشاهك حاصكيل زدن و كند و قضا دار لر ندن ايدى قان
 كند و خذمت شريف لر ندن عادت پادشاهى اوزره چاقوچى باشاق
 اوزره اعدايدوب جعفر لر انك ادينه احمد اغا در لر صكره اشتهاى مبرك ديكلمه
 مشهور اولوب صكره قبولنا اولدى تا اول معنى ساده ايكن دخی و قاتردى
 و سرايدن طشره جقوب اوقا تمغه بشلده آن زمان ايجنه آخى برى ديكلمه
 معروف بر منزل ايدى مذكور احمد اغا بر نجه زمان پهلو ان تون قهر ان يله معا
 اولوب ميدانده اوقا تر لرايدى مذكور احمد اغا اول آخر برى منزلنى مچوم تون
 قهر ان زماننده ايدى اما انك زماننده احمد اغا اولقد رد كولى اما انك هيبت
 و شيا عتيدن تون قهر ان جلی قورق و هنرايد چكن اكلرايدى اول اجله چيلى
 پريشان خاطر اولور ايدى بنم بر ليجي ترسه بو تر بوندن غیری قوت قریب
 آبروق كمسه كور غمز بو آنجه قدر ديرايدى آخر مچوم تون قهر ان آخر تانقل
 ايدى چكلا ول جهان پهلو ان اولوبا ويله شراندا آب جهان پهلو انلقد در برينه
 كتور و بانك برينه او تور باند نصكره آن زمان ايجنه بواج عالی بيوك
 منزلت لری قودى كم آنه جمله سى يقين ايدى حتى بويله اولديكم جمله منازلك
 باش طاشلى كه الشايلر و ده در همان و نذر قالدی تیر اندازلق بابنه بر
 جنبش كوسترديك نادور زماندن برو زمانه كلنجه ميدان اهلبنه
 بو وجهه هنر كوستر مش آدم بولمى و انك اوقا تمسندن غیری بر نجه
 اوصافى ذكر ايدى لم پادشاه حضرت لری معنى ساده ايكن احمد اغا دخا اول
 زمانه صباوت عالنده ايشلر مكي اودون بوكيله آلوبا و مزنده
 كتور لر ايش و بر روايتده دخی بودر كم اوج بش دوه كوچكنى دخی و مزنده
 كتور لر ايش بو مذكور قصه لری پادشاه عالپناه استماع ايدى چك يساق
 انمشركه آتوق بونك كبی ثقيده شسته لری قالدريميه و دخی پادشاه ايله دوس
 فتنه وارد قده مذكور قلعه نكلا دخی طاشلر جمله در دن اولوب هر هدا شك اغلغی

بر قنطار ايدى اول بر قنطار در طاشى اله انوب والى بر بره طيبوب قالد و در
 ايدى و دخت آنه بنرا ولسه نقدر بويك بوكسك انا و لور سه هيج اوزنكى يه اياق
 قوموب صحر برى دى و دخی يكي قوت چنكل پا به سيله سرجه بر مانغه طاقوب
 در بسنى نما اولنجيه يوز لر دى مچوم دوه كمال دخی بويله ايدى ديونقل
 ايدر لر و دخی نجه بونك ماشلى شستر و وار در بيان و ليجى سوز اوزار بوقدر بر
 اكبر و بز سوز مزه ككه لكه بوقر و ده ديمش ايدك كم جمله منزل لری يقين انوب
 همان بر طاش قالدردى ماعداسنى اكثر زمانده دالما اتر دى و سابقا شتر دن
 دلكه واقع اولن اول تاد و غی بره بر كره دخی تكرار آنه بيله بو غایت آرزو واقع اولور
 و آنجه دخی وقت دخی بكون فلان كشی بر نجه سور مش در لر بو اوقا تمق و منزل آشور
 انوب طاش دكك خلیجه بو بوك مصلحت در بیت بو بر بلاد كه بو فی شاه چكن
 بيلور انكچون در كم بويله نه جانلار شلر نجه منزل صاحب لری وارد شمدى
 طاشلری ديكلوب طور اندر بو بوله نه زخم شلر چكوب قاندر اغلا مشلر در و بر
 نجه لری روزكار كوشش نامراد قالمشدر و لكن تحق قستاده بويله
 قسمت و لغشدر و بو اوقا تمق طاش دكمك لك و ستر هنر و هر بنه داد
 حقدردن ازلانك نصيب اولديسه بوند دخی ظهوره كلوب وجود بولنا اولد
 عاقبت اولور بصيرت اهلى و لنه بو بر و اكبر نجه درسك بويله دكل مدبر
 مبتدى كتور و رسون هزار تعليم و جهنديلرسن تانرتيب پزير اوله يا اوليه
 و بر دخی وارد كه بيك جهنديلر صلا شسته او كور كنه اولدر كنه اول
 اما بر دخی وارد كم اكله هيج بر كسته تعليم امدن دور مقدر و طومقده
 شسته كور مشدر و الا انك بر كپازه و بر سك هر روك عضوى حظه و ليش
 انجيدر اول بزديد يكر اوزره دادحق دكلدر بو بزديد يكر طوطوش
 و قاپش حقه در والا آتش آتشته تعليمه محتاجدر بر كور و سوز عيزه ككه لم
 احمد اناك زماننده ايلروك ايشلر ندن بر نجه سين بيان ايدى لم بو مذكور اوج

عالی منزل وزره نجه انشرا بلشردانی ذکر ایله لم واند نصکره منزلی نه
 وجه اوزره اند و غنی تقریر ایلیه لم اولانک بوته اوقاتد و غنی دیلم زیرکم
 بوته اتملاق اوقاتنک ششنگ انشیر نتمک نك خطی جمله خطوطک انسی
 اولد و غنی کی بوته برك بایدن اتردی اتمقه هنر کو ستر و ب مراده واصل
 اولنلک اولد که بشرو اتمقه دخی چکد و بی بایلک وچ بخشند برین ترک
 ایلیوبیا یکسندن اتمق کک مرکزور احمدغا اوله ایدردی زیرا شول
 کسسته کم کو جمله یانی چکه اول شخص اوقاتمقدن هر کس نسنه اکلشد
 و مرکزور احمدغا بوته اتر اولسه شول وجهله اوقا لچقدن اتردی کم کورنلر
 ائی اند و غنی نشانه وار من بول برو سسته فالور صا نور لردی صکره کورر
 لردیم نقد را آشوب کیدردی و توزاردی و دخی بر کسندن اکتی بر
 خوشجه ملایم کان کوزه سنه خوشجه کز آته جق یا بجو غر دیردی شمدیکه
 زمانک بهلوانلرینک کن یا لری ایش یا لرتدن بر کدر انکیچون انشیری
 دخی ترکدر بو قدر کفا بتاید رکله ک امدی بشرو اتمقلغه و قاشمشک
 اردنجه دائما بشرو اتمق عادی ایدی و سائر کچن بهلوانلر کی کم آنلر قمش
 اردنجه بشرو اتر لردی و بو قرده ذکر اولنان بکلی قره کوزنانک وچ
 منزله بیلدیری واردر و بو اوج منزله مرحوم قره کوزنک منزلی جمله منزل
 طاشلرینک ورتسنده واقع اولمشدر فرضا اول برده که طقون ملاش واقع
 اولمشدر انک منزلنک دور دخی و کینه و دور دخی آردینه واقع اولمشدر
 مثلا شونک کی کم ایلیه بونی بو وجهله تقریر ایلکدن مقصود من بودر که
 دکابن لر تفهیم اید و بها کلمه آسان و اسون دیو بودر نطوبل کلاصدن
 مقصود من بودر که شمد به دکا کلوب کچن اهل قبهشه اولان بهلوانلر بو
 بکلی قره کوزه اغاج اوقا چتر سیوب دور لردی در نده مصلی میداندند بر
 منزل وار دانی یونده مرکزور بدل طوتر لر مرحوم تون قهران بهلوان دارنده

اول قصاب منزله براغاج اوقا قوب منزل اورت سنه برعلاش دکمشدر
 اکا قصاب حمز در برلر اول قصابا دارنده که یریا ستان بولده بکلی قره کوز
 قدر در برلر قره کوز مرحوم تون قهران و غیره کسسته اغاج اوقا
 انمشلرا و بله اولسه مرحوم احمدغا مرکزور بکلی قره کوزدن آشورای اغاج
 هر دائم اترلردی اماحقا بودر که اول مالان اولد و غنی اوقه اول سعا بندیکی
 بر کسسته دخی سعا انما مشدر و بکلی قره کوزه کسسته اغاج اوقا انمشدر
 بو هر دائم بکلیدن آشور بیه داشل اتردی و بر نجه کره واقع اولوب قرشو
 اندنجه سوره سوره بکلیدن آشوری دوه کالدر ایکسنگ مابینه قریب
 وار دخی اول مرتبیه وار دقه بواغ اوقه شمد نکرو بر نشان دکمل جانرا وادی
 زیرا اولاجدن کم شمد به دکلو ذکر اولنان کر شسته بهلوانلردن بکلی قره کوزه
 کسسته آغ اوقا انما مشدر کمر جو تون قهران بکلیه آسه ملاش دکه
 کر کدی مع هذا که آته میوب دور و ایدی بیل اولسه اهل قضا دن یاشنده بر
 کسسته وار ایدیم کفا طبیب شمس الدین در لردی پادشاه حضرت تیرینک
 والده لرینک دار شغالرینه صکره رئیس طببا وادی و اول شمس الدین خلیفه
 اوقا بر مرتبه ایچر و چکوب اتر دیم بر کسسته دخی اول مرتبه ایچر و چکوب اتمقه قائ
 اولیق معلوم دکادی احمد خانک هوا دارنده ایدی فقیره بو ستری مرکزور اغایه بویه
 دبجاک غادخی مرکزور شمس الدین خلیفه ایش شمس الدین خلیفه بنم کو کلخده
 بر نتم واردر سو بیله مکه قور قمر دمش مرکزور شمس الدین ایش شول نسنه
 سلطانم سو بیله مکه او ششیر سن بن فوککه سو بیله بن سنک خالص فوککم و عه
 دعا کوی لر نندن دکلمیم بن فوککدن کتم ایدوب چون سو بیله مر سن دیش احمدغا
 دخی انک جوابندن ایش الله تعالیدن سنه سنه عنایت وارنلردن همت و ایچر اولور
 بن فغیر بواغ بشروی داوه کماله اتقا سترین دیش اول دخی اهلک عابخی
 ارسنه اشالله دخی زیاده دیشلر ایلده دکول دخی نیستدن زیاده واقع اولوب

اول علی منزله حق سبحانه و تعالی آنجا آشوری را مقلقی میسر اید بر پشروی دوه
کماله آن آشوری و تو زبش دمه اید می الله تعالی که عون عنایتی برله و براوق
دخاندن آشوری اید اول بودن بر مقدار صلویه شصت جانینه ایدی بو طوغر
اولد و غیاجلدن بونی اختیار ایلدوب نشان بوکا دکد یلر آقالدیکم مرکور بود
شیخ ایغ اوقله آت امدی بوکون برورنده بزم عقلز بئشد و کی بیر ماللا قالیم
سبعده و دخی هر پرده نه مرتبه اوق منزلی و ارا دیکی نواترله و بو صنعتک اهل و انتره
معلوم اولمشدر روی زمینده سلطان سیمان خان د ولشده قلاون نسنیه دل
اوزاتیم و لکن بو اوقاقی و اشلک قنیزدر و بو اوق منزلی که اوج باره نخته در
بونک کی منزل دخی کولاننده بو قدر خصوصاکم مرحوم **احمد افانک** ذکر اولتا
ایغ اوق منزلیدر الله تعالی اول مرحومه غریق رحمت یلسون حق سبحانه و تعالی کافزکو
اعلاره مکنار روزی قیلسون و اوستا زلردن و اهل قبضه تا دور آمدن
نوح پیغمبر علیه السلام محضر تدرینه و اندنا ابراهیم پیغمبر علیه السلام محضر تدرینه و اندن
سرور کائنات و مخیر موجوداد شفیع المذنبین یوم العرصات **محمد رسول الله**
صلی الله علیه و سلم صلوة سلام انشاء و صحابی اوزرینه اولسون آمین یا رب
العالمین و کور و مرحوم **احمد بک** بو میدانه ذکر اولان منزله اوزره تقدیر اظهار
قدر اتمشدر هر پرده نیجه کوره دفعه تله یقین اتمشدر شمدیه دکلو کلو بکین
متقدمین اول وجه اوزره اقتدار ایدممشدر در فالجله تقریر ایدم و اندن صکره
اول علی منزلی نه وجه اوزره اتمشدر فی تفصیلی اوزره بیان ایدم شمدیه دکلو
سوله دیکن منزلی نالایله تمام ایدم و دخی اندن صکره مرحوم بهلولانانده و غی منزل
تفصیل اوزره بیان ایدم لم استانبول فتحندن بروکه یوزیل اولمشدر اول زمانده
تا یوزما نه کنبه اهل قبضه عاشقشدن کلمه کلوب بو یوله نیت غنایه بوجا لشوب
اثر قیوب کتمشدر در الله تعالی جمله سنک روح رواندن شاد ایلسون خبر یور
اندرن انشاء الله تعالی و بعد برکون آقوری پوزان منزلی اوزره در و بو اوق

آتوب مرحوم **هوان دن** صلاوق بانی بالیدن آشوری اید اوقانندی و برکون
دخی بورسلو **شیخ اعدن** آشوری اید اوقانندی اول کونا و کنده همان مرحوم بهلولان
توز قیران قدیکم مرحوم **شیخ اعدن** آشوری طلقوز امددر و برکون دخی
شصت جانینه اشغه بادشاه عالمپناهک فارلوغندن جانیه براوقان دیکم
چاقاشغه اینوب کیدوب **توز قیران دن** زیاده ایدی و لکن صلویه بیله
ایندی و برکون کیر و اول منزله اوزره براوقانندی قبضه جانینه سنان صوبا
اوزرینه و لکن اصل منزله مقصود بالاندرن انک و ناستنه دکلا اول اوق
کورنلکم بو طریقه اهللدن بومیدانک نامدار لرندن بهلولان **جرجی** اوسته
داوود ایندی کیر بو اوق مرحوم **توز قیران** اوزرینه اولسه بو اوقه طاق
دیکلردی و آشوری حکم اولنوردی دیدی زیر مرحوم **توز قیران** اول محل
ایچون کندوسی دیمشدر کم هر کی که بوخندق بوزنه اترسه بنی بوزردیمشده
اول قبضه جانینه انلان اوقا و لمرکور مرحوم بهلولان تیر زرد بوب ذکر
ایندی کیر اول یردن الله اعلم بالصواب بو بران منزلی اوزره ایلدیکن شمر
احمد بک بو اولمشدر که ذکر اولندی اهل و انتره بو قدر تقریر ایلدیکن
یترو السلام بعده امدی یلدر منزلیکم اصل بهلولان **توز قیران** اعلامنیزلدر
دخاندن اوزرینه ایلدیکن آتشدن برانیا نایده لمانک اوزرینه دخی مرحوم **دوه**
کماله آشوری دفتله ایغ پشرو اتمشدر و بوکونانده مرحوم **صولا** بالیکم
بورسلو **شیخ اعدن** اوج ادم کسودر اندن آشوری قلاون ایدی و قیونک او
همان بهلولان **توز قیران** قلاون و برکون مرحوم بورسلو **شیخ اعدن** آشوری
قیوجانینه اندی و لکن مرحوم **دوه کماله** آشوری ایدی اوقانندی مرکور
منزله اوزرینه ایلدیکن آشور بو وجه اوزره اولدی و شول سنه لکم بروض
ایلدن اول برلده میدان اهل اولان بهلولاندرن هیچ برکمنسه اوقا اتمشدر
شول کمنسه لرا اتمشدر کم انلر شمدک حالده نشان دیمشدر در اول

توز قهراند غیر کا وکنده گسنه قالما شدر نه دید وکنز اهل اولن بیلور
 شول بره کم شمدیه دکلوکن پهلوانلر که کدل هریری بر بیرا توپ نشان دکدل
 اورده قلوبا ندنا یلر ویه کچدلر هم اولده دکدلر انلردن آشوری کلوب بورسلو
شیخ اقب نشان دکدی اول کلنلر کبروده قالدی واندن آشور کاویا **احمد**
 اندی بوکره شیخ دخی کبروده قالدی اول یلر ویکدی اولده اولسه سوز مرکز کچک
 دکلیدر انک حقنه دید وکنز شمدیه دکلوکن پهلوان مرکزور **احمد** اندی وخی بر
 هیچ بر احدی و قجیره مشدر و بوندن اول کلنلر که تیرلر اقب منزل بوزوب طاش
 دکمشدر مدت مدیده و زمان بعید ایله چالشوباز عمنده فرصت ایله براوق
 قجرو با آشور کا شدر رهیمات و هیما که اول رایه بردخی اوق جیقر و بات بیله
 اما مرکزور **احمد** هر کون اول کچمش پهلوانلرک منزللر برانردی هر زمان که دور
 اندی وخی وفته اوکنده بر طاش فالور دی بواج علی منزللر که وصف اولنسه
 سکر کدلر انلرک ایچنه نشانلردن بکلی **قهر** کول طاشی وچ برده بیلد اورته
 طاشلردنر ننگم بو قورده کچدی **محمود احمد** اول دوروب پشروانده اول
 فالور کم بکلیه چقمسه بکون اوق یورمز دیردی مع هنده واقع اولمشدر که
 سائر پهلوانلر بریل تمام اولندن آخیرینه دکلو همانده قلمری بکلی اولور دی
 اندن ایلر ویه هیچ بر کسنه طاعت کتوروب بکلیدن ایلر ویه اته مزدی **لهم**
بک اولکو ننگم فالوراته یغی اوقی پهلوان بکلیه چقمسه بکون اوق یورمز دیردی
 وخی شوبله روایت ایلر دیکه **محمود پهلوان** **توز قهران** ایدر بنم اولد آخره بکا
 حصیجان اولان بورسلو **شیخ** اعد بنم اده وغم ایکی منزلنک منزل ایدر دیردی
 استانبولده بر پهلوان **شیخ** اعلک منزلکی بر یاکی و زونی قدر اکسلانده یعنی یقین
 ایتدم در اندن نکره اون بیل شام چالشم هر بیل اعلان ایلوب یازدن کونه کلو
 سخی بلوغ ایدوب کوجا اته ایلده و انک دخی طاشی دنگکه نجه در لوفو غالس
 اولمشدر اول دخی برده کله بلدن منزلی ذکر اولد یغی برده سوز و مزجده استنبول

ابتدا بنیاد اولان لدوس منزلی کلماتی بیاندنه در **محمود احمد** غا بورسلو شیخان اول نشان
 نه وجه اوزره بوزمشدر ذکر ایله لاندن نکره برینه دخی شروع ایلیم و **محمود**
توز قهران سوزین نعل بند و کزدن مقصود بوایدیکم **شیخ** اعلک منزلی بر یاکی
 اوزونی اکسلانده تا اون بیلد نکره کوجله آشور کا ته بلده دیمش ایدم اولده اولسه
محمود احمد اعلله اوقانده وخی زمان ایدی بیل تمام اولما مشدر بو قدر زمانلر ایچنه
 شول قدر آثار ظهوره ککدی یوز بیلدن برو کچنلرک اوزرینه بو قدر آثار قوری
 چونکم **احمد** بکک **توز قهران** اوقی و یاینی دوزنا وستانلردن دخی بر مقدار
 خبر ویرمک جائزدر زیرا اوقان کلد یغی برده اند و نلرک اخی ذکر اولمق جائزدر
محمود سلطان **باب** **یدخان** فوللردن بر کسنه وار ایدی اهل قبضه دن کا کمارد
 خلیفه دیرلر ایدکایچر و سیرا ایله ایکن اوقیوب دانشتن مالوشدی انلر طشره چقما
 اولد قلدنه بزه سپاهلیق کرکن بزن عله شروع اتمکلا ستریز دیدیلر **محمود** پادشاه
 عالم پناه حضرت نعلینه عرض ایتدی یلر بونلر اوج نگر کسنه ایدیلر اوچنه دخی علقه
 ایدوب بیلر بر رصوف و برر طوناق چوقه و بیکرا اچمه سالیانه بیوروب و مرکزور
 ادملری ملامشیه اصمردیلر اولن زمانه مرکزور ماشی قلندر خانه مدرسی ایدی
 صکره اما سینه مغنی اولوب فوت اولدی مرکزور مراد خلیفه ایله بولدا شلری کا
 واروب یاندنه نجه زمان شغل ایلد که هر بریسی بولندن ملا ذرا اولدی و مرکزور
 مراد خلیفه ملازمتدن فراغت ایلد بولما و قاتمغه مشغول اولدی جیلی پای چکوب
 انلر دی کرم ایلحق منزلرک منزل ایدوب طاش دکم مراد لری اولسه ایدی انلرک
 ذکر اوللردن اولور دخی **احمد** ایلله مصاحب لرایه روز و شب برینه
 اعلمان ایدر لردی و هر قدر آغر لوبای اولسه چکوب انلر دی و صوکی **باب** **سوز**
 اگرچکم استانبولده پهلوان وستانلر وار دی جمله انلرک یا یلر ایله اتمشدر اما ایکی
 اوسته وار ایدی برینه اوسته ابراهیم و برینه حاجی ستان دیر لردی بوشدی
 اولان وستانلر انلرک شکر در لردن در وادنه دخی برا وستان وار ایدی

اول دخی بونلر که یکی **محمود سلطان محمد خان** زمانه آکورد و اوسته ایدی اده
 اوسته **سنان** دیرلر دی هر کورک او چای غایت کور بزا و اقدار انک شاکر دل دیک
 چوقا و ستازلر قویمشدر مرکزور اوسته اول کمدن کم عرب و عجم ده ادرنه یایی کینور
 انک **بابیدر** و انک شاکر دلر انک اوله اشتها بولمشدر و انک **بابلرینک** سگری
 نجه کمال اسکیدوب سگری بریدن سوکلر دی بوقدر مدخله اکتفا اولنور
 و مرکزور اوستا سنانک شاکر دلرندن برکسته قلمشدر انک اده اوسته علی
 دیرلر **محمود سلطان بابزیدک** وزیرلرندن وزیر اعظمی واریدی اده داود
 باشا دیرلر ایدی انک جیجی باشیسی ایدی اکا اوسته علی دیرلر دی بر مبارک کشتیک
 فجه بهلوا نلره خدمت ایلشدی و چوق کثیرلر انک **بابیلر** مراد بولمشدر دی
 دوه کمال و تمیز اغاج اوغلی نجه انک ماشالی کمنسه لوانک **بابیدن** منزل
 انک شاکر دی ادرنه شهره و نه ملکندن برقبضه عاشق کسه انک نظریته
 و ارسه بر مراد اولوردی کند و بنفسی حق رضا سچون سببا اتمشدی
 و کندی و دخا تجیدی چونکم کر و میدان و قی کلدی **محمود مراد خلیفه**
 و **احمد** غابو فقیر اده کوندوب بزی چاغردی بندخی خذ متلرینه وارد
 سز کله مشاوره مز وارد سز دخی نه بیور سزگار ادرنه دن مرکزور اوسته
 علی اکتور ملک ستریز امر سزک نه اوله دیدم بندخی بر قاج سوز سولیم
 معقول کورر سزگن فوله دید یلر شمدی سز هنوز اطمینانن چغش ادمر سزگن
 نجه دورلوا اشلر له اتر سز اکر ایو اکر باتلونه اوسلو به اطمینان ادرسه
 لابد انک نتیجه سی ظهور ایدر اولدر دید یلر و هم سز اول کتشیبه نه مرتبه
 رعایت اده سز که انک بر یلاق ایشنه مقابل عوض اوله دیدم شمد که حاله
 بونده دعوت ایلیم سز اولانده ایش اشلیم ایشدن قله و سز دخی کنده ایشگن
 یوقلوب کورمد و کور ناکاه کله دخی بر ایش بشریله دخی سز لره و انلره بر خجالت
 واقع اوله مکر که خبر کوندوب شو بیلدیمه سز که حاضر اوله سز بزم ایچون بعضی

یایلر حاضر ایده سز کند و بلد یکنز اوزره و بر قاج کوند نسکره بونلر دخی بونده
 ایشلرین دوزوب کیم و تکرار ادمر بلله خبر کوندوب کتور دیلر اوچ پاره
 یایی **بیلر** کتور دیلر و بوقدر انک دخی مولود دای ادرنه اولوب دایما ادرنه اوسته **بیلر**
 استانبول اوسته لرینک مابین لرنده قول و فعلو بر بر لرینه صنعت ایلر نسبت ایدر
 جمله منزل لرا استانبول **بابیلر** اتمشدر ادرنه **بابیلر** قنیه منزل اتمشدر دید یلر
 و فقیر انلره بویلر جواب ویروب دید مکه سز ادرنه یایی بونده کتوب کنیدی
 حالندن چیتی و بر اوسلو به دخی قویر سز یا کنی ادرنه سز و باخود بوغریته
 سز کورر سز لطیفه یوزندن یونوع اوزره بویلر جواب ویردم اکر بویلر
 اتمه بچلک و لور سق بویرده انک بشی دور مز هله سوزی چوقا و زنجیل مز کور
 اوسته علی اکتور دیلر اوچ پاره **بابیدن** بریسی قوروب میدانه چغوبیا و لکون
 لدوس هواسی اسردی هر زمان بزم دیرلر دای ادرنه یایی کلدیکی و قی ایشدی
 کوره لم مرکزور **بابک** دخی تیار دی بوغدی ناکاه کریش برقدی کورل امدی
 کندی و حال اوزره اولان ادرنه یایی کورک دید یلر بزم دخی خجالت کلدی مرکزور
 اوچ **بابینک** بری غایتله بول ایدی اوسته لرنک نظری اول بول یایه ایدی اول
 زیاده بول اوله بخجالت مرکزور **احمد اغا** ای بکتمدی ایشدی برکزا شغه اندور
 دیدلر بر کوره اندان و قانده ایش و قانده اول بریای کند و به خوش کلوپانی
 سز ایشدی و هر جانبیه بقین اول یایلر ایشدی و لکن اصل مقصوده باشلم یاز ایا می
 کتوب کوز فصلی کلد که اوسته علی ایشدی ایکی یایکنز واردر اکیسیده فو کوزه
 ساز در بزم اول دکلو اغشیاج قالدی دیوادر بزمه کیمکه اجماعت اشدی **محمود ابراهیم**
 قولرندن بر شاکر دی واریدی حاضر اولمش یایلر کوزی فورمغه کفایت یلر دو
 ادرینه منوجه اولوب کنیدی اوله اوله اوله اوله بومنز لری هر کون بقین اوبابور
 بر کون بوزان منن لوانده انر کنا ول یای دخی ایشده اوچ پاره اولوب قالدی اول اجماعت
 زیاده محزون اولدی نجه دور لوقساوت چکدی بکون یارین دروب منزل اتمق و هر کون

نامراد قله حال نجو اولور ديدكلرنده فقير ايتمه **الحکم لله ان الله وانا اليه راجعون**
ديوبو کا نسقي ويرد ايدم محمد الله انکله اولقد ر بيرلو اولقد ر منزل که يقين انفس من
سزدن غيري نجه پهلوانده ميرسا اولما شدر و بورسلو **شجاع** کي جهان پهلوانلرينک
بر ليرن آد و کور هان آتچق پهلوان تون قهران قلدي انک دخی پويران منزلن بدلانده و کور
اول بايدن نصيب کور اولقد ر ايشل اديک ديدم و وضول يايکم اوستانلرک اعتقادي
بر غيري يايه ايدى اول باي صحته در ديدم بلکه اول يايک خانمسي بو تکله منزل انمغه
سببدر بر نجه کون انشه اراق و بردي هر کون صباحه و اخشامده کور انوياطان
ايدوب کور دى اخر کور آي اخريته قريبا و ليدى ناچار اول بريايه کوريش بغليوب ميدانه
بربر و لا و زرينه طور و بر قراج او قاندى يايک و قنى دانه مکنل ايجوز اول برک ادي
طوبيا سکندر برى در لر مع هداکه اول بر دن طوبيا و قائم شدر و اول برى بو حقيبر
بنيا دانه و بيا توب دور دم اول بره طوبيا سکندر در بکه سبب اول ايدى مژ کورک بر
اخر برده منزل طلاشى و ارايدى اول اجدان اولد برى طوبيه نسبت ايدى بر اول بره دور
بر قراج او قانوب منزلدن اشورى بوزاده قريبا غاج او قنلر ايدى بر مقدار يايک
هنريته اسندى و بر کون دخی اود وس دکاو قلاوز دور بر عربى منزل در لرس
ايدان و زرينه دور بر قش ايله انمش عربى بر نجا غاج او قله اکی مبالغه اشورى توب
بو کور يايک هنرى قلمنه دخی زياده اولش نامان ر بعينه اون سکز قالدى برائى
هوا اولد يکم تى کى بو منزله قبله کرکدر انک کى مخالف واکرى هوايله بورسلو شجاع
اول مجرم **سلطان** بازيان مانده انليوب فلان منزل حق تعالايه نيتند بر دم ايدى
ايکى او قله بوزده اوستانلر قونجه هر بر طاش باشنده مرد ليدن انويايکى جانبندن
بلکه بشبور دن زياده آدم واد دى جملة ادمر شهادتيله اوستانلر قولى و زرينه
قبينه اهلندن کچش نيرانان لرک روحلرين ياد ايلوب دعا ايتد بر وسور کائنات
عليه الصلوة و السلام و حضرت ترينک روح شريفلرينه و آل و اصحاب و زرينه دعا ايدوب
او قله برينه نشان ايدى بر لکن بر مقدار شصت جانبند ايدى زيراکم هوا کريدى بعضى

اهل حسد دن کسمته لر بونک کى اکرى وصالقى بر طاشنى در کور ليرنزا باشلير
اولکون او ق ميدانته جمع اولد بر واحد بک دخی اولد نسکر ميدان و قنى کاوب اولد
نمان بر قلوبا تنه بنوبيا و بيلر چار شوسنه کلوب سلام و بروب ديد يکم اوستدر
بوکون ميدانه کلاک کور بن ضيعغه همت شريفکر اولوب دخی الله تعالايه جلاک و لور
بوکون شوبله اميد ايدمه ر مکه کبر و اول برى طوغر ادم اندر دخی سبعا و طاعة نو له
ورالده خذ متايد يلم ديوميدانه حاضر اولوب ککل يلم بعد العصر اولد ادا و صلوة
اولد فذ نسکره يايلمر قور لى خلقک ياروسى هوا برينه کيدوب و بر نجه سوا و سناد
ايله باق حلاشى باشنده جمع اولوبا و تور ديلر مژ کور پهلوان دخی قالعوب بر قراج کور
اتر قون قز در دى صکره يارن انشه اهل قبنه نك حيا تنه و همتا تنه خور
دعا و ثنا لير ايدوب و او راده حاضر در نلردن ايجان تاستمداد طلبايد و بيا اندر دخی
خير دعا لير ايدوب اول دخی روح رسول **صلی الله عليه و سلم** صلوة کتور و بر
او قين کز ليوب باشين کز ليوب بر او قاندى دوه کمالدن اشورى چيغدى هوا
ايتد بر و بر دخی اندى بکلى قره کور دن زياده اون ايجان ادم اسکل و اندن کير و قالقوب
کوکلک جلاک و لوب دور بر اتر دى و دخی بکا جاي ايدوب ديوب يقه سين جلاک ايدوب
صاغ الن يقه سندن طشره چقروب يا الله ديوب اولاندوغى کونکه منزل او قنى
چقروب بسم الله ايله کز ليوب قيوب بر لطفه نوکل حق ايلوب دور دى و صکره حله
چکوب تمام او قانچ قبنه دن اير يلوب نا کر سينه بندي شصته کشاد و بروب
اندى و هوا ده اولان اندى ديوقلا ق توب دکلد بر لره هان اول لحظه ايجنده کور
منزلدن اشورى تا اونون بشادام ايلر و دور دى انکر کيم هوا جيلر در طلاش ر نجه
هوا ايدوب دليند اتر لردى و لکن دليند بوزم ديلر او ق منزلدن زياده اولدوغى
بروجا نبندن روشن کور بشور دى و اوستانلردن بعضى اهل ادمرو ايدى انک
ايجون تمام هوا ايدوب دليند بوزم ديلر دخی انچق او ق واردر اوله ديوکور دليند
بوزلق اولور سه اير و قانمغه قابليت و لور و کير و قالقوب نيت غزاد يوب بر او ق

دخا ندی اولوق دخی منزله ن چوقا شور ی جقدی وکن اولندن کسینک ایدی
و بوند نسکره کیر و بر قاج اوق دخا ندی انرا غاج پشرو ایدی دوه کماله ن زیاده
اشوری بری برندن زیاده ایدی بویک و قکم بری برندن زیاده بورا یه اتمش در
شمد نکرو کلک پهلوانلر بورا یا غ اوقا غنی معلوم دکلدر اتمش تمام اولوبلاقی
بولد قد نسکره بوقدر خلق برارای جمع اولوب سیر و تماشا ایندی بونک کی عظیم
منزکم مرحوم سلطان بایزیدغا زمانندن بروجه پهلوانلر کلوب عمر لر یر خرچ
ایدوب مرکور منزله فتحه نظر بولوب مرکور کسته ایکی کون بری برادر نجبه
اشوری آتوب عنایت حق اولوب انواع دورلوز قوروشا دمانقلرا بله خدای تقا
حمدا لیدوب دعا لرایندی وانه نسکره بوقدر رجاعت کثیره اوقی چککه بر برینه
تکلیف ایلدیلر اول مجلسه بزدان قدیم بزمرا وستاد مر و خلیفه مزور ایدی
اگلا دوریش بالی دیرلردی سلطان محمد خان زمانندن بروجه اوستا نلره
و پهلوانلره پشتمش ایدی و اسکله ن زمان دبینه واقع اولان تکلا بنیاد
ایدن مرحوم میر دیوانه کم مزار شریفلراینده مرکور بالی خلیفه که بسره
خلیفه مزور انک قوی ایدی اول مجلسه حاضر ایدی وادرنلخا وسته یوش
دخا ندی حاضر ایدی مرحوم اوسته کمال و غنی مصطفی جلای نک چرمچی دره
منزلی وارد صنعتنه داوود تانیر اول دخا ول مجلسه حاضر ایدی اوسته
یوش که ادره صدانک بش قدی بومر کور لر بر برینه تکلیف ایدوب مرحوم
احمد بک بوقعیره نوجه ایدی بوشه شعبا حال دخا کور در دیدیلر اوسته
اوق سزک ابشکن درایلر و کلک کند و او کوزی کبر و سن چکوکوز دیدی بونجه
ادملایچنه بوقعیرا اختیار ایلدیلر بوقعیر دخا وستا نلردن کور دیکر اوزره
ایکنا سلوب شرانلی برینه کقوروب رسول الله صلی الله علیه و آله پاک منور
و مطهر روح شریفلرینه صلوات کقوروب و فی برنه ن چکوب سلوب صاحبنه
تسلیم ایلد که انلر دخا ول مجلسه حاضر اولانلر ایله مرحوم ایدوب سلا مشق

معترف اولدیلر و بوکلات دخا نک بیانده درکم مرحوم احمد غا اول وقعیه که
لدوس منزلی اند قه بر باره شصت جانینه صلغو در دیکله یار ندی بولخلی
دعوت ایلوب کلکن بکون سا بقا اتلان بری بونک طوغرلد دودیه که بن فقیر
احمد غا حضرت ترینه ایتد ما کرسوزره دکلر سکن برسوز سولیم ایتدیلر سوله
یکون دون بومنزلی اندیکر الملهک و بر دیکنه شکر ایلک کتکار بومنزلی اوزرینه اوق
کرمک و هر نغدر زیاده دخا تر سکن همان کیر و اول منزله در دیدم یا نجبه ایدلم
فقیر ایتد بونک شولقد ادر جمع اولمشدر ایکی جانینه کلکنز **نون قیران**
منزلی اوزره دورکاک که حق تقا فرصت و ربوب برارینه اولور سه کیر و یه
دور دخا ون بشادم کیر و دنا نرسک عنایه الله معین و ظهیر اولوب اشوری باغی
اولور سک کیمدر که سکا طاش دیکمه مانع اوله مکرم شونی دیه لرمک هوا سخی
بولما مشا یکسی بروکونده برهوا ایله اتمشدر دیر لر بونامر کم نایا مته دکاو
سوله نیر دیدم قویه شول بری طوغرلدی بلم دیدی خوش دیدم و شول و همی
دخا ایتد یکم امیز اولان نشسته میسر اولیه بودخی بزه جمالت دریدی بندخی ایتد
الله ابشکنی قولای کتوره دیو سکوت ایتد ما و ککی کوندن طوغری بیای بر بری رنجبه
ایدی نتمک ذکر اولدی ایه بوقعیر دخا ایتد میر محمد الله بومقصود تمام اولوب
میسر اولدی کلکنز بای بیصکر اوق دخا برنده طور سون بلدز منزلی اوزره
دور بیکر الله تقا معین اولوب اوق منزله پشور سه چکلکنز اوش بشادم کور
اتکن اکر میسر اولوب ایشاور سه بر نامدر که دور قیامته دیکر اهلرا سته
اگله بروکونده شونک کی ایکی عالی منزلی برهوا ایله اتمشدر دیر لر بری لودوس
وبری بلدز در دیدم کله سوز می طوته دیدم صکره غایبه بشیمان و انجسین
دیدم ایتدی مجالره فالمدی بکون دخا طعام بیدم دیدی واقعا هم جلی چوق
ایشدر برکسته بر منزلی اوزرینه عمر لر خرچ ایلوب بروکون اشوری براوق
اتد انک ای و یا غی شیش بر اوق دخا نلر ک محالدر مرکور احمد غا بونک کی منشا

دوه کال اندوغي پره طاش دكدي بن فقيراندن اشوري ته بيلوب ديكم اكو
چيكم برپهلوان دخی بردن اشوري تدي ولکن دخی طاش دكدي والا تدوغم چيكون
بكا اجازت ويريكيو طاش ديكم ديدى اول وجه اوزره اكا اجازت ويريدي بلكو
قره كوزدن اشوري دوه کال توب طاش ديكدي بدي بردن اشوري چه اقوب
طاش دكشدر كوچك قره طاش كه دور ديجي در بوسيس محمود ندر سلطان
بايزيد زمانه برو سیدر كه ذكر اولنور واندن فسكره صولا ق سنان صوباشي
نكدر مذكور سنان صوباشي بغايت چيكي در ديور وايتا ونلور ياك قبضه سنانك
البنه كيره البته اول باي اول چكردى زمانه انك كبي كسنة بوغدي كافي بضمه به قادر
اوله بشي طاش نكدر وهم صولا غنه اتردى واندن ايلرو هوان دن در كه اكا صولا ق
باي ديور مزموه سلطان بايزيدك صولا غنيدى والا بوعد شاو زره طوغرى بورك
كتمزدى وچله بادشا هلكا كنجده بورين صولق ندرن ممتاز ايدى وپياده رونه كنده
شول مرتبه ايديكم درنه دن استانبول بركونه كمش ايدى بو مذكور اولان منزله
النجي طاشي اولان تمشدر و مذكور صولا ق باي برلوفى برنج كن سورمشدر و شميدى
طاشي دكلوب طور دوغى برده اقمى شول وجه اوزره اولمشدر كم ذكر ايدى ايم
بورسه شهر نه براو ستاد عالم وارديا دينه اوسته قايچي شمس ديرلردى بوفس
علمه بغايت ماهر ايدى فسوس ايچنه خطير بغلردى شميدى انك مزموه سلطان
سلیم خان تر به سي ايچنه براجزا صندوغى واردي كند وايشيدروهم واقبيدر
بورسه منزلى وارديروهم زهد و تقوا ده خيلى صالح لردند بومكور شمس كاه كاه
استانبول پهلوان تر به بردانه قشوق بو توب كوندردى برجهه كوفم پهلوان تر
تبه اولن ديكه برار ايدكله بر برينه اقرا ناولنرا وكون هوا قنچي چاينلا يسه الله
اوزرينه دور بواته لرو اولكون هوا كيمك اوزرينه فالورسه اول مذكور اوق اول
كسنة الوردي بركون اوسته شمس بورسدن براوق كوندردى وكون نغده
پهلوان نامنه كسنة وارا يسه ميانده موجود ايدى تون نهران و بورسلو شجاع

وسنان صوباشي وصولا ق بالي هوان دن و جدر بك واسحاق بك واولكون
عظيم نماشا اولوب ذكر اولنان پهلوان تر اولكون صولا ق بالي غلبه ايلوب وهم اولكون
چله منزله اولان طاشلري باصوب كند و برنجي سور بوشوري تدي مذكور اوق
اولالدي شميدى بورسلو شجاع كير وسنه كه طاش مزموه صولا ق بالي نكدر
واندن ايلرو و كلوب بورسلو شجاع اتمشدر و مذكور شجاع طاشي دور دوغى به
وارنجه نه غوغالرا و لمشدر دراندن دخی بيان نايه لم واول زمانه انك تجيبرينك هر
برينك برنجه بوز هوا دارلردن نشين ايلردى و بو مذكور بورسلو شجاع كلوب
استانبول تجيبرينه غلبه اتمش ايدى واول زمانه هر بر پاشا بر پهلوانه معاونت
ايدردى بورسلو شجاع معاونت ايديجسى وزادن على پاشا ايديكم دكلوب طاش
ياننده عمارتى واردي واول زمانه پهلوان تون قهران دخی يكيچي طالعده سندن نايه
كلما مذكور لركا معاونت ايدردى و الحاصل جنس كند و جنسته يارده ايدردى
و اول زمانه بو اوستان لردن ايكى عللا وسته و ارايديكم برينه اوسته ابراهيم
و برينه كوسه حاجى سنان درلردى اوسته كشيلىروهم صلحا دنايدى و مذكور
اوسته لرك نجه شاكر دلرى واردي بورسلو شجاع بو نلرك جانينه وارديا نك
بايله اتردى بو ايكى چاينك قوايعلى شويله اولديكم بر برينه ال صونلر اول
اجلدن طرفنه عداوت دوشميدى و بر بردن بورسلو شجاع قيشورلردى وكاه
اولورديكم شجاعا ولدوغى برده نفاقايد و بيا نندن قالقوب بورسيه كدر كى
اولوردى و بوجاينلا دملرى كرا و قييد و بايجيدن و انجيدن هر برينك اجازت
طرفين و لمشدر دى و بيله اولسه پهلوان شجاع بركون بو براز منزلى اوزره شسته
بوز اوق جانينه دريه براوق قاچردى جلدن اشوري بو كاهوا ايلدي الله اعلم
دليند دخی بوزديلرونى تعجب ايدى مزه اما كه اوق كلوب بكمشش بولد بلكو
كورديلم كم براوقدر اتمش نقرده زياده اشوري كوزيكور بوزك بكي بكمشش
اوقه نچون اشوريه هوا ايلديكن ديوسوليشور كن سوزن آرتوغه واردي طرفين دن

دو گوشه باشد یا را و لکن مؤنث او غنی بپهلوانی و دکلدی و دخی بنجه اندک
 اشالی کمنه لر و بوندن اول تون قهران دخی قبضه جانبند و قزو بر او قلمشند
 اندک دخی هوادار لر میاید بر بصلقبه اگر سز اشغه اند یقنن اوقه طاش دکمک
 استرسکن بر دخی و قزو قبضه جانبند اتوان اوقه طاش دیکن وز دیو بونک او زین
 نزاع برنج کون سور لدی عاقبت یور سواجانی کور دیلکم غوغا نو کمنز و هم تون قهران
 اند و غی زیاده جوق برایدی و لکن بر وجهه دکه مناسب دکلدی و بیه اولسه
 یور سواجان کلوب مسکنت جانبندی و تویاستدی پهلوان بز شصت جانبند
 و از کجه لم سز قبضه جانبند و از کچک غوغا دخی کسلسون کبر و انمغه باشلیلم
 کور لمد الله تقی فنی مزه و بر دیو سولر لر جله معقول کور و بوسوزی صواب
 کور در بر بریده مرچیا ایتدی یل اول قیش دخی بونک او ز رینه کچدی اول بونک غی
 کلچک یور سواجان اول کوری بری طغرلدم سولاق بالی او ز رینه اتوب طاش
 دکلدی شمدی اندک شانی سولاق بالیدن شوریا و لاند پهلوان شجاع کور و اول
 کجوبانده نصکوره نقد زمان کچدی و کی معلوم اولدی یقینا جلدن تعیین ذکر اولندی
 اخرا ندن شور ی پهلوان جهان تون قهران اسکندر کجوبان شور ی اتوب طاش
 دکلدی و لکن زیاده جوق تمدی اتقی ویدی ادمه انجی اتمه بلکم میسنر اولدی شمدی
 یور سواجان عدن بو منزلک انلمسی اینه بختی و جئون سفر ندن اولدر تون قهران
 بو پیران برینجا اتوب طاش دکوب اول سفره کمنشد مرچوم **سلطان بایزید**
 خان اول سفره متوجه اولدی و غی وقت مرچوم کونک داود پاشا کلیمولی بکی
 قهوجان ایدی شمدی او اسکندره عمارتی و جاسسی وارد و وزیر او لوب فوت
 اولد قده اقبیه تر بسی وارد در رحه الله علیه قد رشنا زایدی اهل هنری سور کچ
 اول وقت کیمله سفره کند و کی وقت کچک میچمه نامدار تیر اندان لغله مشهور
 اولان قجیلر دن ککند و بند و کی کیمه اون نغز ادم بیه الوب کند و سفره سینه
 بیلیمک بر لردی و اول اون نغز کبری تون قهران ایدی و اول وقت کم دریا یو زنده

کیسلر له دونما علی چنک اید و با وچ پاره کافر کیلری قیودان داود پاشا او رتایه
 الوب کفار ایدله شویله چنک ایتدی لکه همان مراد لر ی بواید بکه جمله هلاک ایدلر
 و یونچنک ار استمه بر کافر قیودانک کیمسی چندن دور میوب پادشاهک التون
 باشلوسنجا غنی المغه حال شور کن سنجا غی دکنه دوشدی مرچوم تون قهران اول
 کفاری برا و قله او ر و کافری دخی دکنه دوشور و ب و تون قهران دخیار بنجه
 دکنه اتوب سنجا غی قور تردی و کافر له دخی باشن کسوت کبر و کیمه چمنشد
 اول کیمه اولان پهلوان لر ک برینه مطر فی اسحاق دیر لر دی اولانده شهید اولمشدر
 و اولان نصیر پهلوان لر ک او غزاده برنجه سی شهید اولوب و باقی قاونلر بنجه هنر لر
 کوستر مشلدر و مرچوم تون قهران اول سفره سپاهی اغه چمنشد بر کور
 سوز مزه ککله لم پیران منزلک دخی اولندن تا آخر نه دکلوصاحب منزلری بو
 اراده ذکر اولندی اهل قبضند کچنلر ایدله الله رحمت ایدیه و بوند نصکوره
 بلد منزلک اوصافنه شروع ایلیم اندک دخی اولندن آخرینه و از بنجه ذکر ایدیه لم
 بو قصیر خبر یئشدر و کوزنه انشاء الله تکامله اهل قبضه اولنلر و بیه اخر نفسده
 ایمان میسنر ایدیه بو ذکر اولنلر صاحب لری بوندلر **اول غزوات احمد** ایکیکی اوقی
 سنان اوچینی بکلوقه کوز دور دخی میس محمود بشنقی سنان صوباشی
 النجی سولاق بالی یدینی یور سواجان سکرنجی تون قهران
باب استانبوله بلد منزلک بیاننده دکه ذکر اولنور بر کونک مرمرکه
 لد و س منزلک ایاق طاشیدر بلد منزلک اول طشد که اول کیمله اید و کفی
 کمنه بلز اول طاش اولدر اول کونک مرمره اتنه دلبند اتر لر و اند نصکورشیر
 مرد در که بو قوده ذکر اولمشدر و اندک برابرینه یقین بر طاشدر اول پیر اغاج
 او قله اقلمشدر اندک صاحبک ایدنه حماده ابن شیخ در لر عزیز لر دند و اما سیمو
 و هم اول شیخ زاده در کم حدنده یا قوت ثانیدر و هم جله اهل قبضه نک شجیدر
 و هم خوبا و قیدر و اندک هر بر دانه اوقه بنجه اجه لر و بر و لر بیتنا صغر لر د

او بختیارش انکدر و انکد بر و الله لری وار در غایتله صالحه لرد نایدی شوبله روات
 ایلدیکم بوشیخ انندی به آبد سستیز اغزینیه همه ویرمکلا و کا واقع اوله مشدر مرحوم
 شیخ زاده افندی **سلطان محمد خان** اما سیده چلبی یکن مصباح استاید لر ایش
 پادشاهنی زمانه دخی کاه کاه بر برینک مصباحینرله مشرفا و لور لردی و چو
سلطان بایزید خان انکد و الله لردن دعا طلباید و با صبر لر لردی و مرحوم **سلطان**
سلیم خان مصر سفرینیه کند کازی وقت حلب محاربتی کونیه مرحوم شیخ زاده
 او لکون فوت و لمشای رحمة الله علیه مزار شریفی و اسکداره در بهمه اندن آشور
 شیر مرده در اندن آشوری کوزرستاندر **سلطان محمد خان** زمانه انمشلردن اول
 زمانه قرامانه سلفکه قلعه سنک دزداری بمش یا با باشلقدن دن دارا و لمش و قراما
 اوغل و زمانه سلفکه قلعه سنی الوبا هفتی زاده انمش اول زمانه دشمنه حصار و برنی
 صاغ قوز لر ایش مژکورستان صوبائی کلوبا ول منزلی آشوری اند و غنی عیش
 انمشلردن سبیلله انک کتاهنی عقوبتلمش مژکوریلدز منزله دوردن بخاطر
 انکدر اندن کلوب مرحوم بختی قه کوز اندی و اما اول برده دکل ایدی آخر پیرکی زمانه
 اوج برینی سوله سور دی **بختیارش انکدر** اندن نصرکه کلوب صولاقستان انمش
 و اندنایلر و دوه کمال انمشد رگاه اول دوه دنا آشور بیه انمش برنجیه کنیزه
 بری برلردن سور مشلردن آخر شیمی دوه کمال کینه اندن آشوری درالتنجی
 طاشستان صوباشنکدر ویدنجی طاش بهلوان دوه کمال انکدر نصرکه مرحوم
 دوه کمال دنیاند یکده کند نصرکه کلوب هوان دن صولاق بالی دوه دنا آشوری قوب
 طاش دگشدر و صولاق بالی اولیلدزد که برینجاول قلاوز او قله انمشدر و بوسو
 بالینک و هم کمال بکام منزله ناکا و قاری مرحوم و سته بخشیار لدا و قید مژکور و سته
 بختیار بر مبارک کسنه ایدی و انکد جوق برلرده او قیلله جوق کسنه لر مراده
 ابر مشلردن دوه کمال دخی درنه منزلی مژکور لدا و قیلله انمشدر و تمیزانچ
 اوغل دخی درنه و اسکوب منزله و سته بختیار او قیلله انمشدر و نجه لردخی وارده

برنده کله هوان دن منزلی نه وجهه اوزده انمشدر انیشدی بیایده لم او سته بختیار
 آکا بردانه قامش و برمشایدی اوزرنده یونیا عش قیلان دخی اوزرنده طور ردی شوبله
 بردانه او بوجو غزی قند بیکه قولا غوز ایلوبیانه سین دیمش غایتله برک او قدر دیمش
 مژکور هوان دن الوبا و قی قندیلنه قوشن اتفاق برکون هوا یلدز اولور جمله بهلوان بر
 بر جمع اولوب انمغه مبارک شتاید لر بر اوق قلاوز انوب نریه چند بیه جعوب فوت
 هوان دلنه کلچیک بو دخی اسکان اوزره قاعده برینه کتور و بر مژکور اوق قلاوز انمقدار
 او لکون زیاده برک هوا اسوب هوا جیلرک باشند ناشوری کید و بکچوب اول و قی
 قندبر منزل اطرافینجسین ایلوب بر کسنه دخی انمغه شروع ایدیمک بو هوا جیلر
 دخی فارغ اولوب نصره انوب کلچیکلا و قه مشغول اولوب قوق و در دخی شوکا دکلور
 تانوبت کرو هوان دن صولاق بالیه کلچیک اول دخی انمقی و قانده هوا جیلر قوق
 اوروب دکلر کور دیکر کم اوق کلوب دوه کماله بدل دوشدی بو اوق قلاوز رینه
 کلوب هوا ایدلم دیدکه بقوب کور در اول و قی شول قلاوز انان او قدر که هوا
 الیوب قوند ریبوب بولم لردی منزله ن آشور بیه قویوب دور دی بوند نصرکه کلن
 اوق منزله بدل ایدوب هوا ایلدیلر و اول و قله منزله ن آشور ایدتانی چکوب کروی
 کوند ریلر بو اوق تکرار انسون بو اوق منزلی بوز دی و لکن قوند ریدیلر دیر لر
 و اول و قی جقد قرین غایتله خطا ایدیلر بو اوق جعفرن سیدانک بغایت اولور لردن
 ایدی کا بیکار سنان دیر لردی و بزم دخی و سناز مز ایدی و مو لغاییدی بندخی
 کوشک و غلوان ایدم دوه نک طشی ادرینه سکوب اوقدن کوزنوب دور در مشوبله
 برک هوا ایدای و قی بندخی دویمدم اول بر اوق منزله بدل و بر اوق دخی اندن او یکک
 دوشدی بو تکرار کروی کوند ریلان اوقانده واری بقی انش بو زیلوی بر و جاتیه قییه
 اولندای او لکون دخی غیری کسننک اوق منزله قیوب کلیدی بوسولاق بالی او لکون
 جمله سنی بصدی نجه بصدی منزلی بوز دی و بویه کلدکی غوغا اولدی هر کشی بر در لو
 سوز سو یلدیلر اکرا ل آشور بیه کلن اوق بکلمسه بریدل و بر اوق اندن کسکول اول

او قرن شهابه اول منزل دکلورده هم عاقبت او بيله اولدی و بوعالم طرفین
 اولدی بویو بچیلر اولدی بولار کان اهللد دکلک ککر کدر لر بونلا و زربنه
 تمامه ای کجده ای و بيله اولسه بوقروده حکایتا ولندیکم اوق میداننک تکیرسی
 بنیادینه سبب نه اولدی اول محمدن پهلوان بایزید کاشیدی ای میدانده ضیافت
 ایلمکه جمعه لر فورلش ایدی انک سکایتی بوقروده یکدی تکرار ذکر اتمک لازمدر که
 اتفاقا اول پهلوان بایزید که سلطان بایزید ک اوستاند کایدی محمدن انلا و غلی
 کلدیکم پهلوان بایزید و غلی دیر لر دای و بيله اولسه بومیدان اهل پهلوانانکر که
 آنکه استقبالیلیو واد دیر و اولدی پادشاه لره لایق پیش کشلر چکوب پادشاه
 ان اویدی بومز کور هو ان دن صولق بالی میدان اهلنک بغایت کزیده ار لرن ایدی
 و برسا فر کسه انک نظریه کوردی کمر اهل کمنسه ایدی و عمرین مجر داک
 برله یکردی و قوشاغنه طوفان ایدی و هم جوق چکوردی عاقبت سلطان سیم
 خان مصره کیدر ایکن شامعه فوتا لوب صالحیله شیخ عبدالن اعرابی اولدی و غی مزار مرده

دفن اولندی بزکیر و سوزنیز کله لم چون پهلوان بایزید و غلی ضیافته مصیبت کور
 ان جمهور ایل اهل قبضه میدان جعفر دیر بومز لدن اشرو جقوب قولیان اوقلا و
 و بر اوقدی منزله بدلا لوب و بر اوقدی اندن کسوجک اوکون انلا و غن اکا بادر لر
 و اندرخی بویکی اوقاشوری اولند غیر شاهد برله ثابت در بر لر و شاهدریخ
 دیکلر و اول منزلی برینه دکلک اجازت و بروب حکم ایلدر و انکر و مملکت برینه سوار
 اولد قد نصکره پهلوان دخی برعالی ضیافتا بلیو با وستاند لر قونجه دعا و ثنا ایلد منزلی
 دیکوب رضیافتا بیکم معامه دکلدر میدان انا مشالی جعبت اولش دکلدر مکر مجر
 اجمرا غانلا و له بونلا و زربنه نیمه بلر یکدی بومنزلی نغمه کسه ظفر بیلدی بونلا و زرب
 جوق زمانر کفت و کور اولدی کلد امدی بوسلو شجاع بومنز لر نه وجه اوزره
 اند و غنی دخی ذکر ایدیم اولوقت پهلوان شیخ اطمان یشد بروب بجی باشی وسته
 ابراهیم انده بيله اولوردی بواسته ابراهیمک نیمه شاکر د لری واردی کندی

و قاتلید کد نصکره سلطان سلیم خان تحت جلاوسایت و کز مانده اولدیه
 بوسه ده ایکن مرحوم و سته ابراهیم آخر نه کیدوب کندی برشا کردی
 برینه یا بجی باشی اولوب اول یا بجی باشی اولاندن مقدمه مرحوم قوللری و شاکر
 لری واردی و ولتولر اکا همتا یلدیلر واقعه ایواستاند ایدی اول صکره آخر نه
 کمد که مرحوم قوللر ندن وستاند قولی قلمش ایدی اول یا بجی باشی اولنک
 خلیفه سی ایدی اول بوحکایتی نقل ایدر برکون وسته میدان کندی بر بریمه
 شاکر لر برله بوسلو شیخ که اوکون منزلی آنسه کزدی و اول نقل ایلن یا بجی
 باشیدر بغایت صالح کشیدر ایدر افندیمن میدان کندی بر بخلیفر و پهلوان شیخ
 و بز قالد کیدر زاون قیاندن بر بریمه کیدک اوچمزه غلطیه کیدک میدات
 اسکده سوا ولد و غی بره فریب برده بریمه واد دیر اولزمانده ترس خانه لر یوق
 ایدی پهلوان ایدر کاولک شونده بر مقدار کیغیت انلم صکره میدان کیدلم دیدی
 بر بخلیفر کدانه اسکندر پیراغت در بر لر دای اول ایدی کل پهلوان لطف ایلد
 و از کل شمدیکه حاله میدان کیدانه یوز مناسبت دکلدر بومیدان اهل باک اطلق کر کد
 دو جوا بایت دیر اوکون منع ایدوب میدانه متوجه اولدق پهلوان شیخ بره ایدی
 بکون یلدن منزلی آخرین دیدی پهلوان بیوک سوبله دیدک کور ایدی کون بکون
 یلدن منزلی شور یانچیق اولور سم آبر و قالمو اوق یایلم دیدی بونک کبی زندیکم
 ایدوب سوبلر سن دیدک ایدی بویکجه بدوش کور دهر انکیچون سوبلر دیدی
 او بيله آنسه میدان واد قوافی تحقیق زمان اولوب یا یلر خورلدی اوکون یلدن اسر
 ایو هوایدی اتفاقا اوکون قون پهلوانلر کسه انمیب همان تون قیران و شیخ
 ایکسی اندیلر قلقوب بریم کز آتوب قوللرین فردر دقه عاش دینه کلویا وستاند
 قولجه دعا و ثنا ایدوب و کچن پهلوانلری یاد ایدوب حضرت رسول الله صلی الله
علیه و سلم پالار و حل برینه دعا و ثنا ایدوب و بایلر پهلوان تون قیران قلقوب بر اوق
 آتوب چاغردی بروده هوا جیلر قولا قوروب دیکلدر یلر تا کم اوق کلوب بخلیدن

اشوری فوندى و زرينه واروب بش د لبند اوب هوايتد ياراندن قالقوب
 بهلوان شجاع دخی دوروب براوقاوب مژکورک هواستى الويا کا هوايتد يار
 اندن کبر و قلوب تون قهران دخی براوقاوب کبر و هواستى اوب نوبت کرو شجاع
 کلوب واروقى بازويه کنوروب حقه نجه در لوناز و نياز ايد و بايدى بوضيغ
 بشدى بكون مراده ايرکور ديو نياز ايد و باوقى کز لوب باشن کز لوب قبضه دن
 لچر و نما مکور سيه کنوروب شصته کنشاد و پرو باوقى اندى و يايى ياصدى
 و اوبوب باشنه قودى و لزمانده جيجى باشا وسته ابراهيم يلچايدى باشنه بيله اوتو
 دخی نجه اوستان د لردن چوق کسسه و ارايدى نجون يايكى ياخذن ديد يار
 بوندر جواب و پرو بايدى که هتکتر بيله مقصود حاصل اولدى ديدى و نه جانبدن
 هوا جيلر فوق واروب د بکلد يار همان دم اوق منزلدن اشورى کيد و ب قودى
 جمله سکرد و با و زرينه وار ديلر هواستى اوب و هوا ايلوب د لبند بوز ديلر
 مژکور منزلانلد و غي معلوم اولد قد نصکره مژکور تون قهران دخی عضبندن نکور
 قالقوب باوقاوقاوقا استد که جمله انده اولان اوستان دلر ايتد يار که بهلوان منزل
 بوزلد قد نصکره ارفوق اول منزلان و زرينه اوقاوقا استا ذکر قولنده بوقد
 ديد کلر نه هج سوز لر بخ قولاغنه قوموب براوقاوب اول دخی منزلدن
 اشورى کلوب فوندى کوردر لک چيکيم تون قهران اوقى دخی منزل بوزدى
 والا که شجاعا و فاندن اشورى منزل کرو شجاعا اولدى اگر که شجاع انتمش لوس
 منزل تون قهران اولور دى اما شجاعا و فون قهران دن بريايى و زون زياده ايک
 و مرحوم تون قهران ديدى اولدر کيم نجه يرلده شجاع بريايى و زون قدر يقين
 ايتد هر ويل چالشده اشورى نجه اوکون يلد و کاش ايدى بژک و سوز نجه
 کله له چونک اولدمه اتش بوزلدى جمله خاق و فون زرينه اولايى بهلوانان
 منزلدن اشورى اولان اوقاوقا دى دعاوشايدوب جقرو بکند و لرينه و بر ديلر
 و اول مجلسه برآم و ارايد بکيم بير واسكى قبضه عاشقارندن ايدى و مرحوم

کدر لاجمدا پاشا بيله پوتنه اتمش آدم ايدى و نجه بهلوانان دخی خدمت ايتمش
 و هم بهلوان اسکندره تون قهران ديولقبا اول فومشدر اول بيرک دينه بيلد يار
 حسن بابا در برلر دى اول مجلسه بهلوان شجاع عقيبته بهلوان تون قهران اگا
 يقين اولان اوقين کور دکده ديمشکه شوسنلار د نجه دوران اوقى کور مسن
 عاقبت سنلار و جاغنه صوقيان بو اقد چونک مرحوم بهلوان هوان دن صوق
 بالينک برى براوج آدم مقدار ايتمشدر بورسلو شجاع انلا و زرينه ملاش
 دکد که نصکره بونلا و زرينه زمان کچوب و بهلوان تون قهران کلوب اول منزل
 نه وجه اوزره اتمشدر وانک منزل اوقى شصت جانبنه صلقلوانل بکرى دوشد بک
 اجلدن اول اوقى د بککه نه غوغالرا ايلمشدر شمدنکر وانک حکاينى و صفت
 شروع ايدى لم بومژکور تون قهران بهلوانان دخی سائر منزلنر دن برى نسته
 بيان ايدى لم وانک جمله هنر لردن برين بودر که پادشاهک کمک فرونى کتدو
 بون مقدار اولوب شوبله دور و غي برده و بوقريه برکوت و اردنک انلا و زرينه
 برکوت صحر اوب جقمشدر اولن ماندن بر واروق برکسه اى دخی ايدمشد
 و اول فرون حيلجه جمع بر يدر بکچرى طائفه سندن کلوب طور اول بردن
 قبويه چقر بوقصه بکچرى طائفه سنه مخچ اولور دى و بر دخی بودر کم اوق
 ميدانته انجیلر نيکيه سنده قوشمايه قالقوشدر انده اوق مرمرله نشا قوشد
 و بر دخی اولدر کم کسد و چکد بکى ياي صولا ليله قبضه سندن باپشوب صاغ
 ايله نوجنندن صيروب قوراردى و مرحوم ابراهيم پاشا ات ميدانته اولر نجا
 ايلوب بايد و غنه پادشاه و بنه ضياق دعوشايدوب هر طائفه پادشا
 اوکنده هر کشى هنر کوستر و بر مژکور تون قهران جمله قنلرندن برى بودر کم
 بش دانده در سپهرى بر برى برکيدوب کوندر ايله ات اوستاندن اورو باول بر
 جانبته کچور منش سلاولى قلانلر شمد که حاله بکچرى تعليم خانه سنده اصلش
 دور و پادشاه دخی اوکته کنور و باول ذکر ايتد بکمز اوزره يايى قور دوش

و کند و لر با یکی باغنه براغوبایکی لیلله با پیشوبا صلوا قلده میوب باد شاه
 اتمسکه صغر دن زیاده قوتک وار میش دیو او تو ز اقمه علوفسی واریکن بکری
 اقمه ترقی ایلوب وظیفه سی اقمه ویش و مر کور بورسلو دخی برکون میدانم
 جمعیت بله او نور کن اثناء کلامدن بورسلو تو ز قیرانه ایدر کل کور شلم دیرو اول
 دخی توله دیو قلقوب بر برینه آل صومشلی بر شجاع کور شیخال علندن بر مقدار
 بیلور میش بر صحنه اشلک صد دنده ایکن تو ز قیران شجاعی سوروب هیچ بحال
 و بر میوب با صوبار قسنی بره کوردی شجاع بغا نل ایدوب بر دخی طوطوشلم
 دید که بن کورشی دکلم دیمش چونکم بورسلو پهلوان شجاع بلدن منزلتی تو ز قیران
 اکابر با عازونی بقین ایدم اند نصکره اون پیل چال شدم آشوریا نجه دکلو
 دید وکی زمان اول وقتدن بر وجهه پهلوان برله هر قیش اطمانا یلیوب وهر یاز
 اشل ایلوب بورسلو شجاع کلوب بو میدانم پهلوان لرینه غلبه ایلوب با وچ عالی
 منزلتی اتمشدی و پهلوان تو ز قیران با وچ منزلت بریکه بویران منزلت ایدر انوب
 لود و سله بلدنی اتمیوب دور دی شمدی سونمز بلدن منزلته دراهه تقانی
 اکامیسرایدیک زمان کلدی بو استانبول میدانم بلدن هواسی از واقع اولور
 افاکارا دله شیکا هیکتا سبابه حق تقابر قولنه استد وکن ویرمک دلسه اکا
 اول مصلحتک اسبابی مییادی ویر رحمتک الهک اول وقت قرق کون بیایی
 بلدن اسدی وقتاکه نصیب اولماق زمان اولدی و لکون یا لیرین حاضر لیوب منزلت
 ایاق طاشنه جمع اولوب نلک و ز رینه کلوبا و تور دیلور و هر کسنتک یا مجبسی
 یا بن قروب کند و احوالنه مشغول اولوب و تور دیلور و هوا جیلری یا لیر و
 کندروب و معتد شهادته بر آاد ملره اصغر لر و خا رجدن کسنلری اوق
 التنه جقر ویا و قری کوزه دون دیو تنبیه ایتدیلور و هر جانبدن مبدانه نظر
 ایدوب هر کس برلورینه ادبایله سکوت اوزره اولوب و تور لر دی میدانم
 صاحبزادن یوز دغا غنی اوسته کمال و بر دخی بیکار سنان ونجه نیراندان لردن

جمع اولوب و قالکنده او تور لر دحابتا تو ز قیران باغ اوزره طاش دینه کلوب
 دعا و ثنا ایدوب جمله اهل قبه دن کچمشلی و دخی رسول الله اکوب دعا و ثنا
 ایدوب براوق کز لیوب با وچ دوه کمالان و ز رینه واروب هوا جیلر سکروب
 او فی کور دکرنده هوا ایدوب با وچ دلینا دیلر سا نر پهلوان لر دخی تو ز کورنیت
 تو ز قیران کلدی قالقب طاش دینه کلوب براوق دخی اتمه شروع ایدم که
 یا بیجی سیایج قور احمد ایدی یا بیجی پهلوانک ایلنه صونوباند و بر دیکم شصت تین
 آت دبدی و ایلدی بغایت شصته مال ایدوب براوق تو بآر نجه بر شوفه حیرت
 جمله سینه بله شوق کلدی چونکم پهلوان فی اندی نده اولان پهلوان لر ایدر شوشو
 اوق غایبکله ایواندیکز غافل اولمن دید کرنده هوا جیلر اوقا و ز رینه واروب کورنیلر
 منزلدن زیاده دلیند بوز و با و لکون جمله پهلوان لر اوقا و ز رینه کلوب دعا و ثنا
 ایدوب اوقی چکوب جقر و صاحبنه تسلیم ایدیلر و برینه نشان ایلوب با و لکون
 بو بلدن منزلتک اتمسی دخی بو وجهه اوزره اولمشدر و شمدنکر و منزلت اوق
 طاشی نه وجهه اوزره دکلمشدرانی بیان ایدلم و بونک و ز رینه نه غوغا لر
 اولمشدر بر مقدار صلوقیه ایلدی و غی ایلرانی دخی بیان ایدلم و اند نصکره بر غیو
 منزلدن دخی خبر ویرلم انشاء الله تعالی مراتب اول کوچیک مرمر شبر مرد شجاع ایدم
 کز رستان بختی قره کوز سنان صوباشی دوه کمال صولا قبالی
 بورسلو شجاع مرحوم پهلوان تو ز قیران اسکندر

مژ کورنیلر ذکر اولان برده اوقاقن پهلوان لر د اولوقت کم مژ کور تو ز قیران
 بورسلو دغا آشوریا تو ب تمامر شهادت یا یلیوب ثابت اولدی لکن
 بر مقدار شصت جانینه آنلوب صلوقا تو ب طاش دیک کوره جیلی منازعه
 اولند و اوق منزلت ایلدی و غنی بادشاه عالمپناه حضرت لرینه عرض ایدلر شصت
 آنلوب نزع اولد و غنی بیله عرض ایدلر مرحوم سلطان یا زید حضرت لر کی کند و

دخی انجی ایدی او سلو بیری خوبا و لوب کمان کشک لری دخی و لوب بر منته
 یایی چکوب دیار عرب که مصر در انده کوندرب هیچ کسه انی چکیوب سبعل معلقه
 کبی قالمشدی و کندی و دخی اوقاته قاری یایی دکه کشی اول قبضه استعلا
 ایده مز لردی و بریای که الله نده شکست اولسه انی مرامتاید و ر لردی و شکانه
 اند قاری اوقی بولوب کتوره نک بر التوتی و ارایدی و اوقاتی عملنده تمامه کالید
 رسوخاری و ارایدی بر کون بریایلرینک قبضه لری فوجشانی یا بجیه یا پشدن
 کوند مشلر وانی الدن فوجی بونه بر کون و برسونلر دیو ابرایله لر دیمش یاییک
 مراعی تمام اولد قده پادشاهه لوب کیدوب پادشاه دخی کوروب بن یونک
 قبضه سنی یا پشد رسونلر یونک کوکشی شیه جعفر دلر دیو سوال ایلده بونی بزه
 کتورن خدمتکار بیله بویولدر دیو جواب ویرد که یایی کتورن قیوجیه چون
 سوزی طغری سویله مر سنین دیو یوز دکنک اولدر یایی چونکم بهلوانک منزلی
 دیککه انجیلر شصتدر دیو سنانده ابتدا پادشاه حضرت تلیزینک خود معاول
 شریفلری و لشدری سویله ابرایله بر که شیع افندی بیور دیکه او سستلر
 بیلور مسنر کم بونه پادشاهک امریایله کلد که بهلوانک طاشنی دکم او سستلر
 ابتدا لر کم منزلی اند و غنه شکز بوقدر و کتن شصت اولد و غیدر بهلوانک شجاعک
 اوزرینه طغری اوقوب دیکون دیدیلر شیع بو وجهله بر جواب ویر و بیایدیکم
 پادشاهک امرینی نجه ایدلم دیدیلر بونر جواب ویر و بیایدیکم پادشاهه
 کیمک سوزی وارد امره مطیع لر و کتن نجه امر وارد که اهل خبره سی
 وارد در خواه اولنور و بوملریک دخی و استاد سز که اولد و غنک ایلدن بو مصلحت
 سزک امرش یکنز مغفوضدر سز نه بیور سکن بز دخی سزک امر یکنز و پادشاه
 حضرت تلیزینک امرینه مطیع اولور د دیدیلر شیع دخی بونلر جواب ویر و بیایدیکم
 فی یاران سز لر قنده ایسکن بن دخی اندیم سز نه برانسه دیبه هم سز دخی
 کور و کونز اوسته لر ایتدیکم که بیورک شیع ایتدیکم بن برانسه سویلیام

هم سز نه و هم پادشاه حضرت تلیزینک جانبنه انفع اوله ایتدی نور قهران دخی سزک
 هم بولدا شکز و هم فرزنداشکر در هم اندک کوکلی خوشا و لوب و هم پادشاه عالم
 پناه حضرت تلیزینک امرش یفلری برینه وار سون دید کله جمله سکوتایدوب
 طور دیلر منزلی طاشنی دکلیم و لکن بورسلو شیاک منزلی اوزرینه دیو دیکلم
 نور قهرانک اند و غی بردخی باشقه بز منزلی ولسون دیو دکلیم و صکره هر کم کلوب
 قادر اولوب بورسلون برادرم اشوری ترسه اولدخی طاش دکسون دیدیلر
 دو نوب و سستلر و سائر اول مجلسه اولنلر نور قهرانه ایتدیلر بهلوان سن ندر سین
 بوقوله راضی اولور مسین دیدلر نور قهران دخی انلرک بر قولنه راضی اولوب شجاعک
 اشوری ان طاش دکسون بندخی راضیم دیدیاند نصکره بهلوانک طاشنی دعا
 و شایدوب تکبیر ایلده کتوروب دکلدر لغوغا کسلوب سکونه واردیلر اولدخی
 بیلور دیکه اوقی اولری کندندن غیری یوقدر کندی دخی انجه ندکاو زحمت
 و مشقت چکمشدی مع انقشه بنم منزلی رده واقع اولان یلدر منزلی بورسلو شیاک
 منزلیدر و لکن پوزان منزلی اتق جا نرد در دیو زبر پوزان هواسی هر زمان سر
 اما یلدرن هواسی از بولنور بر منزلیک کم هواسی آق واقع اوله اولری امانق حبیلده کوچک
 و حرم نور قهران ایدر دیکم بن بولسم منزلی بریده اقرار دکه هر اتلان و قانه
 هلاک اوله و هم دخی اولریک هواسی بلده بر کتله اسه واقعا انجیه غایتله
 مشکدر که بر یور وک اوقاته قانه دخی مرامتاید اولیه و مرامتاید دیک
 تقدیرجه اولکدن ایوا اولیه اکثر اتلان منزلی مرامتای و لغش و قله انقشدر
 اوستان اولد که مرامتی یکنستند ایوايه اول مرامتایدیک اولکدن اوتوق
 یورک اوله و اوقیجینک اوسى اولد که کند و دخی انجی اوله و یایی دخی انجی کرکدر
 یاییک نجره سنده اوقده اتهاق اوقدر زبر اوقی اشغه و قرو انقده تفاوت
 وارد و کرشک دخی اوزون و قصه اولسیرله اوزون و انقده تفاوت وارد
 بر یایی اوسته سی فور مقده و با آخر کشی فور مقده تفاوت وارد و اوالقده

اوق پای و کرش علیه جوق بحث وار در کتابه یازوب دل سولیکه دندد کلد
 و اوقامنی و اوق بورتمک نید و کنی دکه کشی بلز اما اهل او ته سنده کز لود
 او قیوب یاز مغله دخی اولن دار حقد رنجه کسیر وار در که جوق چکرلو و کن غیر
 دخی وار در که افی از یایدن دونه دونه باصرلو چکک فانه ایتر اگر نصیب او کد
 بوندن دخی بوق کلمات بیان ایله لم اگر صلا قمنز اولور سه انشا الله تعالی
 بود دخی بر غیر منزل در جزئی منزل دیرلر انک بیاشنه در شمد نصکره یو یاز یون منزل
 اول جزئی منزلیدر آده جزئی داود دیرلر اول منزل در زنی حسن یری دیرلر
 و انده اول بوق و ده دوز پرده بر غبه منزل دخی وار مش کز و ده قالد و غی جلدن
 صاحب لری حیاته ایکن کند ولرد کوبا حیا ایکن مقید ایله یار صکره بلور سز
 اولوب کیدی و بعد سلطان محمد خان زماندن قالمش براو ستاد یازجی وار دی
 اده اوسته عمر دیرلر دی اول طاش انکدر دخی در زنی حسنک طشی واره
 بومز کورلردن مؤذن او غلند دخی انما شمدیکه حاله برینک یوقدرس و حلیر شاذ
 اولسون بومنزله دخی جزئی منزل دیرلر بود دخی میدانده برعال منزلدر بواج
 منزل نصکره اولان منزل دخی بود بوق دخی بر مقدار حکایتایده لم یوز یلدت
 برو بوکا دخی کیمر کلوب یکد و کنی و اول منزلدر اولان طاشلر صاحبی کیملرد
 اول یازجی داود اند نصکره جزئی داود و اند نصکره یازجی عرب زاده
 و اند نصکره قرغه مصطفی و اند نصکره تعلیم خانجی باشیدر و اند نصکره
 دخی بوز داغایی مصطفی چلی در که بوز داغایی کمالا و غلبدر و اند نصکره
 دخی بونک کبی فاشله اتلان منزل لری کلوب وزیر علی باشا هولرندن پهلوان
 جعفر که لند و ها دیکله ملقبدر ذکر اولان بر لری اول کاو باغج او قلده اشوری
 اتمشدر انک دخی و صنی برنده کلوب سولینسه کرکدر و بوند نصکره مقبول
 احمد باشا هولرندن پهلوان قرخ کلوبا اشوری اتمشدر اول دخی پهلوان چولقی
 دیکله ملقبدر اندن اشوری غاج او قلده اتمشدر غایله تبر انداز ایدی انشا الله

یرنده ذکر اولشور مژکوز جوا بلر جزجی منزل بیاشنه در پوزان ایله اتمشدر
 بود دخی عالی منزلدر مقدما ذکر اولنان اوج منزلدر نا شغه منزل بود رنجی نادونه
 کمال قدر یردر و بومنزله اول واقع اولان مهلوان دینه یازجی داود دیرلر
 و بوندن اول بومنزله تفصیلی یکدی انده بعضلری یقین اولد قلمی جهندن در که
 نایدیدر بعد جزجی داود کلوب مژکوز یازجی دناشوری قوب طاش دکشدر
 و مژکوز داود قول اصلندندر کونجی قولی دیکله معروفدر بغایتا بر تلویب چکر
 اتر دخی و بیون لد و غندن البسوک قانلری شیر شیرا فردی کس و قور قور سز چکر
 اوقی ایچرودن بر تلویب اتردی و اندن صکره عربا و غی دیرلر دخی و اندن یازجیدر
 صنعتی توصیه او کتمشدر و فرنگجه دخی بیلور دخی و حصیا نسی نوری وار دی
 و بوندن غیر ایکی برده دخی منزل وار در آدینه ابراهیم دیرلر او جنبی طاش انکدر
 و اول منزلاند و غی و اوق و لکون اوقبا و اوق یارنده قلوبا و قتمشدر اول و قی
 یارنده سی کون بولوب هم کز و هم وصله ایستدک نصکره اوقبا و جنبی اوق طشی
 انکدر بعد قرغه مصطفی دیرلر اهل شوق ایدی اوق اتقه بشلده یغنه انک قولند
 و الجوکز لرینه یقین کورر دیکم قیون باجسی کبی انجه الجوکز لرله بود دخی و قی
 اوقب نیلر دیرلر ماشولله عاشق ایدی یکم اوقی چقروب سلمکه باشلده قه
 اتمیلر نکیه سنی یدی کز طوفا یدوب کز دی و دخی اول اوقی سلردی
 او قلمی یو او سلوب و زده تیمار ایدر دخی ماخلق کوزینه خور ایدی خلق کا
 خور لخل بقده یغندن او تری حق تعالی اکر بر هفتیه ایکی منزل اتق میسر ایلدی برکون
 ایکی منزل طاش کدی دور دخی منزل انکدر و بعد اند نصکره بوز کبی محمد در
 تعلیم خانجی باشیدر خیلی برک یازجی چکر دخی ایله اوق یازجی اوقب منزل یارنده وار دی
 قول قالدیروب طور دخی و غی وقت همان بر بورجه بکوز دی کوبا افی اول هیبله کورن
 همان سلوان سنور دی و بوقدر قوت و قدر تا بله اتقه ککه کوه اسکوک
 اتر دی قرغه مصطفی و اول اشوری اوقب طاش دیکدی یزجی طاش انکدر و اندن

مسکوه اوسته کمال او غلبه یوز د غانجی مصطفی چلبی در هم اول دخی پهلوان عللدر
وتبر انداز لقمه نظیری یوقدر زمانه و تون قهران در نه منزل اند و غلبه
اکانندن بعین اثر کسسته یوغدی بوشیدی ذکر ایله یکن منزل اولی تمشدر و بو
بره بوجه ذکر اولنان لردن اشیری کاویا اولی تمشدر که انکدر خبی چوق بر در
در لکر او کچو لور اولسه دوه کماله بدل بر در و اند نصکره کاویا میر علم احمد
اغابون مبالغه اشو کاویا طباش دیکم شدر مرکزور مصطفی چلبی نیک قبضه چا
بر قدیم زمانه خندق وارداتی تمام امغه سهیله فلشدر و بو منزل دخی
وصفی بیان بوجه اوزره در بودخی بواراده تمام اولدی و مرکزور مصطفی
چلبی نند و ها کاویا اشوری اوتوب دور اولدخی کمال مرتبه توانا بکت
ایمش و هم غایله چوق چکر دخی اندن اشوری پهلوان نند و ها کلوب مرکزور نفس
بر لر بی غاج او قله اشوری تمشدر و اند نصکره دخی مقتول احمد باشا قتل نندن
پهلوان فریخ که چو لای دیکمه ملقبدر اولدخی کاویا مرکزور لردن اشوری غاج
او قله اوتوب طباش دیکم شدر مرکزور برده اوق تندر در یابی داود جز مجی داود
عرب زاده قرغه مصطفی بوریکی چهر یوز د غانجی مصطفی چلبی و دخی علی باشا
قولی نند و ها جعفر و بعد چو لای فرخدر

باب

اخیری منزلنک بیاننده در یلدن هوا سیله ائلور ابو اوق یوز بر در و دخی
غایله اوق قرو لور بلا بر در و بونک یا قبری میدانک صنوری نهایت بولدغ
بر در و اول یرک ادینه چا قلاق دبه بر لر بودخی قا مش منزلدر و بو منزلک
اول اوتوب طباش دکن کسسته نک دخی در میدانده اول قلوباخی واقع اولمشد
و هم مقتولدر رحمة الله علیه و هم میدان اهلنک قدما سندن در و اول منزلده
اخینک نشان و منزلی و ایش و استاد لر یزدن اولده ایشدر و مرکزور و هم سلسله
بایزیدخان زمانه یو باجی طباشنک رونقی زیاده ایدی اوله اولسه مرکزور

اخیری کرواحیا اولنسون و نیمه طالب لردخی بر مراد اولسون دیومر کور اخینک
بریا و زرنه بکیمی زمره سندن طوبیا سکندر آدلو بر کشی اوتوب طباش دیکدی
و بعد قره مصطفی نام بر کسسته اولدخی بکیمی زمره سندن کلوب طوبیه
اشوریه یوز آدله اوتوب طباش دیکدی مرحوم سلطان محمد خانک اوچی باشی سید
و مرحوم سلطان سلیم خان کماخ قلعه سنی فتح ایلدیکی وقت اول قلعه یز مرید
قره مصطفی اول زمانه بابا باشی اولمشد اول قلعه جعد و غندن اونری قرقاش
بیلا ایچه ایل صوباشلعه جعدی و مرکزور قره مصطفی نک بر هنری دخی بوایدیم
برای کم نقد برک اولور سه عادیجه ایکی باشی ایسته اوتوب و ایکی دزبله قورب
صالح الینک باش بر معینه کریشنی طباقوب قوردر دای اول وجه اوزره یابی نور
بر کشیدن دخی کورمدک و بعد مجی شیر مراد او غلبه یابی چلبی ساجاق بکی او غلبه
اندن اشوری اوتوب طباش دیکدی و اندن قرغه مصطفی اشوری اوتوب طباش
دیکدی و اندن چکره کان کن سنا بلو حاجی مصطفی اشوری اوتوب طباش دیکدی
اندن اسحاق بک اشوری اوتوب طباش دیکدی و اندن اشوری کان کرعرب او غلبه
اوتوب طباش دیکدی و اندن حیدر بک جله دن اشوری اوتوب طباش دیکدی و اندن
اشوری قیودان امیر علم احمد بک ابتدا اوق امغه بکی هوس ایلدیکی زمانه مرکزور
حیدر بکدن خبی اشوری اوتوب و خبی عالی ضیا فتایدوب طباش دکش اولی منزل
اتلسنک سببی ایله او نجی ایله یابیمیه پادشاه حضرت نوری علوفه تمشدر ایدی
و مسکوه تکرار اول منزل مرحوم امیر علم احمد بک کند دخی بریخ تمام
او تون بش آدله اشوری اوتوب طباش دیکدی بک کند سنک او کبی طباشنی دخی چکر در
و پهلوان بورسلو شیاعک لدوسله اندوغی منزل یتر دیدی و افعابر منزلدر که
کوک التمه بر دخی نلک اشالی منزل اوله خصوصاً کم اول غلبه پشرو اوقله نلان غ
اوق منزل بورسلو شیاعه قریب وار مشدر و اول منزل قیامته دکلو تیه جفی
معلومه دکلدر الله تعالی روحلرینی شاد ایلسون جنت علوانک روحنه مقام اوله

و جمیع اهل قبضه اولن لر د کشتلرینه دخی الله تعالی رحمتا به و با قیلرینه دخی
قوت و صحتلر و به آمین یار یار عالمین و بومز کور منزلله او قاتلر بونلر در طوب
اسکندر قره مصطفی بالی چلبی قرغه مصطفی سنابو مصطفی اسماع
بک سلدار یا جمعی عرب زاده جندربک احمد اغا طاش دکش کن چغرو یاشق
و بونلر د نصکره بومزلله کلویا او قاتوب طاش دکن بهلوان حسین در ولقبه
پار بول دیر لر اهل علم زمره سندن اولوب حیلی د قیق دانشمندایدی

باب بودخی عربی محمود باولک باشی نیک بریدر بطعی هوا سیله اتیلور استانبوله
سلطان بایزید خانک عربجیلر نیک باولک باشی شید رغایتله قصیر القامه ایدی
ولکن چلبی پای چکر دی شوبله کم کدیه هم کرش اولور برکشی بولسه هر نقد
کون و قاتر سه اوضه سیوب یورلر دی نهایت مرتبه قبضه عاشقلر ندن ایدی
وغایتله شیر مرد کشی ایدی و مرکور اخی بره چقمش دی سلدار اولمشدی سلطان
سلیم خان تبریز سفر ندن کلور کن اتفاق پادشاهک عربلری بر باجو قلوب ده
برعرب باطوب بونی چقمغه چالشر کن اتفاق مرکور عربی محمود دخا و زلرینه
راست کلوب کور کم پادشاه طود برعرب باجوغه یقمنش عربجیلر چالشور و لکن
چقمغه قادر دکلر همان بونک دخا اختیار ی قالمیو بآتندن ینوب واروب انلره
قومه جانم دیو یولدن ندارک ایدوب چقمغه سبب اولدی صکره پادشاه دخی
کور برآمد که قصیر القامه اتاغوغاسی و شیر مردکی و نادم دکوار
پادشاه بونی شمام کوروب سپر ایدر اما بوا در عربجیلر وضعیت دکل سوال ایدر که
یو کشی ندر جواب و بر و باید دلر که پادشاهم بواقل عربجیلر باولک باشی سیدی
شمدی سلدار قولر یکن دندر دیو جواب و بر دکلر نه پادشاه امر ایدر که هر
مصلحت اهلته کر کرد دیوانک علوفه سنه ترقایدوب کیر و عربجیلر باولک باشی
ایند تا اولن اول یر د چقمعیوب طور در صکره سلطان سلیم خان در ورس

عزاسنه وارد قده کافره نیت غزا او قاتر کن قلعه دن کافر توفنگله اوروب
شهباید در رحمة الله علیه و بومز کور منزلی بنیاد ایدو باول طاش دکن اولدر
واندن صکره یکجیری زمره سندن زغرچی قاسمدر بعده یا جمعیلر دن فوسته حسین
شمدیکه حاله اول یر دخا ناک و مستینه در کسه انما مشد و اولاجلدن کم انک
قدرتی وارد و اولار زغمششد و انک کم قدرتی وارد انا محمد در مرحوم امیر
علم منزلت مرد اول یای دن ملا یچون و زمره طور و باغاج او قله مبالغه
اشوری توب طاش دکششد و سابقا اول منزلی بوزمقی قصیدایین ظالم لر برینه
باغدر دکشلر بونلک و زمره نجه زمانر یکدک نصکره بواجی طائفه سی برارایه
کلوب سلطان محمد خانک بومیدانی نیت غزا او قاتر یچون انجی طائفه سنکالقرینه
و بر دیکو تعیین ایلدیکی حدود نامه لر برله حکم شریعی بوزمانه کلغیه پادشاهلرک
مقرر نامه حکم شریعلر سنکوروب دیوان عالیله ایلدیکی مرکور میدان اولان ظلم
عظیم پادشاه حضرت نیر نیک عز حضور لرینه عرض اولد قده انلر دخی بر معتمد قاضی
و بر و ب حکم شریعه مواقع حال تفتیش ایلوب عرض ایلد که پادشاه دخی صکودن
حادثا و لکن فسادات کلغیا بریله بوزد و رب کیدر ملک امر ایلدی و اول صنود ایچینه
بولشان باغدر بوزوب تکران مرکور منزلی وجوده کتورد بلسلا مبوله یوز بیلدن
برو انکوب طاش دکلان قاسمش منزلی بونلر در که دکوار اولور و شمد نصکره
اغاج او قله اتلان منازل ذکر اولنور و اندن دخی بر مقدار کلمات بیان ایدم تو اتر
اوزره خبر ایشید یکن اوزره ناک صکره خیر دعای ایلد یا داید لر اما مرکور منزلله
صکره دن مرحوم قبورچی خسرو کلوب خیلی تیر انداز و توانا کسینه ایدی اول کلوب
اغ او قله اشوری توب طاش دکدی وانه صکره سببای زمره سندن نقاش
محمد چلبی کلویا غ او قله اشوری توب طاش دکششد و اند نصکره دخی غلطیه
وار دیان باشی و غلی علی بالی پیدا اولوب بو تیر اندازک فتنه خیلی زمان چالشیوب
نجه سببایدوب فتنه ماهر اولد و غنه بنا مرحوم وزیر فرهاد پاشا یانته لور مرکور

در خانك اقامت میده ذكر اولان بری انج او قلعه اشورا تمشد و اندن شیري نجه بر
 بر لرده دخی خیلای بو او قلعه اشورا تمشد نجلته ذکر اولنور شمده بکه حاله اول
 برده ایلموده اولان انکدر مژکور منزل اولان بهلوانلردن که ذکر اولنور
 عربی محمود صغری قاسم یایی قوسته حسین نقاش قهچلی علی
 باب هکی بری دیکله مشهور در پوریا زهواسیله اتیانچله انج منزل لردن
 قدیمدر اگرچکم وصلو و کمکلو او قدر لکن بویرچکری اول بنیاد ایدن بکی برقی
 بولکلو او قلعه اشورا اما هکی منزلی قوق عبیدرائی صکره اتلر هکی کوکندن
 چقروب بشرو ایستدیلر انده دخی قومیوب محرفا و قلعه اندلر اول بری بنیاد ایلمینه
 قبواغاسی قولى کمان کمر احمد در لر و کند دخی یازچاییدی وهم اتچیدما وسته
 ابراهیم شکو در ندن ایدی و نجه بهلوانلرک الینه یایی صوفیو باو قاتدر مشدی
 وانلار فندیسی سلطان بابزید کقبواغاسی ایدی ماسیه دن بله کلمش ایدی
 انکاح حسین غادر لر دی وات میدا شک التمه واقع اولان کوچلار یا صوفیه
 مرحوم حسین اغاچا مع اتمشد و کندی دخی صلیان اهل غیر کسیدی صکره
 تر حاله سنجانته چقوبانده فوت و لمشد بومنزلی صاحبی انک قولیدر و اول
 تر حاله ده که منزل دخی انکدر بوفتک عاشقاری جو قدر بونی تقیتیش ایدوب
 صورت اولکه ابکی ولی برکوبک مقدار نجه نشان اید و باو سبب اول دخی
 اول برده اکیاور مژکور یازچای احمد دخی بوراده بو هکی بری انج اتمغله اکیاور
 روحی شاد اولد اول طاش انکدر وانلار د نجه اسحاق بکندن اول دخی
 اول اوق مانند اوقا قوب طاش دکشدر بلکه دخی اوزون بویلی بعده
 انلار د نجه عرب زاده ابراهیم کمانک اتمشد بوزاده مه قریبدر و لکن
 اوقی برغیرای و ساو با وزره اتمشد او چچی و قانکدر اما حیلله اید و با پشرو
 بر ابکی تیل یول اشد بوب هکی رسمته قویو با اتمشد و اندن نصکره قوسته

حسین دیکله معروف برکک اتمشد و اندن غنند صکره کره اولوب شمده نکر و
 استاره اجارت در پشرو استونلر دیمشد و اول و قنم عربا و غللی بو قوسته حسین
 کلوبا شوریه انده قو نقلو غنایلیوب طاشی دیکه بکی و قنجانلر دانتنه دیدگی
 مدیه بو عرب زاده اول تحظه اوزرینه دور و بکند و بری خیلای جوق سورب آن
 قالدیکه قوسته حسین اشوری اتمشد قیسه جانینه اتمشد و هم قدیم منزل
 دخی اول جانبیه در شمده بکه حاله انلار قوغنی و کسوکنی کرو اهل بیایر مژکور قیسه
 حسینک بری جوق زمان دور و باو قوز بیلر قریب بطلان قلوب کسه اتمدی صکره
 د قنر دار اسکندر چلی قورلر ندن بر بیکت ظاهرا ولد ی کور و صلیه و یایی چککه بر
 خیلای توانا ایدی و لکن نیر اندان لغه قدرتی و قوقی بوغدی چکده کسه کوره اتمدی
 ز بر اچکش اتمده او بر چککلایله انلر انش کرک انلار لغه دچکشنه کوره اتمدی قنار
 انکاجنون عارض اولوب برکک فری قتل ایدن دخی برینه قتل انکاستدیلر و
 انلرینه قان بهاسی و بری یایی تیمار حانیه بر قیدلر و قاسمک بوحاککه باشنه کادی
 اولزمان سلیمان باشا وزیر اعظم اید کا نکر بوقولی و ارایدی کندی دخی غلغنه
 چاوش باشی و لمشد کا نلار دینه سلیمان کتخا در لر دیکانک قولر ندن بوقولی وار
 ایدی چرکسرا و غلایندیک آینه حیدر در لر دی و لقبته بجی نوسون در لر دی
 ابو انجاییدی قاسم دیوانه نکر حصیما نسیدی قاسم دیوانی مژکور باشا اولان
 کافردن او ترای صق استندای اولزمان علی باشا بکچر یاغاسیدی اهل قیسه
 ایدی دیوانه قاسمی باشا حضرت لر ندن دلالت ایدوب قور و روبرا ایدتی مژکور
 قوسته حسین بویرچکری مرحوم سلطان سلیم خان مصر سفر نده ایکن اتمشدی
 اندن دیوانه قاسم کلوبا شورای قوب طاش دکشیدی دیوانه قاسم بر نجه کره
 اشوری قوب د قمانلر بری سور مشدی و اندن نصکره حیدر کلوبا ظهور ایدتی
 بو مژکور جوق چکودی و لکن زدن اردی انجینک کمالی اولد رکه جوق چکوب
 ایدن تهر و بو طر بقعه مراده برنلر دخی انلردن زمانه مان ایدوب عمر نوح ایدیلر

بمعنی ادراك اید نذر و مرکزور بور سوسی دخی برک یایله اتمدوغی برلری
 کشی بموشقدن تدر بردی و مرکزور جیدر بک دخی بوفنلری فی الجمله از علان ایدوب
 اتمشدی اتمکله عمل ایدردی و مشوبله روایتا و لنور کم بورسلو شیاع استایله
 بلدن منزلی یوزیدی در همدن اتمشدن اگر چکم معنی ده یای در همد صغیر
 دیرلر صحیح دریای برکن دار اوله اون درهم فرقا اید مرکزورک یایا و ن دوتیم
 ایکی برقی در دیو ذکر ایدرلر صحیح بودر و روایتا و لنور کم تون قهران ادرنه
 منزلی یوز او تون درهم یایله اتمشدن و استایله بلدن منزلی یوز یکری سکن
 در همد اتمشدن و بورسه منزلی یوز یکری بش درهم ایله اندی بوجمله سوز
 چوقدر بزرگبر و سوز مزه ابتدایه لم چونکم جیدر کلوب قاسم دیوانک منزلی
 اشور عاندی عجب دوشدی بو وجه اوزره بولایتلر ده منزل کوردیکن
 یوقدر مرکزور قوسسته حسینک و فی بری میدان نکه سنک دیز مسی کوشه
 قاسم کلویانکی دفعه انی دیزمه اینجه اتوب طاشن حولی اینجه اتمشدی و جیده
 کلوبانک اوزریشاندوغی وقتانک و فی تکبه طامنه دوشوبانندی و
 یوقر و طامه اوستنماده چیقر و بواق باره سنی بولدیلر و کتور و ب نشتانی
 طامک صیغی لسته دیکدر بو طریقتا هلی و لنلر بویله طاشن دیکلد و کنه راضی
 اولدیلر و اوزرمان قاسمک سوبیلکه جمالی بوغدی بوبرک دخی نامسی بو وجه
 اوزره اولمشدر و صکره طشره بول اوزره برابو اوق اتمشدن قاسمکن حیلی
 اسوریدی عیامکن و نالان و نالاندوغی بردن کسکدرانی دیکمک چوق راجهدر
 بو وجه اوزره اسلوبدن خارج دیکلدیکدر شمدیکه حاله منزللر ده بوندن
 ارفوق ادر و قبورچی خسرو دخی حیدر دن اشوری در اولدخی تیرانداندر
 مرحومه امیر علم اندوغی بر اول بحسدن خارجدر انک کبی کولالتنه بولنور
 دیکدر اول دونه دن او تون بشا دمه اشور عا اتمشدن مرکزور کمز که ذکر
 ایلد لاتی هکیمدر و نهایی شوکا پیتشدیکه و صفعا و لندی و بشر و لکده

دخی قوسوب تا بچوقه دکاور ادر دایما بوالقر یا شنه بشردن مجبوری ترجیه ایدرلر
 بزم یا نمرده فرق یوقدر همان یوکر و کلکده حیثیه در و اندام تراشیده در و
 یوکلکه ساز ایلرک ده در اما هر کشی نک بر سازی واردر اوستاد لراف کندو
 نجر به سنده بولمق ککرکدر و بوفنده دخی سوز و صنعت چوقدر بو دخی باشقه
 برکتا با و لور بو دخی معلومدر که تادور آمدن بوزمانه کلنجه نجه صنعتکر
 و نجه ترتیبیلر زیاده اولمشدر و حضرت رسول اکرم و نبی محترم صلی الله تعالی
 علیه و سلم افندیمر حضرت نلرینک زمان نیولنرند اوزا قاند قلمری کعبه شریف
 ارشونیلر او چپوز آرشونلر لردی اوقا قاندیلر الا عقیبان بامر رضی الله عنه
 کلهای و چپوز یکری آرشونانادی صحابی و چپوز دن اوقه کچدیلر تا کم بوخبری
 پیغمبر یز علیه الصلو و السلام حضرت نلرینه سوبیلدیلر رسول الله صلی الله تعالی
 علیه و سلم حضرت نلری جواب شریف بیور دیکر که هر نقدر کوجکن بترسه اوقی
 اوزا قانکوز کم مابین العرشین و وضه من ریاض الجنه دیدی یعنی اول مخلوق
 مختاری حضرت حمی بالمصطفی صلی الله تعالی علیه و سلم بیور لکر که اوقانلدوغی برک
 دوشدوکی بره دکن نقدر ایسه حق تعالی او چقمده اولقدر جایر لوجمنا و یغیده
 و کوشکلر و بره مانتقدمدن که اولولر که بوعلک اوزرینه عمر لخرچ ایدیلر
 تا بوزمانه کلنجه او چپوز یکری آرشوندن زیاده اتمدیلر شمدیکه اوق برلری
 نقدر ارشوندن و نه دکاور اتمشدن بومرتبه نقدر امتهان و نجر به و صنعت
 دیکدر و بوندن دخی زیاده اولمق قایلدر و نجه کتابلر کوردککه قوس
 ناملر ده یایلرینک و زونی و ن برطونامدن تا اون ایکیه و ارنجه و اوق نلرینک
 بوی دخی طعوز دن سکن طونامه و ارنجه و شمدیکه زمانک برتوبایی قصه لغی
 اون طونامدن اون برطونامه و ارنجه دکلودر روایتا بامر حموم اوسته یابچی
 بهلواندر و قشقا و قنده دخی و هر دایم اشدیلر اوق همان متصل کندن و یزیمها
 اچون ایدردی و یایی دخی طعوز نوطیه و ارنجه دکاور اتمشدی دیرلر و لکن جمله

استغناء مابین العرشین یا زار
 اقامه و ننده شرح او قندیش
 نقل مابین العرشین یا زار لای
 تصحیح او لغی کوزم کلور

اوستاد را و نداشتن بره و انجبه دکل و قرار اید و با اختیار اید و بوقدر
صنایع تجربه و بوحديث شریفی رسول الله صلی الله علیه و سلم بوارا به
آنکه بوند صاحبك رمضان الله تعالی علیهم اجمعین و در غده اند قمری معلوم اولوب
اول زماندن تا بوزمانه کلنج اوق بای علی نه مرتبه ارتوب تر قایل بشند معلوم اوله
بو منزل دخی اولندن آخر نه وارنجبه بونک دخی صاحبی ذکر اولندی شمد نکرو
انج اوقله وضع اولان بر لری ذکر ایدم و انلر دخی نه وجه اوزره بنیاد اولغشده
ان دخی حکایه ایدم و دخی شخصت و قبضه دن بکنلره دخی بوضعتی طلب ایدق
اوکر نلره اللهک رحمتی اوزر لرینه اولما مین یا رب العالمین مژکور منزل ترده ذکر
اولانلرک اسمالریدر کما نکر احمد اسحاق بک عربی اوغلی کما نکر حسین
کما حاجی قاسم خیدر عجمی نسون و قبور خمسرو ولند هاجعش

باب بودخناک بیابانه در ذکر اولنور بوشمده دکل و صف اولان منزل
جمله قاش بر لیدر هکی برندن غیر اولانج بری اول ایدی مژکور بر پشرو بری
اولدی و بعده بوحقیر شوبله فکر ایدم که استانیول کبی شهرک میدانه اولان
اوق منزلی جمله انجمله دکلر قمشلدر انجمله دخی بر منزل قیوب طاش دیکله بو
بنه ناک تا اولدن بزه میراندر اوقاقق و اشک نکر بور ساله ناک اولنده ذکر
ایلمش ایدک اول منزل بنیاد ایدن اوسته بختیار در وهم بزم آتمز در وهم
اوستاد مزدر و اوستاد مز دخی کلبلولیده اوسته رمضان دیرلر و بو
اوستاد مز دخی بکارستان دیرلردی و بوندن غیر نیجه اوستاد لره و نیجه
بهانلره بشتدک و نیجه لری دخی بزم اوقز اتمشدر و بهانلره دوه کمال
بزم باهازم اوقبله ادر نه ده که منزلی اتمشدر و استانیولده که بری دخی مژکورک
اوقبله اتمشدر و هوان دین دخی و یا مژ انج اوغلی خواجه علینک منزل دخی
اناک اوقبله در مژکورک اسکوبده که منزلی دخی انا و قبله در بوزمانه کلنج

ایلمش دکلر کشیبه تعریف بنغسه جائد کلدور بوکستا خلقن معز و ملوت لر
و بزم اوقز ایله اشیان اوقلر برندن یکی بری ذکر ایدم قلاقی طور سون بری
بهانلر نور قهران ادر نه ده دوه کمالی شوری اتمشدر و بر دخی مژور امیر
العلم بور سادو شجاعک منزلی اوقب نشاک دکلر و اول بشار که دوه کمال
اوقز بشار دهر شوری چقمشدر اول دخی بوحقیرک در الحمد لله خرمشدر
اولد و غمز بهانلرک دعاسی بر کتیله بوزمانه کلنج به دکلر خرمز کور
خدا صابک در زمانه صباوندن تا بهیراک زمانه کلنج صنعتن پشرو اشک
اقتدر بومنوال و زره ادر نه و اسلامبوله براغ اوق منزلی و لویانده طاش
دیکش اولد بوحقیر دخی شوبله چه فکر ایدم که اسلامبوله و ادر نه مصلی
میدانه براغ اوق برجو کوی پیدا یوب پشرو انله و بهانله نیجه قبضه عاشق
اولان کسدر اول شو قله کلویانده اوقاته لر و نیجه لره دخی اول سبید نا اوق
انق هوسی قوپه و بر بر لرینه چکاکه و اقمده مجتلیری و مودنلری زیاده
اوله مراد لرینه واصل اوله لر و بوحقیر دخی جمله اوستاد لردن و بهانلر دت
استیذان ایدوب رجاء طلب ایدم انلر دخی اجارت و بر دیر و معقول کور دیر و بو
حقیر دخی بر جمعه کوی اول زمانه حیانه اولان بهانلر دخی بر نیجه قبضه
عاشق لردن جمع اولوب بوجمله همت عالیله قبله هواسیدی اولد مدد و بر
اول بریچکن یاندم و اوکون بوحقیر ایله بیللر اشقردن بنه مژن زیاده اوقب هوا
بزنه قالدی صکر قالقوب باوقا و زرنه وار و باولایلر و ده اولان و قیچوک
دعاوشا برله چقر و بلرزه و بر دیر مبارک اولد دیو جمله یاران ایله مرجایدوب
برینه نشان ایلدیلر و صکر ضیا فتایدوب بعد الطعام جمله یاران واروب
طاشی برینه دیکدیلر و شمد نکرو و اجازتدر هر کم کلویا تر سه دیدیلر برغ
کون کجده که نصکره پادشاه علم شاهک دقترداری محمود چلبی ناک ایکی محمد و
زاده لری واردی بونلر دخی قبضه عاشق لردن ایدی مقدار لر نیجه اول عصر

خیلی نامدار و چکی چیلر ایدی برینک آدی مصطفی چیلر ایدی کوچک اولدی
 و برینه دخی چیلر درلردی ایکی دخی زیاده برک بای چکر لردی و تیراندان
 یکت لرایدی مرکور مصطفی چیلر مرکوری کلوبا شوروی اوتوب طور و لکن
 اندوخی بای ایکی بزم یا بزم قدر وارد حاکمان و زره ضیا فتاید و ب طاش دیکدیلر
 بویک برادرینه اصلا له اسان ایدوب سزیدن بویک و بندن زیاده چکه سزین
 سزک اوزر یگزه غلبه ایدم اول خود چیلر پهلوان و زیاده بای چکر دی برکون تعلیم
 خانجی باشی بویک جمعیت ایدوب جمیع پهلوانی جمع ایلوب بر زیاده برک بای
 کتوردی و بوقدر جمعیتا پیچده اول یایه بر پهلوان کلوبا یلر و آل اوره مدل
 اول یرده امیر علم بله دکولدی و دخی تون قهرمان مرحوم جسته بای دخی نده حضرت ایدی
 و کند و دخی خوب و قار دی غایتله قبضه عاشق نرند نایدی مرحوم احمد اغا بو جمعی
 حقیقه هر زمان ایدر دیکه بکا یقین چکر آدم هان می چیلر کوردی و دیردی و هم
 تازه جوان ایدی اول جمعیتده اول کسه جزا شیده مدیکی بای مرحوم می چیلر اورتیه
 کلوب چکدی خوب تیراندان یکت ایدی پادشاه حضرت لری ایله معنی سادن بیلله
 کلمشدر دکانه دخی واردنده مصطفی میدانه بری وارد و بوزمانه دکلو دخی
 کسه انما مشدر اول دخی برینه ذکر اولنده چونکم کوچک برادر
 بو یوکنه بویله اصلا ایدوب سوز سولیدی کا دخی عار کلوب برکون برادر
 برینه طور و بخیلی شور عادت لکن طاش دیکدی مرحوم فرهاد پاشا
 شهسوار و غلی اوزرینه کتد کد نصکره بابا لری عالی ضیا فتاید و بیچله پهلوان
 بیلله اندک طاشنی دیکشدر و مرحوم کندولر دخی نغز ویده و فانتا مشدر
 و کوچک لری دخی و فانتا مشدر روحلری شاد اوله و اند نصکره کما جی دیوانه
 قاسم کلوب می چیلر شوروی اوتوب طاش دیکشدر و بوزد غاشی حمر پهلوان
 کسینه ایدی کلوب قاسمه بغینا یتدی و لکن ارقا کسکند نلد و کجا دلدن دکنک
 احتیاج ائدی صکره سلیمان پاشا قولرندن حیدر بک می موسون دیکله ملقبه

کلوبا ندن اشور عادت طاش دکدی و بوند نصکره ساقا و زبر اولان مرحوم
 فرهاد پاشا آدم نرندن علی بای دیکله مشهور کسینه کلوبا شوروی اوتوب
 طاش دیکشدر اول دخی خیلی توانا و کور بن زبر دست پهلوان یکت در آلان حیات
 اولوب قهرمان پاشا قلچ علی بکک چاوشلر مند و بوند نصکره دخی سابقا مقتول
 احمد پاشا قولرندن پهلوان فرج چولی دیکله ملقبدر اول دخی خیلی توانا و تیراندان
 کسینه در جمله احوالیدن بریسی بودر برکون میدانه مرکور علی بالینک کز بای
 و دخی وزیر علی پاشا قولرندن صغیر پر وانه دیکله معروف بر پهلوانک دخی کز
 بایخی و کند و نک کز بایخی بعضی کفت و کو و مصاحبت اولوب چکر چکر دیرکن
 مرکور پهلوان فرج اکر بن اوج کز بایخی چکر سم بکا و بر مسر دیکلر نده و بونرخی
 و بره لوم دیو و عدا تمشدر اول دخی مرکور اوج کز بایخی بر او غردن الله اوتوب
 چکوب کر و اللزین و بر و بایلر یگزی ک و سزه بغشلر دید که بونر دخی پش
 پهلوان قولنه قوت دیمشدر اندن اشوروی کلوب مرکور فرج اوتوب طاش دیکشدر
 و بونر نصکره معجز العلماء و الدین صار و کور زاده افندی حضرت نرینلار دنده
 دانشمند لری اولوب درندن اسلامبوله بیلله کلوب مرکور افندی حضرت نری
 خلأ شاه زاده جامعنه مدرسا و لوب نفس بر شریف در سلفنده خیلی کوشش
 اولوب علم معرفته کمال مرتبه استعداد و زره دقیق دانشمند لرندن اولوب
 و تیراندان لک علمه دخی نجه بیلر مدار شاید و بادرنده و اسلامبوله هر منزله
 ابو آتش ایدوب جمله دن بریسی بوزکور یرده دخی نجه دفعه طور و ب نجه
 اوقار اوتوب حالا براوق مرکور پهلوان چولی طاشنه بدلا دیکله دخی زیاده اولوب
 اول یرده طاش دیکشدر اول دخی بونر نصکره بوزکور یرلده اوقاوتوب
 دور و خیلی توانا و کور بن یکتدر ادینه حسام خلیفه درلر و لغزینه پار پول درلر
 بودی مرکور پهلوان ارقا کسینه و سابقا لند هاجعفر دخی بواج ذکر اوشان
 پهلوان لردن اول اشوروی کلوب حیدر بکا و زبرینه فرق الی آدم زیاده اوتوب طاش

دیگدی بومنزله احوالی بومنوالا و زده اولوب دور و بوند نصکره دخی برغیری
منزلک حالت شروع ایله هم مژکور برده اوقلا توب طاش دیکندر حاجی حسن
تیرکر مصلی چلی می چلی قاسم دیوانه حیدر بک علی بالی چولی قرخ

باب زهکیرجی بری بودخاغ اوقله انمشدر لدوس هوا سیله دور و بوندت
بومنزلی بنیاد ادنه زهکیرجی قاسم دیرلر قول طاشغه سندن در تعلیم حاجیدر
اول بیره اولوا و قاشمدر و اندن اشوری و قی حسن حاجی کلوبا نمشدر بعده بر
کون ایچ اوقله بری بوقرو قبضه جانبنه خلیجه اشوری توب طاش دیکشدر
و اندن اشوری یکنجی زمره سندن اوقی حسین نمشدر اول مرحوم حسین خ قاضی
توفک ایله اوروب شهیدانمشلر در و اند نصکره فلبو صغری دیرلر اول کلوبا نمشدر
اول شهید اولان حسین بک بری کند و دیکوب اهل قبضه اولنر مکره دن دیکشدر
دوونک دخی اسلی و فرعی بونلا و زرنه در و اند نصکره کلوب صولق طاشغه سندن
نقی علی بک دیکله معروف کسنه دخی اشوری توب طاش دیکشدر و اند نصکره
کلوب سابقا ذکر اولان پهلوان لنده اشوری توب طاش دیکشدر و صکره
کرو سابقا یوقر و ده ذکر اولان پهلوان حسین که داشتند زمره سندن هم
اهل علم و اهل قبضه و تیر اندان کسنه ایدنا و لدخی کلوبا اشوری توب طاش دیکدر
و بوبرک دخی حالی بومنوالا و زده در که ذکر اولنور و بوبرده اوقا تن پهلوان لرد
اول زهکیرجی قاسم تیرکر حاجی حسن و تیرکر حسین و صغری فلبو اندن
نقی علی بک اندن اوقی مصطفی

باب بوبره دخی طوب بری دیکله معروف در و لکن انده انک بری بوقدر اندلخر بره
دکن طاش بومنزله ایاق طشی و لمشدر اول سبیدن بومنزله ایاق طشی انک
اوق طاشی واقع اولد و غیا جلدن بوبرک ادا فی طوم شبتایدوب طوباسکندر
دیرلر و بوبر دخی غ اوقله انمشدر بغایت لطیف و خوب برده هوا جی اولنر

دخی هر کسی فرقايد و بایق برینه واده فی بیلور و کوردر و بوبرجوزی مرحوم
زهکیرجی قاسم ایله شهید اولان اوقی حسین بوبرک او زرنه دورب دائما اتردی
بورده بومنزلی بری پیدا اتمک مراد ایدینور لردی و ایکنک دخی برلری
وار دیا ما دخی طاش دیکدی لردی و بوقحیر دخی برکون مژکور لکه سیله طوب
ایتمه الله تعالی بک فرصت و بوبرا نلردن زیاده جه انویا نلرک برلری بوز دم
بکا دیدیلر که بری بوز د و کز بن دخی ایدم سز بیلور سن بن بری نوه ده در دخی
بلزم دیدم و م کلدک برو اوقا و زرنه کور دلا و لکه برده حیلی اشوری
کتمشدر بو قاسم له حسین کوبیریه نشان اتمک استمدیلر و بوقحیر دخی
الله تعالی نلک و برد و کته شکرايد و بحمایتدم و او لکون یا غمزده اولان
پهلوانلر دخی البته بوبره طاش دیکل دیدیلر بوز دخی طاش دکوب نشان ایدم
اند نصکره روم یوسف دیکله معروف برکسنه کلوب برده اشوری نمشدر
شامده و حلبه توقاته و انکور یه برلری وار در پادشا هم بلغرا دسفرینه
کدرکن صوفیه منزل اشوری توب سپاهی و لمشدر و انک برعادی وار دی
چوق برلری توب طاش دیکدر دی بویک منزل لرا و مردی برکون سابقا ذکر اولنا
زهکیرجی بری طور و بونا نوکیلر سیله اید و قدر تکرار اوقلر بیز کنور دیلر ایکی
دفعه اوقوز اولدی بلکه دخی زیاده آخر اول بری توب بوز دیا کا دخی طاش
دیکدی اول فوت اولد قد نصکره اهل قبضه اتفاقا ایله دیکدی لردی حاجی حسن
اشوری ایکنجی طاش انگدر و اند نصکره اوقی بیچار شوسندن بر تازه جوان
پیدا اولوب میدانه کلور کیدر اولدیا و قاقوب و اعلمانکه جالشوب خلی پای
چکوب قابل وجود ایدی و نچار شاکر ایدیا اول کلوب بوز دم یوسفی اشوری
اتدی طاش دیکدی آساکره آبر و قاول دانه لره او غرامدی لر آینه قیوج
خسر و دیرلر دیا ندن دخی زیاده او مولور دی لکن بر او سنا زیاننه و دشوب
اندن صنعتا و کرونور او لسه غایتله او اولور دی و مژکور د نصکره کلوب

پهلوان لند و هاجعفر اول برک او زین طوری و باشوریا قوب طاش دیکدی
ولکن صکره اهل قبضه اولنل مرکز کورکری ضایع اولسون دیواندن اشوری
طاش دیکدی بلر بومنز لک حالی دخی بوجیه اوزره اولیدر مرکزورده اوقا تنزلک
اسمالی یدرکه ذکر اولنور اول حاجی حسن ایکنجی روم بوسف اوچنی قبورچی
خسرو دور دخی لند و هاجعفر

باب بوبره دخی شجاع بری درلر اول بوبری دیککه سببا اولانک ایدی شجاع
و بودخی برخوش بر در میدانله ایدوس هوا سیله انلور بوشجاع دخی بوبری
پیدائیمکه حبیلی زمان چالشوب یغدی بلتر ایلانلر ایدوب بوبره اوقا قوب صکره
اوستازلردن اجازت طلباید و با وسسته لر دخی کاهر پرده منزل طاشی اولن
و هر پرده اوقا قوب منزل دیو طاش دکلنز دیو جواب ویردیلر اولدخی اوستای
یا لوار و بایستدی وسسته لر بندخی بومیدانله برنجیه زماندکه چالشور بیره
بر پرده نشان ایچون اوقا قوب طاش دیککه چوقدر دیدکمه انلر دخی وار
امدی بریره طور آن کوره لم نغدر بر اتر سن که سکامنزل طاشی دیککه
اجازت ویره لم دیدکرنلر نصکره اولدخی برنجیه زمان وار قوق باز و بیکتور
براقار تارک ایدو باول پرده اوقا قومه اختیار ایدوب نشا چون بر ایدوب
هر زمان اوراد ن طور و با قوب برنجیه کوره سورب تمام شول درجیه
وارد دیکه اندن اوقا قومه قادر اولدی برکون و سستازلره واروب خبر
ایدو و با وسستر دخی قلقوب اول برک اوزرینه واروب کوردیلر که بر مقدار
بر اولمش ولکن قاق چوق دخی دکل کند و مقدار نیجه اولدکل اولور اندن
اروقا اولنلر اند نصکره کوردیلر که بودخی میدانک بوقدر زماندن بر و بر
امکان ایدر شمدیکه حاله نامرنا اولنی وجه معقول کورمدیلر دخی جمله
اوسته لرک اتفاقا قلمله اول بره طاش دیکوب دعا و ننا ایستیلر بودخی میدانه

اول زماندن بر و اول بر شجاع بری دیککه معروف بر در و بوشجاع دخی بیکچری
طائفه سندن سپا هیلقه چقوب دور اوزون بویلو صار و شبنام ایدی
و هم خیلی صالحلردن ایدی و بو ذکر اولان برک ایاق بری میدانله حیدر
طشنگا ورتیرنمه در کاغه خانه سمنه طوغری انلور پرده باش طاشی صاکی
بوللر وار درانه در و بوند نصکره برنجیه زمان شوبله طورب صکره بیکچری
زهره سندن بر قول و غلی پیدا اولوب حبیلی توانا و چوق چکر ادم ایدما کیمسکه
صوائق اولوب کند ولر دخی صولانغه اتر دعاما کیم خیلی نازک و خوش شیه اتردی
اوده کلوب مرکزورده اوقا قوب برنجیه کوره طورب ذکر اولان شجاعدن
اشوریا قوب طاش دکلشدر شمدیکه حاله ایکنجی طاش اول جراه زاده محمد چلی
و بوندن دخی اوغنی مصطفی درلر بر اتر دخی کلوب طورب برنجیه کوره اوق
اتمشدر مرکزور مصطفی دخی حبیلی چوق چکر دی و هم منتها برلره دخی طورب
اوقا قوب چوق برلری اتقا و مر دعاما حکمت الله بورده نصیب اولدخی کلوب
مرکزورلردن اشوریا قوب طاش دیکشدر و بوند نصکره دخی بیکچری زمر سندن
قره حسن دیککه ملقب بر کسسته دخی میدانله کلوب نیجه زمان اطمین ایدوب
اول بره طوربا اولدخی مرکزورلردن اشوریا قوب طاش دیکشدر مرکزور قره
حسن دخی حبیلی توانا و کور بیز بکندر و بونلر نصکره پادشاه عالم بیاه حضرت
جرا حلرندن اوسته علی دیککه مشهور بر کسسته دخی ظهور ایدوب اولدخی
میدانله نیجه و زکار اطمین ایدوب عمرنا و قیابیلله کجورب میدانک بیر
پش قدیمی مثا بسنده جمله ناکا اختیار کلوب مرکزورلردن اولدخی کلوب اشوری
اقوب طاش دیکشدر و بوبرلره اوقا قوب طاش دیکشدر که اسمالزیدر که ذکر
اولنور اول شجاع بک ایکنجی جراه زاده محمد چلی اوغنی اوغنی مصطفی بک
دور دخی قره حسن بشی جراح علی بک
باب بودخی میدانله بوبراز هوا سیله اقلوب طاش دکلشدر و بونلر ایاق

بری لغوی حاشیه مرجمه توفیق انداز قوری منزلت با قریبک مابینند بر
 طشدر اورادن پوراز ایله اتوب تکیه برینک قبضه جانبیه اولردن یگانگ
 طاش دیکشدر و پورده اولواقا توب طاش دکن کسینه صولا ق حمر
 بک دیرلر واند نصکوه کلوب وزیر فرهاد پاشا رئیس پلنک رئیس
 دیکله معروف کسینه اتوب طاش دیکشدر واند نصکوه دخی یکچی
 زمره سندن صولا ق حمره دیکله معروف ودر کسینه اتوب طاش دیکشدر
 واند نصکوه دخی کیر و صولا ق حمر بک شوری اتوب طاش دیکشدر و بو ذکر
 اولردن صکره سابقا پادشاه عالم پناهک دفتر دارینک کویتک و غلی علیجلی
 دیکله معروف کسینه پیدا اولوب انلر دخی یکی برادرلر اولوب بربرلردن نوا
 و کویز یکتلر ایدی اول کویتک و غلی اتوب طاش دیکشدر و بوند نصکوه یکچی
 طالع سندن صولق عیسی بک دیکله معروف کسینه کلوب انلردن اشرک
 اتوب طاش دیکشدر لکن برینی برنجه کمره سورمشدر و بوند نصکوه
 کیر و ذکر اولان دفتر دارک بو بولک و غلی محمدجلی کلوب هم برادرلردن و هم
 عیسی یکدن زیاده اتمشدر و انلر نصکوه یکچی طالع سندن صولا ق
 حمر حسن کلوب پورده دخی اتمشدر و مزکورلردن زیاده و کیر و سابقا اول بر
 منزله و ذکر اولان جرّه علی میر کلوبا شوری اتوب طاش دیکشدر رشیدیکه
 حاله و بونلر نصکوه دانشندلر زمره سندن ادرنک بار بول دیکله ملقب
 بر کسینه پیدا اولوب دینه پهلوان حسین دیرلردی بر پهلوان دخی وادی
 ادینه پیاله بک دیرلردی کما کنشکله نظیر آن و ایدیا و لدخی کلوب
 مزکور برده اوقا ترکین پهلوان بار بول دخی بونلرک یاننده وار و باوقا ند قلمین
 سیر ایدرکن بونلر دخی پهلوان بار بولک کله برنج اوقا سزده اولک دیو ابراهیم
 بودخی قلعو پیال بر اوقا توب هوا سن الوب صکره بر اوقا دخی اتوب منزلدن
 زیاده اونوز فرق اده اشوری اتوب مزکور منزلی بوزمشدر اول پیاله بک

خود یایی چکر دیو تیر به ایچون و برمشدی حکمت بو بوله اولدقه حیلی بیعتور
 اولوب تمام مرتبه بوکا اولتیه خصم اولمشدر و امانه فائده بعد خرابا البصره معنی
 کند و قلبیه بویتا و رمق کبیرد حالا اول برده طاش دیکشدر اند نصکوه
 بیغه یکی عثمان بک شوری اتوب بار بولدن کویه دیکشدر رشیدی باشطاش
 عثمان بکندر یایی محمدک یاییله و صوفی زاده نلک و فایله اتمشدر و مزکور
 برده اوقا توب طاش دکنلرک اسمالریدرکه ذکر اولنور اول صولق حمر بک
 ایکچی پلنک رئیس اوچچی صولق حمره دور دخی بر دخی صولق حمر بک
 بشیمی دفتر دار و غلو علی جلی النبی عیسی بک صولق بدخی محمدجلی
 سکرخی قره حسن طغوزخی جراح علی بک اوچچی بیغه یکی عثمان بک

باب پورده دخی حلوا بری دیرلر قره بل هوا سیله اتلور کوچ بر در پیله بر
 کره اسریا یکی اولدخان اسر بر خطره تیرچک دورن اتمی مشکل بر دراندن
 اوتری نجه پیله که اتمامشدر و پهلوان توفیق قیران مرجمه ایدرکم تولیدی
 بر پهلوان بریده منزلتیدی کم اول برک هوا سی پیله بر اسمیه ایدی هر زمانه
 اسجک اتمی اسان اولور بو فقیر بوا یکی بری بر هفته اتمه ایکسینه پیله
 مرجمه احمدغا یانده ایدلر و بو حلوا برینی بر بری ادر نجه ایکی دفعه اشوری
 اتمم قره بل هوا سیله اتلور می جلی ایله مصلی جلی طاشلری مابیننده سیاهه
 ایاق طشیدر هکی برینه قرش و غلطه نلک قله سنه طغری اتلور و قاتان و او
 اتمنه طبودن هوا چی خوب کورینور قلاتن برلریمز دن بویریمز ارا قدر بوکا
 حلوا بری دیکله وجه بودر که بویرلک اتمی ایکسی بر هفته واقع اولدی
 و اتمی دخی بر جوزی بهایشله اولغنی و لاجلادن ضیافتی دخی اولدی و
 اولزمانه رومه براو ستاد عرب حلوا چی کلششدی اینه اقیق طاطلور بر
 اولزمانه انک حلوا سی مشهور ایدی فی واقع غایتله اعلا ایدی و اندن غوره

بر عرب دخی و ادیدی زیبا و لطیف چهل نمکی اشتر دی ایکسی دخی تمام عالمت
مقبولی اوشد دخی آنک حلواسی و آنک نانی واریکن غیر سته الشفا تا تمز لردی و
بومز کور حلوای بر قرنی ببولک عربیادی آله جبه تمام قرینه اولور دخی یاغ اوز
طوره مغه قادر و ایلوب دائم بر کسی اوز رینه او تور باشردی هیچ حلوای کسکی
اولینا کتا طوب باقر لردی بن دخی بریخانک حلواسی حاطری ایچون تمارک
ایدوب حلوایری دواؤ و یردک و بومز کور بری کاند قد نصکوه ضیا فنی دخی
مز کورک حلواسی ابله و آنک چاقا اتمکله هر بر بهلوان که ضیا فتمزه کد لدر بر صفر
حلوای اوازده اتمک نظیر لرنده فرد که طعمایر تدد نصکوه دعا و شایید و بیا ول
او قهره نشانایتد لدر و او لکون جمله بهلوانلر و اوستا دلر و سائر انده حاضر
اولنری بیولر و بومز دل دخی اولزماندن بر و اولدی تا بوزمانه کلنیه بز دخی
در لزم مز کور بره بز د نصکوه کان بهلوانلر رغبتاید و بیا و ز رینه طور و ب
اتر لرم دخی بی نشان اولوب و اولوبه نجه کشیلر دخی اوزرنده بر مراد و بهر مند
اوله لر هم بز دعایه سببا وله و بز د نصکوه اتنرد دخی دعاده اکلر بومز کور
منزلک دخی طریقی و وجه اوزره در که ذکر اولندی و لکن اولزماندن تا بوزمانه
کلنیه اولری کسه اتمغه مقید اولدی و هم هواسی دخی از دوشرا لاله اعلم و حکم

باب ادرنه ده مصلیه اولان منزلک بیاننده در که ذکر اولنور بو
دخی بلدن هواسیله اتمشدر بومزله اول بنیاد اور و باوقاوب طاش دکن
بهلوانلر دینه کور کمال در لیر بورسه دخی بر لوی واردر ایکنی منزلک
واندن اشوری اوسته قره جه در که بهلوان عالمدر یا بچلغنه و قامش و ف
یغمه و ادرنه اولان قدیم اوستا دلر دنا و سته سنانک شاکر دلر نندندر
بر عالمده یا بچلقدن بونلر نامدار کسته ادر عرب عجم صنعتده بویه صیت و صلا
صلش کسته کلشدر بری اوسته سناندر بو اوسته سنان جمله سنک ستر

چشمه سیدر کند و لردیخانک شاکر دلر نندندر اولا و سته قره جه آنک شاکر
لرنندندر اوجینی منزلک اکلدر فتمزه مسلم کولدر و دخی آنک صنعتده اوسا فی جوقه
یای عرب قاعده سندن بو اوسلو ببول قومشدر یای اونایکی دو تاملدن طغوز
دو تامله کلنیه دکلونجریه ایلوب عاقبتان دو تاملایکی بر مق بر تو یایی قرار
اتمشدر و آنک عقبجه ککلندر دخی علی جمله اول برده بولشدر در و کوب کیدن
اتجیلر اوله اون برما بیننده اتمشدر و دار قوده یوزاوندن تایوز فرقه و ارنجه
اتمشدر و لکن یای بر معینه دار تو به صغز بریای ترا زوده یوز یکرمی درهم
اولسه بر تجمیلک قولنه تمام اولسه اندن اذوق چکسه اول یایی بر کز اشغه اندر
اول یایی هیچ چکلر اولور مع هلاکه اول یای اولدن یوز یکرمی درهم ایدی کند و
دخی یوز یکرمی در هدر همان یایک قوه و برک اولد و غنی نجه اولور صنعتدر اولقه
یایک بر کلکی ندن معلومدر اوقا تغمه ایکی کشینک اوقا ند و غنی فتمزه اوق
چکد و کاندن معلوم اولور بوسلو بکلر یچتا تجمیلکدر کمان کش یجی دکدر
بز دخی سوز و مزه کدلم بهلوانلر قیران ادرنه ده دوه کمال منزلتی یوز فرق درهم
یایله اندی و اسلو مبوله بهلوان شجاع یوز اوقوز بیش درهم یایله اندی و بورسه
اولان بری اوقوز درهمه اندی و بهلوان جهان امیر علم اوسته علی یایله بهلوان
شجاع یوزاون سکر درهم یایله اند تا بویه اولسه یایی هیچ ترا و به صغز بونک بویه
اولسنه وجوهاته سبب واردر دخی جوق سوز سوبلک بو عجله قابلدر بوقدر
استغایدر بری کلنیک دوشد کجه سوبلنده و اندن اشوری یا نراغ او غی حواجه
علی در لردی اتمشدر بهلوان جهاندر **روایت** اولنور کم برک یایدن یا بچی سنه
یکچریدن سپاهیا اتمشدر اول اتمشدر اندن اشور یا نجه اوقا تر آنک یچا نجه جهان
کلش دکدر و اسکوب منزلتی دخی آنکدر تا بوزمانه کلنیه ای کسه اتمشدر و اول
حواجه علیک دخی بر نجه دور لو اوصافی واردر جهان بری بودر کم آتا و زنده
اوقا تر دخی اولان اوزرنندن اوقا ند و غنی یایی در که کشی چکو یا تغمه قادر دکدر

انك بكي عفریت برلك باي كروا و از نردن بر صنعت ايله نور در بكم بلنده بر كند
 ابلش دی فولنه كه او ز كوی یاغنه كچور دی دخی كنده بلندن یا یاك یاكی باشنه
 كچور دی آتاز نده بصبور نور دی و آتلا كرفاشنه طبلان برینه قبور ایلینو
 او قرق یا ننه اصر دی شول علی منزلاری بو نه کی اتردی بر كون اسامه سوله
 كلدی بو منزلاری دیکره اندر مکه از قودی بر پهلوانلر یا بلربنك قوته یا یکسی
 قدر یای نا قویا تر دی و كند و دائما اوچ بکلربله معامله ایلر دی بازرگانانك
 عرفی تخر یا بله كچور دغا اتفاق بو زمانه اسکندن باشا بوسنه سنجی اگی ایدی
 کا میا جاننه اقرین ایلکه كندیلر بو یمن اغی و غلی اسکندن باشا ایله اقیشر بله
 اشمش اول زمانه اق صوته كلوا غمشلر و استا و لنور كمال بره مؤمنلر وار ما
 اوتد بر و كلد كلری و قته یولی و از نده بر دره واریش كافر بولاری اول
 در ده بکلیوب طور رمش کرو و دنگه چاره لری اتمش ایله اولسه خواجه علینك
 اول غزایه بنه كنور دیک بر اقلری قولتیق لانه كمش كافر لر دخی در بندك
 اغزی اوب دخی دور مشلر مسلمانلر بر مقدار ابراقا بمشلر بر طوب بری دكلر
 ایله اولسه پهلوان علی دخی ایلر و كلوب یا بنی لینه اوبیا تا ورنندن بسلطه
 نیت غزاد بو كافرک آینه بر اوقا تمش و فی كافرک جمعیتنه یتشمش اوچ كافر بر برتر
 یاننه طور با و چندن بر او غوردن كچو با و چی بر او غوردن د پلش كافر لر
 بو اینی كور و ب بغایت قورقوب بو تر نا گمانیدر نره دن كلد و كخی بامیوب سر همه
 او مشلر اول بر دن بواریه و قی كلك محالدر بلكه طوب یا حق كاور بولیه دكن
 بر دخی كلوب هر طوقنی اوقا نده و آد مده طور میوب بر بنجه سخی ها و لك ایلدی
 بو حال كافر كور و بار توق دور مغه بحالی و لمیوب كرویه بوز ملو طوب مسلمان
 حق تعا كافر اندا و لا و قمر سبیلله خلاص ایلدی و اول و قمرک از نا و فی بر بیچق
 قار شاییدی و اوچر كوشلو دمر ناری واریدی بو كلری اوچر بره توا و زون
 ایدی و دمرن اوقه كچمش دكلدی اوقا و دمر نه كچمش ایدی بو احوالی مرحوم

كند و حكایت ایدر دی در نده فوت اولد و غند نصكره اولوق و یای جمله
 بزم برادریمز اولمشدی بزمه یا دكار برینه طور ردی الله تعا و حق شاد
 ایلسون و جلدن بری مرحوم اوسته علی ایدر بو یمن اغی و غلی حواجه علینك
 مصلوده كه بری شمد بلكه حاله كم طلیش دكلشدر انك وصفی بیانده در اولیا نه
 مصلو میدانندن سرای او كینه و سرای او كندن مصلو به توبه صوبی و از نددت
 بول و در كاور دی كوپری و از نندن قیو ایلدیلر هله بول ایکی جانبنه اشلوبوب
 واروب كله ایدی اوسته علی ایدر اول و قتم حواجه علی نماز كاه بریخا اوب طاش
 دكلد نصكره دخی اوقا كند و برنه یقین نه مشدر و د و كمال بو حواجه علینك
 برینه دخل اید و باید د دیک یار و کی بر دخی اسباب ایله و یا خود سنك طاشکی
 چقر ورم دیر دی حواجه علی بوسوز دن رنگ پزیر اوب شکسته حاضر اولو
 اتفاق اوسته علی ایدر بر كون بر یگی یای قودی و كرش بغادی و سرای و لی میداننه
 واردملد و ساسردی كور دمر میدان اولكون كسسته كلدی بندخی كوپریدن كچوب
 مصلو میداننه واردم كوردم جمله میدان اهل نده بكون لدوس هوا سبله نه اولور
 اولكون پهلوانلر برمه بر اقلتمشدر و رب كز اترلر ایله اولسه نا گمان بر بلدن هوا
 پیدا اوب خیف نولیدی براق بونه اولایدی بكون شو هوا لکه اوقا اتردی د پیلد
 بو حواجه علی ایدر پهلوان اوسته بنم خای اقلش یگی باهم وار سنجیون كتوردم
 برنج اوقا اوب دك و كرو هر بنجه استرسك قو ككه راستایده و ز دیو باقی ایلنه صوته
 اوب بقد عایندی غایتله بولدر نولیدی دار اولیدی زبراجله اخیلر اول زمانه دكلو
 دار یاید نا ترلر دی بزمیندهم بونجه كوندن دار یا بله اترسن بو كون بر بول یا بله دخی
 اوب كند و كزی صنبوب كرك خوش قره دیوب قالقوط قولا یلنور حاضر اوب
 طور دی و برنج اوقا ندی كند و بله ببله اتان پهلوانلر ك قرشوب هوا سن ایدی
 مزكور حواجه علییه شوق كلوب طور و بر اوقا دخی ایدر نا گمانی تکرار هوا ایلدر
 بو حواجه علینك صناعتش بر اوقا وادی برندن یا الله دیوب طاش د بته كلوب

تکبیر و صلوة کتوب جمله کزک عشقنه صفاهتمله بونردخی نیت غزا قوت اوله
دو جواب و بر دلو اوله و فی اندی بوجانیدن هوا بیلر چوکوب قولا قوتو بیاق دکلیدیلر
اول خطله کور دیکلم اوق باشلرندن آشوری کچوب منزلی بوزوب قوندی هوا بیلر
سکر و بنا و قللا و زربنه هوا ایدوب دلدند بوز دیلر اولکون خواجه علی برینی مسودب
هم منزلی بوز دی جمله پهلوانلر اوقا و زربنه کلوب عاد تارکانا و زره دوه کمال
خواجه علینک و قتی تکبیر صلواته چوکوب ضابعینه و بر و ب مبارک اوله دیدیلر و مچو
خواجه علی نکالندن یایینا لوبا و یچدیلم کور دیلر که خواجه علی بونجه زماندن بر و چا^{لش}
دار یایله اتمد و غی برینی برکونده بول یایله اتمد ایاند نصکره اوسته علی ایدر پهلوان
دوه دخی یایینی بولایتد ایاند نصکره اولدخی کلوب خواجه علی اشرای توب
طاش دلدی و بجه زمان بر پهلوان دخی واردی مرحوم سلطان بایزید خان ایلد
اماسیه دن بیه کلشیدی سباهی اوغلا فی ایدی سلطان بایزیدک دایسی^{لیدی}
جمله پهلوانلر ایلر بیلر اوقا تر دای اولدخی بونلر خصم ایدی اول پهلوانه دایر قوی
بالی بک دیرلر دی بر زماند نصکره بالی بک کلوب دوهی آشور ایاندی بر برندن
فرقا و لنیز دایا اهل اولان اکثر بونلر و زربنه بجه کونلر غوغا لر اولدی بالی بک
بن طاشی دکر دم دیدی دوه راضی ولدی خلق طر قینا ولدیلر کی دکسون دیدیلر
وکی دخی دکلسون دیدیلر اوله اولسه بوخصومت برلر اولان احوالی پادشاه
عرضایتدیلر نوحا کند و دایر سی قوی جانینه میل ایتدیلر پادشاه دخی بو طریقت
اهلی ایدی قاضی عسکر لرینه امر ایدوب میدانه کلدیلر و اوقلا و زربنه واروب
خصمان برابر ایدوب قصد ایدلر و دخی جمله تیر انداز و اوستا زلر و پهلوانلر بر
ارایه جمع اولوب و پادشاه بونلر له جمله سی اوزرینه وزیر اعظم داود پاشا فی کوند^{رب}
باقی وزیر بیلر کلوبار ککانت دولت و اعیان حضرت جمله بو اوقا تالان برلر اوز^{سین}
واروب شاهدر لک شهادت لرینی و تر کبه لرینی دکلوب قبول ایدوب و لکن بر جانینه
حکم ایدمه مدیلر و نوب کور و اهل خیره اوزرینه حواله ایدوب کور دکر کم پادشاه^{هک}

میلی بالی بک جانینه دوه کماله ایستد لر مناسب بودر کم اجازت و بره سن
بالی بک طاش دکه سنکه دخی حق تبار دخی زیاده و بره دیدلر و هم پادشاه^{هک}
دخی مقصود در دیدیلر برابر و اقدام ایتدیلر آخر کار نولر ایلر پادشاهک
دبوب رجنا و بر دی طاش دکلوب صکره عالی ضیا فتلر اولوب جمله ارکان
دولت کلوب بالی بکی خلعتلر دیلر و پادشاه دخی بجه انعاملر ایلدی آخر بجه زمان^{دن}
صکره پهلوان دوه کمال کلوب بالی بکدن انوشن و آشور ای توب طاش
دکشد در شمدیکه حالده اولر برلر دخی تلمق و زره در و بوادر نه مصلی ده
اولان منزل ذکر اولند و غی اوزره در و مرحوم توز قیران کلوب دوه کمالی
نه وجه اوزره اتمشد رانی دخی ذکر ایدمه لم و بود و فی بجه نه دکاو حادثه لر
اولمشدر دوه کمال طاش دکلر نصکره پادشاه مراد ایدنیکه برکسته
کلوب دوهی آشور ای توب طاش دکه اسلا مبوله شونک کی عالی منزل ایلر توب
پادشاهه عرض اولد قیه ایدر لر دیکه اگر هنر لری و ارایسه ادر نه ده نمازگاه^{هک}
اولان دوه کمال منزلی اتسونلر دیر دی چونکم توز قیران استانبول و بورسته
اتدای انشاهه بورسلو شجاع کلوبا ندی و پهلوان توز قیران اول اوج عالی منزلک
ایکسئی توب لدوس منزلخاته مشدر وانی صکره امیر علم احمد اغا اتمشد در شکر قی^و
یکدی چونکم توز قیران استانبول و بورسه فی اندی و اولر زمانه اولان پهلوانلرک
مراد لری بو ایدیکم دوه کمال منزلخاته لر دی بجه کره کلوب چالشوباته میوب
کرو کلوب کیدر لر دی و بجه انجیلر بورسلو دخی بیلر کلوب کیمک دفعاتله اولمشدر
و مرحوم سلطان بایزید زمانده بللر بشلر اولان پهلوانلرک بیلر بیه سالیانه لری
واردی هر قش اطمینان یلیوب و یازن کاه ادر نه و کاه استانبوله اوقا تر لدی
و بجه دفعه ادر نه کلوب بجه اتمشد ایدوب سنسه باشر میوب کرو و محرو کیدر لر^{دی}
بود و کمالک لری بونلرک بلقی بو کشیدی حق بر اوند و و بجه بزم اضامن بوز نور
دو کلوب ادر نه قشلیوب سلطان یلیوب و یازن باش ایدوب کرو و سنسه باشر میوب بو

مشوالا و زره نجه مدت مدید کجش ایدی تاشو زمانه که تاریخ طغور یوزان و دوردینه
 وارد حوال بیله ببولک زلزله واقع اولدی ایستانتبولک جوق برلری خراب اولدی و برمنه
 قالدیله انک میلی یقلا مشاوله اولرمانه سلطان بایزید کوچوبادینه کندی جمله
 پهلوانلر دخی بیله کندیلرمانه ابکی بیل تمام طور و بجالشدیلر چونک اوجینجیل بصدی
 و یوز دخی دیکم هر کلوب کتد کجه یو پهلوانلر ایلد بیله او قیلر و یا بجیلر بیله کلوب
 کیدر لر دی بونلره او قیلرین و یا یلرین دورمه هر وجهله بونلره معا و نشا یلدکه
 و هر برینه مستقلن اوستاد لر قوشور لر دی نعاملر و احسانلر اید و بوجسن
 و عه لر برله و عه کریملر ایلد لر دی شوندن اوتریکه دوه کمال منزلن یو لیکه
 ایلر دی ها که کسبه میسر اولدی و سلطان بایزید زمانته اولان اوقا قان
 پهلوانلر رعایت و هم دخی اول پهلوانلرک و نفق و شوکتی و شهرتی اولرمانه اولان
 هیچ بر زمانه اولمش دکله و مرغوم سلطان بایزید کندیلر دخی تجمیدی و هر
 هنر که بر زمانه ظهور بولوبیلر و کلور اول هنر پادشاه هتدر اولرمانه هر
 طائفدن بر بولک جماعت یولنوردیکم انلر اهل قبضه دن دالما مبدانه ملازمت
 و مداومت بلر لری و جلدن بری پادشاهانکجه یا شیلری وارد عایکسی بیله
 قبضه عاشقنر ندن ایدی و اول زمره نک جمله سی دخی اهل قبضه اولوب صلحان
 ایدیلر طالب لر و اتمیلر ایدیلر هر چه تو ز قیران پهلوان دخی انلره قرابتلری و رید
 اولاجلن انلرک زمره سندن ایدی و اولرمانه هر پهلوانک احتیالی بر برینه
 نسبت یا یلوب پهلوانلر نه هوا دار اولور لدی پادشاه خباز لری تو ز قیران
 هوا دار اید لر و پادشاهانکچر و ده اولان اغالری دخی هر بری بر جانیه میل اتمش
 و پادشاهلرک هر بری بر جانیه میل اید و ب درلودر لو بوکتر و او قلا احسان ایدر لر
 اولرمانه حیدر بک جانیه خزینه دار باشی علی خانکد مسیدی اچر و دن چقمغن
 و بوز داغنجی کمال زاده مصطفی چلی بیه قپو اغاسی معا و نشا ایدر دی و تو ز قیران
 دخی کیلار دخی باشی مصطفی اغایه نایع ایدی و هر برینه بر را و قیلد بر را یاجی خدمت

ایدر لدی هر زمانه در نیه کلوب کتد کجی هر پهلوانک و قجسی و یا بجسی بیله کلوب
 کیدر لدی بر کتد ادر نیه کلوب بر اوستاد و ارایدی قشاشلیو بواق و بولک
 سازانکجه نظیری یوغدی کا ز هکیر چی سنان در لر دی انک بر شا کردی و ارایدی
 بر یا با باشنک و غلی ایدی حیل و سسته ایدی مالدار کسسته ایدی اولرمانه تو ز قیرانله
 ادر نیه بیله کلمشیدی و حیدر بکله بزم اوستاد مز بیکارلو سنان بیله ایدی اولرمانه
 مصطفی چلی ادر نیه بیله دکلدی و اولرمانه بر پهلوان دخی و ارایدی بونلره منند
 ایدی اول دخی سلطان خیر زماندن قلمش بر اوسته و ارایدی دوه کمال خدمت
 ایلنر دن اولوب ایدنه اوسته قاسم در لر دی لقبته اخی یان قاسم در لر دی حوال
 پهلوان اسحاق پادشاه کلمشیدی و تو ز قیرانک بر یا بجسی واردی هر نر یک اتمشده
 انک یا بیله اتمشدر اول دخی تو ز قیرانله بیله ایدی و بوجه اوزره و ده فغانله ادر نیه
 کلوب کتد لر و دوه کمالک بر یا بجی اتمه اتمدر سلطان بایزید ادر نیه اوج بیل
 اولد ا و اوجینجی بیلده بوز داغنجی زاده دخی ادر نیه کلدی مؤذن زاده زاده
 اوسته سنانله بله اولور دی ها شامیلی تو ز قیران ایدی ایدن اوتریکم تو ز قیران
 بوسه یی و اسلا مبولی بر اوقله اتمشدر مؤذن او غلی انک ایددی مصطفی چلی
 دخی سوردی هر کشیلر بوز دن زنده کانه ایدر دی اوسته بیکار سنانک
 بر شا کردی و اراید ایدنه صانکمش در لر دی تورکاد مسی ایدی صکره اوسته
 عاقا لوب مؤذن زاده بانته و اتمشیدی حیدر بکله او قایدی دی بوار القمه مؤذن
 زاده هر پهلوانله بوز دن معامله ایدر دی قشای جانی غالب اولورسه اوق
 اکا و یرو باندردی بوار القمه زحمت چککه استمر دی همان کار بر یاندن خوش
 اولیم دردی و بولک هزار احوالنه واقفا و لمش و جوق بر لرک ایلد و غی زمانه
 حاضر اولمش و بو اتمیلر اچینه عمری طغسان بیله و ارمش دیندار بر کسته و ا
 ایدک ادر نیه صوفی احمد در لر دی خانلره و اروپ بوزمزلرک احوالی صور دم انلر
 دخی تفصیل اوزره جواب و بریدیلرین دخی کا کور بزم چونک اوقا یق زمانه کلده

مرکور قهرمان و مصطفی جلای مؤذن زاده یانته اید یلر مؤذن زاده دید بکیزه کیچ
 ستاندر اما ایکی ادملک او قضا محکمه قادر دکلدی شووجه اوزره کم اجمیه اوق
 اشلیک بکدن و یرمک دکلدر مراستایه بلیک دخی کرکدر مراستاید و کاف اولدن
 اید ایدوب کو بکک یورمک کرکدر او قجولغک احوالی چوقدر بوراده تفصیل صغیر
 اما بجه سنی بیلوردی اشلیکه استنزدی مصطفی جلایک و قهرین بکدن اسکدن
 ایدردم انکله بیلر بیومشدک اما بهلوانک و قهرین مؤذن زاده اوغورلین بزه
 کتوردی منتظر ایدوب ای دخی بیدردک بزه دخی کند و یانندن و جرت و بررک
 برکون بن دخا بیدر اغامک انجازنی و لایحی انکلا و قی اقمزم دیدم زبراحید ربک
 اکا متعقد اول جهند که بکار مضرتی برشه دیدم بر بجه دفعه بویله او لایق اعاد
 دخی اچانستالویردی مراستایه اما بکدن اوق و یرمه بر بچ کون دخی بونک و زربنه
 کچدی برکون حاطره کلدیکه بر بچ دانه یکی اوقاندم و دخانه آده کو بروسی
 یانته دوه کمالک منزلی وارد کسه اقاما مشدد برکون جمله انکلا و زربنه دو
 اند قهری کون مرحوم نوز قهران بزم اول بکید نایتدو کز اوقله اول منزلی بدلدندی
 کبرو کز اولان اشرا آشکاره اولدی بویکسنک دخا و قهرین بزايدر اولدق
 اول بیلده ادرنه اوله خصمانه اشرا و لمشدی مکرکه دوه زمانته اوله شهر خلقی
 هرکون نماشایه کلورلردی اولزمانه مصطفی بک درلر سپاهی چنانچه سندن
 بربک زاده وارد محال بک زاده نوز قهرانه بردانه اوق و یرمشدی اورتسده
 بقوله کبی لاجه لری واردی مرحومکالته چوق زمان یوکروکلوک ایدردی
 بزم بابا مز اوسته بختیارکلا ایشرلر ندایدی چوق زمانلر یوکروکلوک ایدردی غیر
 او قهرینی بصردی شهرلورکر نمشدی صورلردی هواده اولانره که لاجه اوق
 کلدیمی اگرکه کلدی دیرلر سه قلقوب طغاردی مرکور اوق کلسنه منتظر اولوب
 او تورلردی هرکس اولوقی اشلینه دعا ایدرلرد محال و قته واقع اولان تجربه دن
 برسوز سوبیلیم نقد رجز ایچده ایشدن نقد کل عمل حاصل اولور بوسوزلر عوام

یانته بر بوله دکر هله اهل یانته مرکور اوقی بن یوکلدیم عادت بودر کم بر اوق
 یوکک هب مناسب اوله هم برابر اولد بر بزدن بیوک کو بکک و لمیه ما محصل اوچی بر اوق
 اما بردانه سی مخالف او لایق اولور سه اول و قتن مخالف اولان دانه یسی رکلا بده ر
 صکره واروب اول یوکک و لکه بر بینه کتوردی اوق بینه یوکروکلوک اولدی کو ووق
 انچه باشلد یلر حیدر بکک اول بیلر بای بکه یقین اند اما اول برده اندوغی وقت ۴
 او بجه سنی ترقی ایدو بانه اسلر ایدیلر و مصطفی جلای ظهور ایدوب نوز قهرانه خلی
 اشترد و شر و ب بر بینه غلبه ایدوب بابا سنی مرحوم اوسته کمال هوان دن
 بالیدن اوچ دانه اوقی بیانشا بجه الوبادرنیه کوندردی بجه بردانه سیاه قمش
 وار ایددی فقیر انک براز اوزردن و براز دخی تراز و سندن اوچ دنک مقاماری
 یوندم برکون بونلر یانه یان طور با ترکن اولکون مصطفی جلای جمله سنی بصوب
 اول سیاه اوقله بای بکدن اشورکاتدی دوه یقین از قالدیکم منزلی بوزه اما
 اولکون کند و یرم بجه ایش اولدیکم چونکم اولا رابه اندی بوز معنه یقین اندی
 نوبت کر و اکا کلچیکلر لینه اوقی یا یالوب طاش دینه کلدکه خاق دیدیلر کم منزلی
 بوز یوکروکلوک طاش دینه الی یاغی لوزیه واروب برحالت اولدیکم کانه میت
 متحیر مثنایه سنده المندن اوقی یا د و شدی همان بر بجه هنکامه اولدی جمعیت
 بوزلدی هله کر و کند و یرم کلدی انده نصکره اوقا اشرا امدی و شصت بر مفر
 بونکلا و زربنه قلدی شمد نکرو تون قهران احوالی بیان ایدر لیم منزلی نه وجه اوزره
 اندا اش و قی کچکه قریبا ولدی وحیدر بک دخا اوقی صورت و یرمدیلر
 و بوراده چوق غوغالر اولدی انکچیلر انک هوا جیلر ایددی اعتقاد لری یو ایدیکم
 مرکور لک اوقیا یلر و یرم دکلرد لردی اولاجلر دن جنبا لره یصاق اولدیکم انلردن
 کسنه هوایه وار سیرلر بو خاق دخی شویله ظن ایدر اولدرلر بومنوالا و زره قله
 و انشک دخی بکلردن اغالردن شول مر بیه محبت لری وار ایددی بو بجه لر ایلر
 قشنانلر کتوردی ناکم هرکس کند و یرم متعلق اولان پهلوانلر که منزلی انک

کیدوره و اول زمانه مقتول مصطفی پاشا کوکوسی بوسته بکاولان خسرو
 بك سلطان بايزيدك قهوجی باشی سیدی هرکون میدان تماشایه کلوب قشایر
 کتوردی اوله کم منزلاته لردی بو دخی قشایر کیدره بزکرو سوزیمز کله لم
 برکون میدان محبتلری کابردن بزارسته یمن اغ اوغلی دکاشنه جمع اولمش بو
 میدانده انشاحوالی سوبلشمش لخنجه علی یتیمش غالباً بوبیل منزلاته بقدن قالدی
 همان برشته قالدی کوره لیم اندن دخی درمان اولمسه بوبیل کیدی دیمش ندر
 دیمش اوسته حسندن یکی و قلر واردر اولدخی چقسه ان کورسک واکر
 اندن دخی چاه اولمسه همان قالدی دیمش انجیلرده برپهلوان کمنسته واریته
 اکاکول بابا دیرلردی نوز قهرانک هوا جیلرندنیدی ذکر ایله یکن صوفی احمد بکه
 نوز قهران سور و باوچ کشی برنمه حانیه کلوب سلام ویر و باو نور دیلر اشنا
 کلومه انش ورتیه کتور و بز احوالز نیجه اولور دیو نیجه گفت وکو وعده لر
 اید و بافسانه لر سوبیلدی صکره نهرا اولوباشن وفق کدی درنده اوسته
 علینک حاضر اولمشا یکی پاره بابی بولمشنیدی برین پهلوانه و برین دخی مصطفی
 چلبیه ویرچک زمانه ایکی سن دخی پهلوانک نظر نه قودی هر فنی سنی اختیار
 ایلسک ال برین مصطفی چلبیه ویریم اوسته کمال بزیم مصطفی به همت
 ایلیوب یا بجو کر و بر و بولداشقی اید سن دیمش یکی بابک هر قنسنی اختیار
 ایدر سنا ایله پهلوان دخی ایچدن برینی لوب و برینی مصطفی چلبیه ویردی یکسنی
 بیلر قروب سازاید و باقی بقی زمانه بابک بوکر وکی سکا وشدی دیردی
 مصطفی چلبی دخی پایله جیلی اوشلر ایدوب منزلی بوز بزدی و لکن نوز قهران
 فتح بابا بیج قوز احمد بانندن اولور دکا مال اول وقتالده اوسته علی بابی واردی
 ایچ نوز حیدر بکه خدستایلدی خربندار باشی حیدر بک جانسته همتایدردی
 نوز قهران پاشنه کلکه پای ویرمکر قور قودی اولزمانه نشا نجی جعفر چلبی دخی
 انجیلری سور دی پهلوان نوز قهران جعفر چلبیه نشترم ایلیو بایشدیکه بکا اوسته

احمد دن دلك ايلك برياي ليويرك ديدعا اول دخی مکرور اوسته جعفر دوب پهلوان
 ایچون بریای رجایتدی بکا و بر و پاره سنی بندن ال دیدی بوکره اکابای و بر مکه
 اغامدن قور قرم اما سنک حاطر یکن ایچون نوله دیدی ایشا و بر مکه بر بهانه استودی
 و انک بابیلک ایلشیدی انک قولنه نیجه پایایدوب میدان بریای کتور و بجه اخیلر
 اوکدول قوب بویایدن هر کم چکوبیا قوب هو انده قالورسه پایانک ولسون و بجمعه
 کوئی جملر پهلوانلر حاضر اولوب مکرور اوسته دخی بابی ورتیه برقدی بریرین تکلیف
 ایدوب حیدر بک ایلنه صنو ویر و باول دخی قلوبا و ق کز لوب تمام چکه میوب
 اکسوک ایدی اندن نوبت نوز قهرانک کلوب ایلنه بابی لوب و اوق کز لوب مراد اوزره
 چکوبیاندی کشا هوا ایستدیله اولزمانه کم وارده نوبته اندیلر هوا نوز
 قهران اوزره قالوب پایانکانه نفسکره اول پایله انوب و قولنه سازایدوب مکرور
 یایدن اتمعه باشلیدی چونکم او قیجیلر انی مابیننه بو وجه اوزره گفت وکو اولدی
 بو فقیر ایتمه پهلوان سنک بو نیجه زمانه نایم کله و کلک سلوب و ترتیب لک
 اوزره اولور سون بزیم دخی بر اوسلویمز واردر بر دخی ایله رن سن دخی
 بزیم تابع اولوک دیدیم اصلا مخالفت بو قدر نک درمان ایله دیدی بو فقیر دخی
 نوکل خدایدوب پهلوانک قندلی ایچنده دوشلشانی دانه قامش او قلوب جملر سنه
 بکایاق ایلیوب و کز لرین دکنش و بر و بکند و نک قدیم دن اته کله وکی تراز و
 مخالفت شلرایلدم و یکبیدن بوکلراید و باعلاجم بوکلرین ایتمه سن اولکی معتاد
 شاشمه کیر و او قلر کتیرا شامارا نر نه بو نعلری بلیه اته سن دیدیم بر نیجه کون
 بونک اوزره کجیدی برکون میدان وار دق برنشد مکه هرکون بروفته اثر سز
 بکون بو وفته انوکوز وقت وقتدن مبارکدر دیدیم نوله دیدی یلد زاسردی
 یای قور دیلر انجیلر دن کسه کله مشدی پهلوان نوز قهران دور و بر یق اوق
 اندی بنم او قلار مدن ایکی دانه اوق اندی جملر او قلرین بصدی بابی بکه یعقوب
 کور دك حیدر بک دخی میدان جقه کداییدر چون بزه قتلند بکوز وقت خود

نهدنک و در بر دخی آنک دیدم خوش دیدل او ته جانبدن او قمری کتور دینر اول
 القی او قند یکسی بزمش و اما برینک وصله سی فومش او فی بر باره اصلد و ب
 یاغده صره قوم و بونلر تکرار یایلرین قور و باغده مباشرتاید نجبه دکاو اول
 او قو و دی افر اول او فی پهلوانک اینته صوندنم فقیره ابتد بولیکی بر ماهیه
 ایدیدلک بوسون خلاقم بودر اول او فی دوه دن آکسوجک بانی بکدن آشوری
 اندی مصطفی چلبی و حیدر بک اند و غندن آشوری ایدی ادر نیه کلوب کیدنلرن
 بودر او قی اقلما مشدی و بور سلو دخا تمدی او بله اول او قو بر کونه جله او قی
 ابکی ککره بصدی پهلوان بغایت شاذ اولدی زیر اخی اول یره او قی اقلما مشدی
 بو او قی جو غزی صفیک بنم اختیارم بودر بنه اول جوق اترم دیدی بن دخا لوب
 اول ابکی او فی کتدم صقلدم بو خبر لکر و افواه ده سوبلنوردیکه پهلوان آن
 قالمشک بری بوزده بوار القمه جوق کفت و کوا اولدی کور و کون نگرده بر کون میدا
 کلده کچ بر جانبدن هوا بوقی جله پهلوانلر اندی جمع اولمشلر فقیر دوروب
 مصطفی چلبیلر هکی تو بایزما بیش ایدر دلانش و قی قریبا ولیق یلدن جانبدن
 اسمکه باشدی آهسته آهسته قالقوب کز آغده وایق طاشندن یگا کتمکه
 باشلیدنر اتفاقا و لکون موالیدن دخا خیلکی کسه دخا جمع اولوب سیره کلدیلر
 بو حزم کورک ارا لرنه عاشق قاسم دیکمه معروف بر سخن افریندم بیله ایدی
 دوقوب نهادن خطا بایدوب دیدیکم بوکون بودر علما سخی سیر و تماشا
 آنکه کلدی سن دخا بکون وار قو فی بازو کتور ب سکا دعا ایلیم او قی
 یوکرو لدا وله پهلوان بونلر ابتد اما ابو او قلم یاغده دکلدردیو جواب
 ایدیکه بوفقیه خبر کوندر دخا قمری کتور مر سه براد مکه کوندر
 دیو بن دخا مصطفی چلبیلر ازما بیش ایدر دک ادم کلوب پهلوان او قلمین استر
 دند کلرنه بن دخا مکرور یاغده اولمغین آنک خاطرک صقنوب با له ویرچک اول
 او قلملر ویرد دیو جواب ویر ویر ویر کتور مدک اول دخا یاغده اولان او قلمله

آغده شروع ایدی اول قالقوب پهلوان اندی هوا بیلدیلر و یاغده بیلل اولنلر
 دخا تدر اوج او قی دکلو ابرق کسه او قی امدی چونکم دور دنجی او قی بیت
 کور و پهلوان کلدی برندن دور بایق برینه وار نیه الله نیه نصیر علر و سول
 نیه درلو نکریم و تعظیلر صلو و سلام ایدوب او فی کز لیوب تمام چکوب باقوب
 هایقردی اندی سیر ایدنلر دخا کوردیلر دیدیلر که بو او قی بو اند وک
 دیدیلر بروده هوا جیلر دخا قولا قورب دکلدیلر کور دیر کرم او قی فوندی او قی
 اوستنه واروب دلبند بوز دیر نیه بیللر دن زحمتلر چکلان مراد حاصل اولدی
 جله سیر ده اولنلر او قی اوزرینه واروب او فی چکمه بوفقیه اشارت ایدیلر بن
 دخا دعا و ثنا ایلل او فی چکوب صاحبک اینته و یروب مبارک اوله دیو تعظیلر
 ایدنلر اول دخا ندی خاطر او لشرله مر حیا ایدوب و او قی برینه برنسته قاقوب
 چاق قاطاشلری بغدیلر بعد مصطفی چلبی دخا یوبرک او زرنه شولقدر طروب
 جالشدی نصیب اولدی اولزمانه مؤذن زاده ایلل مصطفی چلبی بریرده اولو
 یکسی دخا خیل مضطرب لاحوال اولوب نیه کون قساوتدن هلاک اوله یز مشلر
 زیر اسلا مبوله یلدن منزلن پهلوان آنک اقله اتمش اند ناول آئی پیچنده بور ساف
 دخا اول او قی اتمش بر آیدم ابکی بر اتمش اول و قتانک علوفسی زیاده اولمش هر
 منز که اتلور پادشاهه عرض اولد یقه ادرنده اولان دو حرا تسونلر هنر لری
 واریسه دیو بیور لر مش غایتکه مقصود لری دوهکنا تمسی ایش چکره بر
 خصوصاً بچون پادشاه غضبایدوب سفر کیدر کن ابصاله صلبا تمشلر پادشا
 بو منزل اقلما سته سبب کند ویه نصیب اولد و غنه غایتکه بمحضور اولدی و بو
 مؤذن زاده خیلچیه فتنه آنکیز ادم ایدی نیه آد مه مضرقی سرا تمشدی
 و بو منزل فتنی کند و او قیلل اولد و غنه مکرور منزلی کاه صلقد و کاه
 اچو قدر آشوری دکلدردیو او قیلل یایچی اغار برنه غمز ایدوب و سته لرینه رعش
 اولنسون دیو سکره پهلوان خلعت برله احسان ایلدی و ضیافت بر اغبین تدارک

حشیه ثاقب

او قی کز لیوب باشین کزلیب
 منزل اول لیوب هوا کزلیب
 قلین دور لیوب مراد او ز
 انوب مراده ایردی

ایدوب اولزمانده سیریری ماق بیکاریدی بعده سراجا وه سی اولدی جمله اغالی
بکیرانده اولوبالقی خلعت کیوردیلر ضیافت شمام اولد قد نسکره منزل و زره
ککوب عادتا و زره دعا و ثنا

عبدان بك طشلی	جراح منزلی کرد ۱۱۴۸	علی اغانك طشلی	حاجی اسماعیل منزلی کرد ۱۱۷۵
لندوهانك طشلی	لدوسرایله لندوهان منزلی کرد ۱۴۰۷	بو منزل لندوهان طشلی کامل کرد ۱۰۱۴	
یلدزایله نور قهرمان منزلی کرد ۱۴۷۷۰	احمد اغانك طشلی	لدوسرایله احمد اغان منزلی کرد ۱۴۶۸	
کرتچك قره طاش کرد ۱۰۹۴	او قهرینك انا طشلی کرد ۱۰۴۶	نور قهرمانك طشلی	
لندوهان نور قهرمانك یکنجی طاش بیک و کوجک قره طاش کرد ۱۰۹۴	مؤذ نلر صفده سی یوز بیکردک هنکار یاغی کرد ۱۸۶۸		

بدل
طوب طاش شندن قیو بیک التمش سکر
کورد کدولک سروی بیک یوزدن یددی
کرد اکسکدر نجه گوشه سی تمام بیکلر یوز

ÖZET

ERGİN, Abdullah, Hüsnü Paşa Koleksiyonu Risâle-i Bahtiyarzâde Adlı Eserin Transkrip Ve Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2011.

Risâle-i Bahtiyarzâde adlı eser 16. y.y. okçuluk literatürüne ait en eski ve en önemli kaynak eserlerden birisidir. Osmanlı yükseliş dönemi okçuluğuyla ilgili de fazla araştırma bulunmadığından bu eserin latin harflerine aktarılması gerekmektedir. Bu ümit ve kanaatle üç yazma nüshası bulunan eserin, Süleymaniye Kütüphanesinde bulunan nüshası temin edilmiş ve orijinal metin latin harflerine çevrilmiştir.

Hacı Hasan Çelebi eserinde Fatih Sultan Mehmed Han döneminden Kanunî Sultan Süleyman dönemine kadar olan okçulugu bizlere aktarmış, İstanbul'daki ok meydanlarını ve bu meydanlarda hangi kemankeşlerin ok atıp taş diktiklerini beyan etmiştir.

Bahtiyarzâde Hacı Hasan Çelebi'nin mezkûr eserinin en önemli özelliği osmanlı yükseliş dönemindeki ok meydanlarını, bu meydanlarda ok atan ünlü kemankeşleri ve kemankeşlere yay ve ok imâl eden ustaları bizlere aktarmış olmasıdır.

Kültür ve spor tarihimize sunulan bu kıymetli eserin bu sahada ilmi çalışmalar yapacaklara olduğu kadar, geleceğin okçularına da faydalı olması arzusunu taşıyoruz.

Anahtar Kelimeler:

- 1- Ok Meydanı
- 2- Kemankeş
- 3- Pehlivan
- 4- Yay
- 5- Ok

ABSTRACT

ERGIN, Abdullah, Hüsnü Pasha Collection and Evaluation of the transcription of his work Risale-i Bahtiyarzâde, Master Thesis, Ankara, 2011.

Risale-i Bahtiyarzâde work at the 16th y.y. works of literature, archery is one of the oldest and the most important resource. Also there is more research about the rise of the Ottoman archery needed of this work in Latin characters, the transfer. This is the hope and conviction in the work of three writing copy, the copy of the Süleymaniye Library were supplied and the original text translated into Latin characters.

Hacı Hasan Çelebi, Sultan Mehmed Han period in his work until the period of Süleyman the Magnificent transferred us to the archery, arrow squares in Istanbul, which has declared planted Kemankeş arrow throwing stones.

The most important feature of the aforementioned work of Hacı Hasan Çelebi Bahtiyarzâde the rise of the Ottoman period, the arrow squares, these squares and arrow bow and arrow made from which the masters of the famous Kemankeş and Kemankeş is transferred to us.

We are of the hope that this valuable and rare book provided to our sports and history community will aid those who will conduct scientific work in this area, as well as future archers.

Keywords:

- 1-Arrow Square
- 2-Kemankeş (Archer)
- 3-The Wrestler
- 4-Bow
- 5-Arrow